PROGRAMMABEGROTING 2027

NB: deze pdf is een uitdraai van de digitale begrotingswebsite heusden.begroting-2027.nl

Voorwoord

Heusden vooruit met verstandige keuzes

Met deze begroting zetten we een volgende stap in de uitvoering van de doelen en ambities uit het coalitieprogramma 2026-2030 ‘Heusden Vooruit!’. Het is het eerste volledige begrotingsjaar van deze bestuursperiode. Een periode waarin we te maken hebben met grote opgaven, maar ook met veel kansen om verder te bouwen aan een gemeente waar het prettig wonen, werken en leven is. Daarbij blijven we zorgvuldig omgaan met de beschikbare middelen en maken we bewuste keuzes voor de korte én lange termijn.

Verantwoord omgaan met onze financiën
De financiële situatie van gemeenten blijft onzeker. Ook Heusden heeft te maken met stijgende kosten, een groeiende vraag naar voorzieningen en onzekerheid over de bijdragen van het Rijk in de komende jaren. Het Rijk geeft met ingang van 2028 flink minder geld, bijvoorbeeld voor het sociaal domein. Deze financiële uitdagingen vragen om realistische keuzes en een scherp oog voor de financiële gevolgen van besluiten, niet alleen vandaag maar ook in de toekomst. Daarom investeren we gericht in zaken die belangrijk zijn voor onze inwoners en houden we tegelijkertijd onze financiële positie goed in de gaten. Zo zorgen we ervoor dat ook toekomstige generaties kunnen rekenen op een gemeente die haar taken goed kan uitvoeren en ruimte houdt om te blijven investeren.

Wonen en leven in Heusden
Een belangrijke opgave blijft het bouwen van voldoende woningen. We werken verder aan grote woningbouwlocaties zoals De Grassen, Vlijmen-West en Steenenburg. Daarbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor betaalbare woningen, woningen voor starters en senioren en een goede leefomgeving met ruimte voor groen, bewegen en ontmoeten. Ook investeren we in maatschappelijke voorzieningen, zoals onderwijs, sport en cultuur, zodat onze kernen mee kunnen groeien met de ontwikkelingen.

Ruimte voor ondernemen en werken
Een sterke lokale economie is belangrijk voor de leefbaarheid van onze gemeente. Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid, voorzieningen en levendige centra. Daarom blijven we investeren in een aantrekkelijk ondernemersklimaat, toekomstbestendige bedrijventerreinen, levendige winkelgebieden en een sterke verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Perspectief voor agrariërs vinden we belangrijk. Agrariërs krijgen ruimte om hun bedrijf voort te zetten, te verduurzamen of waar nodig te verbreden, met maatwerk als uitgangspunt. Zo werken we samen aan een vitaal en toekomstbestendig buitengebied. We blijven samenwerken met ondernemers aan verduurzaming, innovatie en de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme. Daarmee versterken we niet alleen onze economie, maar ook de vitaliteit van onze dorpen en wijken.

Veilige, bereikbare, duurzame leefomgeving
We blijven daarnaast investeren in een veilige, bereikbare en aantrekkelijke gemeente. Dat doen we onder meer door onderhoud van de openbare ruimte, verkeersveiligheidsmaatregelen en de uitvoering van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat. We investeren ook in leefbaarheid en veiligheid in onze wijken en dorpen en koesteren ons erfgoed en onze monumenten. Verder gaan we door met klimaatadaptatie, verduurzaming en het versterken van natuur en biodiversiteit. Daarmee maken we Heusden weerbaar voor de toekomst.

Investeren in mensen en samenleven
Minstens zo belangrijk zijn de investeringen in mensen. We zetten in op een sterke sociale basis, goede ondersteuning voor inwoners die dat nodig hebben en voorzieningen die bijdragen aan gezondheid, ontmoeting en meedoen. Daarbij blijven we samenwerken met inwoners, verenigingen,

ondernemers en maatschappelijke organisaties. Hun inzet en betrokkenheid zijn onmisbaar voor een sterke gemeenschap.

Stap voor stap vooruit
Deze begroting laat zien dat we vooruit blijven kijken. Niet door alles tegelijk te willen, maar door duidelijke keuzes te maken en stap voor stap te werken aan onze ambities. Zo bouwen we samen verder aan een toekomstbestendig Heusden, met aandacht voor zowel de uitdagingen van vandaag als de kansen van morgen.

Inleiding

Voor u ligt de eerste begroting van het nieuwe college. Op 7 juli heeft u een beleidsarme voorjaarsnota vastgesteld en u bent geïnformeerd over de effecten van de meicirculaire in de raadsinformatiebrief hierover. Beide documenten zijn belangrijke stukken voor het opstellen van de begroting.

Deze begroting laat voor 2027 een positief financieel resultaat zien. Voor de jaren daarna staan we voor een opgave om de begroting structureel in evenwicht te houden. Tegelijkertijd zijn er belangrijke landelijke ontwikkelingen die naar verwachting van invloed zijn op onze financiële positie. Zo verwachten wij meer duidelijkheid over de structurele financiering van de jeugdzorg naar aanleiding van het advies van de commissie-Van Ark en over de verdere uitvoering van de herverdeling van het gemeentefonds.

In lijn met het coalitieprogramma kiezen wij ervoor om vooruit te kijken en zorgvuldig met onze financiële middelen om te gaan. Wij blijven sturen op een meerjarige, sluitende begroting, maar voorkomen tegelijkertijd dat goed functionerende voorzieningen en investeringen voortijdig worden afgebouwd terwijl er nog onzekerheid bestaat over toekomstige rijksmiddelen. Daarom accepteren we nu een meerjarig, negatief saldo in verband met de onzekerheid over toekomstige rijksmiddelen. Daarmee bieden we stabiliteit aan inwoners en organisaties en behouden we ruimte om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Ten opzichte van het perspectief bij de voorjaarsnota laat deze begroting voor 2027 een verbetering van het saldo zien. Dit is vooral het gevolg van een meer realistische fasering van investeringen en de daarmee samenhangende financieringslasten. Voor de jaren daarna blijft sprake van een financiële opgave. De toenemende investeringsbehoefte en de aanhoudende kostenstijgingen binnen het sociaal domein, in het bijzonder de jeugdzorg, zetten het meerjarige begrotingsbeeld onder druk. Daarbij zien we dat de voordelen van onze inzet op preventie en vroegtijdige ondersteuning momenteel niet volledig opwegen tegen de autonoom, groeiende zorgvraag en de daarmee samenhangende uitgaven. Ook in de komende jaren blijven wij daarom inzetten op een financieel gezonde gemeente, waarbij we investeren waar dat nodig is en tegelijkertijd scherp sturen op de beheersbaarheid van onze lasten. Bij het onderdeel ‘nieuw beleid en in gang gezet beleid’ vindt u een verdere toelichting op de nieuwe bestedingsvoorstellen, zowel investeringen als uitvoeringsmiddelen, die we verwerkt hebben in deze begroting.

Nieuw beleid

In de voorjaarsnota worden normaliter voorstellen voor nieuw en/of intensivering van beleid aan de raad voorgelegd. In verband met de verkiezingen en de coalitievorming is sprake van een beleidsarme voorjaarsnota. De afweging welke voorstellen voor nieuw en of intensivering van beleid hebben we nu in het begrotingsproces gedaan. Deze voorstellen zijn toegevoegd aan het onderdeel Nieuw beleid en in gang gezet beleid in de begroting, daar vindt u een verdere toelichting. Hieronder vindt u een korte opsomming van de verwerkte voorstellen:

Onderwerp	I/E*	Inv.	2027	2028	2029	2030
Openbare orde en veiligheid						
Capaciteit handhaving	E		81	162	162	162
Verkeer en vervoer						
Verkeersveilige aansluiting Heesbeenseweg op provinciale weg	I	€ 0,5 mln		18	18	18
Uitvoeringskrediet Verbeteren verkeersveiligheid Kennedybrug	I	€ 4,2 mln	-	-	-	118
Gladheidsbestrijding	E		29	29	29	29
Economie en recreatie						
Herstelwerkzaamheden vestingswallen	I	€ 1,7 mln	-	43	43	42
Bewegen en ontmoeten fase 2028-2029	I/E	€ 0,9 mln	100	212	55	54
Sport en cultuur						
Renovatie centrale hal sportcentrum Die Heygrave	I	€ 0,05 mln	-	4	4	4
Gouverneurshuis	I/E		PM	PM	PM	PM
Sociaal domein						
Armoedebeleid bijzondere bijstand	E		200			
Inburgering statushouders	E		150			
Aanvullend uitvoeringskrediet MFA Elshout	I	€ 3,1 mln	-	-	159	157
Capaciteit jongerenwerk	E		143	369		
Totaal effect			**703**	**837**	**470**	**584**

**In bovenstaande tabel zijn zowel voorstellen waarvoor een investeringskrediet (I) wordt gevraagd als voorstellen waarvoor een exploitatiebudget (E) wordt gevraagd opgenomen.*

Een verdere toelichting vindt u terug bij het onderdeel ‘Nieuw beleid en in gang gezet beleid’ in deze begroting.

Resultaat
De voorjaarsnota 2026 met daarbij de uitkomsten van de meicirculaire 2026 vormen de basis voor deze begroting. In de voorjaarsnota is het beeld geschetst van de financiële positie in meerjarig perspectief. Een belangrijk financieel aspect, de vertaling van de meicirculaire gemeentefonds, kon nog niet in de voorjaarsnota worden meegenomen. Over de uitkomsten hiervan en het effect op het begrotingssaldo bent u naderhand geïnformeerd met een raadsinformatiebrief voor de raadsvergadering van 7 juli.

De voorjaarsnota 2026 en de meicirculaire zijn nu verwerkt in de voorliggende begroting 2027 en de meerjarenraming 2028 – 2030. Hieronder worden de verschillen toegelicht tussen deze begroting en het financieel perspectief zoals dat in de voorjaarsnota 2026 (RV 7-7-26) en de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2026 (RIB 23-6-26) is geschetst.

Toelichting verschil begroting 2027 – 2030 en voorjaarsnota 2026 na meicirculaire	2027	2028	2029	2030
Eindsaldo begroting 2027 en meerjarenraming	2.282	-1.645	-2.291	-3.079
Saldi voorjaarsnota inclusief meicirculaire 2026	831	-1.725	-1.981	-1.371
Verschil	**1.451**	**80**	**-310**	**-1.707**

De saldi van de nu voorliggende begroting zijn voor 2027 en 2028 verbeterd en daarna verslechterd ten opzichte van de voorjaarsnota inclusief de meicirculaire. Hieronder volgen de belangrijkste verschillen tussen de begroting 2027 en de voorjaarsnota 2026 voor het begrotingsjaar 2027. Vervolgens worden de verschillen kort toegelicht.

*Toelichting verschillen Begroting 2027 – voorjaarsnota 2026 (incl. meicirculaire) (bedragen *€1.000)*

Samenvatting analyse verschillen (* € 1.000)		2027
Lagere kapitaal- en financieringslasten door doorschuiven investeringen	V	2.178
Hogere doorbelastingen uren en overhead naar projecten	V	329
Vrijval stelpost prijscompensatie	V	265
Hogere opbrengsten sport	V	194
Leges documentenpiek	V	100
Voorstellen nieuw/intensivering beleid	N	-703
Jeugdhulp	N	-246
Aanpassingen applicaties	N	-165
WMO Beschermd wonen	N	-150
Overige verschillen	N	-351
Totaal	V	1.451

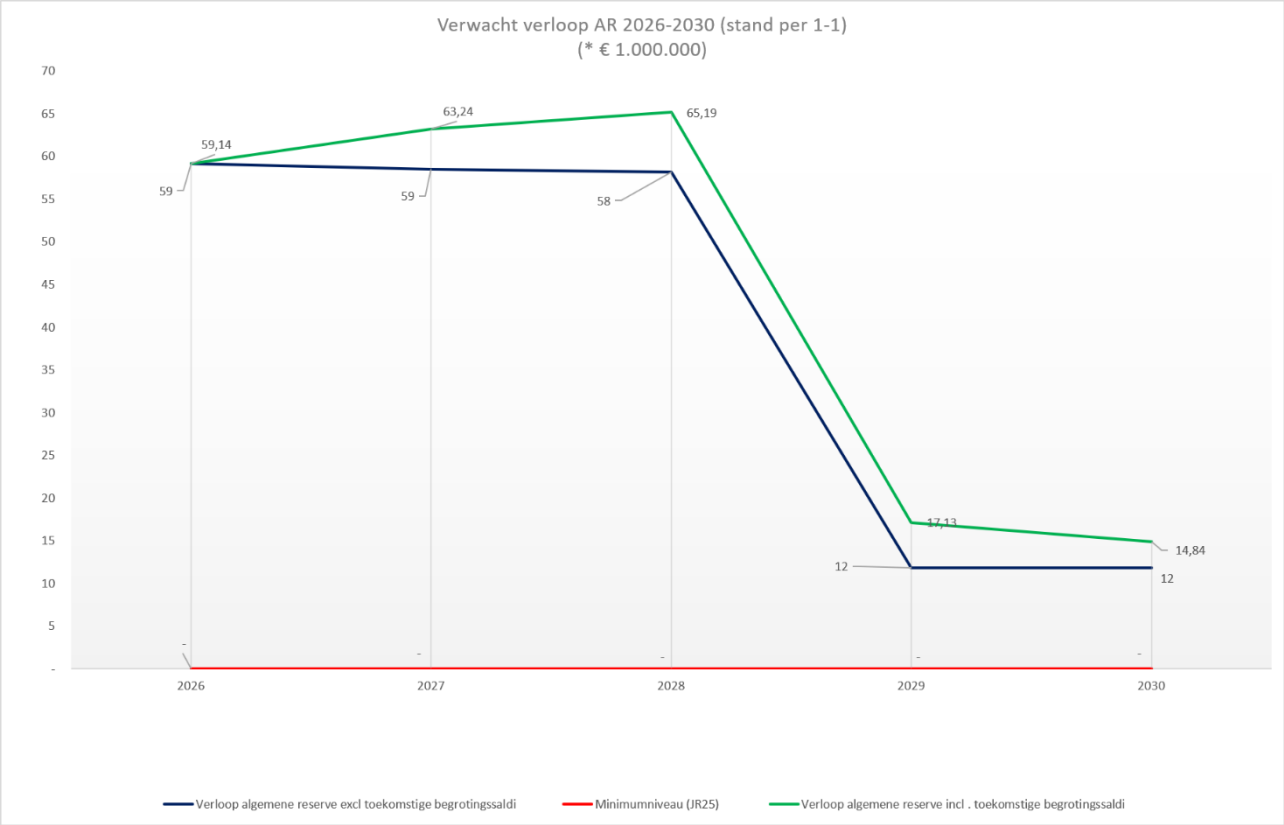
Toelichting verschillenanalyse	*Voor- of nadelig*	*Bedrag (* € 1.000)*
Lagere kapitaal- en financieringslasten door doorschuiven investeringen In het begrotingsproces is de investeringsplanning beoordeeld in het kader van de financieringsbehoefte. Daarin zijn investeringen realistischer in de tijd weggezet. Door deze verschuivingen ontstaan er verschillende effecten. Zo is er op korte termijn een lagere financieringsbehoefte, en doordat investeringen doorschuiven, schuiven ook de verwachte kapitaallasten door. Dit zorgt voor een structureel voordeel.	V	2.178

Hogere doorbelastingen uren en overhead naar projecten Door hogere salarislasten en doordat er meer uren zijn geschreven op projecten en kredieten worden er meer salarislasten gedekt vanuit projecten en kredieten. Dit is een voordeel op de exploitatie. Dit heeft ook een effect op de overhead waarbij er een hogere dekking vanuit de projecten en kredieten voor de overhead is.	V	329
Vrijval stelpost prijscompensatie De prijsgevoelige budgetten zijn geïndexeerd. Het in de meicirculaire geraamde bedrag voor prijsgevoelige budgetten was hoger waardoor een deel van deze post kan vrijvallen.	V	265
Hogere opbrengsten sport In de jaarrekening is melding gemaakt van hogere dan begrote opbrengsten bij het zwembad Die Heygrave. De begroting 2027 is hierop aangepast. De stijging komt doordat er meer zwemlesgroepen zijn en de opbrengsten op toegangsgelden en doelgroepenlessen stijgen. De verwachting is dat deze stijging structureel is, maar in jaren varieert. Ook de opbrengsten van de horeca en diverse verkopen van artikelen zijn op basis van laatste ervaring hoger ingeschat.	V	194
Leges documentenpiek In de begroting is een nieuwe inschatting gemaakt van de opbrengsten en kosten als gevolg van de documentenpiek die wordt verwacht. Per saldo is dit een voordeel van € 100.000.	V	100
Voorstellen nieuw of intensivering van beleid De voorstellen zoals eerder in de inleiding genoemd hebben een negatief effect op het begrotingssaldo.	N	-703
Jeugdhulp De kosten voor de jeugdhulp zijn toegenomen als gevolg van indexering en de groei van jeugdhulp. Echter doordat we rekening houden met een aanpassing van de verdeelsleutel en doordat we van het Rijk verkregen middelen a.g.v. de commissie Van Ark apart hebben gezet is de stijging beperkt tot € 246.000.	N	-246
Aanpassingen applicaties Door de aanschaf en gestegen kosten van applicaties nemen de jaarlijkse kosten toe.	N	-164
WMO Beschermd wonen De regio Hart van Brabant krijgt jaarlijks een bijdrage van de gemeente voor uitvoering van Beschermd wonen. Daarnaast krijgt de regiogemeente hiervoor rijksfinanciering. Deze financiering zou overgaan naar de regionale gemeenten. Dat is echter nog niet gebeurd en tot die tijd zetten we de jaarlijkse bijdrage van € 150.000 aan de regio voort. Deze was niet meer structureel in de begroting opgenomen vanwege de verwachting dat de rijksfinanciering zou wijzigen. Dit corrigeren we nu.	N	-150
Resterend verschil per saldo negatief	N	-351
Totaal verschil	V	1.451

Algemene reserve

In onderstaand overzicht is een beeld gegeven van het verloop van de algemene reserve (AR) gegeven. Daarin zijn de mutaties als gevolg van de raadsbesluiten in juni verwerkt. De grote daling in 2029 wordt veroorzaakt door de onttrekking voor het GOL (38 mln) en centrale huisvesting (€ 6,9 mln). De claim op AR in relatie tot de woningbouwimpuls (RV 2-4-24) en de claim voor onderwijshuisvesting zijn ook in het verloop opgenomen.

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de algemene reserve op basis van de genomen besluiten (blauwe lijn). De grijze lijn geeft het verloop aan inclusief de begrotingssaldi van het resultaat. Tevens is het minimumniveau aangegeven op basis van de berekening in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Een verdere toelichting op de algemene reserve vindt u bij de uiteenzetting van de financiële positie onder het Eigen vermogen.

Figuur 1 Verwacht verloop Algemene reserve

Structurele saldo

Voor het oordeel of de begroting structureel sluitend is, moet het saldo gezuiverd worden van incidentele lasten en baten. Voor de provinciaal toezichthouder is dit saldo bepalend voor het oordeel over de begroting. Het structurele saldo meerjarig ziet er als volgt uit (een specificatie van de incidentele posten vindt u in de financiële begroting onder ‘meerjarig overzicht éénmalige baten en lasten’).

Presentatie van het structurele begrotingssaldo (x € 1.000):	2027	2028	2029	2030
Saldo baten en lasten exclusief reservemutaties	4.870	384	199	-2.942
Toevoegingen (+) en onttrekkingen (-) aan reserves	-2.588	-2.028	-2.491	-137
Begrotingssaldo na bestemming	2.282	-1.645	-2.291	-3.079
Waarvan incidentele lasten (+) en baten (-)	3.608	2.615	1.611	1.495
Structureel begrotingssaldo	**5.891**	**970**	**-680**	**-1.584**

In de verschillende handreikingen van de toezichthouder is voorgeschreven hoe dit overzicht opgesteld moet worden. De eerste correctie betreft alle mutaties van reserves; door het zuiveren van de reserves blijven de exploitatielasten en baten over.
Daarna worden incidentele lasten en baten uit de exploitatie gecorrigeerd. Dit zijn lasten en baten die naar de aard van de uitgaven als incidenteel worden aangemerkt. Zie het ‘meerjarig overzicht éénmalige baten en lasten’ in deze begroting.

Inhoudsopgave

Programma's 12
Bestuur en beheer 13
Openbare orde en veiligheid 24
Verkeer en vervoer 32
Economie en recreatie 43
Onderwijs 54
Sport en cultuur 62
Sociaal domein 72
Duurzaamheid, Milieu en afval 88
Bouwen en wonen 100

Overig 111
Algemene dekkingsmiddelen 111
Overhead 113
Vennootschapsbelasting 116
Onvoorzien 117

Paragrafen 118
Lokale heffingen 119
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 129
Onderhoud kapitaalgoederen 138
Financiering 148
Bedrijfsvoering 153
Verbonden partijen 157
Grondbeleid 159
Wet Open Overheid 167

Financiële begroting 168
Uitgangspunten begroting 2027 en meerjarenraming 169
Meerjarig overzicht baten en lasten 2027 - 2030 171
Meerjarig overzicht eenmalige baten en lasten 172
Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves 175
Verschillenanalyse per programma 176
Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting 198
Ontwikkeling EMU-saldo 208
Nieuw beleid en in gang gezet beleid per programma 209

Vervangingsinvesteringen per programma....217
Inkomsten en uitgaven *(x € 1.000)*....218
Lokale woonlasten....219

Bijlage....220
Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld....221

Programma's

Bestuur en beheer

Dit programma gaat over de relatie, communicatie en participatie tussen inwoners, bedrijven, verenigingen, instellingen en de gemeente. Het beschrijft hoe het bestuur vormgeeft aan de betrokkenheid van inwoners bij de gemeente. Het beschrijft ook de dienstverlening van de gemeente aan inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen. De samenwerking met partners buiten de gemeente valt ook onder dit programma. Daarnaast gaat dit programma over het beheer van gemeentelijke eigendommen en de aan- en verkoop hiervan.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Digitale Agenda 2024
- Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO 2.0)
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
- Wet basisregistratie personen (BRP)
- Wet rechten Burgerlijke Stand
- Wet invoering gecombineerde geslachtsnaam
- Wet open overheid (Woo)
- Wet politiegegevens (Wpg)
- Wet Digitale overheid
- Wet digitale toegankelijkheid
- Wet markt en overheid
- Omgevingswet
- Wet versterking participatie op decentraal niveau

Heusdense beleidskaders

- Kernagenda 2023-2027 Regio Hart van Brabant
- Begroting 2027 Hart van Brabant / Midpoint
- Kern- wijk en buurtgericht werken (2009)
- Verordening burgerinitiatief Heusden (2007)
- Verordening jongereninitiatief Heusden (2005)
- Beleid woonservicezones (2008)
- Nota grondbeleid Heusden 2026
- Spelregels en berekeningsmethodiek wijkgericht budgetten (2023)
- Handelingsperspectief 'Naar gerichter participeren' (2023)
- Heusden Straks Kompas (2025)
- 'Van steen naar sleutel' Huisvestingsbeleid gemeente Heusden (2024)
- Aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed (2025)

Ontwikkelingen

Doelen en prestaties

Dromen.Doen.Heusden

Wat willen we bereiken?

- Als gemeente willen we een omgeving waarbinnen inwoners, bedrijven en organisaties hun dromen waar kunnen maken. Zij moeten zelf ook bereid zijn hiervoor initiatief te tonen en inspanningen te verrichten. Zo is voor iedereen de hoogste mate van ontplooiing mogelijk: dat bedoelen we met Dromen.Doen.Heusden. We willen dat Heusden wordt gezien als aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en recreëren met sterke en leefbare kernen.
- We maken ons sterk voor al onze inwoners, ondernemers en organisaties, met aandacht voor wat zij nodig hebben en wat haalbaar is.
- We dragen zo bij aan een sterke, betrokken en toekomstbestendige samenleving, waarin welzijn en kwaliteit van leven centraal staan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In Heusden nemen we onze verantwoordelijkheid. We zijn steeds in ontwikkeling. Over die ontwikkeling zoeken we zo vaak mogelijk het gesprek met de samenleving. Dat doen we volgens onze kernwaarden klant centraal, dialoog & samenwerking, aanspreken & verantwoordelijkheid nemen.
- Versterken van Dromen.Doen.Heusden. door regelmatig goede voorbeelden hiervan te communiceren via bijvoorbeeld de Doeners van de Maand en verder in het bijzonder vervolg te geven aan Dromen.Doen.Heusden.
- Interne doorontwikkeling van de merkgedachte Dromen.Doen.Heusden. zodat dit de rode draad is in de dagelijkse praktijk van onze organisatie. Iedere MogelijkMaker van de gemeente maakt met zijn houding en gedrag de merkbelofte waar bij onze doelgroepen. MogelijkMaken is geen marketing maar vakmanschap.
- Wijkgericht en projectmatig communiceren verder uitbouwen, zodat inwoners makkelijker projecten en activiteiten van de gemeente in hun eigen omgeving of vanuit hun eigen belangstelling kunnen volgen. De wijkwebpagina's op www.heusden.nl vormen hiervoor de basis.

Gericht participeren en ruimte voor initiatief

Wat willen we bereiken?

- Er zit ontzettend veel kracht, creativiteit en energie in onze dorpen en wijken. Inwoners weten waarover zij mee kunnen denken en wat vaststaat. We zorgen dat participatie voor iedereen toegankelijk is, ook voor inwoners die minder mondig zijn of minder snel aansluiten. Zo voorkomen we teleurstelling en bouwen we aan wederzijds vertrouwen. We kiezen per opgave bewust hoe en wanneer we inwoners betrekken en maken vooraf duidelijk over wat wel en wat niet mogelijk is.
- We geven ruimte aan initiatieven van inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties en ondersteunen deze binnen duidelijke spelregels en realistische randvoorwaarden. Buurtgericht werken versterkt de betrokkenheid in kernen en wijken en draagt bij aan eigenaarschap, leefbaarheid en samenhang.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken er doorlopend aan om inwonersparticipatie begrijpelijker te maken voor iedereen. Vooraf communiceren we duidelijk welke ruimte er is om invloed uit te oefenen en leggen uit wat er met ideeën, reacties en uitkomsten is gedaan. Dit vraagt van college, raadsleden en medewerkers om meer in het midden van de samenleving te gaan staan en langs deze weg te zien en te horen wat er werkelijk leeft en er vervolgens op in te spelen. Wat kunnen inwoners verwachten, waar moeten ze aankloppen met initiatieven en hoe kunnen wij ze hierbij helpen? Het doel is gerichter op participatie in te zetten in plaats van op meer participatie. Waar nodig zoeken we actief contact met inwoners die minder snel deelnemen en minder mondig zijn, zodat

verschillende perspectieven worden meegenomen. We werken hierbij vanuit het handelingsperspectief ‘Naar gerichter participeren’. Ook de wijkbezoeken van de gemeenteraad dragen bij aan het meer midden in de samenleving staan van gemeenteraad, college en medewerkers. Daarom gaan we met deze wijkbezoeken door. Het college gaat ook door met het Inloopspreekuur. Tijdens het spreekuur is een aantal collegeleden aanwezig. Ze horen dan graag van inwoners wat er leeft in het dorp of de wijk.

- In de Wet versterking participatie op decentraal niveau, die op 1 januari 2025 in werking is getreden, geldt een overgangstermijn om binnen 2 jaar een participatieverordening op te stellen. Deze verordening, waar ook het uitdaagrecht onderdeel van uitmaakt, wordt eind 2026 ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. We kijken dan ook terug naar hoe we in de afgelopen jaren invulling aan inwonersparticipatie hebben gegeven en of er aanpassingen nodig zijn. Dit is geen eindpunt maar vormt het beginpunt om de inwonersparticipatie nog gerichter in te kunnen vullen.
- We blijven inzetten op het betrekken van jongeren bij het werk en de besluiten van de gemeente. Denk hierbij aan het jaarlijkse jeugdcongres, de jeugdburgemeesters/-ambassadeurs en interactieve (pizza)sessies met jongeren over onderwerpen die ze zelf belangrijk vinden. We hechten grote waarde aan de inbreng van jongeren, zoeken daarvoor contact met bijvoorbeeld scholen, sportverenigingen, jongerenwerk en maken gebruik van digitale vormen van participatie. Natuurlijk bepalen soms specifieke omstandigheden in hoeverre hieraan invulling gegeven kan worden.
- Wijken met Buurt Bestuurt-comités en andere initiatieven worden ondersteund. De doelen voor Buurt Bestuurt en de werkwijze zijn opgenomen in een kort kompas met een aantal spelregels. Daarnaast zijn we actief in gesprek met inwoners in kernen en wijken waarin nog geen Buurt Bestuurt actief is. Hiermee zetten we inwoners op het spoor om in de toekomst een eigen Buurt Bestuurt-comité te starten. Verder houden we, samen met Woonveste en Bijeen, elke maand een aantal DORPS-overleggen, om in contact te zijn en te blijven met alle wijken.
- We gaan door met het ondersteunen van initiatieven en het benutten van kennis uit de samenleving. Verder kijken we, ook aan de hand van de resultaten van het inwonerspanel, wat inwoners, ondernemers en organisaties vinden van inwonersparticipatie en hoe we hieraan beter invulling kunnen geven.
- Via bestaande kanalen, zoals bijvoorbeeld het inwonerspanel en de wijkbezoeken, krijgen we een beeld van de wensen en ambities van onze inwoners en ondernemers. In het verlengde van de eigen inzet, proberen we hun dromen zoveel mogelijk waar te maken. Ook nemen we de input mee bij het opstellen van nieuw beleid en proberen zo veel mogelijk in te spelen op wensen en ambities uit de samenleving.
- Vanuit onze merkbelofte 'Dromen. Doen. Heusden.' ondersteunen we initiatieven uit de samenleving. Via instrumenten als de 'initiatieventafel' en de ‘intaketafel’ helpen we mensen in het doolhof dat een gemeente soms is. Met deze werkwijze proberen we, samen met inwoners, ondernemers én onze partners, verder vorm en inhoud te geven aan de initiatieven. Het doel is om met deze werkwijze tot een snelle, vlotte en integrale afweging te komen.
- We blijven werken aan een open en snelle communicatie. Voor wijkgerichte communicatie zoeken we de samenwerking met Buurt Bestuurt-comités en andere organisaties of groepen die actief zijn in de kernen van onze gemeente. Als gemeente faciliteren we hierbij de basis in de vorm van een webpagina per kern op www.heusden.nl, vergelijkbaar met www.heusden.nl/vliedberg. Op deze manier brengen we onze communicatie nog dichter op onze inwoners en sluiten we deze aan op hun directe woon- en leefomgeving. Doel is om in deze bestuursperiode voor alle kernen in onze gemeente op deze manier te communiceren. We blijven werken aan een zichtbaar gemeentebestuur. Dat doen we door zichtbaar en actief te communiceren over investeringen, werkzaamheden en activiteiten die we voor inwoners doen. We werken daarbij aan uitingen die in de openbare ruimte zichtbaar gemaakt kunnen worden. We gaan ook door met het organiseren van wijkbezoeken van de gemeenteraad en het college.

Regionale samenwerking

Wat willen we bereiken?

- We kiezen per opgave het passende schaalniveau. Wat lokaal kan, doen we zelf. Werkt regionale samenwerking beter voor onze doelen, dan doen we dat samen. Grote maatschappelijke opgaven beperken zich namelijk niet tot onze gemeentegrenzen. Via samenwerking en door te komen tot sterk presterende en geprofileerde regio's kunnen we een aantal van onze eigen ambities slimmer en efficiënter realiseren.
- We sturen scherp op gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingen, met oog voor invloed, kosten en bestuurlijke uitvoerbaarheid. Waar nodig bundelen we de krachten om ook richting provincie en Rijk meer impact uit te kunnen oefenen. We doen hierbij niet alleen mee, maar we nemen ook actief verantwoordelijkheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afhankelijk van de opgave werken we samen in diverse regio's zoals Hart van Brabant, De Langstraat en voor wonen in Noordoost-Brabant. We doen dit ook met andere samenwerkingsverbanden (zoals GGD, Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL), Meierij, Maasgemeenten, Vestingsteden), bedrijven en kennisinstellingen.
- We maken ons sterk om samen met onze partners in Midden-Brabant de speerpunten te realiseren uit de nieuwe kernagenda 2027-2031 Regio Hart van Brabant en de kaders van de begroting 2027 Regio Hart van Brabant. De vaststelling van deze nieuwe kernagenda wordt begin 2027 verwacht.

Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

- Leidende principes van onze dienstverlening zijn: eenvoud, duidelijkheid, minder schakelen en betrouwbaarheid.
- Inwoners en ondernemers moeten eenvoudig contact kunnen opnemen met de gemeente. We sluiten aan bij hoe zij dat willen: digitaal waar het kan, persoonlijk waar dat nodig is. We richten onze kanalen zo in dat deze voor iedereen toegankelijk en bruikbaar zijn.
- We zijn een toegankelijke en benaderbare gemeente. Inwoners krijgen snel duidelijkheid en worden persoonlijk geholpen waar dat nodig is.
- De informatiebehoefte van inwoners en ondernemers is leidend. We bieden duidelijke en begrijpelijke informatie, zodat inwoners weten waar ze aan toe zijn en wat ze kunnen verwachten.
- Onze websites en digitale diensten ondersteunen inwoners en ondernemers bij het eenvoudig en zelfstandig regelen van hun zaken met de gemeente. We zorgen dat dit overzichtelijk en gebruiksvriendelijk is, met goede alternatieven voor wie dat moeilijk vindt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De Omgevingswet is sinds 1 januari 2024 van kracht. De dienstverlening op het gebied van omgevingsvergunningen is een combinatie van het digitale loket en laagdrempelig contact met de casemanagers. Er is een intaketafel ingericht waar inwoners hun plannen kunnen voorleggen voor een eerste haalbaarheidstoets. Bij het vaststellen van het eerste gewijzigde omgevingsplan wordt het kunnen indienen van een aanvraag via het digitale loket zo goed mogelijk meegenomen, wetende dat niet alleen Heusden maar ook andere bevoegde gezagen mede vormgeven aan het DSO (digitale loket). We bieden informatie aan via digitale én papieren kanalen, zoals onze websites, sociale media, e-mailnieuwsbrieven en de infopagina Nu & Morgen.
- We blijven zoeken naar nieuwe manieren om de dienstverlening vorm te geven. Hierbij volgen we digitale ontwikkelingen en maken hier gebruik van als deze wenselijk en haalbaar zijn.
- Sinds januari 2024 is er een piek in de aanvragen van reisdocumenten als paspoorten en rijbewijzen. Deze houdt naar verwachting een aantal jaar aan waarbij de echte piek in 2027 bereikt wordt. Om de wachttijden voor inwoners zo kort mogelijk te houden zullen we hiervoor maatregelen blijven nemen voor zolang de piek duurt.

- We blijven duidelijke en transparante communicatie naar onze inwoners belangrijk vinden. Daarbij geven we ook de grenzen van de gemeentelijke dienstverlening aan. In 2027 gaan we door met het uitvoeren van de aanbevelingen uit een onderzoek naar meertalige communicatie. Deze aanbevelingen zijn ook bruikbaar voor communicatie met Nederlandstalige inwoners. Bij het uitvoeren van deze aanbevelingen werken we ook in de geest van de door onze gemeenteraad aangenomen motie over klare taal.
- Via klantonderzoek, het inwonerspanel, het online volgen van openbare digitale bronnen en uitvraag vanuit de organisatie brengen we voortdurend in beeld wat de informatiebehoefte van inwoners en ondernemers is.

Gemeentelijk vastgoed

Wat willen we bereiken?

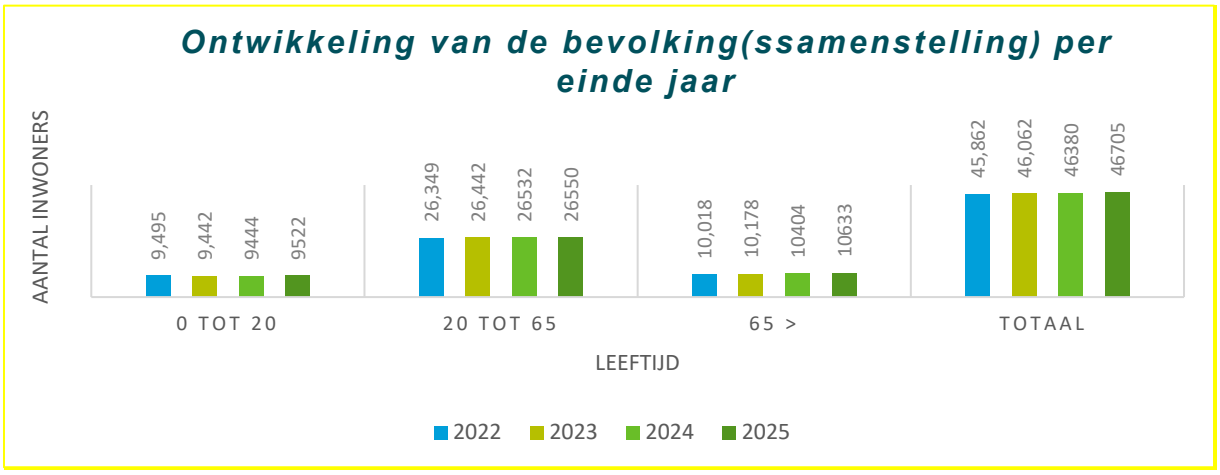
- We willen op effectieve wijze kunnen inspelen op toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen door het op strategische wijze inzetten van onze grondposities.
- We willen groeien in lijn met het huisvestingsbeleid naar een strategische en tactische huisvestingsorganisatie
- Effectief beheer, exploitatie en gebruik van ons maatschappelijk vastgoed, gericht op de maatschappelijke functies die hiermee mogelijk worden gemaakt.

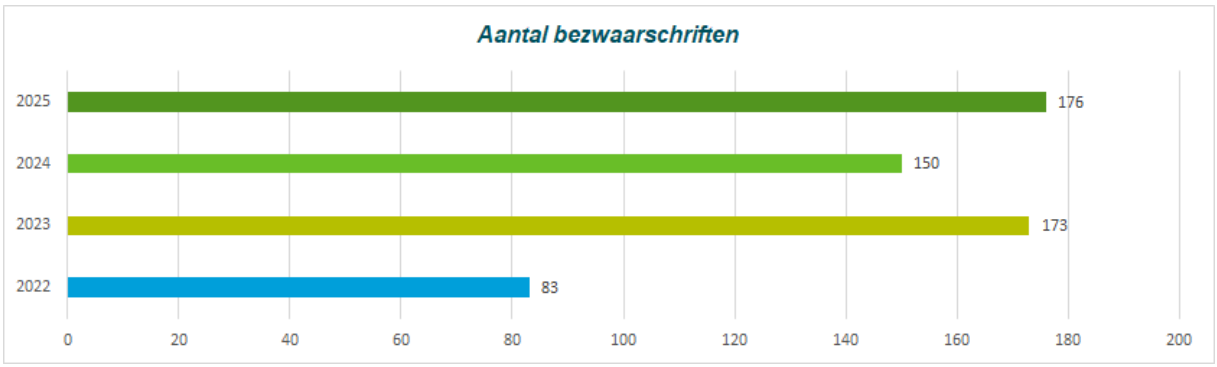
Wat gaan we daarvoor doen?

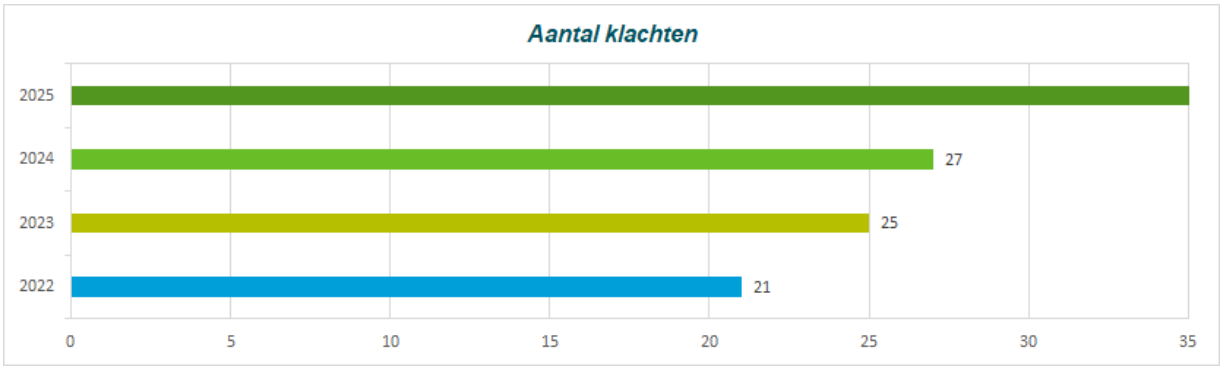
- We zetten ons in om cultuurgronden bij rechtmatige gebruikers onder te brengen, we stimuleren duurzaam beheer van de gronden en we gaan ons pachtbeleid actualiseren en verbeteren voor de nieuwe uitgifteronde van geliberaliseerde pacht.
- We stimuleren multifunctioneel gebruik waar het werkt, wanneer functies elkaar versterken en voorzieningen efficiënt worden benut. We gaan samen met de samenwerkingspartners door met de ontwikkeling van de multifunctionele accommodatie in Oudheusden ('t Knooppunt). Ook geven we vorm aan het huisvesten van de gemeentelijke organisatie conform de keuze van de raad en gaan we verder met de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie in Elshout, met ruimte voor ontmoeting, activiteiten en ondersteuning.
- We onderhouden de panden die we aanwenden voor (al dan niet tijdelijke) opvang van Oekraïense vluchtelingen en zorgen dat deze voorziening op peil blijft.
- We inventariseren de huisvestingsbehoeften van de maatschappelijke voorzieningen en initiatieven. We accommoderen voorzieningen en initiatieven in nauwe samenwerking met inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en andere partners. Deze samenwerking zoeken we ook in het beheer van onze maatschappelijke panden.
- We gaan verder met de concretisering van het huisvestingsbeleid met als doel een integraal afwegingskader dat gebruikt wordt voor accommodatievraagstukken, op basis waarvan de raad haar controlerende taak kan uitvoeren. Parallel hieraan integreren we de vastgoedinformatiesystemen met elkaar, waardoor we de raad altijd van adequate informatie over onze gemeentelijke eigendommen kunnen voorzien.
- We investeren in planmatig onderhoud, verduurzaming en toegankelijkheid van maatschappelijke voorzieningen. Hierbij kijken we naar toekomstbestendigheid, maatschappelijke impact, doelmatig gebruik, beheersbaarheid van de kosten en een realistische exploitatie.

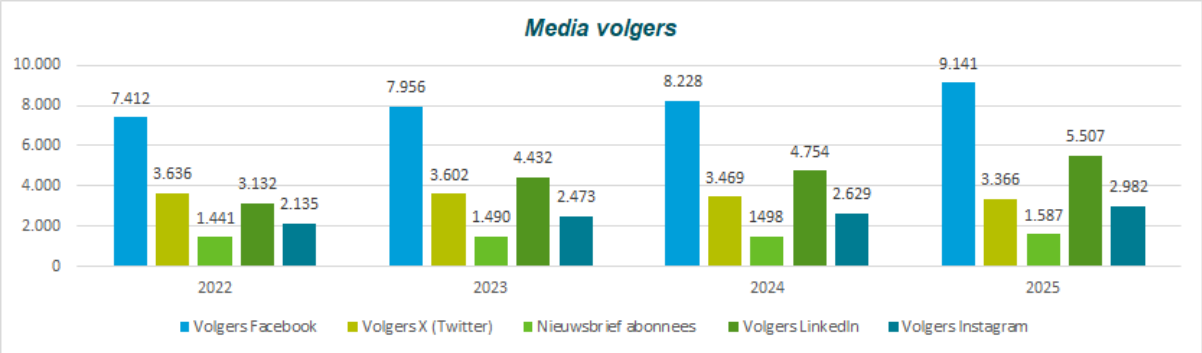
Indicatoren

Eigen indicatoren

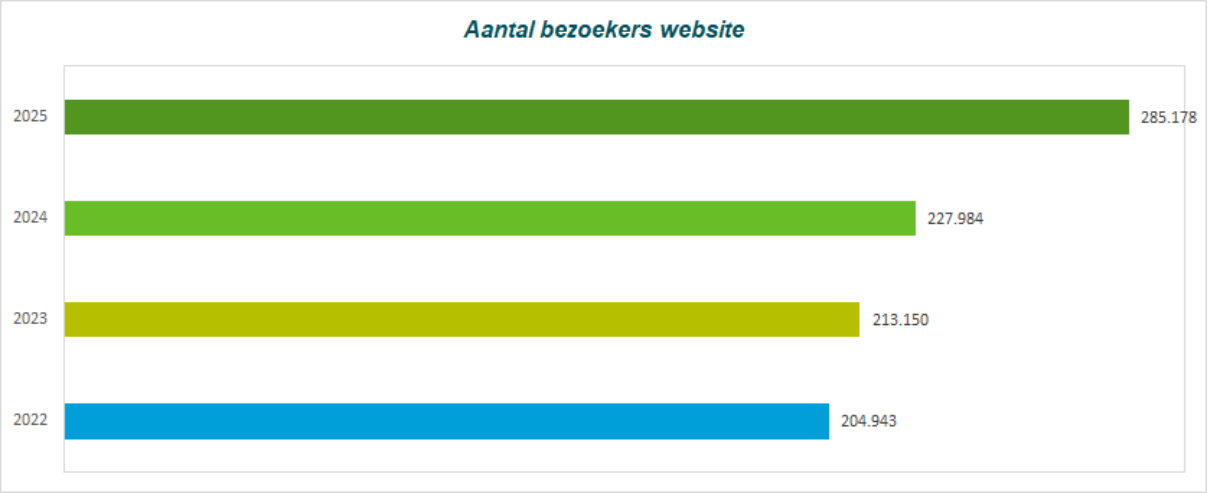

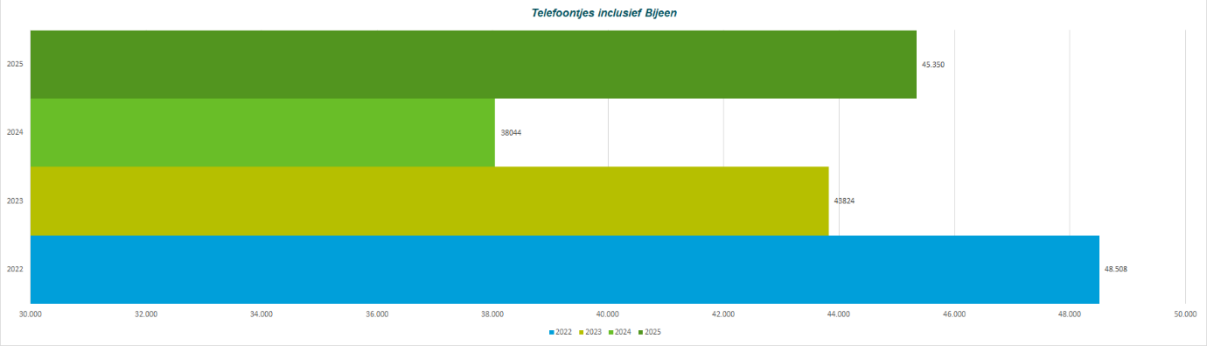

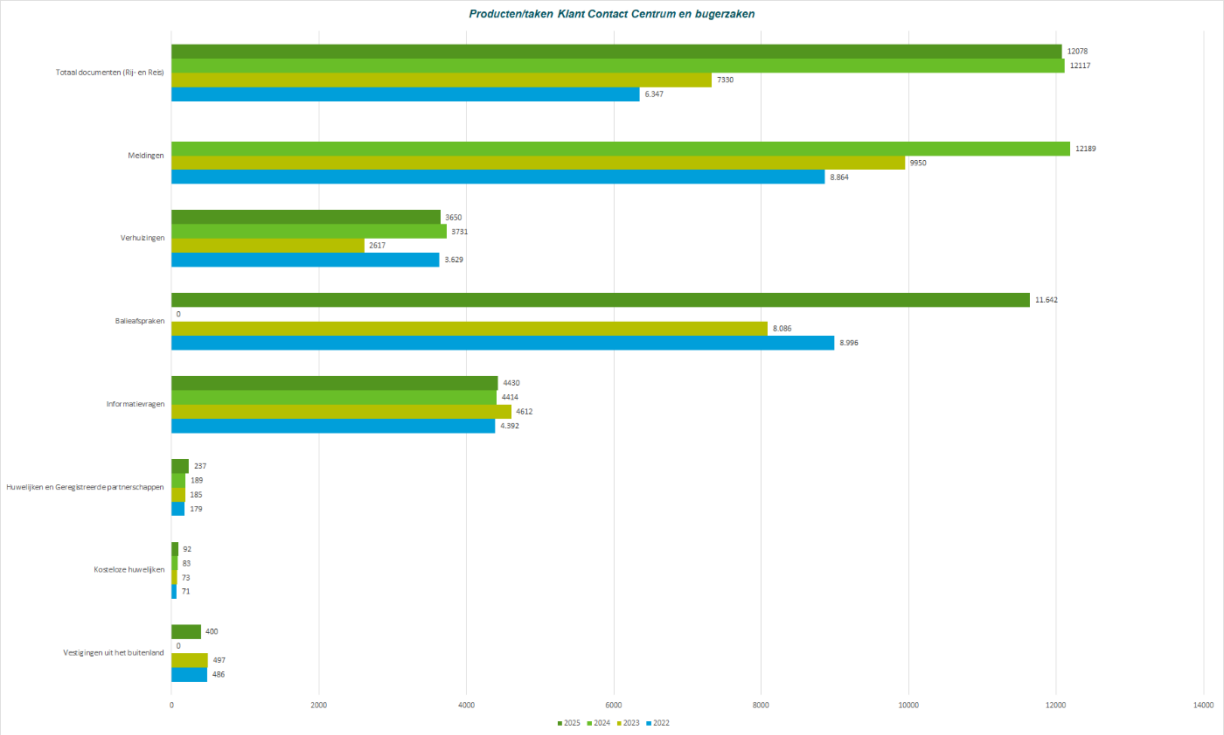

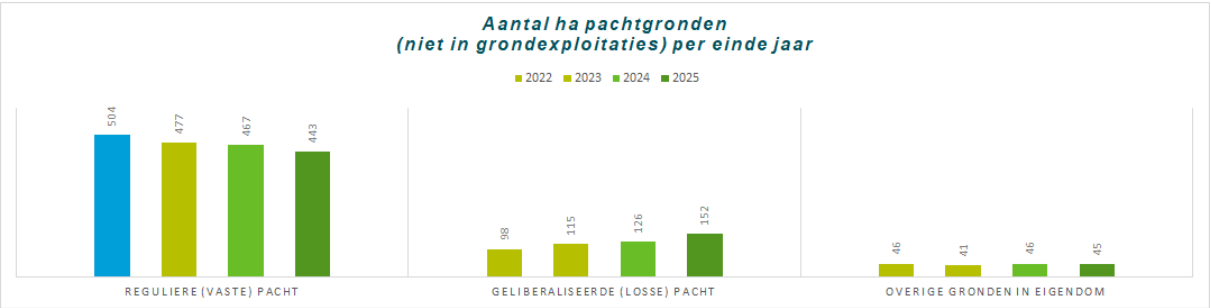

De social media-kanalen Linkedin en Instagram zijn vanaf 2022 toegevoegd.

Burgerinitiatieven rondom maatschappelijke vraagstukken Opgericht in:	Jaar
Buurtpreventie Drunen	2013
Buurtpreventie Oudheusden	2013
Buurtpreventie Vlijmen	2014
Buurtpreventie Elshout	2014
Lokale Heusdense energiecoöperatie Energiek Heusden	2014
Buurt Bestuurt Hedikhuizen (DorpsBelang)	2015
Buurt Bestuurt Herpt (Inwonersplatform Herpt)	2015
Buurt Bestuurt Vesting Heusden (BeLeven in de vesting)	2015
Buurt Bestuurt op Vliedberg	2016
Buurt Bestuurt Haarsteeg (Hart voor Haarsteeg)	2017
Buurt Bestuurt Geerpark	2018
Initiatief 'De Steeg' Haarsteeg	2017
Initiatief Dorpshuis Herpt	2017
Coöperatie Hedikhuizen Duurzaam	2018
Buurt Bestuurt Elshout (Kansrijk Elshout)	2018

Buurt Bestuurt Nieuwkuijk (Samen Nieuwkuijk)	2018
Klimaatplein	2019
Burgerinitiatief sportpark de Schroef	2019
Buurt Bestuurt Vijfhoevenlaan (Vijfhoeven 1,2 & Grassen)	2022
Buurt Bestuurt Doeveren (Ons Doeveren)	2023
Initiatief dorpshuis D'n Bork	2024
Buurt Bestuurt Heesbeen	2025

Verplichte indicatoren

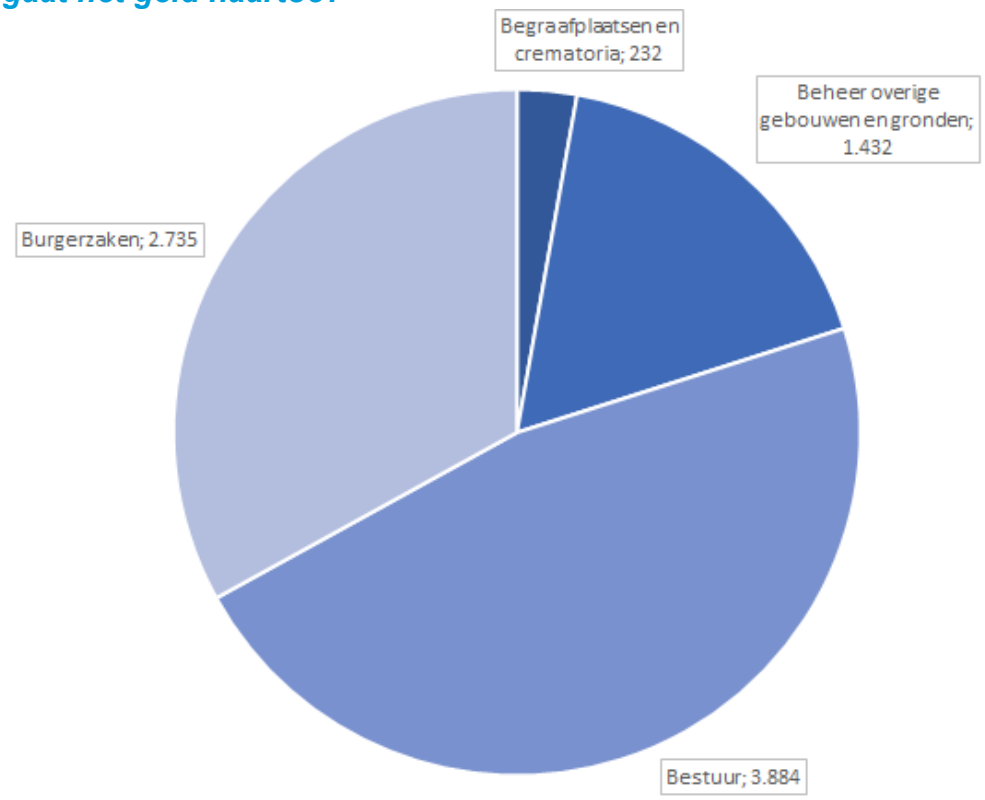
Formatie en overhead

	2023	2024	2025	2026	2027
formatie (in FTE per 1.000 inwoners)	7,36	7,40	7,41	7,42	7,62
bezetting (in FTE per 1.000 inwoners)	7,36	7,40	7,41	7,42	7,62
apparaatskosten (in € per inwoner)	€ 701	€ 754	€ 760	€ 776	€ 848
externe inhuur (% van totale loonsom en externe inhuur)	4,8	4,9	4	3,4	3,5
overhead (% van totale lasten)	8,20%	8,60%	8,60%	8,74%	8,78%

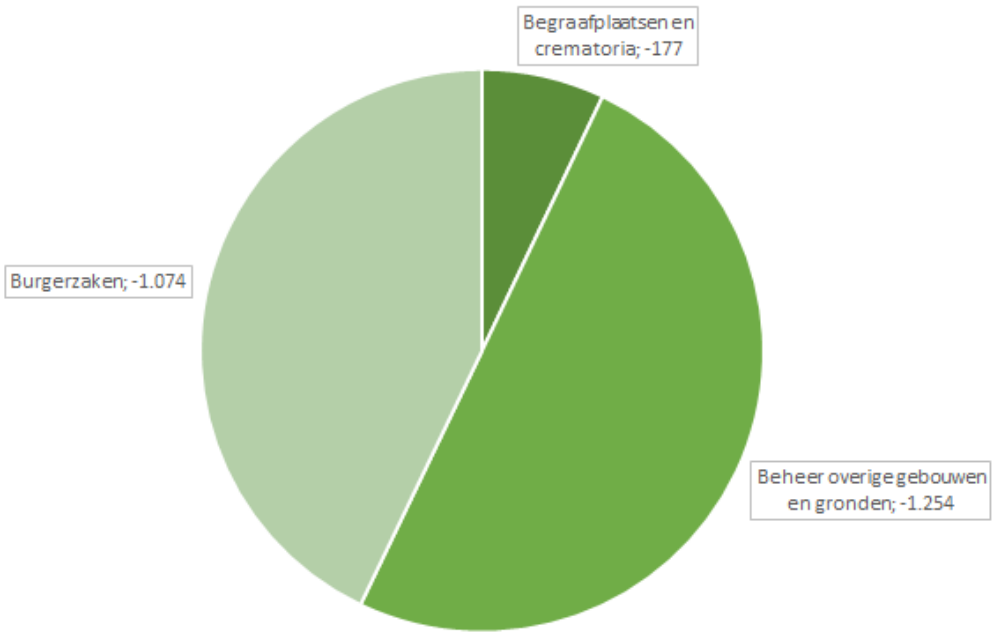
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	12.196	8.258	8.283	8.309	8.072	8.105
Baten	2.622	2.125	2.504	2.504	2.179	2.179
Saldo	-9.574	-6.133	-5.779	-5.805	-5.892	-5.926
Mutaties reserves						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**-9.574**	**-6.133**	**-5.779**	**-5.805**	**-5.892**	**-5.926**

Waar gaat het geld naartoe?

Waar komt het geld vandaan?

Openbare orde en veiligheid

We zetten in op kwaliteit van leven in Heusden: prettig leven en fijn wonen. Onder de vlag van het programma Openbare orde Veiligheid werken we met uiteenlopende taken en werkzaamheden aan het behouden en voortdurend verbeteren van Heusden als een prettige, leefbare en veilige gemeente om in te wonen en te werken. Daarbij richten we onze aandacht primair op de overkoepelende thema's leefbaarheid en veiligheid (en het veiligheidsgevoel van onze inwoners) en werken we vanuit een integrale aanpak.
Heusden kiest bij leefbaarheids- en veiligheidsvraagstukken nadrukkelijk voor preventie en voorlichting, maar wanneer grenzen worden overschreden is handhaving onmisbaar, voor een leefbare en veilige samenleving, en voor bijvoorbeeld veilige evenementen en horeca. Om een leefbare en veilige gemeente te blijven, voeren we ook toezicht uit op het gebruik van panden (woningen en bedrijfspanden) en terreinen en op verschillende bouwactiviteiten. We controleren daarbij met name op regels over de brandveiligheid en constructieve veiligheid, omgevingsplanregels en milieuregels. Daarnaast hebben we belangrijke taken bij het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid en de bestrijding van rampen en crisis.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Grondwet
- Politiewet
- Gemeentewet
- Wet veiligheidsregio's
- Woningwet
- Wet milieubeheer
- Omgevingswet
- Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
- Wet op de kansspelen
- Besluit risico's en zware ongevallen
- Alcoholwet
- Opiumwet
- Wet Bibob
- Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen

Heusdense beleidskaders

- Integraal veiligheidsplan 2023 - 2026
- Beleid artikel 13b Opiumwet gemeente Heusden
- Beleidsregel Wet Bibob gemeenten basisteam de Meierij 2025
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Noord 2017
- Beleidsplan 2024-2027 Veiligheidsregio Brabant-Noord
- Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Brabant-Noord
- Brandbeveiligingsverordening 2012
- Risicogerichte Toezichtstrategie Brandveiligheid 2026-2029
- Algemene Plaatselijke Verordening Heusden 2023
- Verordening fysieke leefomgeving Heusden 2024
- Strategisch Omgevingsbeleidsplan 2023-2026
- Duinverordening 2025
- Natuurbrandbeheersplan LDD
- Beleid huisvesting arbeidsmigranten 2020

Ontwikkelingen

Steeds meer druk op veiligheid, toezicht en handhaving

Gemeenten krijgen steeds meer taken op het gebied van veiligheid, toezicht en handhaving. De maatschappij wordt steeds sneller en individueler, mensen worden mondiger en vraagstukken worden steeds complexer. We krijgen steeds vaker te maken met langdurige en ingewikkelde (crisis)situaties.

Digitale veiligheid

De samenleving speelt zich in toenemende mate online af. Traditionele vormen van criminaliteit raken steeds meer verweven met digitale criminaliteit. Nieuwe technologie leidt namelijk tot nieuwe waardevolle toepassingen, maar het faciliteert en genereert ook nieuwe kwetsbaarheden en dreigingen.

Weerbaarheid

Van gemeenten wordt verwacht dat zij werken aan een integrale aanpak gericht op het versterken van maatschappelijke weerbaarheid. De landelijke lijn benadrukt dat gemeenten nu stappen moeten zetten, ongeacht de voortgang van regionale uitwerking. Bij de lokale invulling voor gemeente Heusden is bewust gekozen voor een aanpak die uitgaat van vertrouwen en eenvoud. De gemeente wijkt daarmee nadrukkelijk af van een sterk systeem- of protocol gedreven benadering en kiest voor werken vanuit de kracht van de samenleving en de eigen organisatie. De aanpak wordt gedragen door twee leidende principes: ‘vertrouwen op goede intenties van onze inwoners’ en ‘maximum gezond verstand, minimum bureaucratie’.

Het nieuwe boa-bestel

Er komt een nieuw boa-bestel aan. Het huidige stelsel, met zes uiteenlopende domeinen, is versnipperd en soms onduidelijk. Tegelijkertijd is de rol van boa’s in de openbare ruimte in de afgelopen jaren sterk gegroeid en zijn taken en bevoegdheden aanzienlijk uitgebreid. Daardoor ontstond behoefte aan een steviger, duidelijker en professioneler kader. Daar wordt op dit moment landelijk aan gewerkt. Er is nog veel onduidelijk, maar het zal leiden tot flinke veranderingen. Voor de taakuitvoering van boa’s, maar ook voor gemeenten in de werkgeversrol. We volgen de ontwikkelingen en proberen nu al zo goed mogelijk voor te sorteren.

Doelen en prestaties

Leefbaarheid

Wat willen we bereiken?

- Leefbare en veilige kernen en (woon)wijken zijn de basis van onze gemeente. Daarnaast vinden we een goed ondernemersklimaat, centra en veilige bedrijventerreinen erg belangrijk.
- We willen graag dat alle inwoners, ondernemers en bezoekers zich prettig en veilig voelen. Thuis en in de buurt, op straat en bij voorzieningen, maar ook bij tijdelijke activiteiten zoals tijdens evenementen. Dit vraagt om een aanpak gericht op zowel preventie als handhaving en om een evenwichtige benadering: zichtbaar waar het nodig is, zorgvuldig waar het kan en altijd gericht op het voorkomen van problemen.
- Naast schoon, heel en veilig dragen we ook bij aan vormen van vermaak, sport en recreatie. Die dragen bij aan ontmoeting, samenhang en levendigheid van onze kernen. Ze zijn daarmee van grote waarde voor de Heusdense samenleving.
- De jeugd heeft de toekomst. We willen graag in goed contact staan met de Heusdense jongeren. Er zijn jongeren die extra aandacht en ondersteuning vragen of nodig hebben. De gemeente heeft daarin een taak, zowel binnen het sociale domein als binnen het veiligheidsdomein.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor een actuele evenementenkalender. Het up-to-date houden daarvan zien we als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen.
- We verstrekken vergunningen voor horeca en evenementen en zetten ons in voor een breed en divers aanbod voor onze inwoners.
- We toetsen vergunningaanvragen op passende wijze aan veiligheidscriteria en aan het Bibob beleid.
- We proberen mogelijk te maken, maar voeren ook controles uit op basis van de Alcoholwet en schouwen op de evenementenlocaties. Waar nodig volgen (bestuurlijke) waarschuwingen of maatregelen.
- We houden toezicht op het gebruik van panden (woningen en bedrijfspanden) en terreinen en op verschillende bouwactiviteiten. En samen met onze handhavingspartners Brandweer Brabant Noord en Omgevingsdienst Midden en West Brabant (OMWB) garanderen we toezicht en handhaving op het gebied van brandveiligheid en milieu.
- We zetten in op intensivering van de samenwerking tussen de (jeugd)boa's, de jeugdagenten en de jongerenwerkers. Zij hebben een gezamenlijke rol in (het voorkomen en) het aanpakken van jeugdoverlast. Voor jongeren die extra aandacht vragen of nodig hebben bieden we passende hulp en ondersteuning.
- We houden toezicht op de correcte inschrijving van inwoners in de basisregistratie personen (BRP).

Veiligheid

Wat willen we bereiken?

- Een leefbaar en veilig Heusden als een gezamenlijke verantwoordelijkheid: (werken aan) een leefbare en veilige samenleving is iets dat we samen (met maatschappelijke partners én inwoners) doen. We richten ons daarbij ook op het bestrijden van meer complexe onderwerpen als ondermijnende criminaliteit, maatschappelijke onrust, radicalisering en polarisatie.
- Heusden is een veilige gemeente, waarbij veiligheid op straat én digitaal basisvoorwaarden zijn voor prettig wonen, leven en recreëren.
- Voor vraagstukken op het snijvlak van zorg en veiligheid werken we domein overstijgend samen, met een goed evenwicht tussen preventie en repressie en tussen zorg en straf.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken aan het voorkomen en vroeg signaleren van (jeugd)overlast en criminaliteit (overvallen, inbraken en diefstallen). Daarvoor werken we nauw samen met de politie en andere maatschappelijke partners.
- In onze veiligheidsregio werken we samen met andere gemeenten, brandweer, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR), politie, meldkamer en het openbaar ministerie aan een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde, waar mogelijk integrale voorbereiding en uitvoering van de hulpverlening in het werkgebied.
- We zijn actief binnen een regionale gezamenlijke aanpak op ondermijning, gericht op verschillende thema's: logistieke knooppunten en transport, jonge aanwas, mensenhandel en criminele geldstromen. Uitgangspunt is de Brabantse norm voor bestuurlijke weerbaarheid.
- We houden ons lokaal, maar ook op schaal van de veiligheidsregio bezig met risico- en crisisbeheersing.
- We werken intensief samen met onze (maatschappelijke) partners, onder wie: de politie, de veiligheidsregio, het Regionaal Informatie en Expertisecentrum criminaliteit (RIEC), brandweer en de RAV (regionale ambulancevoorzieningen Brabant Midden West Noord), de woningcorporatie, jongerenwerk en zorgaanbieders.
- We voeren jaarlijks diverse controles uit met het Bestuurlijk Interventieteam Meierij (BIM) om zo criminaliteit/overlastcasuïstiek eerder te signaleren en integraal op te pakken.
- We waarderen de vrijwilligers van de Buurtpreventie en de deelnemers aan onze buurt(preventie)apps. In kernen of wijken waar nog geen buurtpreventie beschikbaar is, gaan we met inwoners in gesprek om hiertoe het initiatief te nemen.
- We geven uitvoering aan het plan van aanpak voor een weerbare samenleving.

Toezicht en handhaving

Wat willen we bereiken?

- Inzet van toezicht en handhaving door de gemeente richt zich op het bevorderen van de leefbaarheid en het veiligheidsgevoel in wijken en kernen, door het tegengaan van overlast, verkeersonveiligheid en kleine ergernissen, die het dagelijks gebruik van de openbare ruimte en het gevoel van veiligheid aantasten.
- We pakken overlast aan, maar hebben oog voor kwetsbare situaties, zorg, jeugd, overlast en onderliggende problematiek. Het uitgangspunt is altijd dat we recht (willen) doen aan de situatie van het individu, zijn of haar omgeving en de belangen van de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We breiden onze boa-capaciteit uit met 1 fte en 2 fte vanaf 2028 en evalueren deze extra inzet in 2028. In de tussentijd stellen we een prioriteitenlijst op, als richtlijn voor de inzet van onze boa-capaciteit. Tijdens de evaluatie bekijken we de capaciteit in relatie tot de verwachtingen en besluiten we of er nog extra capaciteit nodig is. Jaarlijks werken we met boa-stagiairs om ervoor te zorgen dat er nieuwe toezichthouders worden opgeleid.
- Boa's zijn zichtbaar voor onze inwoners en gaan (ook) te voet en op de fiets naar onze centra en evenementen. We vergroten ook de digitale zichtbaarheid van onze boa's door regelmatig nieuwsberichten en actualiteiten te delen op social media.
- We beoordelen opnieuw de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en de Verordening Fysieke Leefomgeving (VFL) om te kijken of er regels kunnen verdwijnen, maar ook om te onderzoeken of er nieuwe regels nodig zijn om efficiënt op te kunnen treden tegen overlast en ondermijning.
- Als bij het toezicht op het gebruik van panden (woningen en bedrijfspanden) en terreinen en/ of bij bouwactiviteiten (ernstige) overtredingen worden geconstateerd, starten we een juridisch (repressief) handhavingstraject. We proberen, als dat mogelijk is, altijd eerst om samen met de inwoner/ondernemer in onderling overleg tot beëindiging van de ongewenste situatie te komen.

- We streven naar een nog betere afvalscheiding, meer afvalpreventie, minder restafval en een vermindering van de hoeveelheid zwerfafval, illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen.
- In samenwerking met de Afvalstoffendienst voeren onze boa's gerichte acties uit om te handhaven op afval en afvalscheiding.

Preventie

Wat willen we bereiken?

- We willen de veiligheidsbewustwording vergroten en de maatschappelijke weerbaarheid van onze inwoners verbeteren.
- Onze inwoners moeten zich bewust zijn van de noodzaak van digitale veiligheid en hierover voldoende kennis hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

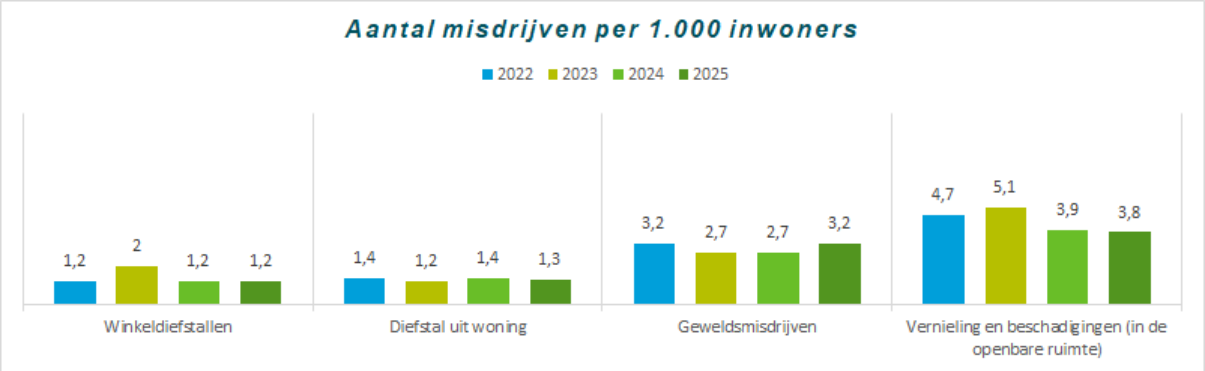
- Voorlichting over digitale veiligheid voor onze inwoners, met als speerpunten de onderwerpen cybersecurity en digitale weerbaarheid.
- We bieden ook ondernemers, bedrijven en maatschappelijke organisaties ondersteuning in de vorm van voorlichting.
- We organiseren gerichte veiligheidsactiviteiten (zoals bijvoorbeeld een veiligheidsmarkt of een natuurbrandwandeling).
- We hebben speciale aandacht voor het buitengebied als het gaat om het versterken van de veiligheid en de weerbaarheid. We organiseren voorlichting, maar pakken ondermijning, illegale activiteiten en misbruik van leegstaande panden actief aan.

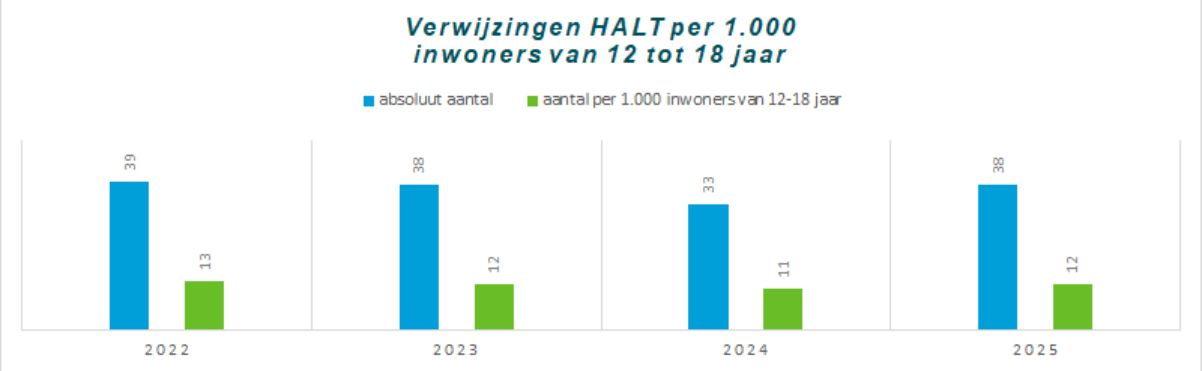
Indicatoren

Eigen indicatoren

Verplichte indicatoren

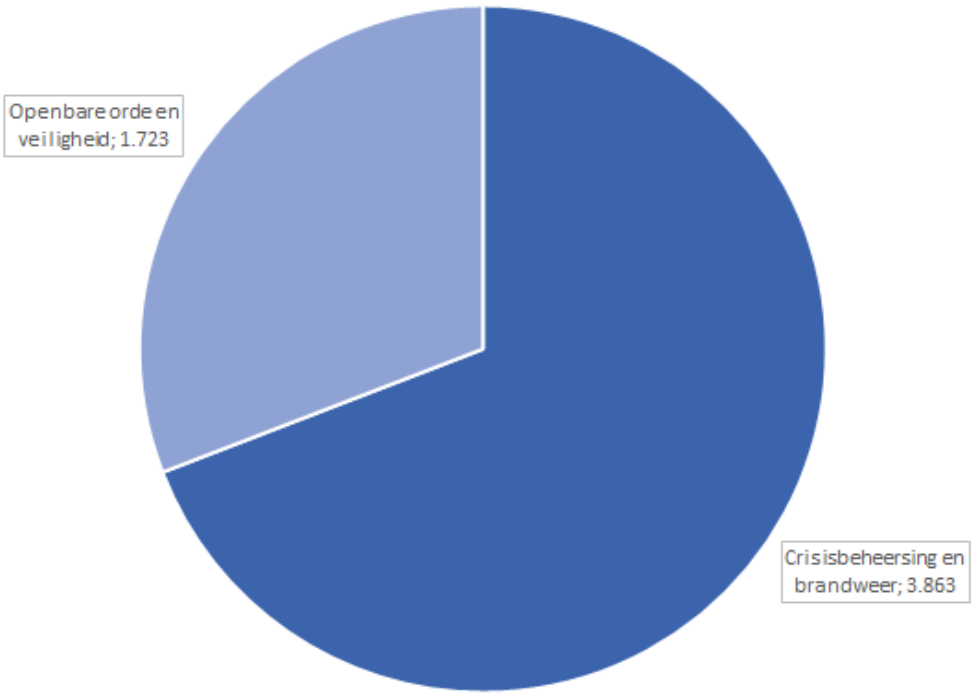

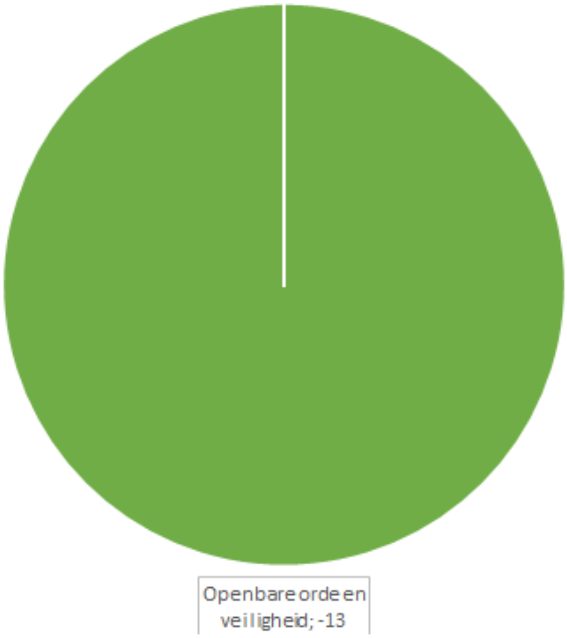
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	5.579	5.286	5.586	5.643	5.638	5.638
Baten	27	13	13	13	13	13
Saldo	-5.552	-5.272	-5.572	-5.630	-5.624	-5.624
Mutaties reserves						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**-5.552**	**-5.272**	**-5.572**	**-5.630**	**-5.624**	**-5.624**

Waar gaat het geld naar toe?

Waar komt het geld vandaan?

Verkeer en vervoer

Heusden moet goed bereikbaar zijn. Dit is belangrijk voor onze inwoners, bezoekers en voor de economische vitaliteit van de gemeente. Het programma verkeer en vervoer gaat over de aanleg en het onderhoud van wegen, kabels en leidingen, openbare verlichting, straatmeubilair en over bouwwerken zoals bruggen, steigers en kademuren. In dit programma staat ook het beleid en de activiteiten die bijdragen aan een duurzame, verkeersveilige en leefbare leefomgeving.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
- Beleidskader Mobiliteit: Koers 2030
- Brabants Verkeersveiligheidsplan 2024-2027
- Meerjarig MultiModaal Mobiliteitspakket SRBT
- Regionale Mobiliteitsprogramma's 2026-2027 Hart van Brabant
- Nationaal Energieakkoord
- Omgevingswet
- Wegenverkeerswet
- Wegenwet
- Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON)
- ACM prioriteringskader

Heusdense beleidskaders

- Mobiliteitsvisie (2020)
- Mobiliteitsplan en Meerjaren Uitvoeringsprogramma GVVP (2022)
- Nota parkeernormen (2016)
- Parkeerverordening (1999)
- Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelastingen (2026)
- Beleidsregels vergunning parkeren (2003)
- APV 2023
- Beleidsplan Wegen 2022-2026 (2022)
- Beheerplan civieltechnische kunstwerken (2020)
- Beleidsplan openbare verlichting (2018)
- Waterplan (2022)
- Groenbeleidsplan 2023-2028
- Beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte (2021)
- Verordening fysieke leefomgeving Heusden 2024
- Omgevingsvisie (2023)
- Algemene verordening Ondergrondse infrastructuur (AVOI) (2025)
- Handboek kabels en leidingen (2025)
- Groennorm Gemeente Heusden 2026

Ontwikkelingen

Algemeen

Er spelen grote opgaven voor gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan de energietransitie, woningbouw, klimaatverandering, innovaties in vervoerssystemen, verkeersveiligheid, bereikbaarheid, participatie, landbouwvraagstukken, netcongestie, biodiversiteit en het realiseren van een concurrerende en circulaire economie. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de leefbaarheid. Onder de Omgevingswet moeten gemeenten een samenhangende aanpak ontwikkelen om met veel van deze opgaven aan de slag te gaan. Daarbij moet ook verbinding worden gelegd met opgaven in het sociaal domein. Eerste stappen hiervoor zijn gezet met onze Omgevingsvisie. Verdere vertaling gaat de komende jaren plaatsvinden in het Omgevingsplan en omgevingsprogramma's maar ook een integraal maatschappelijk beheerkader.

Veel grote opgaven kunnen niet enkel op gemeentelijk niveau worden opgelost, daarom zoeken we de samenwerking in de regio met andere partners en overheden als het gaat om vraagstukken als meervoudig ruimtegebruik, mobiliteit, netcongestie, stikstof en waterkwaliteit. Binnen de grote opgaven zoeken we steeds de balans tussen integraal werken en slagvaardigheid. Door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is het aantrekken van gekwalificeerde medewerkers steeds uitdagender. Om hierop in te spelen, investeren wij gericht in het werven en ontwikkelen van jong talent, onder meer door het inzetten van trainees en het bieden van stageplaatsen.
De openbare ruimte is veel dynamischer en multifunctioneler dan vroeger. De druk op de ruimte, klimaatontwikkelingen en onderhoudskosten nemen toe. Daardoor wordt meervoudig ruimtegebruik steeds belangrijker voor een leefbare en aantrekkelijke leefomgeving. Soms moeten er keuzes worden gemaakt waarbij we zoeken naar een optimum en oog hebben voor de daarbij betrokken belangen (zoals droge voeten, schaduw wanneer het warm is, toekomstbestendige bereikbaarheid en kabeltracés die de netcongestie oplossen).

Er bestaat veel onduidelijkheid over het onderwerp stikstof. De actuele stroom aan nieuwe jurisprudentie maakt het er niet eenvoudiger op. Als de spoedwet van het huidige kabinet doorgang vindt, kan het stikstofprobleem voor de bouw voor het overgrote deel worden opgelost. Er is echter nog veel onzekerheid over de haalbaarheid van die plannen. En ook de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is kritisch op de 'rekenkundige ondergrens'. Vooralsnog overheerst de onzekerheid en is de uiteindelijke impact moeilijk te voorspellen.

In 2027 hebben de energietransitie en de aanpak van netcongestie een toenemende en zichtbare impact op de inrichting van de openbare ruimte. De keuzes die hierin worden gemaakt, werken door in zowel de ondergrondse infrastructuur als de bovengrondse inrichting. Soms zijn die keuzes ook randvoorwaardelijk voor het mogelijk maken van woningbouw. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van transformatorstations, verdeelvoorzieningen en tracés voor kabels en leidingen. Deze ontwikkelingen vormen een structureel nieuw aspect dat van invloed is op de kwaliteit, inrichting en het beheer van groen en verharding. Dit heeft gevolgen voor het beheer van de openbare ruimte, waarbij integraal wordt afgewogen hoe ruimtelijke kwaliteit, functionaliteit en duurzaamheid in balans blijven. De straten gaan de komende jaren vaker ‘open’ en dat kan gevolgen hebben voor de integraliteit en de duur van projecten.

Doelen en prestaties

Kwaliteit Openbare Ruimte

Wat willen we bereiken?

- Vanuit een effectief beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving voor onze inwoners, en het ondernemings- en vestigingsklimaat voor ondernemers en werknemers.
- Een veilige openbare ruimte voor alle gebruikers met extra aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers; voetgangers, fietsers, kinderen, ouderen en mensen met een beperking.
- Onderhoud dat aansluit bij de functie, het gebruik en het karakter van de omgeving en bijdragen aan het realiseren van maatschappelijke doelen.
- Integraal beheer zodat, waar dit mogelijk is, de overlast wordt beperkt en middelen efficiënt worden ingezet.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In de tweede helft van 2026 starten we met de voorbereiding voor een Integraal Maatschappelijk Beheer Kader (IMBK). In het IMBK beschrijven we de wijze waarop we het beheer van de openbare ruimte integraal en toekomstgericht organiseren. Hierbij leggen we de verbinding tussen fysieke, sociale en financiële opgaven. Thema's zoals duurzaamheid, participatie, leefbaarheid en doelmatig gebruik van middelen krijgen hierin een plek. Het IMBK fungeert als richtinggevend kader voor beleidsvorming, uitvoering en keuzes in beheer en onderhoud.
- Als onderdeel van het Integraal Maatschappelijk Beheerkader gaan we in 2027 starten met het actualiseren van de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR). In een LIOR zijn de technische en functionele eisen beschreven die we aan de openbare ruimte stellen. Denk bijvoorbeeld aan infrastructuur, groen, water en speelvoorzieningen. Daarnaast is het mogelijk om actuele thema's, zoals klimaatadaptatie, circulaire economie en energietransitie, aan de LIOR te koppelen. De LIOR is richtinggevend bij een planuitwerking.
- We werken integraal waar dat kan en voeren projecten solo uit als het moet. Onderhoudswerkzaamheden worden zoveel mogelijk gecombineerd met projecten op het gebied van riolering, groen, verkeer, klimaatadaptatie en nutsvoorzieningen. Daarbij is meervoudig ruimtegebruik een noodzaak om verschillende opgaven te kunnen realiseren. Zo leggen we een goede basis voor ruimtelijke kwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn de reconstructie van de Christinastraat en omgeving in Oudheusden en de herinrichting van het Oranjeveld in Drunen. Door projecten integraal aan te pakken ontstaat een belangrijke meerwaarde voor de omgeving. De financiering vindt plaats uit bestaande onderhoudsbudgetten en is niet altijd toereikend. Bijvoorbeeld wanneer er extra wensen aan een project worden toegevoegd of een totale weg wordt aangepakt terwijl slechts een deel in het beschikbare budget is opgenomen. Wanneer extra middelen nodig zijn wordt dit aan de raad voorgelegd.
- Naast de integrale aanpak wordt door planmatig onderhoud en tijdige investeringen gewerkt aan het behoud en de versterking van een kwalitatief hoogwaardige, duurzame en toekomstbestendige openbare ruimte. Het proactief begeleiden van initiatiefnemers die zelf wensen of ideeën hebben voor het gebruik of inrichting van de openbare ruimte. We kijken samen met de initiatiefnemers welke mogelijkheden er zijn en waar ruimte voor is en of het past binnen gewenste ontwikkelingen in onze gemeente. Dit doen we via de Initiatieventafel.
- Waar mogelijk vormen we speelplekken om tot veilige beweeg- en ontmoetlocaties voor alle leeftijden. Op deze locaties worden andere ruimtelijke opgaven zoals waterberging en biodiversiteit geïntegreerd.
- In het kader van de buurtaanpak Enexis zijn onze projecten en opgaven in beeld. Doel hiervan is om in overleg met Enexis de planning van de buurtaanpak om te komen tot verzwaring van het netwerk zo optimaal mogelijk te laten lopen.

Openbare verlichting

Wat willen we bereiken?

- Toekomstbestendige en kosteneffectieve openbare verlichting gebaseerd op materiaalgebruik dat bijdraagt aan het gewenste kwaliteitsniveau van de openbare ruimte.
- Voldoen aan het Klimaatakkoord in 2030: 50% minder elektriciteitsverbruik ten opzichte van 2013. Dit wordt gerealiseerd door een volledige overgang naar dimbare, energiezuinige en innovatieve led techniek.
- Openbare verlichting die bijdraagt aan sociale veiligheid, verkeersveiligheid en zorgt voor een veilige, duurzame en toekomstbestendige inrichting van onze openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De planmatige vervanging van onderhoud openbare verlichting loopt door tot 2030. Waar mogelijk passen we 'slimme verlichting' toe. Dat is verlichting die op afstand en/of per situatie te regelen is.
- In 2026 is een nieuw beleidsplan ‘openbare verlichting’ vastgesteld. Dit biedt een toekomstbestendig kader voor ontwerp, beheer, onderhoud en vervanging van de openbare verlichting.
- We zorgen voor veilige technische installaties in de openbare ruimte door het beheren van de e-objecten (elektriciteits- en evenementenkasten) volgens de inventarisatie die heeft plaatsgevonden.
- Bij herinrichtingsprojecten worden energiebesparende maatregelen (zoals Led) getroffen. Daarnaast onderzoeken we innovaties en nemen we die mee binnen het project als dat mogelijk is.
- Kapotte armaturen worden vervangen door Ledverlichting.
- Bij nieuwe verlichting kiezen we voor materiaal en verlichting de meest functionele, maar ook duurzame, circulaire en energiezuinige toepassing. We besteden bijzondere aandacht aan de vervanging in Heusden Vesting (bij het verledden) aan de uitstraling van de openbare verlichting (passend in het straatbeeld.)

Ondergrondse infra

Wat willen we bereiken?

- We streven naar een goed geordende en toekomstbestendige inrichting van de ondergrondse openbare ruimte. De verschillende ruimteclaims – waaronder nutsvoorzieningen, warmtenetten, telecom, riolering, ondergrondse containers en groen (boomwortels) – worden integraal op elkaar afgestemd.
- Gezien de toenemende druk als gevolg van de energietransitie en netcongestie, voeren we nadrukkelijk regie op alles wat in de ondergrond gebeurt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken intensief samen met netbeheerder Enexis en andere nutsbedrijven. Projecten voor netverzwaring worden actief aangemeld en voorbereid, waarna – waar nodig – prioritering wordt aangevraagd om uitvoering te versnellen.
- We voeren periodiek bestuurlijk en ambtelijk overleg met nutsbedrijven, zowel individueel als in regionaal verband, om afstemming en voortgang te borgen.
- We toetsen vergunningaanvragen van nutspartijen snel en integraal en treden in overleg daar waar onze belangen in het gedrang komen. We passen mantelbuizen voor nutsbedrijven toe bij in- en uitritten van bedrijven.
- Wij faciliteren maximaal de ruimtelijke inpassing van transformatorstations en verdeelvoorzieningen, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke acceptatie.

Wegen en Civieltechnische kunstwerken

Wat willen we bereiken?

- Een veilig, bereikbaar en goed bruikbaar wegennet voor alle weggebruikers, met bijzondere aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers zoals fietsers, voetgangers, kinderen, ouderen en mensen met een beperking.
- Het duurzaam in stand houden van wegen, fietspaden, voetpaden en civieltechnische kunstwerken, zodat kapitaalvernietiging wordt voorkomen en de levensduur van de infrastructuur wordt verlengd.
- Een doelmatig en kosteneffectief beheer van het wegennetwerk en de civieltechnische kunstwerken door planmatig, risicogestuurd en toekomstgericht onderhoud.
- Toekomstbestendige wegen en civieltechnische kunstwerken die bestand zijn tegen ontwikkelingen zoals klimaatverandering, veranderende verkeersstromen, een toenemende belasting van de infrastructuur en nieuwe wet en regelgeving.
- Een zorgvuldige uitvoering van onderhoudswerkzaamheden, afgestemd op de omgeving en maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan het Beleidsplan wegen 2022-2026 met aandacht voor sturing op levensduur, materiaalgebruik en duurzaamheid.
- Uitvoeren van het geplande onderhoud van wegen (zie RIB Wegenonderhoudsplanning 26-08-2026).
- Uitvoering van het geplande onderhoud van civieltechnische kunstwerken, waarbij prioriteit wordt gegeven aan Heusden Vesting.
- Herijken Beleidsplan wegen, in afstemming met het Integraal Maatschappelijk Beheerkader, met scope na 2026.
- Tussentijds herijken en uitvoering geven aan het in 2020 vastgestelde Beheerplan civieltechnische kunstwerken 2021-2029.
- Bij de programmering van onderhoudswerkzaamheden geven we voorrang aan gebieden met een hoge gebruiksintensiteit en een belangrijke maatschappelijke functie, zoals centra, winkelgebieden, scholen, zorgvoorzieningen, sportparken en woonzorglocaties.
- Bij onderhoud en vervanging wordt nadrukkelijk gekeken naar de kwaliteit, toegankelijkheid en veiligheid van voetpaden en fietspaden.
- We richten onze onderhoudsorganisatie zo in dat kleine gebreken en meldingen sneller worden opgepakt. Dit doen we door met een klein team kerngewijs aan de slag te gaan.
- We stemmen aanbestedingsvormen af op de omvang, complexiteit en looptijd van het wegenonderhoud. Daarbij kan worden gedacht aan langdurige raamovereenkomsten, samenwerking met meerdere aannemers en prestatiegerichte contracten.
- Bij reconstructies en groot onderhoud combineren we investeringen in infrastructuur waar mogelijk met maatregelen voor klimaatadaptatie, zoals het opvangen van water, het verminderen van hittestress en het versterken van vergroening.
- We voeren onderhoud uit op basis van inspecties, data en areaalkennis. Hierdoor voorkomen we onverwachte uitval, beperken we noodreparaties en kunnen investeringen beter worden gepland. We brengen daarvoor de data verder op orde. Zo worden assets (zoals meubilair) in de openbare ruimte in beeld gebracht en van een onderhoudsregime voorzien.
- De voorbereidingen voor de aanpak van de Vendreef wordt gestart. Hier wordt het achterstallig onderhoud vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid en vanwege de verhoging van het gebruik (intensiteit) na uitvoering van GOL aangepakt. De verwachting is dat de uitvoeringskosten niet volledig uit de reguliere onderhoudsbudgetten kan plaatsvinden, een apart raadsvoorstel zal dan nog worden voorgelegd.

Verkeerscapaciteit- en veiligheid

Wat willen we bereiken?

- Wij gaan voor nul verkeersslachtoffers en sluiten hierbij aan bij de campagne ‘Brabant gaat voor NUL verkeersslachtoffers’.
- Via alle vormen van vervoer (fiets, auto, te voet en openbaar vervoer) kom je vlot en veilig op je bestemming.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan de onderzoeken en maatregelen uit het Meerjaren Uitvoeringsprogramma GVVP (Gemeentelijk Verkeer en VervoerPlan). Verkeersveiligheid heeft hierin een prominente rol, zoals maatregelen die zijn gericht op het verminderen van verkeershinder en verduurzamen van mobiliteit onder meer in schoolomgevingen.
- Actualiseren van het Meerjarenuitvoeringsprogramma GVVP in 2026.
- We gaan aan de slag met een fietspadenplan dat inzicht geeft in de knelpunten van het gemeentelijk fietsnetwerk en de mogelijkheden voor veiligere fietspaden, als basis voor gefaseerde uitvoering afgestemd op de ruimtelijke situatie en beschikbare middelen. Dit met inachtneming van de afgelopen jaren al genomen stappen daarin en gekoppeld aan het GVVP.
- Actualiseren van onze nota parkeernormen.
- Opstellen parkeerbeleid in de vesting.
- Planvoorbereiding (en waar mogelijk uitvoering) van diverse projecten die een bijdrage leveren aan een verkeersveiliger inrichting van de openbare ruimte. Hierbij krijgt het fietsverkeer (conform de fietsroutekaart GVVP) zoveel als mogelijk een hoge prioriteit. Belangrijke projecten zijn de volgende:
    - Een veiligere inrichting van het oostelijk deel van de Tuinbouwweg, waarbij het fietsverkeer een centrale rol krijgt. Dit is inclusief het kruispunt Mommersteeg-Tuinbouwweg.
    - Een herinrichting van de Priemsteeg en van de Vijfhoevenlaan (inclusief rotonde Mommersteeg en vrijliggend fietspad).
    - De aanleg van een vrijliggend fietspad langs de Abt van Engelenlaan (dit is een onderdeel van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat).
    - Het verlagen van de snelheid op de route Heusdenseweg/Groenstraat.
    - Een nader onderzoek naar een herinrichting van de aansluitingen Lipsstraat en de Wolfshoek op de Spoorlaan in Drunen waardoor de doorstroming van het verkeer nu maar ook in de toekomst gewaarborgd is.
    - Een verdere uitwerking van de verkenning Kennedybrug in Vlijmen om de doorstroming en de verkeersveiligheid te waarborgen.
    - Het in beeld brengen van aanvullende maatregelen welke wenselijk zijn nadat de GOL is uitgevoerd.

  Daarnaast voeren we kleine verbeteringsmaatregelen uit die bijdragen aan de verkeersveiligheid. Dat doen we volgens het uitgangspunt Duurzaam Veilig.
- In 2026 is een provinciale subsidie verkregen voor uitvoering van het programma Schoolveilige fietsroutes. Hiervoor is gemeentebreed geïnventariseerd welke knelpunten zich voordoen op veel gebruikte fietsroutes en welke maatregelen gebruikt kunnen worden om deze knelpunten weg te nemen. Op basis van prioriteiten pakken we deze knelpunten aan.
- Samen optrekken met belangengroeperingen als Veilig Verkeer Nederland, de politie, Cumela, ZLTO en parkmanagement. Dit doen we zodat wij goed in staat zijn verkeerssituaties veiliger te maken, en de openbare ruimte in te richten zodat deze toegankelijk is voor alle verkeersdeelnemers.
- In samenwerking met VVN (Veilig Verkeer Nederland), maatschappelijke organisaties en scholen faciliteren wij ook activiteiten om (jonge en oudere) verkeersdeelnemers voor te bereiden op (nieuwe) verkeerssituaties en (nieuwe) verkeersregels.

- We starten met de voorbereidingen om voor het bestrijden van gladheid binnen onze gemeente vanaf het strooiseizoen 2027 – 2028 over te gaan naar preventief strooien. Zo wordt onder andere het aanbestedingstraject voor de vervanging van de zoutstrooiers opgestart en een uitvoeringsplan wordt gemaakt;
- We werken aan een verkeersveilige aansluiting Heesbeenseweg op de Provinciale weg als vervolg op maatregel 1A.13 uit ons GVVP.

Duurzame mobiliteit

Wat willen we bereiken?

- Minder uitstoot van CO2, geluid, stank en trillingen veroorzaakt door gemotoriseerd verkeer.
- Omarmen van nieuwe technologieën en stimuleren van duurzame vervoersmogelijkheden.
- Een openbare ruimte creëren die uitnodigt om gebruik te maken van duurzame mobiliteitsvormen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan verder met maatregelen uitvoeren zoals opgenomen in het Meerjaren Uitvoeringsprogramma GVVP (Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan). Het belang van een duurzame en schone mobiliteit heeft hierin een prominente rol. Belangrijke uitgangspunten zijn: minder autoverplaatsingen, andere vervoersmogelijkheden (fiets, openbaar vervoer), schonere voertuigmotoren (onder andere elektrisch/waterstof) in combinatie met het stimuleren van elektrisch vervoer door het aanbieden van voldoende oplaadpunten in de openbare ruimte. Ook de inzet van nieuwe infrastructuur of ander gebruik van bestaande kan een rol spelen. Een voorbeeld is het aanbieden van een snelfietsroute en andere fietsvoorzieningen.
- Samen met de provincie en onze buurgemeenten werken we aan de snelfietsroute tussen ’s-Hertogenbosch en Waalwijk.
- Samen met de provincie en de vervoersmaatschappij zorgen we dat de kwaliteit van het openbaar vervoer wordt geborgd en waar mogelijk wordt verbeterd. Dit met het oog op de nieuwe concessie voor het openbaar vervoer in de regio Oost-Brabant, waar Heusden voor openbaar vervoer deel van uitmaakt. Een belangrijke toevoeging in het openbaar vervoer is Bus Rapid Transit, sneller en frequenter openbaar vervoer, op de verbinding Tilburg - 's-Hertogenbosch. In 2026 worden de onderzoeken afgerond naar kwaliteitsverbeteringen door de wegbeheerders voor het openbaar vervoer: kwaliteit van de bushalten en doorstromingsmaatregelen op het wegennet. In overleg met de Stedelijke Regio Breda- Tilburg (SRBT) en in overleg met buurgemeenten zal de uitwerking van de kwaliteit op straat worden geprioriteerd,
- Vanaf 2025 zijn we aan de slag met de nieuwe overeenkomst voor publieke laadpalen. We gaan elk half jaar proactief laadpalen plaatsen in de gemeente op basis van de prognoses van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur en de werkelijke prestaties van de bestaande laadinfrastructuur. Er zijn actuele plankaarten waarop alle laadlocaties die volgens de prognoses nodig zijn tot 2030 worden ingetekend. Onze inwoners krijgen hierin de mogelijkheid om mee te denken over goede locaties. Zo blijven we het elektrisch rijden in onze gemeente ondersteunen en stimuleren. Vanaf 2026 heeft de gemeente Heusden een concessievergoeding ingevoerd. Deze vergoeding kan oplopen tot maximaal €0,01 per geladen kWh. De concessievergoeding kan (deels) dienen als alternatief voor leges en precariobelasting.
- Een nieuwe duurzame mobiliteitsvorm is Deelmobiliteit. Samen met de gemeenten Loon op Zand, Altena en Heusden bereiden wij in 2026 de introductie van deelmobiliteit voor met gebruik van niet-elektrische deelfietsen. De introductie voor gebruik is beoogd eind 2026/begin 2027.

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)

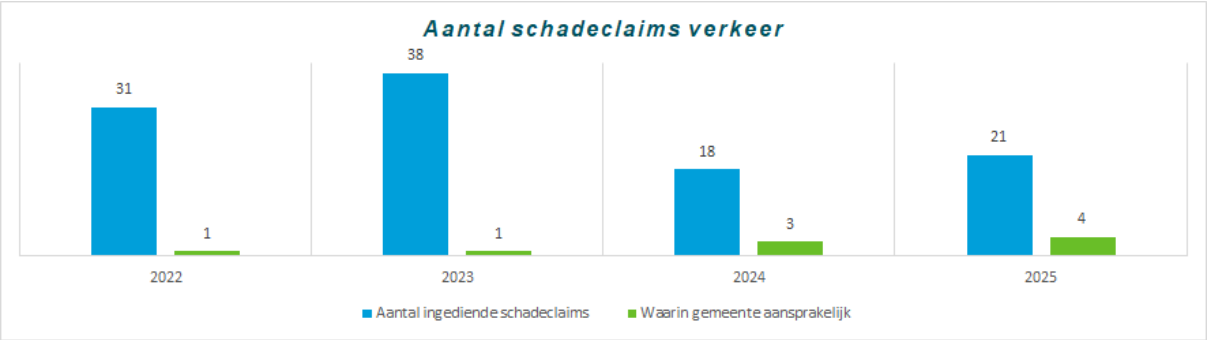
Wat willen we bereiken?

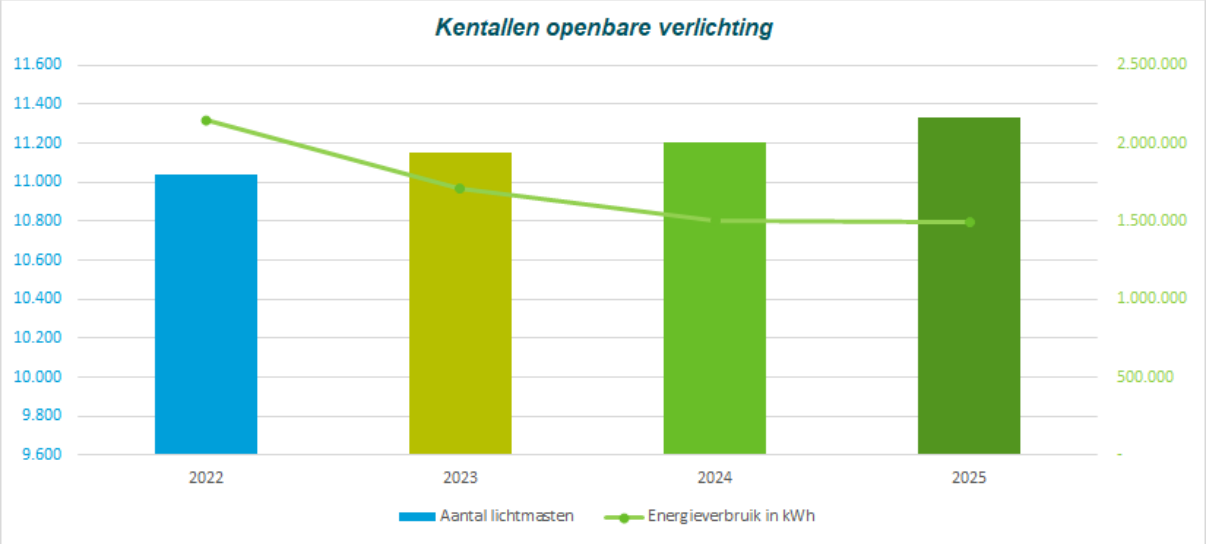
- GOL voorziet in het verbeteren we de kwaliteit van de omgeving rond de A59 tussen Waalwijk en ’s-Hertogenbosch, Heusden daaronder inbegrepen. Door verbeteren van de leefbaarheid in de kernen Vlijmen, Nieuwkuijk en Drunen door realisatie van goede aansluitingen op de A59 in combinatie met onder andere de realisering van ecologische verbindingszones, een goede parallelwegenstructuur en een waterbergingsgebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Na akkoord van de Raad van State (26 februari 2025) en beschikbaarstelling van extra (uitvoering)krediet door de raad (24 juni 2025) is de uitvoering van het GOL project op 23 januari 2026 officieel van start gegaan. Naast verbetering van de bereikbaarheid van het gebied, de veiligheid rondom gevaarlijke op- en afritten en de doorstroming van het verkeer op de A59, ziet het project ook toe op zorg voor behoud van natuur, waterveiligheid door waterberging, meer mogelijkheden voor recreatie en economische activiteiten en een betere leefbaarheid in de kernen. Op basis van de huidige uitvoeringsplanning wordt hier tot eind 2027 op de volgende wijze invulling aangegeven:
    - De werkzaamheden in Drunen aan de Spoorlaan inclusief snelfietsroute en waterberging zijn gereed. Na realisatie wordt het traject in delen vervroegd in gebruik genomen.
    - Realisatie van het nieuwe knooppunt 40 ter vervanging van de huidige aansluitingen 38 en 39. Het verminderen van het grote aantal toe- en afritten op de A59 komt de doorstroming ten goede Via randwegen worden Drunen-West en Waalwijk goed bereikbaar gemaakt.
    - De westelijke randweg in Drunen wordt in gebruik genomen. Hiermee wordt het doorgaande verkeer van en naar de A59 via de Overlaatweg in plaats van de Eindstraat geregeld. De Eindstraat wordt hiermee doodlopend en significant minder druk.
    - Aanleg van een ecologische verbindingszone bij de Baardwijkse Overlaat waardoor natuurgebieden van zuid naar noord beter met elkaar verbonden worden.
    - Er is een start gemaakt met de herinrichting van de Abt van Engelenlaan. Inclusief een tweezijdig vrijliggend fietspad vanaf de Wolput in Nieuwkuijk tot aan Haarsteeg.
    - Voor een langere termijnplanning op hoofdlijnen wordt doorverwezen naar de GOL-website.

Indicatoren
Eigen indicatoren

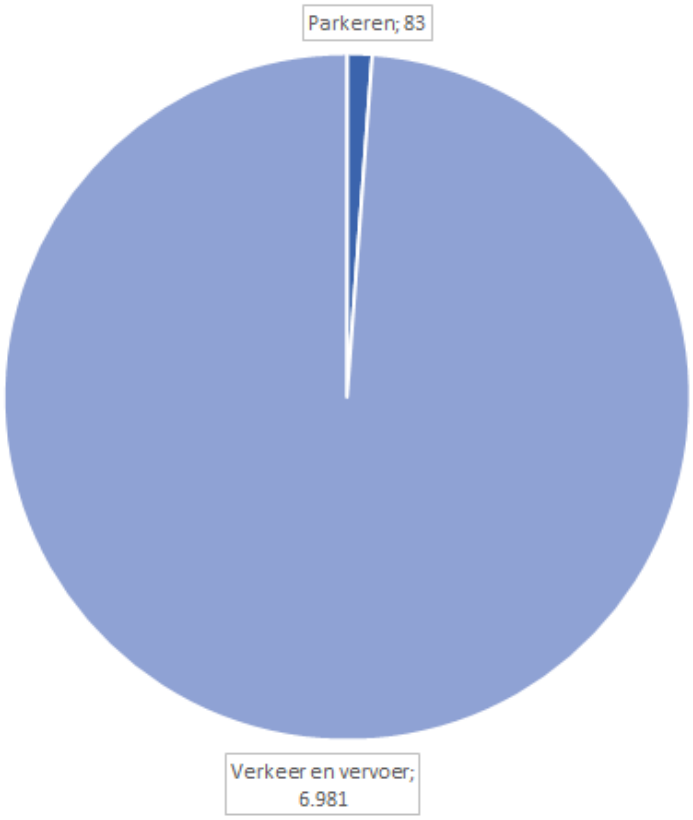

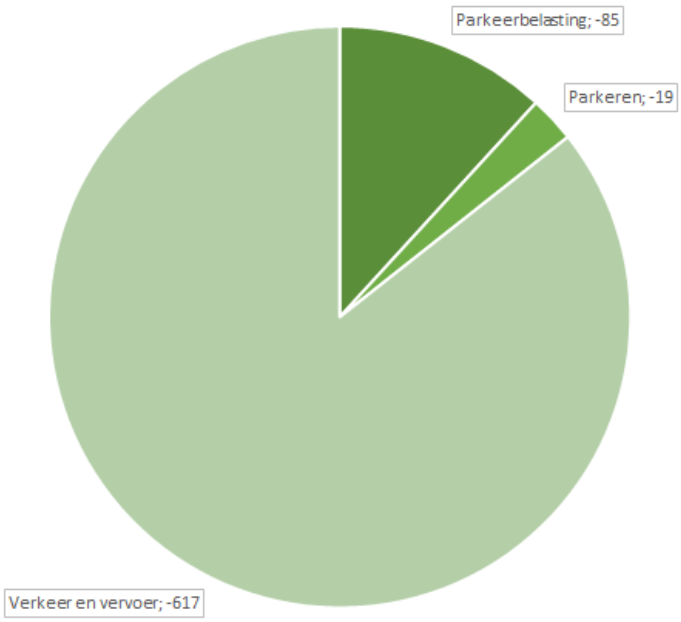
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	7.016	8.421	7.064	7.344	7.658	9.429
Baten	650	634	721	731	731	731
Saldo	-6.365	-7.787	-6.344	-6.613	-6.927	-8.698
Mutaties reserves						
Toevoegingen	136	140	143	143	143	143
Onttrekkingen	0	1.350	934	705	47.048	0
Saldo	-136	1.210	791	562	46.904	-143
Resultaat	**-6.502**	**-6.578**	**-5.553**	**-6.051**	**-39.977**	**-8.841**

Waar gaat het geld naartoe?

Waar komt het geld vandaan?

Economie en recreatie

De gemeente moedigt een aantrekkelijk ondernemingsklimaat en een arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod op elkaar is afgestemd aan. Het economisch beleid richt zich op blijvende economische ontwikkeling. De belangrijkste sectoren/ beleidsterreinen voor onze gemeente zijn:

- Toekomstbestendige bedrijventerreinen;
- Levendige centra;
- Beleefbare vrijetijdseconomie;
- Vitaal buitengebied.

Lokaal beleid wordt gemaakt in overleg met lokale ondernemers en organisaties. Daarnaast wordt samengewerkt met de gemeenten Loon op Zand en Waalwijk en de andere gemeenten in de regio Hart van Brabant. Voor het Regionaal Bureau voor Toerisme werken we ook nog samen met de gemeente Geertruidenberg.

Recreatie kan ook plaatsvinden in de openlucht. Dit programma gaat daarom ook over groen en het duurzaam onderhouden van dit deel van de openbare ruimte. Daarbij horen openbaar groen, bos, landschapselementen en bermen binnen de gemeente. De kwaliteit die we willen bereiken, wordt vastgelegd in beleidsplannen en beheerplannen. Het beheer en onderhoud wordt verricht in een zo goed mogelijke prijs-kwaliteitverhouding en met een actieve inbreng van inwoners.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Omgevingswet
- Integraal beleidskader cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd ‘Levendig Brabant 2030’ van Provincie Noord-Brabant
- Regionale detailhandelsfoto regio HVB (2017)
- Regionale visie verblijfsaccommodaties regio HVB (2022)
- Natuur beheerplan Provincie Noord-Brabant
- Verordening Ruimte Provincie Noord-Brabant
- Kernagenda 2023-2027 Regio Hart van Brabant
- Aanpak werklocaties 2020-2023, provincie Noord-Brabant (2020)
- Afsprakenkader bedrijventerreinen Regio Noordoost Brabant 2024
- Afsprakenkader bedrijventerreinen Regio Hart van Brabant 2025-2030
- Beleidskader Provincie Noord-Brabant landbouw en voedsel 2030 (2022)
- Programma Natuurbod Regio Hart van Brabant (2019)

Heusdense beleidskaders

- Economische visie Samen Werken Heusden (2024)
- Nota grondbeleid Heusden 2026
- Groenbeleidsplan 2023-2028
- Visiedocument over beweeg- en ontmoetingsruimte in de gemeente Heusden 2022
- Waterplan Heusden 2023-2027 (2022)
- Baggerplan 2012-2022 (2012)
- Mobiliteitsvisie (2020)
- Mobiliteitsplan en Meerjarenuitvoeringsprogramma GVVP (2022)
- Omgevingsvisie Heusden (2023)
- Ontwikkelvisie buitengebied (2010)
- Vestigingsbeleid (2012)
- Huisvestingsbeleid arbeidsmigranten (2020)
- Verordening fysieke leefomgeving Heusden 2024 (2023)
- Groennorm Gemeente Heusden (2026)

Ontwikkelingen

Economische ontwikkeling

Voor 2027 verwachten economen van RaboResearch een minimale economische groei van 0,8%. Hier zit echter een grote onzekerheidsfactor[1] op door het conflict in het Midden-Oosten en de volatiliteit van de situatie. De hogere energieprijzen en inflatie hebben een grote impact op de Nederlandse en Heusdense economie. Hoewel er geen algehele recessie verwacht wordt, raakt de economische schade sectoren als vervoer, industrie en bouw bovengemiddeld door hoge energiekosten en verstoorde toeleveringsketens. Deze sectoren zullen naar verwachting maar zeer beperkt groeien in 2027. Sectoren als informatie en communicatie en specialistische zakelijke diensten maken wel een grotere groei door. Er is een flinke krimp van 2,8% voorspeld voor de landbouw, bosbouw en visserij.

Stikstofproblematiek

We zijn ons ervan bewust dat het verminderen van de stikstofuitstoot van groot belang is vanwege de negatieve impact op het milieu en de leefomgeving. De enorme druk op het buitengebied is voelbaar en de vraagstukken rondom economische ontwikkeling, duurzaamheid, klimaatverandering en natuur worden steeds groter en moeilijker voor individuele ondernemers. De stikstofproblematiek zorgt voor beperkingen en uitdagingen voor agrariërs, maar ook voor ondernemers in andere sectoren. Het is nog steeds onzeker hoe dit zich verder zal ontwikkelen en hoe de stikstofregels de uitbreiding en vooruitgang van ondernemers gaat beïnvloeden. We volgen de ontwikkelingen op de voet.

Energietransitie & netcongestie

Netcongestie ontstaat wanneer het elektriciteitsnet op bepaalde momenten of locaties onvoldoende capaciteit heeft om alle stroom te verwerken. Netcongestie is een blijvend probleem voor de komende jaren als gevolg van de energietransitie. Door de toenemende stimulering van verduurzaming en de energietransitie bereiken openbare technische voorzieningen steeds vaker hun maximale capaciteit, wat leidt tot netcongestie. Waar in eerste instantie met name grootverbruikersaansluitingen niet realiseerbaar waren (naar verwachting voor de komende 5 tot 10 jaar), worden inmiddels ook bedrijven met kleinere aansluitingen geconfronteerd met beperkingen als gevolg van netcongestie.

De economische schade hiervan zal de komende jaren naar verwachting toenemen en vormt een aanzienlijke bedreiging voor het midden- en kleinbedrijf in Heusden. Hoewel nog onduidelijk is wat de mogelijkheden zijn zetten wij ons in om de effecten hiervan zo klein mogelijk te houden. Naast bijvoorbeeld het meewerken aan de uitbreiding van openbare technische voorzieningen door Enexis (zie het programma verkeer en vervoer) doen we dit uiteraard samen met ondernemers. Hierbij zetten we ons in op het verkennen van alternatieve energieoplossingen en het stimuleren van samenwerking tussen ondernemers.

Doelen en prestaties

Economische zaken algemeen en arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken?

- Een aantrekkelijk ondernemers- en verblijfsklimaat. Dit vraagt zowel om een goed netwerk van ondernemers onderling als om samenwerking met andere lokale en regionale partners.
- Ruimte bieden aan (lokale) ondernemers met duidelijke kaders, om ruimte te bieden aan initiatieven waar dat past.
- Een benaderbare overheid met een duidelijke aanpak waarbij ondernemers weten waar ze aan toe zijn.
- Een sterkere aansluiting tussen onderwijs, werk en ondernemers.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Actief accountmanagement door middel van relatiebeheer, bedrijfscontacten en het aantrekken van nieuwe bedrijven maar ook het laten (door)groeien van gevestigde bedrijven.
- Afhankelijk van de opgave bij de ondernemer wordt aansluiting gezocht bij het juiste netwerk en/of de juiste netwerkpartner.
- Binnen de gestelde (heldere) kaders en het omgevingsplan meedenken met ondernemers naar mogelijkheden en koppelkansen. Ruimtelijke en economische vraagstukken meer aan elkaar verbinden nu de druk op ruimte toeneemt.
- Uitvoeren van de projecten van Stichting Ondernemend Heusden, zoals het uitbouwen van de Stichting met partners, verbeteren van de samenwerking en betere onderlinge communicatie via onder andere het online platform, en ondernemers activeren en laten participeren binnen Green Deal Heusden.
- We blijven samenwerken met andere gemeenten en partners voor het aanpassen van gezamenlijke en gemeente-overstijgende vraagstukken. In de regio Hart van Brabant zetten we samen met de andere gemeenten en Midpoint Brabant een regionale ondernemersdienstverlening op om ondernemers beter te bereiken en extra te ondersteunen in deze overstijgende opgaven. In Langstraat verband werken we samen via Baanbrekers.
- Samen met het Heusdense bedrijfsleven en onderwijsinstellingen blijven we techniek promoten door organisatie van de Dag van de Techniek (onder de vlag van Ondernemend Heusden) en doen we mee met samenwerkingen zoals ‘DeltaplanTechniek’.
- Via Heusden Young Talent faciliteren we initiatieven om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar aan te laten sluiten.
- We zetten in op het leggen van contacten met zorg- en onderwijsinstellingen en ondernemers vanuit economisch oogpunt.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?

- Faciliteren van een goed netwerk tussen ondernemers onderling en met andere lokale en regionale partners.
- Zorgdragen voor moderne en goed onderhouden bedrijventerreinen.
- Ondernemers op de bedrijventerreinen kunnen blijven (door)groeien in onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Duurzame samenwerking met parkmanagement en de verenigingen op de bedrijventerreinen.
- We maken een ruimtelijke visie voor nieuwe bedrijfskavels aansluitend op bestaande bedrijventerreinen ten westen van Het Hoog en ten zuidoosten van Meeuwaert.
- Actieve verkoop van (nog beschikbare) bedrijfskavels.
- Samen met de regio werken we een aanpak uit voor intensivering op de bedrijventerreinen.

Levendige centra

Wat willen we bereiken?

- Levendige, aantrekkelijke en goed bereikbare centra met een passend voorzieningen- en kwaliteitsniveau voor de verschillende kernen.
- Beleving en identiteit van centra worden belangrijker, daarom wordt er rekening gehouden met het eigen karakter en onderscheidend vermogen per kern.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We nemen de centrumactieplannen voor Vlijmen, Vliedberg, Drunen en Heusden onder de loep en starten, waar nodig, samen met ondernemers met een actualisatie of de ontwikkeling van een visie. Hierbij geldt dat er per centrum gekeken wordt wat passend is.
- We faciliteren centrummanagement en bieden een vast aanspreekpunt voor ondernemersverenigingen in de kernen.
- We hebben periodiek overleg met Koninklijke Horeca Nederland afdeling Heusden.

Beleefbare vrijetijdseconomie

Wat willen we bereiken?

- Een goed vrijetijdsnetwerk met speciale aandacht voor de iconen vesting Heusden en De Loonse en Drunense Duinen als onderdeel van Van Gogh Nationaal Park.
- Balans tussen leefbaarheid en levendigheid. Een evenwichtige situatie tussen bezoekers, natuurwaarden en leefgenot.
- Betere spreiding van recreatie en toerisme over de gemeente, verdeeld over 365 dagen.
- Meer bezoekers naar de regio trekken en de verblijfsduur verlengen met onze toeristische marketing- en uitvoeringsorganisatie Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT) De Langstraat.
- Horeca draagt bij aan de leefbaarheid van onze kernen. Ze vormt een spil bij evenementen en biedt een thuis voor een groot deel van ons verenigingsleven. Het horeca-aanbod van Heusden is nog steeds gevarieerd. Dat willen we naar de toekomst toe graag zo houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bieden ruimte aan kleinschalige recreatie en toerisme, zoals B&B's, minicampings en routes die natuur en kernen verbinden, met oog voor rust, natuur en bereikbaarheid.
- Beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk met belevingsroutes, goede bewegwijzering en informatiepunten op plaatsen waar veel bezoekers komen. Opzetten van een nieuwe beleefroute omtrent het Halve Zolen lijntje.
- Waarborgen van de toegankelijkheid van Loonse en Drunense Duinen en de schil, rekening houdend met de draagkracht van het gebied. Hiervoor biedt het project MONA, inzicht en onderzoek naar de spreiding van bezoekers rondom de Loonse en Drunense Duinen.
- (Inter)nationale promotie als onderdeel van de iconen van Brabant door aansluiting van RBT De Langstraat als tradepartner bij Visit Brabant die zich richt op groeikansen op de Belgische en Duitse markt. We blijven voor onze toeristische promotie en gebiedsmarketing samenwerken met RBT de Langstraat.
- Samen met RBT versterken van dagrecreatieve mogelijkheden en programmering door bezoekbaar aanbod aan elkaar koppelen onder andere via thematische lijnen zoals binnen de Maassamenwerking en arrangementen.
- De historische beleving van toeristische hotspot Heusden verhogen en profileren als onderdeel van het erfgoed binnen de Zuiderwaterlinie, Linie 1629 en Vereniging Nederlandse Vestingsteden.
- We betrekken de sector bij het actualiseren van het Bed & Breakfast beleid en houden de ontwikkeling van Airbnb in het oog.
- We stimuleren recreatieve bedrijven om zich te verenigen via VLH (Verenigd Leisure Heusden) en ondersteunen de ondernemers in het verder uitbouwen van deze samenwerking.
- We houden onze informatiepositie actueel. Hiervoor wordt nadrukkelijk gekeken naar het belang van actueel inzicht in bezoekersstromen.

- We hebben periodiek overleg met Koninklijke Horeca Nederland afdeling Heusden.
- We betrekken de sector bij het actualiseren van het horecabeleid en evenementenbeleid.

Vitaal buitengebied

Wat willen we bereiken?

- We zijn trots op het buitengebied en de diversiteit van agrarische bedrijven. Agrariërs hebben de ruimte om hun bedrijf voort te zetten, te verduurzamen of zich, waar nodig te verbreden. Voor een toekomstbestendige landbouwsector gaan we meer maatwerk bieden aan agrarische ondernemers en zetten we in op een nauwe samenwerking met betrokken partijen.
- We houden het buitengebied vitaal en in balans.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Invulling geven aan het omschakelen naar nieuwe verdienmodellen. We hebben daarbij ook aandacht voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) en kaders voor het uitbreiden van nevenactiviteiten of het wijzigen van hoofdactiviteiten in het buitengebied. Hiervoor wordt de ontwikkelvisie buitengebied herzien. Stakeholders in het buitengebied worden hierbij actief betrokken. Het gaat daarbij niet alleen om vertegenwoordigers van agrariërs (ZLTO, Glastuinbouw Nederland, Stichting Duinboeren en Maatschappij), maar ook om vertegenwoordigers van de recreatie sector, natuur en landschap partijen (zoals Natuur en milieuvereniging Heusden, Natuurmonumenten en Brabantslandschap), de Heemkundekring Onsenoort en groepen die zich richten op de energietransitie.
- Verdere invulling geven aan actief accountmanagement als aanspreekpunt voor agrarische bedrijven en gesprekspartner zijn voor ZLTO, Stichting Duinboeren en Maatschappij en andere betrokken partijen.
- We behartigen de belangen van agrarische ondernemers op verschillende tafels om agrarische gronden zoveel als mogelijk te behouden.
- We zijn betrokken bij gebiedsprocessen (GGA's) in het landelijk gebied vanuit het perspectief van de ondernemers uit verschillende sectoren, zowel agrarisch als recreatief.
- We participeren actief in de samenwerking in de regio Hart van Brabant op het gebied van het buitengebied. Daarnaast leveren we input voor het provinciale BOTL (bestuurlijk overleg Transitie Landbouw) om de zorgen van lokale agrariërs onder ogen bij de provincie te brengen. Ook behouden we goede contacten met Regio Noordoost-Brabant via het accountmanagersoverleg agrarisch.
- We ondersteunen bij het opzetten van duurzame projecten zoals carbon farming. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de Green Deal Heusden.

Groen

Wat willen we bereiken?

- Een duurzame en groene openbare ruimte die de leefomgeving verbetert, biodiversiteit herstelt en klimaatbestendig is in een verantwoord evenwicht met recreatie, ondernemerschap en andere ruimtelijke opgaven.
- Wijken zijn groen, veilig, klimaatrobuust en goed bereikbaar en hebben ruimte voor ontmoeten, bewegen en parkeren.
- Het behouden van het open en herkenbare landschap van Heusden.
- Het versterken van het Natuurnetwerk Brabant en de Groenstructuur Heusden.
- Het behoud van de vestingwallen als gezicht van de vesting Heusden.

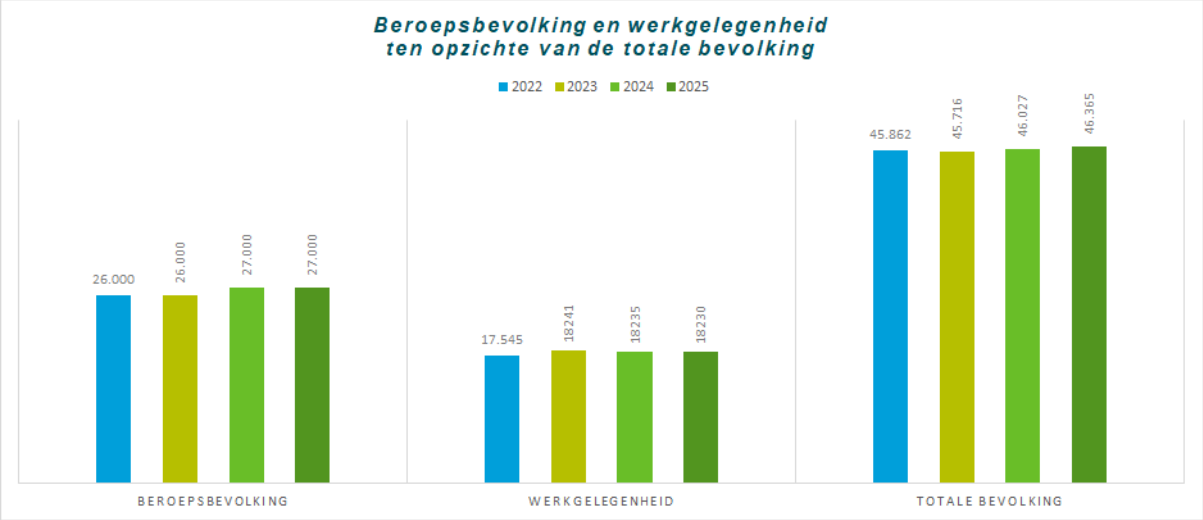
Wat gaan we daarvoor doen?

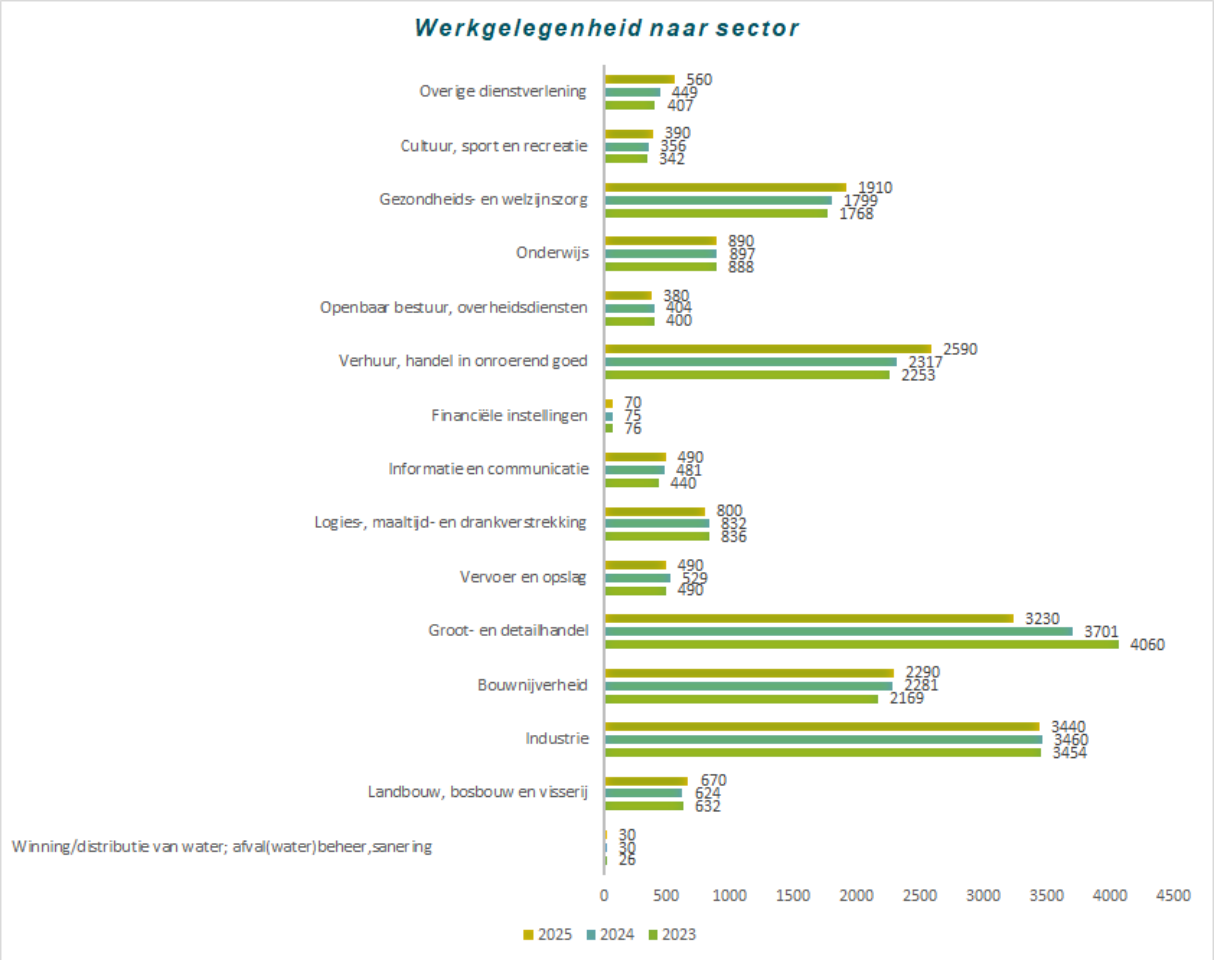
- Na goedkeuring van het SMP (en daarmee ontheffing) door de provincie de communicatie en registratie rondom het soortenmanagementplan (SMP) uitvoeren. Wanneer we de generieke ontheffing van de provincie kunnen verwachten is onzeker. We hopen voor eind 2026.

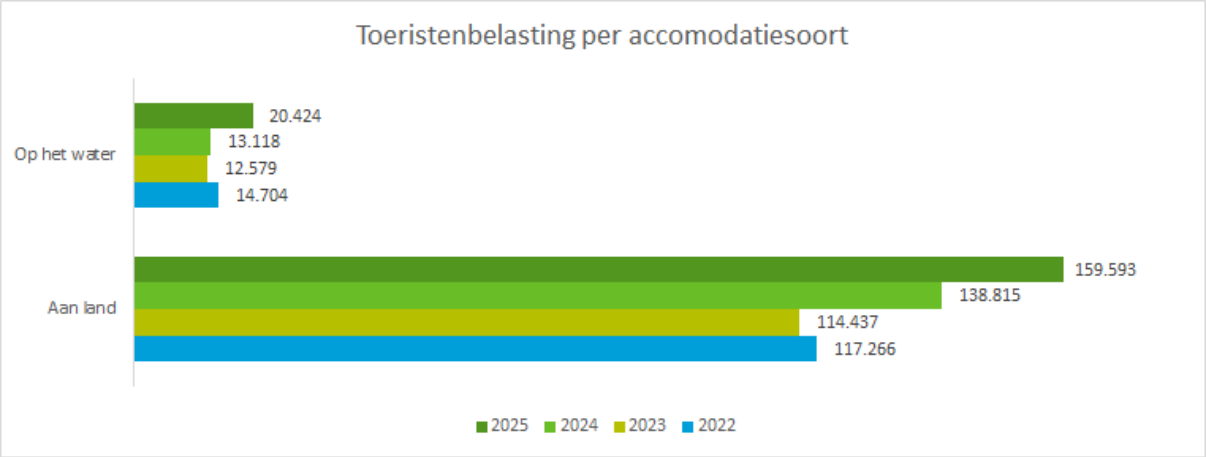
- Samen met de provincie en andere partners de kansen benutten, die er liggen om het Natuurnetwerk Brabant af te maken.
- Versterken van groen in ruimtelijke projecten/trajecten, met daarbij aandacht voor ecologische kwaliteit en de samenhang tussen bestaande en nieuwe groenstructuren. Daarnaast werken aan de groenstructuur door het verstevigen van de inbreng in de GGA's.
- We nemen de zorgen van inwoners over de groencompensatie binnen het GOL serieus en blijven de uitvoering van het project volgen. We onderzoeken binnen en buiten de deelgebieden hoe we de hoeveelheid groen kunnen versterken, met aandacht voor ecologische kwaliteit en de samenhang tussen bestaande en nieuwe groenstructuren. Daarbij zien we kansen om extra groen ook breder in te zetten binnen landschappelijke inpassing en ter ondersteuning van toekomstige woningbouwopgaven.
- We werken verder aan een klimaatbestendige en biodiverse openbare ruimte om zo bij te dragen aan verblijfskwaliteit, gezondheid, verkoeling en ontmoeting. Hierbij richten we ons op het toekomstbestendig maken van het groen (inclusief bomen). Daarbij zoeken we de combinatie met andere projecten en zetten we bij groenrenovaties in op vervanging door een gevarieerde en robuuste aanplant die beter bestand is tegen de effecten van klimaatverandering.
- Het verder op orde brengen van de beheerdata binnen de groenketen.
- Het herstellen van de bezweken delen van de vestingwallen is gaande. In aanvulling op het voorbereidingskrediet zal er een krediet van €1.700.000 voor de uitvoering beschikbaar moeten komen. Daarna zullen de overige delen die onvoldoende stabiliteit hebben nader worden onderzocht en worden voorbereid.
- Begeleiding en verder uitwerken van de maatregelen (en financiën) om het vervangen van beschoeiing van de vestingwallen op orde krijgen.
- Door kansen te benutten in ruimtelijke projecten, integrale aanpak en versteviging van onze inbreng in de GGA willen we ervoor zorgen dat de hoeveelheid groen (en biodiversiteit) wordt versterkt, met aandacht voor ecologische kwaliteit en de samenhang tussen bestaande en nieuwe groenstructuren.
- Bij nieuwbouw en herinrichting zorgen we voor voldoende wateropvang, vergroening en verkoeling, bijvoorbeeld via wadi’s, infiltratievoorzieningen, groen en waar passend groene daken.
- Voor kostenefficiënt beheer van natuur en vanuit landschappelijke waarde zoeken we de samenwerking met natuurorganisaties.

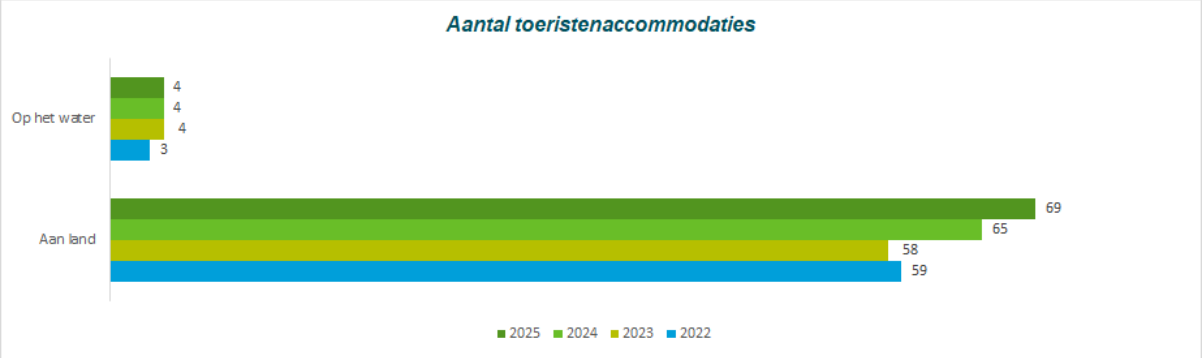
Indicatoren

Eigen indicatoren

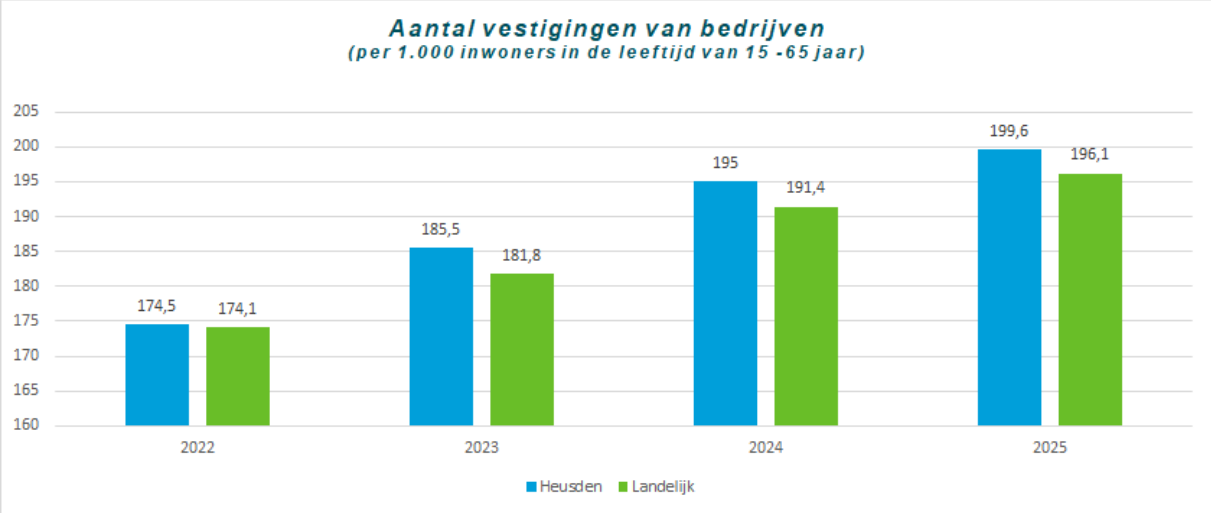

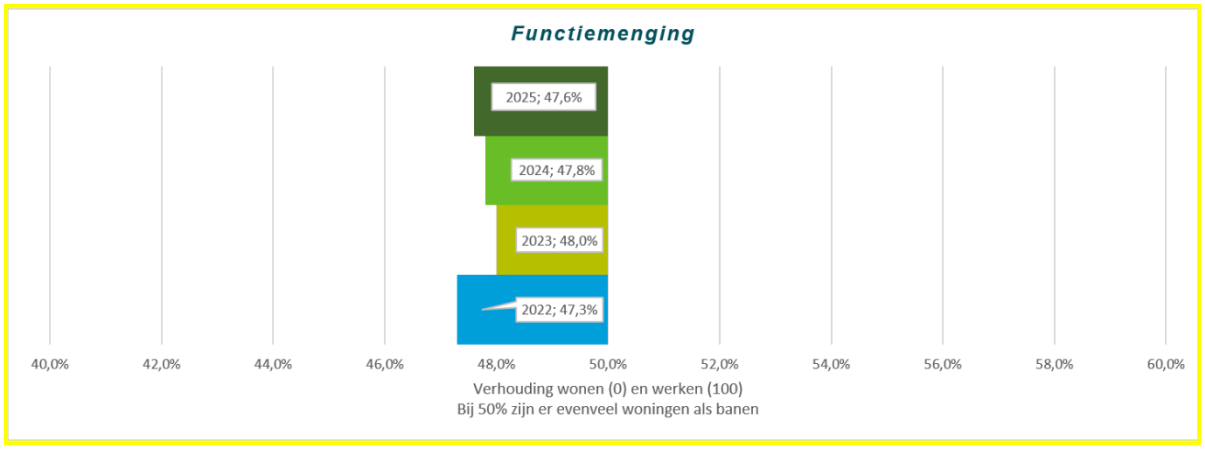

Verplichte indicatoren

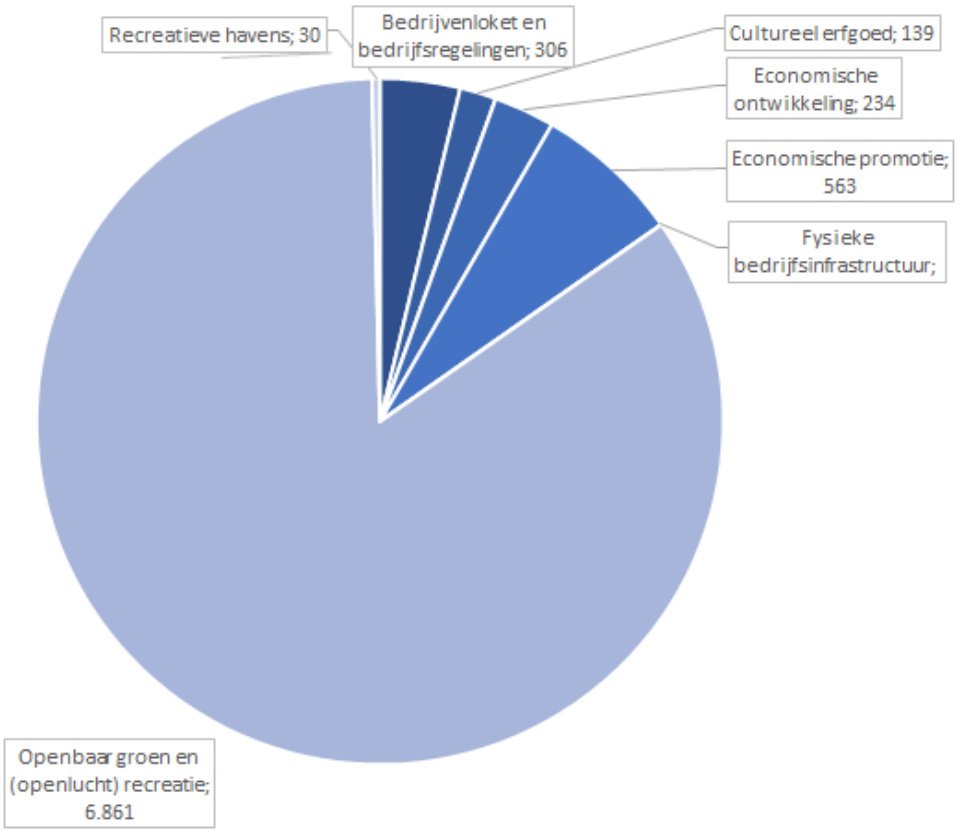

Functiemenging
2025; 47,6%
2024; 47,8%
2023; 48,0%
2022; 47,3%
40,0%
42,0%
44,0%
46,0%
48,0%
50,0%
52,0%
54,0%
56,0%
58,0%
60,0%
Verhouding wonen (0) en werken (100)
Bij 50% zijn er evenveel woningen als banen

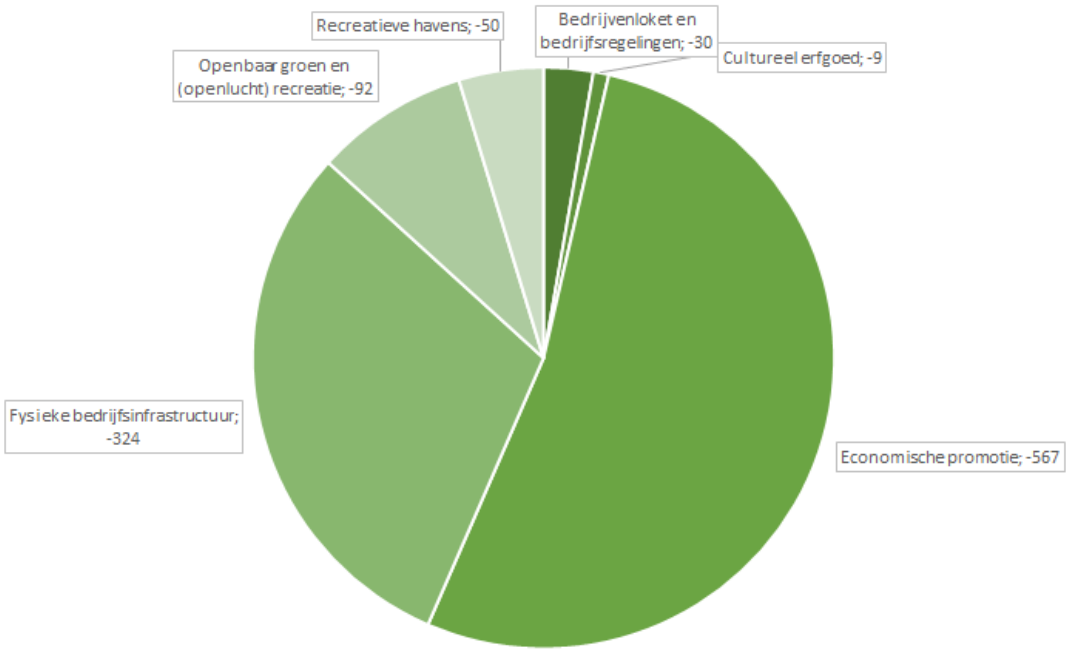
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	7.468	8.337	8.133	8.032	7.861	7.885
Baten	1.078	1.282	1.073	1.145	1.567	805
Saldo	-6.390	-7.055	-7.061	-6.887	-6.295	-7.080
Mutaties reserves						
Toevoegingen	358	807	424	468	861	100
Onttrekkingen	404	105	10	0	0	0
Saldo	46	-702	-414	-468	-861	-100
Resultaat	**-6.344**	**-7.757**	**-7.475**	**-7.355**	**-7.156**	**-7.180**

Waar gaat het geld naar toe?

Waar komt het geld vandaan?

Onderwijs

De verantwoordelijkheid voor goed onderwijs ligt in de eerste plaats bij de scholen zelf. Ieder kind verdient een fijne en veilige plek om te leren en zich te ontwikkelen. Samen met het onderwijs, kinderopvang en andere maatschappelijke partners werken we daarom aan verschillende opgaven zoals gelijke kansen, fysieke en mentale gezondheid en goede taalvaardigheden voor alle kinderen en jongeren.
De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende en passende onderwijshuisvesting, maar onze scholen zijn meer dan alleen een plek om te leren. Ze spelen ook een belangrijke rol in onze wijken en kernen als ontmoetingsplek voor kinderen, ouders en andere betrokkenen. Samen werken we daarom met de schoolbesturen aan veilige, duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen die bijdragen aan kwalitatief goed onderwijs en een sterke, verbonden lokale gemeenschap.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Wet op het primair onderwijs.
- Wet op het voortgezet onderwijs.
- Wet op de expertisecentra.
- Nieuwe wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting (2027)
- Wet educatie en beroepsonderwijs.
- Leerplichtwet.
- Wet op de kwalificatieplicht.
- Wet Passend onderwijs.
- Wet Kinderopvang.
- Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk.
- Jeugdwet.
- Wet innovatie en kwaliteit kinderopvang.

Heusdense beleidskaders

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heusden 2022
- Verordening financiële materiële gelijkstelling onderwijs (2015)
- Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs (2015)
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer (2023)
- Integraal huisvestingsplan (IHP) 2017-2026 (2025)Procedureregels in verband met afhandeling van spoedaanvragen voor vergoeding van de kosten van vandalisme en weersinvloeden bij scholen 2014
- Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijke accommodaties 2024-2028(2023)
- Beleidsregels gemeentelijke taken uitvoering Wet kinderopvang Gemeente Heusden 2025
- Regioplan ‘Samen begrijpen we elkaar’ (2021)
- Regioplan Verbeteren Basisvaardigheden 2026-2028 ‘Samen begrijpen we elkaar steeds beter’ (2025)
- Heusdense Educatieve Agenda 2023-2027 (2023)

Ontwikkelingen

Wetswijziging

De voorgenomen wetswijziging *Planmatige en doelmatige aanpak onderwijshuisvesting*, die naar verwachting in 2027 in werking treedt, moet de samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen versterken en de verantwoordelijkheden voor de schoolgebouwen duidelijker vastleggen.
Met de wettelijke verankering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) ontstaat een gezamenlijk kader voor de planmatige aanpak van onderwijshuisvesting. Het IHP biedt inzicht in de staat van de schoolgebouwen, de benodigde investeringen voor de komende vier jaar en voor de daaropvolgende twaalf jaar. Voor de totstandkoming van het IHP verstrekken schoolbesturen hun meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) aan de gemeente. Daarnaast wordt renovatie wettelijk erkend als volwaardig alternatief voor nieuwbouw en vervalt het investeringsverbod voor het primair onderwijs. De gemeente bereidt zich voor op de implementatie van deze wetswijziging, waarvan de inwerkingtreding wordt voorzien in het derde kwartaal van 2027.

Ontwikkeling vrijstelling van leerplicht 5 onder b

Artikel 5b van de Leerplichtwet gaat over een vrijstelling op basis van richtingsbezwaren. Ouders/vertegenwoordigers dienen een kennisgeving in, waarin zij aangeven hun kind niet in te schrijven op een school, omdat scholen binnen een redelijke afstand van de woning niet aansluiten bij hun geloof of levensbeschouwing. Rondom artikel 5b van de Leerplichtwet hebben zich recent belangrijke juridische ontwikkelingen voorgedaan. De Hoge Raad heeft in april 2026 het toetsingskader voor vrijstellingen wegens richtingsbezwaren verduidelijkt en aangescherpt. Daarbij is vastgesteld dat een beroep op artikel 5b, met name wanneer openbaar onderwijs beschikbaar is, nog slechts in uitzonderlijke gevallen kan slagen. Het recht van het kind op onderwijs staat nadrukkelijk centraal. Naar aanleiding van de uitspraak hebben de VNG en Ingrado een handreiking voor gemeenten gepubliceerd. Uitgangspunt hierin is dat kinderen op een goede manier begeleid moeten worden richting passend onderwijs. Ook heeft het Openbaar Ministerie aangekondigd de strafrechtelijke handhaving van artikel 5b weer te hervatten, nadat deze eerder was opgeschort vanwege onvoldoende juridische duidelijkheid. Schooljaar 2026-2027 wordt momenteel aangeduid als overgangsjaar. De gemeente volgt de ontwikkelingen nauwgezet. Landelijke beleidswijzigingen, jurisprudentie en ontwikkelingen in de uitvoeringspraktijk worden actief gemonitord en waar nodig betrokken bij de lokale uitvoering. Daarbij blijft de gemeente samenwerken met onderwijs- en zorgpartners.

Doelen en prestaties

Toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen

Wat willen we bereiken?

Kinderen en jongeren moeten kunnen opgroeien in een gezonde, veilige en stimulerende omgeving. Hiervoor zijn toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen nodig waarin gelijke kansen, gezondheid en samenwerking centraal staan. Scholen zijn niet alleen plekken om te leren, maar vervullen ook een belangrijke maatschappelijke functie in de wijk. Met toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen creëren we ruimte voor inclusief onderwijs en een doorlopende ontwikkellijn van peuter tot jongvolwassene. Daarnaast faciliteren we de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, zorg, welzijn en andere maatschappelijke partners, zodat professionals vanuit één gezamenlijke aanpak kunnen werken aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Door te investeren in inclusieve, duurzame en innovatieve kindcentra versterken we de verbinding tussen school en wijk. Zo bouwen we aan toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen die bijdragen aan kansengelijkheid, maatschappelijke participatie en de optimale ontwikkeling van ieder kind.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en maatschappelijke partners een nieuw Integraal Huisvestingsplan Onderwijs opstellen en een uitvoeringsprogramma. Dit plan bevat de

onderwijshuisvestingsopgave voor de komende vier jaar, plus geeft het een doorkijk naar de ontwikkelingen in de daaropvolgende twaalf jaar.
- Samen met het onderwijs, kinderopvangorganisaties en maatschappelijke partners een integrale visie op inclusieve kindcentra formuleren en in de volgende HEA-periode uitvoering aan geven
- De nieuwbouw van basisschool De Bussel wordt verder uitgewerkt tot een definitief ontwerp en uitvoeringsplan. Het voornemen is om in De Grassen een Integraal Kindcentrum (IKC) met sportzaal te realiseren, als onderdeel van het maatschappelijk voorzieningencluster.
- We werken de visie voor de nieuwbouw van Integraal Kindcentrum De Groene Bogen en gemeentelijke gymzaal(plus) verder uit tot een definitief ontwerp. Dit ontwerp wordt aan de raad gepresenteerd als basis voor besluitvorming over de verdere uitvoering van het project. De omgevingsplan wijziging wordt hier parallel aan doorlopen.
- De resultaten van het onderzoek naar (ver)nieuwbouw van het d'Oultremontcollege op de huidige locatie, inclusief de mogelijkheid tot behoud van het bouwdeel uit 2014, worden uitgewerkt en aan de raad voorgelegd. Op basis van de ruimtelijke en technische haalbaarheid en de financiële consequenties kan de raad een bestuurlijk besluit nemen over de vervolgstappen.
- We actualiseren in 2027 de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heusden 2022, zodat deze aansluit op de wetswijziging *Planmatige en doelmatige aanpak onderwijshuisvesting 2027.*

Onderwijsachterstanden / Aanpak laaggeletterdheid

Wat willen we bereiken?

- Het bestrijden van onderwijsachterstanden. Dat willen we bereiken door kinderen zo vroeg mogelijk te ondersteunen. Daarmee vergroten we de kansen op een zo goed mogelijke schoolloopbaan.
- Met goede begeleiding en een passend aanbod, kunnen mensen hun basisvaardigheden verbeteren en beter meedoen in onze samenleving.
- Sociale en maatschappelijke organisaties communiceren zoveel mogelijk in begrijpelijke taal en maken we regels en systemen makkelijker.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Monitoren dat er kwantitatief en kwalitatief voldoende peuteropvang en VVE-aanbod is voor kinderen met een taalachterstand of een risico daarop (de zogenaamde doelgroepkinderen). Om dit te bereiken stimuleren we kinderopvangorganisaties om VVE aan te bieden en blijven we met hen in verbinding. We werken samen met onze aanbieders vanuit de afgesproken resultaatafspraken en doelgroepdefinitie. We kijken ook samen met deze organisaties naar mogelijkheden om het aantal locaties, waar VVE wordt aangeboden, uit te breiden, waarbij we VVE in de dagopvang willen promoten.
- We bewaken met het primair onderwijs en voorschoolse instellingen de resultaatafspraken over de doorlopende leerlijnen en de resultaten van VVE.
- Kinderen met taalachterstanden of een risico daarop (doelgroepkinderen) vroegtijdig signaleren en extra ondersteuning bieden zodat zij hun schoolloopbaan beter doorlopen.
- Ouders stimuleren dat zij hun kinderen naar VVE-voorzieningen laten gaan. Per geval bekijken we met partners hoe we ouders bewust kunnen maken van de toegevoegde waarde van VVE. Daarnaast kijken we ook naar trends op basis van het onderzoek van de GGD om te kijken welke redenen ouders hebben om niet deel te nemen aan het aanbod. Waar mogelijk spelen we hierop in om de toeleiding naar het aanbod te stimuleren.
- Binnen de lokale uitvoering van de regionale aanpak basisvaardigheden zetten we diverse instrumenten in om laaggeletterde mensen die Nederlands als moedertaal hebben (de zogenaamde doelgroep NT1) meer te bereiken. Hiervoor zetten we taalhuiscoördinatoren en ambassadeurs in. Ook werken we met communicatie die meer gericht is op het bereik van deze doelgroep. We sluiten hierbij aan bij aanbod en dienstverlening waar deze doelgroep al gebruik van maakt.

- Gerichte gemeentelijke inzet en regie op het versterken van basisvaardigheden van inwoners die via de gemeentelijke domeinen onderwijs, werk, gezin en gezondheid worden bereikt.
- We blijven werken volgens de regionale aanpak in samenwerking met de gemeenten in de regio, het Taalnetwerk Midden-Brabant en de Taalhuizen. We stimuleren daarbij de inzet van de taalhuiscoördinatoren en de Adviesgroep Duidelijke Taal.
- De bibliotheekorganisatie Huis73 werkt vanuit het Meerjarenbeleidplan aan leesbevordering in het onderwijs. De bibliotheek breidt het aantal scholen en kinderopvangen uit, waar de Bibliotheek op school (dBos) en Boekstart wordt ingezet.

Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken?

- Stimuleren dat kinderen zoveel mogelijk zelfstandig reizen met meer aandacht voor de ontwikkelmogelijkheden van een kind. Voor de kinderen die aangewezen zijn op aangepast vervoer zorgen dat dit veilig en verantwoord wordt uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stimuleren leerlingen om zelfstandig te reizen als dat mogelijk is. Hiervoor wordt een gratis OV-pas (met begeleiderskaart) verstrekt. Nieuwe leerlingen kunnen hier een jaar lang mee oefenen. Ook buiten schooltijden. We kijken hierbij ook naar combinaties, omdat het overstappen naar het openbaar vervoer vaak niet ineens kan. We monitoren of leerlingen daarna zelfstandig kunnen reizen of andere, passende maatregelen nodig zijn.
- We voeren structureel overleg met het uitvoerend taxibedrijf over de uitvoering van het aangepast leerlingenvervoer en de monitoring van de gemaakte afspraken rondom duurzaamheid en efficiëntie van het vervoer.

Bestrijden schoolverzuim en aanpak vroegtijdige schooluitval

Wat willen we bereiken?

- Minimaliseren van schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten.
- Vroegtijdig schoolverlaters en langdurig verzuimers terug begeleiden richting onderwijs, arbeid of dagbesteding.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Registreren van alle verzuimmeldingen en indien nodig interventie door de leerplichtconsulent.
- Samen met het onderwijs en het samenwerkingsverband (preventieve) interventies inzetten om het aantal leerlingen die absoluut of langdurig relatief verzuimen (thuiszitters) terug te dringen.
- Voortijdige schoolverlaters in beeld brengen, houden en terug begeleiden naar een opleiding of een leerwerkplek om alsnog een startkwalificatie te behalen.
- Doorstroompunt inzetten voor trajectbegeleiding en het terug begeleiden van jongeren naar werk/opleiding of onderwijs.
- Het Doorstroompunt inzetten voor de begeleiding van jongeren die extra ondersteuning nodig hebben bij de overgang van het voortgezet onderwijs naar het mbo.
- De samenwerking tussen het Doorstroompunt, het onderwijs en de arbeidsmarkt versterken.

Brede samenwerking onderwijs

Wat willen we bereiken?

- Voor het gezamenlijk belang intensiveren van de relatie tussen de gemeente, de lokale onderwijsinstellingen, enkele onderwijsinstellingen buiten de gemeente, de kinderopvangorganisaties, Baanbrekers, jeugdhulp regio Hart van Brabant en het bedrijfsleven.

Wat gaan we daarvoor doen?

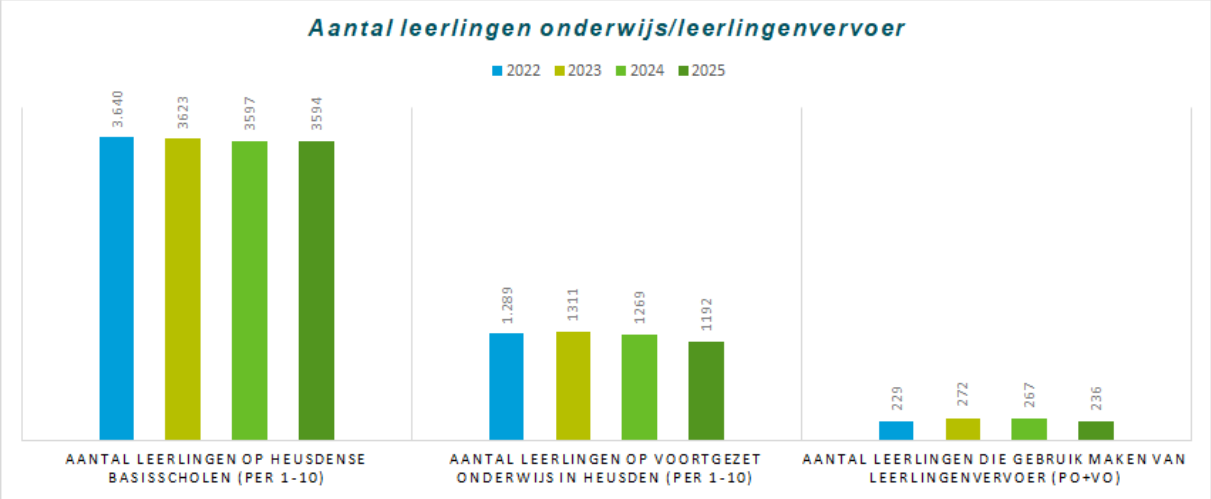
- Met het onderwijs en andere partners overleggen we structureel over zaken als zorg, veiligheid op en om de scholen, taalbevordering, sport, cultuur, gezondheid en Integrale KindCentra (IKC).

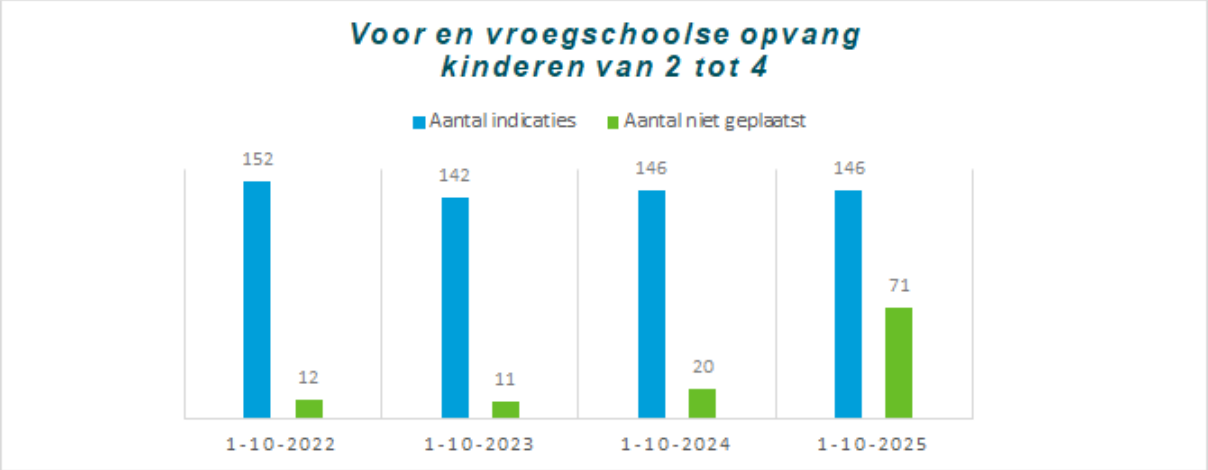
- De Heusdense Educatieve Agenda (HEA) 2023-2027 onderstreept de samenwerking met de verschillende partners op het gebied van onderwijs en kinderopvang. In twee werkgroepen werken we aan de volgende ambities:
    - Eerlijke kansen
    - Taalbevordering
    - Fysiek en mentaal gezonde kinderen

  Halverwege 2027 loopt de huidige HEA-periode af. We gaan daarom in 2027 werken aan de ambities voor de nieuwe HEA (2027-2031) en we evalueren de huidige HEA (2023-2027). Thema's die we voor de komende jaren met elkaar gaan uitwerken zijn inclusie, Integrale KindCentra (IKC) en de rol van de school als centrale plek in de wijk.
- Vanuit de schoolbesturen, vluchtelingenwerk en gemeente is doorlopend extra aandacht voor nieuwkomers in het onderwijs.

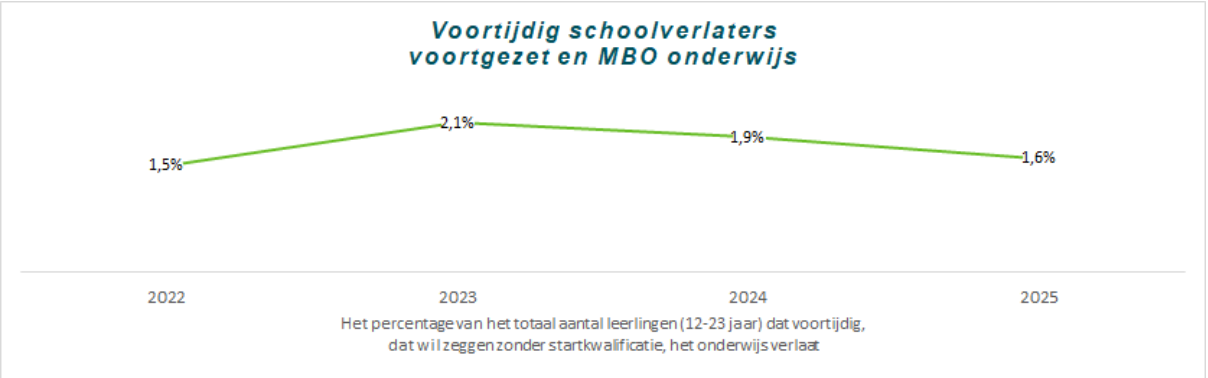
Indicatoren

Eigen indicatoren

Verplichte indicatoren

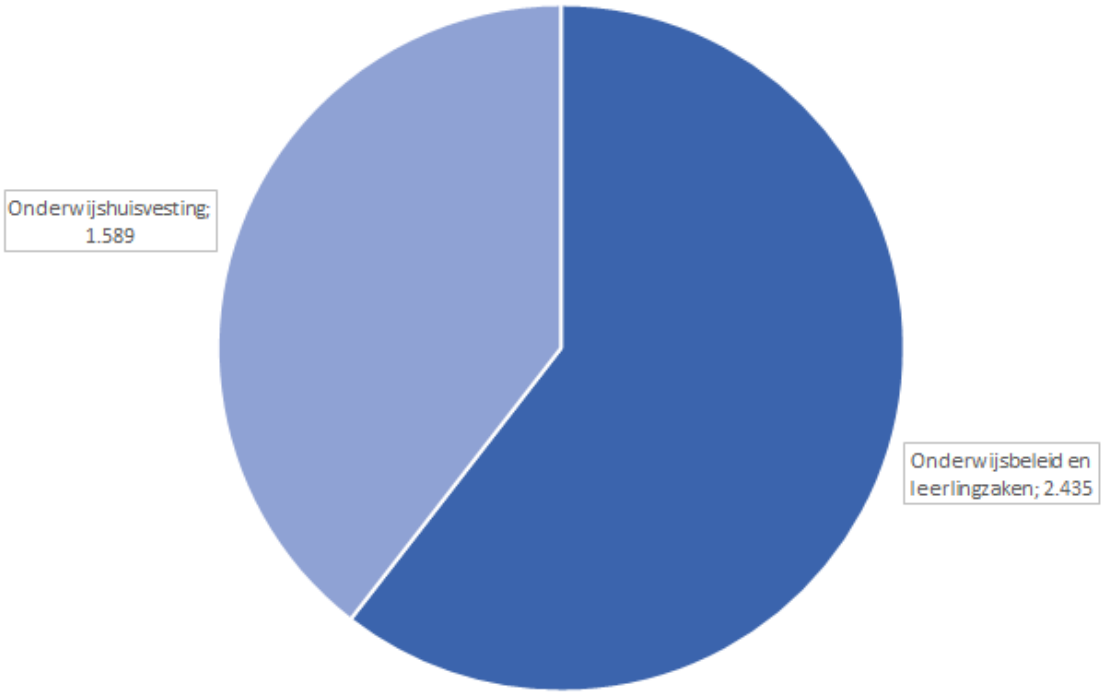

Verzuim per 1.000 leerlingen (inwoners 5-18jaar)	2022	2023	2024	2025
Absoluut verzuim (leerplichtigen, niet ingeschreven op een school)	9,40	7,70	11,50	9,00
Relatief verzuim (ingeschreven leerlingen, ongeoorloofd afwezig)	23	27	34	23

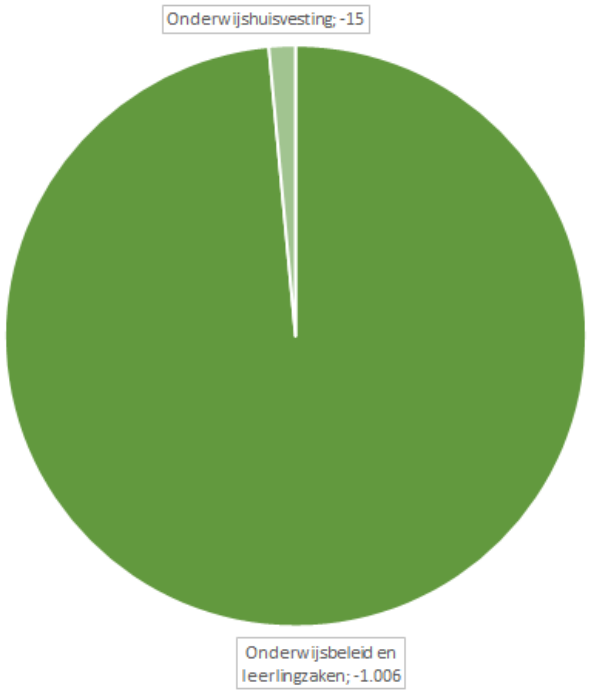
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	3.977	4.755	4.024	4.225	4.472	4.808
Baten	1.071	1.658	1.021	1.021	1.021	963
Saldo	-2.906	-3.097	-3.003	-3.204	-3.451	-3.845
Mutaties reserves						
Toevoegingen	1.292	1.343	1.689	1.497	1.445	849
Onttrekkingen	0	0	0	0	199	0
Saldo	-1.292	-1.343	-1.689	-1.497	-1.246	-849
Resultaat	**-4.198**	**-4.441**	**-4.692**	**-4.702**	**-4.698**	**-4.694**

Waar gaat het geld naar toe?

Waar komt het geld vandaan?

Sport en cultuur

Sport en cultuur dragen bij aan individuele ontwikkeling. Ze helpen mee aan het groepsgevoel in de gemeente. Sport en cultuur kunnen helpen gezondheidsproblemen en maatschappelijke problemen te voorkomen of te verminderen. Binnen de gemeente zijn vele verenigingen, instellingen en bedrijven actief voor sport en cultuur.
De gemeente moedigt hen aan en steunt hen. Onder andere via subsidies en door accommodaties beschikbaar te stellen. Zo kunnen verenigingen en instellingen zelfstandig activiteiten organiseren. Voorbeelden vanuit cultuur zijn het ondersteunen van de (amateur)kunsten, cultuuronderwijs en het in stand houden van het cultureel erfgoed. Voor sport en bewegen gaat het bijvoorbeeld om het bevorderen van sportbeoefening, het beschikbaar stellen en in stand houden van verschillende sportaccommodaties en het verzorgen van aanbod in zwembad Die Heygrave.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Mediawet 2008
- Archiefwet 1995
- Bibliotheekwet – Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
- Landelijk Bibliotheekconvenant en netwerkagenda
- Erfgoedwet
- Omgevingswet
- Cultuureducatie met Kwaliteit 4 (CMK4)
- Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer
- Wet hygiëne en veiligheid zwembaden en badinrichtingen
- Alcoholwet
- Warenwet
- Arbowet

Heusdense beleidskaders

- Verordening fysieke leefomgeving Heusden 2024 (2023)
- Omgevingsvisie Heusden (2023)
- Verordening op de gemeentelijke adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) gemeente Heusden 2022
- Monumentensubsidieverordening (2001)
- Kadernota subsidiebeleid 2015 (2015)
- Algemene subsidieverordening (2016)
- Subsidieregeling maatschappelijke initiatieven gemeente Heusden 2021
- Erfgoednota (2012)
- Erfgoedkaarten (2013)
- Een kansrijk perspectief, armoedebeleid Heusden (2023)
- Kadernota kern-, wijk- en buurtgericht werken (2009)
- Notitie uniforme subsidieregeling voor sociaal culturele voorzieningen (2015)
- Evaluatienotitie uniforme subsidieregeling voor sociaal culturele voorzieningen (2017)
- Meerjarenperspectief Sportaccommodaties (2021)
- Visie op beweeg- en ontmoetingsruimte (2022)
- Uitvoeringsplan Beweeg- en Ontmoetlocaties 2023-2025 (2023)
- Kracht voor cultuur; cultuurbeleid 2023 t/m 2027 (2023)
- Sport- en beweegvisie (2024)
- Huisvestingsbeleid (2024)

Ontwikkelingen

Bibliotheekvoorzieningen

Er wordt gewerkt aan een nieuwe Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (WSOB). De wetswijziging introduceert een verplichting voor elke gemeente om ten minste één volwaardige bibliotheekvestiging in stand te houden (zorgplicht). De verwachting is dat deze per 1 januari 2027 de nieuwe Bibliotheekwet van kracht wordt. Daarnaast fuseert de Stichting Openbare Bibliotheek Heusden per 1-1-2027 met Stichting Huis73 ’s-Hertogenbosch e.o., waardoor Huis 73 vanaf 1 januari 2027 de bibliotheekorganisatie in de gemeente Heusden wordt.

Mediawet

Op dit moment werkt het ministerie van OCW aan een nieuwe Mediawet. In de nieuwe plannen verhuist de financiering van lokale omroepen van gemeenten naar de mediabegroting van het Rijk. Het Rijk voegt een structurele investering toe, wat de financiële continuïteit waarborgt. Gemeenten kunnen aanvullende subsidies blijven verstrekken, binnen de kaders van de Mediawet en staatssteunregels. Het nieuwe stelsel treedt niet, in tegenstelling tot de eerdere planning, per 1 januari 2027, maar per 1 januari 2028 in werking. Hierdoor behouden we als gemeente ook in 2027 de wettelijke plicht om de lokale omroep te bekostigen.

Subsidieverordening en subsidieregelingen

De subsidieverordening en daaronder geldende subsidieregelingen (waaronder subsidieregeling maatschappelijke initiatieven) worden momenteel geactualiseerd. Naar verwachting worden de verordening en regelingen in de loop van 2026 ter besluitvorming voorgelegd, vastgesteld en worden deze van kracht per 1 januari 2027. Hierbij geldt dat voor budget- en waarderingssubsidies van 2027 de huidige verordening en regeling nog van kracht zijn.

Doelen en prestaties

Cultuur

Wat willen we bereiken?

De nota ‘Kracht voor cultuur’ legt de stip op de horizon in 2040. In 2040 willen we dat:

- Iedereen begrijpt dat cultuur belangrijk is.
- De gemeente nog steeds kunst- en cultuurbeleving ondersteunt en beter maakt.
- Alle inwoners in Heusden vanaf jonge leeftijd meerdere keren per jaar te maken hebben met kunst en cultuur. Dit kan zijn als maker, maar het kan ook het ervaren van cultuur zijn. Er is een levendig cultureel (verenigings)leven voor alle leeftijdsgroepen.
- Er in elk dorp en voor elke inwoner cultureel aanbod beschikbaar is en dat dit bereikbaar en betaalbaar is. Dit aanbod vormt een inspirerend netwerk waarbij cultuur verbonden wordt aan andere netwerken zoals onderwijs, sociaal domein e.d. De partners in dit netwerk zorgen met elkaar voor een verschillend en afwisselend aanbod in heel Heusden.
- Culturele organisaties een plek hebben om te oefenen en hun aanbod op een podium te zetten. Hun huisvesting is geregeld en dit is duurzaam en (fysiek) bereikbaar.
- Er overleg is tussen de vele culturele evenementen.
- Er ondersteuning is bij het vinden, opleiden en behouden van vrijwilligers.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2024 heeft er een uitgebreide inventarisatie plaatsgevonden naar aanleiding van de 6 pijlers van de Nota Kracht voor Cultuur. De 6 pijlers zijn verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan Kracht voor Cultuur 2025-2027. Het in 2025 vastgestelde uitvoeringsplan bevat concrete acties met daarbij het tijdspad waarbinnen deze worden uitgevoerd, mits de beperkte ambtelijke capaciteit toereikend is.

- Huisvesting: We blijven in gesprek met verenigingen en organisaties over huisvesting. We zoeken samen naar oplossingen in verschillende kernen. We letten op wensen, maar maken ook keuzes. We stemmen vraag en aanbod op elkaar af. Daarbij houden we rekening met nieuw gemeentelijk beleid en mogelijke financiële gevolgen van landelijke regels. Ook willen we bestaande locaties beter benutten.

- Samenwerking: De gemeente stimuleert samenwerking tussen culturele organisaties. Dat doen we lokaal, regionaal en met andere sectoren.
- Spreiding en diversiteit: We vinden het belangrijk dat alle inwoners kunst en cultuur kunnen meemaken. Er moet aanbod zijn voor alle leeftijden. Het liefst in elke kern, met genoeg variatie in de hele gemeente. We weten dat niet elke kern hetzelfde aanbod kan hebben.
- Inzetten op borging en behoud van overige elementen kunst en cultuur: We zorgen voor het behoud van kunst en cultuur, zoals kunst in de openbare ruimte, collecties en projecten. Ook ondersteunen we prijzen, het Gouverneurshuis en evenementen. Dit doen we om cultuur zichtbaar te maken en kunstenaars te steunen. Cultuur verandert door ontwikkelingen in de samenleving. Daarom blijven we in contact met het culturele veld.
- Cultuureducatie: Cultuureducatie is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. We stimuleren dit op school en daarbuiten. We doen mee aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (2025-2028). We werken eraan om cultuureducatie een vaste plek in het onderwijs te geven.
- Financiële ondersteuning: We werken de financiële steun voor culturele organisaties verder uit in duidelijke doelen. Nieuw subsidiebeleid en regels vormen de basis. We houden ook rekening met de financiële gevolgen van nieuw huisvestingsbeleid.

Bibliotheken

Wat willen we bereiken?

- De bibliotheek heeft een breed netwerk van verschillende partners in de gemeente, waaronder de gemeente. Het blijft nodig om energie te stoppen in de samenwerking met bestaande partners en nieuwe samenwerkingen aan te gaan.
- De bibliotheek zorgt ervoor dat zij zichtbaar is in de gemeente. Hiervoor moet de bibliotheek zichzelf laten zien en inzetten op het bereik van zoveel mogelijk inwoners.
- De bibliotheek biedt de dienstverlening in het IDO (Informatiepunt Digitale Overheid). Een IDO is een makkelijk bereikbaar, fysiek eerstelijnshulploket in plaatselijke bibliotheken of op andere plaatsen, waar inwoners terecht kunnen met vragen over online (overheids)dienstverlening.
- Stichting Huis73 is een toekomstbestendige organisatie, waarmee de gemeente Heusden een goede samenwerking heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van het nieuwe meerjarenbeleidsplan en de prestatieafspraken met bibliotheekorganisatie Huis73 is er regelmatig overleg over de prestaties die op basis van het plan worden bereikt. We stellen voor 2027 prestatieafspraken af met de bibliotheek.
- De bibliotheek is een belangrijke partner bij het uitwerken van het cultuurbeleid ‘Kracht voor cultuur’. De gemeente betrekt de bibliotheek hier actief bij.
- De middelen voor het bibliotheekwerk zetten we zo veel mogelijk doelgericht in voor gemeentelijke opgaven, zoals laaggeletterdheid, digitale vaardigheden en maatschappelijke participatie.

Erfgoed en musea

Wat willen we bereiken?

- Behoud, beheer en ontsluiten van het cultureel erfgoed van de gemeente Heusden, afzonderlijk, als te beschermen waardevolle gebouwen en objecten, of als onderdeel van projecten. Hierbij kijken we ook voorbij de gemeentegrenzen naar structuren zoals de Langstraat als samenhangend cultuurhistorisch lint.
- Een monument staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van zijn omgeving. Dat kan verbetering vragen van de omgeving van het monument, zoals bij de Elshoutse Zeedijk. Hoe kan je het monument beter beleven?
- Samen met omliggende gemeenten de kansen aangrijpen om, in het kader van de Zuiderwaterlinie, de Linie 1629 de komende jaren te ontwikkelen tot een belangrijke structuur- en

identiteitsdrager in het landschap en deze herkenbaar te maken als verdedigingslinie van en aanvalslinie rond 's-Hertogenbosch.
- Het doelmatig beheren en ontsluiten van het oud archief van de gemeente Heusden (wettelijke taak) en het oud archief openstellen voor belangstellenden.
- De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit blijft adviseren over monumenten en overig erfgoed.
- Museum Het Gouverneurshuis in de vesting Heusden vervult een belangrijke rol als beheerder en exposant van de cultuur en geschiedenis van de gemeente Heusden. Dit willen we graag zo houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Een financiële bijdrage verlenen aan het Streekarchief Langstraat Heusden Altena. Het streekarchief organiseert onder andere met deze bijdrage activiteiten die gericht zijn op het ontsluiten van belangrijke historische gebeurtenissen. Deelnemers leren bijvoorbeeld verschillende bronnen te raadplegen om zelf ook erfgoed te ontdekken. Actueel is de ingebruikname van een nieuw archiefdepot in Heesbeen en daaropvolgende aanpassing van de werkzone en publiekszone in het voormalige stadhuis in Heusden.
- We hebben in 2025 en 2026 gesprekken gevoerd met het bestuur van stichting Het Gouverneurshuis over de toekomstige museale functie van Het Gouverneurshuis. Daarnaast is er in 2026, op verzoek van de raad, een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de toekomstige museale functie. Samen met de eerdergenoemde evaluatie van het subsidiebeleid en –verordening wordt gekeken naar een nieuwe subsidievorm die passend is bij de opdracht.
- We starten met een onderzoek hoe de kwaliteiten van de Langstraat nu beschermd, versterkt en beleefbaar gemaakt zijn en hoe dit uitgebouwd kan worden. Waar nodig verankeren we dit in het omgevingsplan.
- We onderzoeken hoe aan de actualisatie van de gemeentelijke monumentenlijst vorm en inhoud kan worden gegeven en na te gaan wat hiervan een eindbeeld zou kunnen zijn. Wij betrekken hierbij ook andere mogelijke maatregelen die bijdragen aan bescherming en behoud.
- Erfgoedwaarden worden nu meegenomen in de afweging bij ruimtelijke plannen en ontwikkelingen, Waar nodig verduidelijken we de kaders en informatievoorziening hierover en maken deze beter vindbaar. De transitie van het omgevingsplan speelt komende jaren een centrale rol hierin. De Omgevingswet bepaalt namelijk dat de gemeentelijke kaders voor (cultureel) erfgoed voor 1 januari 2032 moeten worden vastgelegd in het omgevingsplan. Het gaat dan over de juridische regels die gelden voor activiteiten die erfgoed raken, bijvoorbeeld of er een vergunningsplicht is voor het uitvoeren van specifieke werkzaamheden.
- De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) adviseert over restauraties of andere wijzigingsvoorstellen aan monumenten en overig erfgoed. De CRK gebruikt daarbij de gemeentelijke verordening op de adviescommissie.
- Aandacht geven aan het historisch erfgoed van Heusden door samenwerking binnen de Zuiderwaterlinie, Linie 1629 en de vereniging van Vestingsteden. Waar mogelijk worden verbindingen gemaakt met toerisme, openbare ruimte, kunst en cultuur en participatie
- Samen met het project “dijkverbetering Doeveren” sluiten wij aan bij een initiatief van het Waterschap Aa en Maas om een historisch sluisconstructie beter beleefbaar te maken. De samenwerking met gebiedspartners hier en verder langs de Elshoutse Zeedijk wordt geïntensiveerd om plannen voor het karakteristieke landschap te smeden.
- Voor de herdenking in 2029 van 400 jaar Linie 1629 heeft de gemeente 's-Hertogenbosch de voorzet gegeven voor een gemeentebreed programma. Voor Heusden als ommelandgemeente liggen de kansen in het programma ter voorbereiding van het herdenkingsjaar 2029 met een “grande finale” in 's-Hertogenbosch in 2029. Verschillende maatschappelijke en cultuurhistorische organisaties starten met activiteiten met het oog op het herdenkingsjaar 2029. Hiervoor is het van belang dat de gemeente Heusden richting geeft aan het voorbereidingsprogramma, zodat de maatschappelijke organisaties onderdelen van het programma kunnen uitwerken.

- Eén van de onderdelen in deze samenwerking is de organisatie van de Open Monumentendagen; de gemeente Heusden pakt hierin sinds 2024 een actieve rol. Met de gemeenten 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel en Vught wordt de organisatie voortgezet.

Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

- We zorgen voor een toegankelijk en toekomstbestendig sport- en beweegaanbod, waarbij de gemeente faciliteert en mogelijk maakt, met zo min mogelijk drempels en regeldruk. Iedereen moet kunnen meedoen, ongeacht leeftijd, inkomen of beperking.
- Sport en bewegen, ook in de openbare ruimte, benutten als middel voor gezondheid, preventie, talentontwikkeling en sociale verbinding.
- De inrichting van de openbare ruimte moet inwoners uitnodigen om te bewegen, bijvoorbeeld wandelen, hardlopen en fietsen.
- Sport en bewegen dragen bij aan positieve gezondheid en het voorkomen van zwaardere zorg.
- Sport en sportevenementen dragen bij aan de levendigheid en uitstraling van Heusden.
- Samenwerking tussen sport- en beweegaanbieders, onderwijs, kinderopvang, zorg- en maatschappelijke organisaties en gemeente.
- Verbeteren sport- en beweegparticipatie en zwemvaardigheid van onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken samen met de regio Den Bosch op het gebied van verenigingsondersteuning en Uniek Sporten. Uniek Sporten is het landelijke platform van Fonds Gehandicaptensport dat sporten en bewegen voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking en chronische aandoeningen stimuleert.
- We ondersteunen sportverenigingen actief als ontmoetingsplek in de kernen. Samen met verenigingen zoeken we naar praktische oplossingen om vrijwilligers te ontlasten en initiatieven eenvoudiger mogelijk te maken, bijvoorbeeld door faciliterend gemeentelijk optreden en minder regels. We hebben nadrukkelijk oog voor het waarderen, ondersteunen en ontlasten van vrijwilligers.
- Verlenen jeugdledensubsidies aan sportverenigingen.
- Inzetten van buurtsportcoaches en jongerenwerkers om verbindingen te leggen tussen sport- en beweegaanbieders en personen op het gebied van zorg, welzijn, jeugd, ouderen, cultuur etc. om gezamenlijk te werken aan oplossingen voor maatschappelijke problemen. Met meer inzet op inwoners die niet of te weinig bewegen, zichtbaarheid in de wijken van buurtsportcoaches.
- Sport en bewegen zijn voor iedereen bereikbaar. We verlagen drempels en zorgen dat met name kinderen en jongeren altijd kunnen meedoen, ook bij een kleine portemonnee of extra ondersteuningsbehoefte.
- Voor kinderen en jongeren zorgen we dat school, sport, welzijn en zorg goed samenwerken. Met de HeusdenPas en het Kindpakket (waar het Jeugdfonds Sport onder valt) kan ieder kind meedoen, ongeacht de financiële situatie.
- We leggen bewust verbindingen met onderwijs, zorg, welzijn en het sociaal domein.
- Stimuleren van sport- en beweegdeelname voor iedereen en in het bijzonder kwetsbare groepen.
- Sport inzetten als (preventief) middel om bij te dragen aan het welzijn (positieve gezondheid) van onze inwoners.
- Voor ouderen zetten we in op passend beweegaanbod dat bijdraagt aan vitaliteit, zelfstandigheid en sociale ontmoeting, dichtbij huis en toegankelijk voor iedereen.
- Initiatieven van inwoners en verenigingen die sport en bewegen bevorderen, ondersteunen en faciliteren we actief. We denken mee, maken mogelijk waar dat kan en zorgen dat deze initiatieven goed aansluiten bij de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Met de inzet van buurtsportcoaches gaan we door.
- Verzorgen van zwemlessen en uitbreiding zwemactiviteiten voor diverse doelgroepen ten opzichte van vorig jaar.

- De mascotte Jimmy van zwembad Die Heygrave in blijven zetten om de activiteiten van het zwembad te promoten en deelname te stimuleren aan het zwem-ABC en de lessen voor baby's en peuters.
- Intensieve samenwerking tussen sport, bewegen, ontmoeten en groen, water en openbare ruimte. Op deze manier maken we samen de openbare ruimte aantrekkelijk en geschikt om te bewegen.
- We stimuleren sport en bewegen in de openbare ruimte, zoals wandel- en fietsroutes, speel- en beweegplekken en laagdrempelige sportvoorzieningen in de eigen wijk of kern.
- In 2027 gaan we door met het omvormen van fysieke speelplekken tot locaties om te bewegen en ontmoeten. Hierbij worden kleine en weinig gebruikte speelplekken opgeheven en gaat kwaliteit boven kwantiteit. In 2027 zijn we aan de slag in de wijken: Vlijmen Dorp, Braken Oost, Oudheusden, Braken West, Nieuwkuijk en Venne West. Dit kan zijn op gebied van participatie, ontwerpen en/of uitvoering. Vanaf 2028 gaan we verder met deze wijken op het gebied van ontwerpen en uitvoering, in 2029 zou de uitvoering in deze wijken afgerond moeten zijn.

Sportvoorzieningen

Wat willen we bereiken?

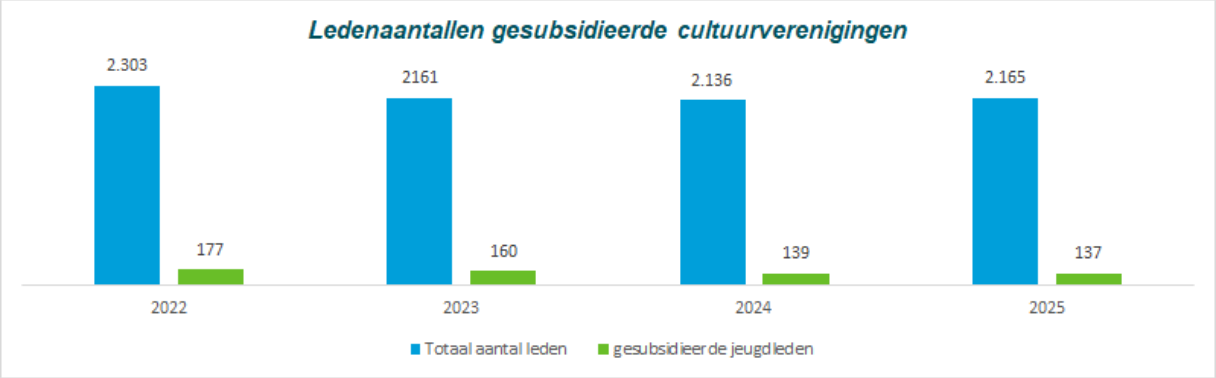
- Behoud van een buitenzwembad is de insteek.
- Sportvoorzieningen zien we als essentiële basisvoorzieningen voor vitale dorpen en wijken. Sport en bewegen dragen bij aan levendige, aantrekkelijke kernen.
- In stand houden van voldoende sportvoorzieningen op het gewenste kwaliteitsniveau (zorgen voor een duurzame sportinfrastructuur).
- Balans tussen vraag naar en aanbod van sportfaciliteiten.
- Bij nieuwe ontwikkelingen richten we ons op duurzame multifunctionele accommodaties die voor meerdere doelen zijn te gebruiken.

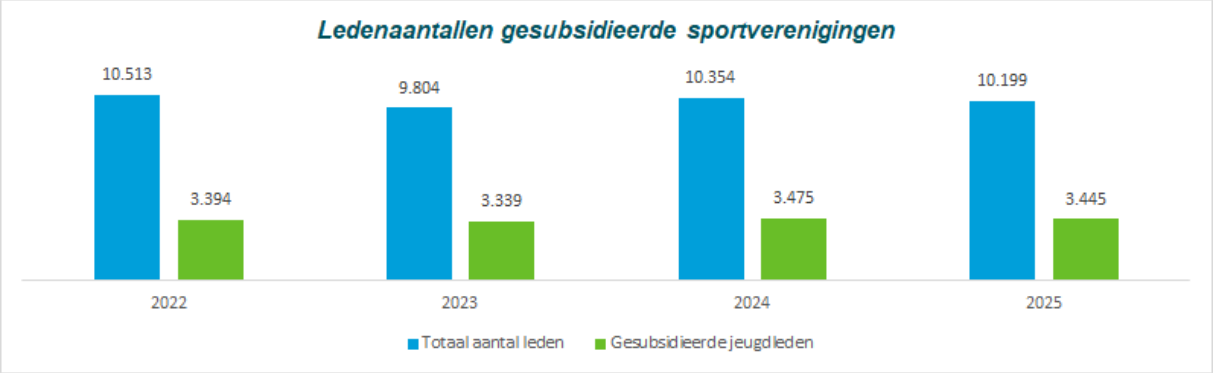
Wat gaan we daarvoor doen?

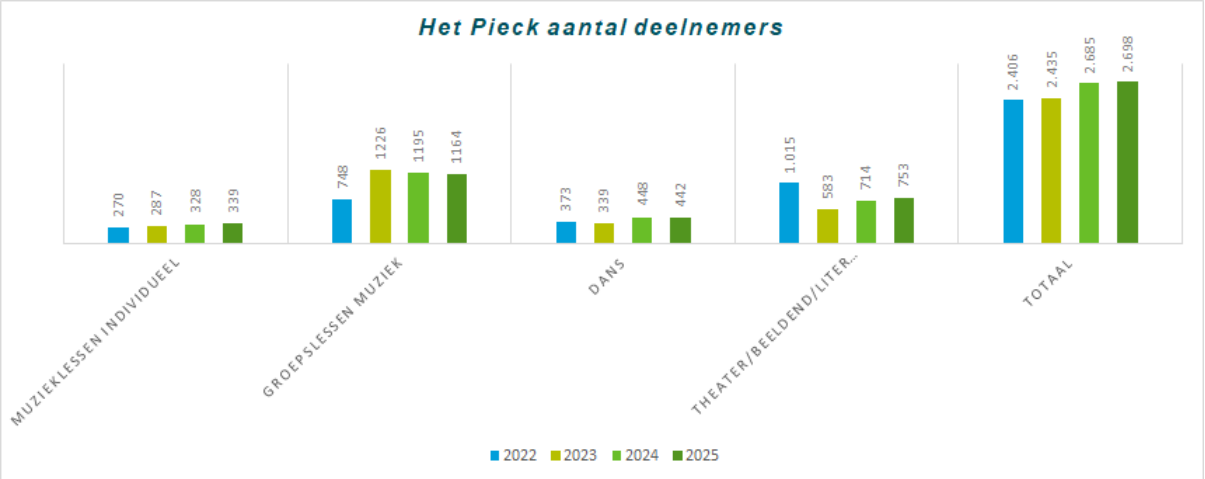
- We onderhouden de gemeentelijke sportvoorzieningen, op basis van o.a. het meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP).
- Verlenen van subsidie aan sportverenigingen met geprivatiseerde accommodatie onderdelen zoals een kleedaccommodatie.
- Binnen het project Sportpark De Hoge Heide wordt het hoofdveld van Vlijmense Boys gerenoveerd. Ook wordt de grondwal met staantribune tussen het hoofdveld en de nieuwe voetbalvelden verwijderd. Dit zorgt er onder meer voor dat het sportpark een meer open karakter krijgt. Daarnaast wordt gekeken naar de doorontwikkeling van het sportpark.
- Het hoofdveld van vv Nieuwkuijk wordt gerenoveerd en een aantal natuurgrastrainingsstroken van RKDVC krijgen een opknapbeurt.
- Met Mixed Hockey Club Drunen (MHCD) zijn we in gesprek over de toekomst van hun accommodatie op sportpark De Schroef. We onderzoeken hierbij verschillende scenario's. Vooralsnog zijn hier geen middelen voor opgenomen.
- De centrale hal van Sportcentrum Die Heygrave wordt vernieuwd.
- We bereiden de komst van gymzaal Plus De Groene Bogen en Sportzaal De Grassen voor.
- Samen met maatschappelijke partners en marktpartijen onderzoeken we wat de beste toekomstbestendige oplossing is voor openluchtzwembad Het Run.

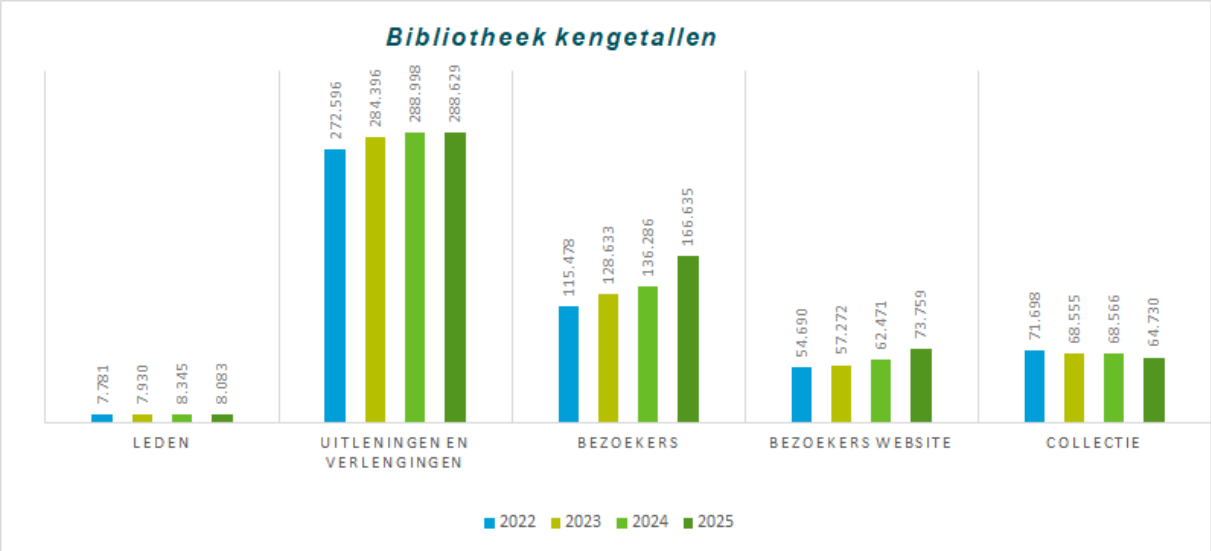
Indicatoren

Eigen indicatoren

Verplichte indicatoren

Percentage niet wekelijkse sporters

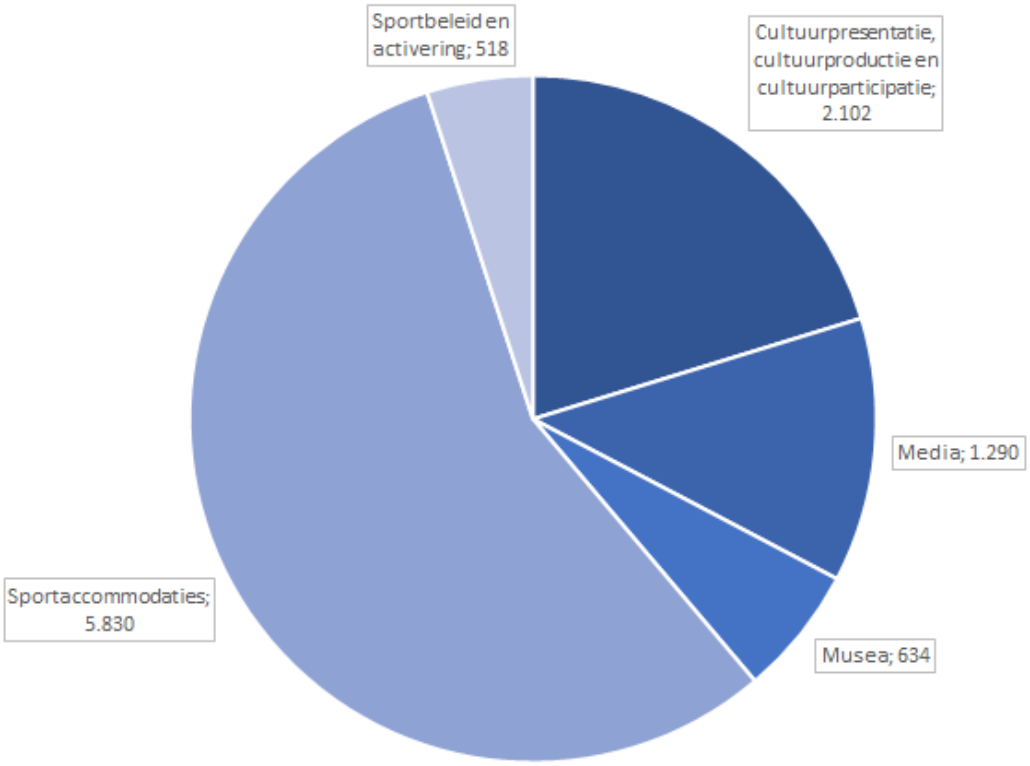
	2012	2016	2020	2022	2024
Percentage niet wekelijkse sporters Heusden	46,2%	50,5%	46,5%	42,4%	39,2%

Cijfers voor 2026 nog niet beschikbaar

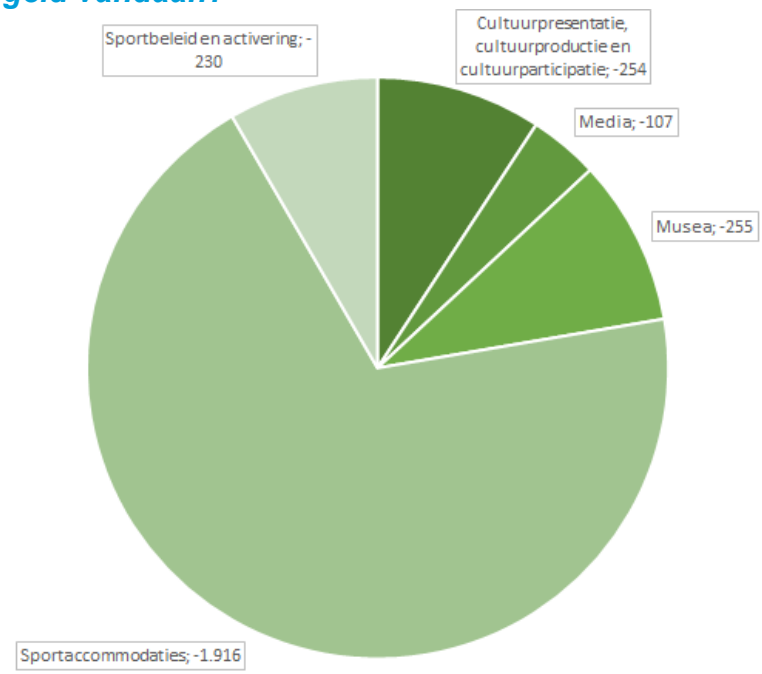
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	10.035	10.588	10.373	10.346	10.248	10.175
Baten	2.589	2.518	2.762	2.680	2.784	2.691
Saldo	-7.446	-8.070	-7.611	-7.666	-7.464	-7.484
Mutaties reserves						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**-7.446**	**-8.070**	**-7.611**	**-7.666**	**-7.464**	**-7.484**

Waar gaat het geld naar toe?

Waar komt het geld vandaan?

Sociaal domein

We vinden het belangrijk dat iedereen in de samenleving mee kan doen om een gezond en gelukkig leven te kunnen leiden. ‘Omdat voorkomen beter is dan genezen zetten we in op preventie.’ We blijven, samen met alle partners in het sociaal domein, kijken hoe we ondersteuning aan onze inwoners op de beste manier kunnen regelen. Samen werken we aan een sterke sociale basis in Heusden. Een sociale basis die bestaat uit familie, sociaal netwerk, mantelzorgers, vrijwilligers, welzijnswerk, burgerinitiatieven en andere relevante organisaties die een rol hebben en een individu of een gezin helpen als het nodig is.
Wij willen dat mensen zo veel mogelijk zelf de regie over hun leven kunnen voeren en mee kunnen doen aan de samenleving. Waar dat kan op eigen kracht of anders met hulp van mensen uit hun sociale netwerk. We helpen mensen met een hulpvraag, als ze hier ondersteuning bij nodig hebben. We helpen hen om meer eigen regie te nemen en meer te laten deelnemen aan de samenleving. Het liefst geven we de ondersteuning zoveel mogelijk op maat en zo dichtbij als kan. Bijeen speelt hierbij een belangrijke rol.
Bijeen is de samenwerking tussen gemeente en maatschappelijke organisaties. Bijeen kijkt samen met de inwoner wat de inwoner zelf kan, wat het netwerk kan betekenen en welke aanvullende ondersteuning nodig is en hoe deze ondersteuning ingevuld kan worden.
Tegelijkertijd staan we voor de opgave van een toenemende vraag met beperkte financiële middelen. Dit vraagt om bewuste keuzes, waarbij we kritisch letten op uitvoering, resultaten en kosten.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Participatiewet in balans
- Wet maatschappelijke ondersteuning.
- Wet inburgering.
- Spreidingswet
- Wet publieke gezondheid.
- Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie.
- Wet passend onderwijs.
- Jeugdwet.
- Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg.
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.
- Wet gemeenschappelijke regelingen.
- Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028
- Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg
- Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord
- Wet Versterking regie volkshuisvesting
- Richtlijn Tijdelijke Bescherming
- Regeling tijdelijke bekostiging opvang en huisvesting gemeenten

Heusdense beleidskaders

- Beleidskader Transitie Sociaal Domein Heusden (2014)
- Koers jeugdhulp Hart van Brabant 2018 en verder
- Beleidsplan Heuse Jeugdhulp (2021)
- Een kansrijk perspectief, armoedebeleid Heusden (2023)
- Regionale nota publieke gezondheid Midden Brabant 2024-2027 (2023)
- Plan tegen Eenzaamheid (2020)
- Koersdocument "Blijf in beweging, de volgende etappe (februari 2025)
- Beleidsplan Bewegen & Ontmoeten (september 2022)

- Regiovisie beschermd wonen (2022)
- Notitie uniforme subsidieregeling voor sociaal culturele voorzieningen (2015)
- Evaluatienotitie uniforme subsidieregeling voor sociaal culturele voorzieningen (2017)
- Integraal plan van aanpak Gezond en Actief Leven akkoord (2023)
- Preventie en handhavingsplan Alcohol 2024-2027 (2023)
- Regioplan Integraal Zorgakkoord (2023)
- Beleidsvisie Sociale Basis (2024)
- Woonzorgvisie Heusden 'tHuis in Heusden, samen wonen, samen zorgen (2025)
- Verordening Jeugdhulp gemeente Heusden 2025
- Subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven gemeente Heusden
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Heusden 2026

Ontwikkelingen

Stevige lokale teams

Verschillende landelijke ontwikkelingen (Hervormingsagenda Jeugd, Reikwijdte Jeugdwet, AZWA, IZA, GALA) sturen op het versterken van de sociale basis, versterken van laagdrempelig beschikbare ondersteuning en verbinden van verschillende domeinen. De zorg en ondersteuning staan onder druk, door hoge kosten en personeelstekorten. Stevige lokale teams en een stevige sociale basis worden gezien als belangrijk middel om een bijdrage te leveren aan de oplossing. Dit betekent voor een deel van de inwoners dat de begeleiding vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) of jeugdhulp anders wordt. Deze stevige lokale teams hebben de expertise om in te schatten wat nodig is en hebben de mogelijkheid en capaciteit om zelf hulp en ondersteuning te kunnen bieden. Deze teams onderzoeken eerst welk mogelijkheden er zijn in de sociale basis, bijvoorbeeld door ondersteuning van andere inwoners (eigen netwerk of vrijwilligers), inloopplekken of een groepsbijeenkomst. Deze teams zijn daarbij ook de verbindende schakel tussen verschillende domeinen, bijvoorbeeld voor de verbinding tussen jeugd, volwassenen en participatie en tussen zorg en sociaal domein. In Heusden vormen het Jeugd en Gezinsteam (JGT) en het Wijk en Welzijnsteam (WWT) het uitgangspunt voor de doorontwikkeling naar stevige lokale teams (ook wel het stevig lokaal netwerk genoemd).

De Regio Hart van Brabant trekt samen op in deze opgave. In de regio worden ervaringen gedeeld en bij landelijke ontwikkelingen, zoals reikwijdte jeugdwet en AZWA, afgestemd wat de impact op de (door)ontwikkeling van de stevige lokale teams is.

Subsidieverordening en subsidieregelingen

De subsidieverordening en daaronder geldende subsidieregelingen (waaronder subsidieregeling maatschappelijke initiatieven) worden momenteel geactualiseerd. Naar verwachting worden de verordening en regelingen in de loop van 2026 ter besluitvorming voorgelegd, vastgesteld en worden deze van kracht per 1 januari 2027. Hierbij geldt dat voor budget- en waarderingssubsidies van 2027 de huidige verordening en regeling nog van kracht zijn.

Landelijke ontwikkelingen jeugdhulpstelsel

In aansluiting op de 'Hervormingsagenda Jeugd' is momenteel de 'Reikwijdte Jeugdwet" in voorbereiding. Het betreft een wetswijziging van de Jeugdwet en Wmo. Deze heeft in het voorjaar van 2026 ter consultatie voorgelegen en zou in moeten gaan op 1 januari 2027. Een belangrijk doel van de Hervormingsagenda en ook van deze wetwijziging is dat minder jongeren doorverwezen worden naar hoog specialistische jeugdhulp. De beschikbaarheid van jeugdhulp staat onder druk, zowel financieel als in beschikbare capaciteit. Te veel jongeren krijgen jeugdhulp waar dat niet de best passende oplossing is. De voorlopige wetswijziging richt zich vooral op richtlijnen voor gemeenten om een betere afweging te maken in wie jeugdhulp krijgt en wanneer. Met name rondom de stevige lokale teams zijn voorwaarden en verplichtingen opgenomen, daarom raakt het ook de Wmo. Onder andere staat in de Reikwijdte Jeugdwet opgenomen:

- De verplichting aan elke gemeente om een lokaal team te hebben waar inwoners laagdrempelig terecht kunnen, dat als eerste aanspreekpunt fungeert en zelf hulp en ondersteuning kan bieden. Deze hulp is zoveel als mogelijk in groepsverband en er wordt met een brede blik gekeken naar wat precies aan de hand is.
- Verplichte samenwerking van het lokale team met scholen, schuldhulpverlening en huis- en jeugdartsen.
- Een sterkere positie van het lokale team als verwijzer ten opzichte van de andere verwijzers (in ieder geval huisartsen en jeugdartsen).
- Lichte hulp is voorliggend aan zwaardere hulp en hulp wordt afgebouwd of gestopt zodra dat kan.

Inkomensafhankelijke en vermogensafhankelijke eigen bijdrage WMO
Het kabinet heeft het plan om een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren uitgesteld naar 1 januari 2028. Zodra er meer duidelijk is, zal in 2027 administratieve voorbereiding in systemen en communicatie richting inwoners starten. Als deze aangepaste vorm van eigen bijdrage wordt ingevoerd, heeft dit naar verwachting de grootste impact op hulp bij het huishouden. Een inkomensafhankelijke en vermogensafhankelijke bijdrage betekent namelijk dat inwoners een eigen bijdrage betalen op basis van inkomen en vermogen.
Het kabinet heeft in het coalitieprogramma het voornemen opgenomen om hulp bij het huishouden uit de Wmo te halen en een vangnetregeling hiervoor in te voeren. Deze ontwikkelingen zijn nog onzeker en hebben geen invloed op 2027.

Wetswijziging huisvesting statushouders
Het kabinet was voornemens een wetswijziging doorvoeren op de huisvestingswet waardoor statushouders niet langer met voorrang een sociale huurwoning aangeboden mogen krijgen. Deze wetswijziging zou vanaf 1 juli 2026 inwerking treden. De nieuwe Minister heeft het wetsvoorstel per 13 mei 2026 echter ingetrokken om juridische en organisatorische redenen.
Er wordt gewerkt aan flankerend beleid, maar daar zijn nog geen nieuwe ontwikkelingen op.

Wet versterking regie volkshuisvesting
De wet versterking regie volkshuisvesting trad op 1 juli 2026 in werking. Gemeenten moeten hiervoor een volkshuisvestingsprogramma en de huisvestingsverordening vast stellen. In deze wet zijn o.a. opgaven opgenomen over de bouw van betaalbare woningen en de verdeling van urgent woningzoekenden. De wet definieert een aantal aandachtsgroepen en urgentiegroepen. Gemeenten zijn verplicht om urgentie te regelen voor de mensen die tot een urgentiegroep behoren. Voor de aandachtgroepen geldt deze verplichting niet. De aandachtgroepen (bijvoorbeeld ouderen) zijn wel van belang voor het woningaanbod. De urgentiegroep betreft een bredere groep dan tot nu toe met urgentie wordt gehuisvest. De omvang hiervan is niet voor alle groepen goed in te schatten. Op basis van de wet zijn gemeenten verplicht om regionaal afspraken te maken over de verdeling van de urgentiegroepen. Deze afspraken maken we in twee regio's. Grofweg maken we afspraken over de zorg gerelateerde aandachtsgroepen in regio Hart van Brabant en voor de overige urgentiegroepen maken we de afspraken in Brabant Noord Oost.

Werk en inkomen
Wat willen we bereiken?
- Een gemeente waar iedereen zoveel mogelijk betaald werk heeft. Werk is immers de beste uitkering. In geval van alleen een uitkering begeleiden we inwoners in eerste instantie naar werk of anders naar een passende maatschappelijke vorm van participatie die past bij de mogelijkheden van de inwoner.
- Een duurzame inzetbaarheid van werknemers op de arbeidsmarkt. Jongeren en zij-instromers moeten daarbij in de juiste beroepssectoren 1 terecht komen.

1 b.v. zorg en welzijn, ICT, agrarisch, etc.

- Werken aan participatie van inwoners die door individuele omstandigheden (nog of tijdelijk) niet kunnen werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het verstrekken van bijstand en uitvoering geven aan het re-integratiebeleid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Baanbrekers voert binnen de opdrachtformulering van de Langstraatgemeenten de Participatiewet uit voor bijstandsgerechtigden die binnen afzienbare tijd (ongeveer 15 maanden) te begeleiden zijn naar werk. We blijven daarbij voortdurend kijken naar vereenvoudiging van de dienstverlening en verbetering van de klantgerichtheid binnen de samenwerking met Baanbrekers.
- De Langstraatgemeenten en Baanbrekers werken binnen de arbeidsmarktregio Midden-Brabant samen om onder meer de banenafspraken en beschut werk in te vullen en met name werkgevers op een zo passend mogelijke wijze te bedienen via het Werkcentrum Midden-Brabant. De samenwerkingsafspraken zijn daartoe vastgelegd in een Meerjaren-agenda Arbeidsmarkt Midden-Brabant. Daaruit voortvloeiende uitvoeringsplannen zijn voor 2026 en 2027 in voorbereiding.
- Samen met ondernemers en maatschappelijke partners verbeteren we de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Dat doen we door samen op te trekken in de verdere vormgeving van het Werkcentrum Midden-Brabant.
- Mensen met een arbeidsbeperking gaan zoveel mogelijk bij reguliere werkgevers aan de slag.
- Op lokaal en Langstraat niveau ondernemen we samen met Baanbrekers activiteiten om de participatie van mensen te bevorderen. Ook het verstrekken van bijzondere bijstand (bijstand voor bijzondere noodzakelijke kosten) gebeurt via een integrale afweging samen met Bijeen. De beleidsregels bijzondere bijstand zijn onlangs opnieuw tegen het licht gehouden en vastgesteld door Baanbrekers. Enerzijds met de bedoeling om e.e.a. te actualiseren. Anderzijds met de bedoeling om de stijgende kosten van bijzondere bijstand te beperken.
- Bijeen kent verschillende instrumenten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In samenwerking met Baanbrekers stimuleren we inwoners die noodgedwongen gebruik moeten maken van een bijstandsuitkering zo veel mogelijk maatschappelijk actief te blijven.
- We gaan door met concrete projecten, zoals Heusden Young Talent en de Dag van de Techniek. Op de krappe arbeidsmarkt gaan we samen met ondernemers aan de slag om ook lokaal het verschil te maken.
- Het Koersdocument uit 2018 is eind 2024 geëvalueerd en geactualiseerd. De focus blijft gericht op uitstroom naar zo regulier mogelijk werk voor de doelgroep van Baanbrekers. Met name de optie van groepsdetachering naar reguliere werkgevers wordt daarbij onderzocht.
- Samen met Baanbrekers definiëren we een alternatieve methodiek voor de prognose BUIG-inkomsten en BUIG-uitgaven meerjarig en definiëren we een methodiek hoe om te gaan met de fluctuaties in de BUIG (voorstel aan dagelijks bestuur 16 oktober 2026).
- Op 1 januari 2025 is de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek in werking getreden. Deze tijdelijke regeling is in het leven geroepen doordat door een ongunstige samenloop van landelijke regelingen, het inkomen voor sommige huishoudens te laag uitvalt. Er is een nieuw artikel aan de Participatiewet toegevoegd waarmee gemeenten de bevoegdheid hebben om een vaste tegemoetkoming te verstrekken aan betrokken alleenverdienende huishoudens over de jaren 2025, 2026 en 2027. Omdat Baanbrekers de Participatiewet namens de drie Langstraatgemeenten uitvoert, zal ook de uitvoering van deze tijdelijke regeling door Baanbrekers uitgevoerd worden.
- De eerste fase van de Participatiewet in balans is inmiddels geïmplementeerd en de bijbehorende beleidsregels zijn daartoe aangepast. De tweede en derde fase worden in de loop van 2027 geïmplementeerd. Deze wetgeving geeft ons ruimte om meer rekening te houden met de menselijke maat van cliënten van Baanbrekers.

Jeugdbeleid

Wat willen we bereiken?

- Het realiseren van een omgeving waarin Heusdense jeugdigen gezond en veilig kunnen opgroeien, plezier kunnen hebben en goed voorbereid zijn op hun toekomst.
- Voorkomen dat jeugdhulp nodig is of dat problemen verergeren.
- Samenwerken in de gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant om de gezamenlijke ambitie van de regio te realiseren en waar nodig te actualiseren. We willen een effectiever jeugdstelsel, dat realistisch en betaalbaar is en dat beter aansluit op de eigen kracht en het sociaal netwerk van kinderen en ouders.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het Jeugd- en Gezinsteam (JGT) is hét aanspreekpunt voor alle gezinnen met een ondersteuningsvraag. Samen met het gezin brengt het JGT in kaart wat er nodig is en biedt passende ondersteuning. In veel gevallen doen we dit zelf, soms in samenwerking met een specialistische jeugdhulpaanbieder. De ondersteuning is integraal, gericht op de hele leefomgeving en op het aanpakken van de oorzaak van zorgen of problematiek. We werken intensief samen met huisartsen en onderwijs om alle ondersteuningsvragen op te pakken. In 2027 breiden we het aanbod in online en collectieve hulpverlening uit om andere antwoorden te kunnen geven op dezelfde vragen. Hiermee verrijken we de mogelijkheden om gezinnen verder te helpen vanuit het JGT.
- Volgens het uitgangspunt ‘Eén gezin, één plan en één regisseur’ zetten de medewerkers van het JGT, waar nodig op maat, jeugdhulpvoorzieningen in. De voorzieningen zijn toegespitst op de specifieke (gezins-)situatie van de jeugdigen. Vaak blijven we het gezin ook vanuit het JGT ondersteunen. Samen met het gezin en de jeugdhulpaanbieder formuleren we de doelen waaraan een jeugdhulpaanbieder gaat werken en de tijd die we denken daarvoor nodig te hebben. Op deze manier sturen we op effectieve en efficiënte jeugdhulp.
- Halverwege 2026 is Stichting Expertisecentrum GROEN van start gegaan op De Gemeint 3a. In 2027 zijn zij volledig opgestart en kunnen kinderen, jongeren en ouders hier terecht voor laagdrempelige ondersteuning en behandeling gericht op het vergroten van hun mentale veerkracht en weerbaarheid en het verbeteren van hun mentale gezondheid. Het biedt een alternatief voor de GGZ en een aanvulling op het JGT. GROEN en JGT werken intensief samen om inwoners de best passende hulp te bieden.
- In 2027 werken we verder aan de lange termijn doelen op De Gemeint 3. We doen verder onderzoek naar de mogelijkheden voor het realiseren van woonunits voor jongeren op weg naar zelfstandigheid. Het aanbod aan passende woonplekken in onze regio is erg schaars en jongeren en jongvolwassenen vallen soms nog tussen wal en schip. Door op De Gemeint mogelijkheden te realiseren, creëren we meer kansen voor jongeren en zijn we minder afhankelijk van het aanbod in de regio.
- In 2027 zetten we verschillende stappen om zorgen en problemen waar mogelijk te voorkomen of er eerder bij te zijn. Zo bieden we laagdrempelige mogelijkheden voor ontmoeting tussen jongeren die behoefte hebben aan meer sociaal contact en ondersteunen getrainde vrijwilligers gezinnen die vragen hebben op verschillende levensdomeinen in Samen Oplopen. Op veel van deze preventieve inzet bestaat een intensieve samenwerking tussen het Wijk en Welzijnsteam (WWT) en het Jeugd- en Gezinsteam (JGT). Vanuit het JGT organiseren we informatieve bijeenkomsten voor ouders over opvoedthema's in samenwerking met onder andere de bibliotheek en GGD. Ook breiden we collectieve preventie op het gebied van opvoed- en opgroeivragen uit in samenwerking met het onderwijs, jongerenwerken en de GGD.
- We zetten in op jongerenwerk als onderdeel van onze preventieve aanpak. Deelname aan het jongerenwerk vergroot de participatie van jongeren in kwetsbare situaties, stimuleert eigen verantwoordelijkheid en helpt hen hun talenten en mogelijkheden beter te benutten. Hiermee versterken we hun zelfredzaamheid en voorkomen we waar mogelijk zaken als schooluitval, criminaliteit en behoefte aan zwaardere ondersteuning.

- In de regio Hart van Brabant sturen we gezamenlijk op de kosten van de jeugdhulp. Naast lokale sturingsmaatregelen zoals het JGT en GROEN brengen we ook de mogelijkheden in kaart om in de afspraken met zorgaanbieders en het opstellen van de regionale begroting meer te sturen op de beheersbaarheid van de kosten. Hiervoor worden in 2026 voorbereidingen getroffen en is het doel om in 2027 eerste maatregelen in gang te zetten. Voorbeelden zijn de beheersing van kosten binnen Crossroads en de snel oplopende kosten van jeugdhulp met verblijf (segment 2). Er lijkt een verband tussen beiden waar gesprekken over lopen en we willen met aanbieders komen tot meer betaalbare alternatieven.
- Koers Jeugdhulp: ook in 2027 werken we regionaal samen om waar mogelijk te voorkomen dat jeugdhulp nodig is, ervoor te zorgen dat jeugdigen snel passende ondersteuning krijgen, de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp verbetert en op het gebied van zorg en veiligheid regionale afstemming plaatsvindt. Dit gebeurt volgens het uitvoeringsprogramma.

Sociale basis en maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

- Samen zorgen en samen leven: het bevorderen van sociale samenhang, mantelzorg, vrijwilligerswerk, veiligheid en leefbaarheid in de gemeente zodat inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in onze maatschappij. Ook willen we huiselijk geweld en eenzaamheid voorkomen en bestrijden.
- Passende ondersteuning voor de inwoner, met beperkte regeldruk voor de aanbieders en integratie met zowel jeugd als participatie.
- Zorgen voor passende ondersteuning, gericht op een schoon en leefbaar huis, die ook op de lange termijn beschikbaar, toegankelijk en financieel houdbaar blijft.
- Van beschermd wonen naar beschermd thuis.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De maatschappelijke organisaties binnen Bijeen werken aan preventie van (zorg)vragen en aan een zo breed mogelijke basis van algemeen toegankelijke voorzieningen. Hiervoor zetten we het Wijk en welzijnsteam (WWT) in.
- We continueren de inzet van ‘Doe mee in Heusden’ als centraal online platform voor het gehele maatschappelijke, culturele en sportieve activiteitenaanbod in Heusden van jong tot oud. We blijven (gesubsidieerde) organisaties stimuleren om dit platform te gebruiken.
- We streven naar de aanwezigheid van voldoende buurthuisfuncties in iedere kern. Het clusteren van voorzieningen en een plek creëren waar meerdere diensten of activiteiten voor jong en oud samen komen, is hierbij ons uitgangspunt. Daarbij kijken we naar een schaal en invulling die passen bij iedere kern.
- We brengen de behoefte aan en het gebruik van maatschappelijke voorzieningen in beeld. Op basis daarvan bepalen we of we voorzieningen behouden, versterken, combineren of waar nodig heroverwegen.
- De kern Oudheusden kent al langere tijd sociale en fysieke uitdagingen die de leefbaarheid onder druk zetten. We gaan op een integrale manier aan de slag met het ‘Actieplan Wijkaanpak Oudheusden’, om samen met alle betrokken maatschappelijke partners en de inwoners van Oudheusden zelf, verder te werken aan het versterken van de wijk en het verbeteren van de leefbaarheid.
- Voor hulp bij het huishouden blijven we lokaal investeren in de samenwerking met de gecontracteerde zorgaanbieder(s) om innoverende pilots op te zetten voor een toekomstbesteding en betaalbare ondersteuning.
- Door het verlenen van subsidie aan, maar ook het meedenken met (innovatieve) activiteiten/samenwerkingsverbanden. Zo dragen we bij aan meer en betere informatievoorziening, ondersteuning en dienstverlening aan kwetsbare inwoners, zoals inwoners met dementie, eenzaamheidsproblematiek of onbegrepen gedrag.

- Bijeen gaat, zowel proactief als reactief in gesprek met inwoners die een ondersteunings- of zorgbehoefte hebben. Tijdens dit gesprek wordt helder wat de behoefte is, wat zij hierin zelf of met hun sociaal netwerk kunnen doen, welke vrij toegankelijke ondersteuning ingezet kan worden en waar aanvullende ondersteuning vanuit de Wmo nodig is.
- We zorgen dat de beschikbare middelen voor zorg en ondersteuning effectief ingezet worden.
- Het aanbieden van aanvullende ondersteuning aan mensen in de thuissituatie, uiteenlopend van ondersteuning in het huishouden, woonvoorzieningen tot dagbesteding en kortdurend verblijf.
- We gaan invulling geven aan een stevig lokaal team, waarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van bestaande, goed werkende structuren. De sociale basis speelt hierbij een centrale rol. De samenwerking tussen de Wmo en WWT wordt versterkt om de ondersteuning van inwoners te optimaliseren en zo laagdrempelig mogelijk te organiseren.
- Het organiseren van de juiste zorg voor mensen die vanuit een beschermd-wonen-omgeving in de wijk gaan wonen. Het realiseren van huisvesting is hiervoor ook een belangrijke opgave.
- In de regio Hart van Brabant werken we samen voor de verdeling van ‘Weer thuis woningen’. Bij het zogenaamde Matchingspunt kunnen aanvragen worden ingediend voor woningen als mensen uitstromen vanuit Beschermd wonen, Wet Langdurige Zorg, Maatschappelijke opvang en Jeugdzorg.
- Om invulling te geven aan de nieuwe wet regie op de volkshuisvesting gaan we afspraken maken in de regio Hart van Brabant en Noordoost-Brabant over huisvesting van urgentiegroepen. Voor de afspraken over de ‘zorg gerelateerde’ urgentiegroepen wordt aangesloten bij Hart van Brabant en voor de overige groepen bij Noordoost-Brabant.
- Het opvangen en doorgeleiden van meldingen in het kader van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en het uitvoeren van het verkennend onderzoek.
- Mantelzorgers ondersteunen en vroegtijdig informeren over de (voorliggende) respijtzorgmogelijkheden. Het platform ‘heusden.zorggenoot.nl’ is hierbij een hulpmiddel.
- Met het platform ‘Heusdenvoorelkaar’ koppelen we vraag en aanbod van vrijwilligerswerken en bieden we ruimte voor informatie en advies over vrijwillige inzet. Naast dit platform gaan we ook onderzoeken hoe we vrijwilligerswerk verder kunnen versterken en faciliteren.
- Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn er ook in onze gemeente op verschillende plekken vluchtelingen opgevangen. Hierbij zijn maatschappelijke partners betrokken. Zij bieden hulp op maat door bijvoorbeeld spreekuren op opvanglocaties.
- Samen met de regio Hart van Brabant geven we uitvoering aan het actieplan dakloosheid. Het actieplan is gericht op het terugdringen en voorkomen van dakloosheid.

Armoedebeleid

Wat willen we bereiken?

- We willen dat alle inwoners weten waar ze terecht kunnen voor advies en ondersteuning of het gebied van geldzaken.
- De toegang tot ondersteuning zo eenvoudig mogelijk maken.
- Inwoners zo vroeg mogelijk bereiken met advies en ondersteuning, liefst nog voordat er financiële problemen zijn.
- Betalingsachterstanden zo vroeg mogelijk signaleren om inwoners te helpen voorkomen dat er grotere financiële problemen raken.
- Ervoor zorgen dat inwoners met schulden de juiste ondersteuning krijgen om uit de schulden te komen en in een gezonde financiële situatie te komen.
- Ervoor zorgen dat inwoners ongeacht hun financiële situatie mee kunnen blijven doen.
- Inwoners met een minimuminkomen de kans geven om mee te (blijven) doen in de (Heusdense) samenleving en kinderen in deze gezinnen volwaardig mee laten doen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan (opnieuw) en breed kijken welke armoederegelingen het meeste effect hebben en wat daarin mogelijk verbeterd kan worden. Hierbij nemen we de resultaten van het

Rekenkameronderzoek van 2023 als basis Daarbij kijken we ook specifiek naar de HeusdenPas en mogelijkheden om het bereik en de ondersteuning via deze pas te vergroten.
- Door het systeem van de vroegsignalering, ontvangen we meldingen van de woningcorporaties, zorgverzekeraars, Brabant Water en energieleveranciers wanneer inwoners een betalingsachterstand hebben. Deze inwoners worden door ons benaderd en bieden we advies en ondersteuning om de financiële situatie te verbeteren.
- Samen met onder meer het onderwijs voorzien we in financiële educatie op scholen, onder meer door het inzetten van de schuldenescape op het middelbaar onderwijs.
- We volgen de ontwikkelingen op dit vlak op nauwe voet en kijken wat we hiervan kunnen overnemen voor onze eigen werkwijze.
- We bestrijden armoede onder onze inwoners, onder meer met de HeusdenPas die ervoor zorgt dat deze inwoners mee kunnen blijven doen in de samenleving. We zorgen ervoor dat inwoners via verschillende kanalen, zoals het Financieel Paspoort en het aanvraagproces voor gemeentelijke kwijtschelding, makkelijk(er) toegang krijgen tot de HeusdenPas, zodat inwoners niet bij iedere vorm van ondersteuning alle financiële gegevens moeten laten zien.
- Kinderen uit gezinnen met een HeusdenPas ontvangen het Kindpakket waarmee ze kunnen sporten, aan cultuur kunnen doen en mee kunnen doen op school. Dit doen we samen met lokale partners zoals Stichting Leergeld en BeweegBuro.
- We bieden een zorgverzekering aan voor inwoners met een HeusdenPas zodat zij goed verzekerd zijn, de gemeentepolis.
- We ondersteunen de lokale voedselbanken zodat zij inwoners kunnen voorzien van voedselpakketten.
- Door middel van de Energiecoaches, die bij inwoners thuiskomen en praktische tips geven over onderwerpen als isolatie, energieverbruik en duurzaamheid, blijven we de energiearmoede bestrijden.
- We werken met het Voorzieningen Register als sociale kaart waarin alle lokale ondersteuningsmogelijkheden worden ondergebracht. Door de koppeling met het Financieel Paspoort krijgen inwoners snel zicht op waar men voor in aanmerking komt. We werken aan nieuwe mogelijkheden waardoor inwoners via deze route ook direct de ondersteuning kunnen aanvragen.
- We werken mee aan de landelijke initiatieven waarmee we schulden sneller kunnen regelen.
- We onderhouden en verbreden het netwerk en blijven aanbod op het gebied van armoede en schuldhulp ontwikkelen. Dit doen we door het organiseren van structurele bijeenkomsten met ketenpartners uit onze Lokale Coalitie Armoede.

Gezondheid

Wat willen we bereiken?

- Het versterken van veerkracht, eigen regie en gezondheidsvaardigheden van onze inwoners om zo de positieve gezondheid te bevorderen en het bijdragen aan het gezond en veilig opgroeien van de jeugd.
- Het ondersteunen van doelen en ideeën die kinderen aanmoedigen om nu én later actief en gezond te leven.
- Het ondersteunen van doelen en ideeën die (aanstaande) ouderen helpen bij het behouden van eigen regie en gezondheid.
- Preventie op de belangrijkste (vermijdbare) gezondheidsbedreigingen zoals overmatig alcoholgebruik, drugsgebruik, overgewicht, roken en psychische kwetsbaarheid, waaronder eenzaamheid, waardoor we de leefstijl van de inwoners van Heusden verbeteren.
- Het bestrijden en voorkomen van eenzaamheid met een gezamenlijke aanpak van onze inwoners en vele partners in het maatschappelijk veld.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De GGD Hart voor Brabant voert een groot deel van de wettelijke taken uit de wet: ‘Wet publieke gezondheid’ (WPG) uit. Onder ander de infectieziektebestrijding, hygiënezorg en de basistaken van de jeugdgezondheidszorg.
- Het bieden van preventieve activiteiten binnen Bijeen rondom thema’s zoals beweging, voeding en middelengebruik (zowel alcohol als drugs) voor al onze inwoners, met speciale aandacht voor jeugd en ouderen.
- Binnen de preventieve activiteiten leggen we verbinding met de andere ondersteuning in het sociaal domein zoals de basisfunctionaliteiten uit het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA). Wanneer we bijvoorbeeld ouderen bereiken voor de ketenaanpak Valpreventie, brengen we ook onderwerpen als mantelzorg en gezonde voeding onder de aandacht.
- We werken samen met verloskundigen, kraamzorg, het WWT, het JGT en de jeugdgezondheidszorg om gezinnen en kinderen in de gemeente een zo goed mogelijke start te geven. Dit doen we vanuit de coalitie Kansrijke Start die zich richt op de gezondheid en de ontwikkeling in de eerste 1000 dagen van een kind. We werken aan goede informatie en ondersteuning op maat voor zwangere en ouders van kinderen tot 2 jaar. Hier werken we aan met partners in de coalitie Kansrijke Start en twee verbonden werkgroepen.
- Invulling geven aan het AZWA. Hierbij zal gedeeltelijk verder gebouwd worden op het integraal plan van aanpak behorende bij het Gezond en Actief Leven Akkoord. Anderzijds zal uitvoering gegeven worden aan de regionale werkagenda AZWA, waarin de activiteiten voor de basisfunctionaliteiten staan.
- Realiseren van mentale gezondheidsnetwerken om inwoners met een mentale kwetsbaarheid zo goed mogelijk te ondersteunen. Hiervoor geven we uitvoering aan het transformatieplan Samen Mentaal Sterk en Mentaal Gezondheidsnetwerk regio Zorgzaam.
- Voor het bestrijden en voorkomen van eenzaamheid verbreden we de inzet naar het informele netwerk. Met de coalitie ‘Kom erbij Heusden’ blijven we inzetten op vroegsignalering, preventie en meedoen in Heusden. We continueren het stimuleren van activiteiten via de incidentele subsidiemogelijkheid en brengen als coalitie de activiteiten onder de aandacht waarbij we gebruik maken van ‘Doe mee in Heusden’ en ‘Heusdenvoorelkaar’.
- We blijven binnen onze netwerkorganisatie van dementievriendelijke gemeente (DVG) werken aan de ondersteuning op het gebied van ‘omgaan met dementie'. Hierbij ondersteunen we mensen met dementie, hun familie en mantelzorgers, zodat mensen met dementie langer thuis kunnen blijven wonen en de kwaliteit van leven van de mensen met dementie, hun familie en mantelzorgers wordt verhoogd. Dit doen we door het organiseren en ondersteunen van activiteiten vanuit het DVG, zoals activiteiten voor mensen met dementie en hun familie, maar ook trainingen aan vrijwilligers, mantelzorgers, ondernemers, verenigingen en naasten van mensen met dementie.

Opvang en integratie statushouders, Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers

Wat willen we bereiken?

- Als gemeente willen we het verschil blijven maken door statushouders via een effectief en doelgericht inburgeringstraject in staat te stellen volwaardig mee te doen aan de samenleving.
- We leveren een bijdrage aan de opgaves voor de huisvesting van statushouders en opvang van Oekraïners en asielzoekers die past bij de schaal en mogelijkheden van Heusden, met oog voor verantwoord draagvlak en uitvoerbaarheid.

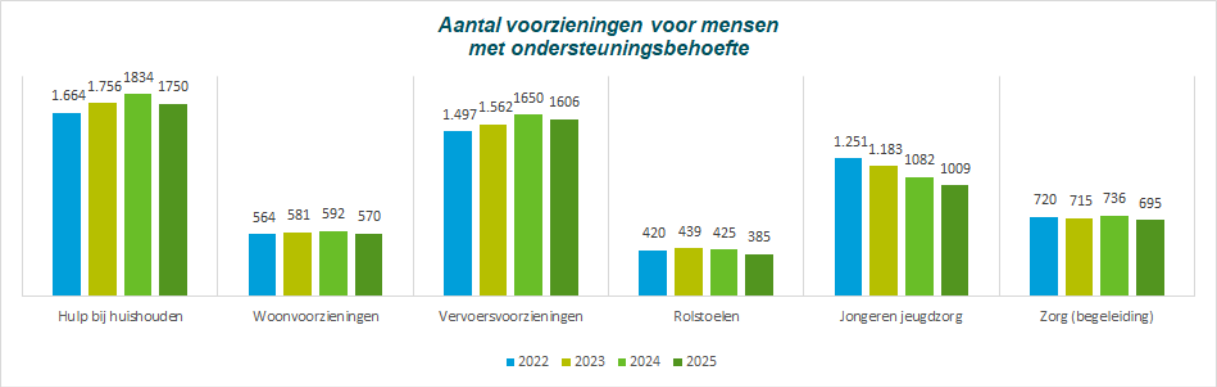
Wat gaan we daarvoor doen?

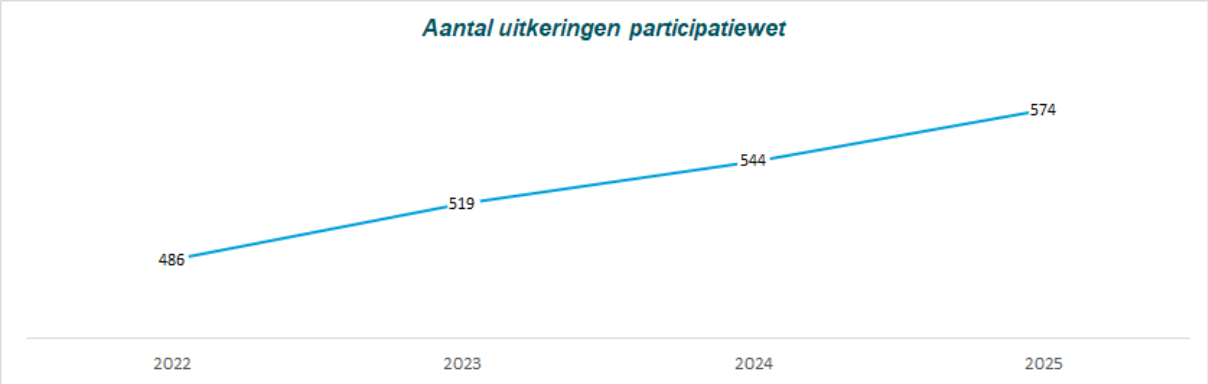
- We geven uitvoering aan de Wet inburgering volgens de lokaal vastgestelde uitvoeringskaders. Dit doen we in samenwerking met Baanbrekers, een taalaanbieder, maatschappelijke organisaties, de gemeente Waalwijk en andere gemeenten uit de regio Hart van Brabant.

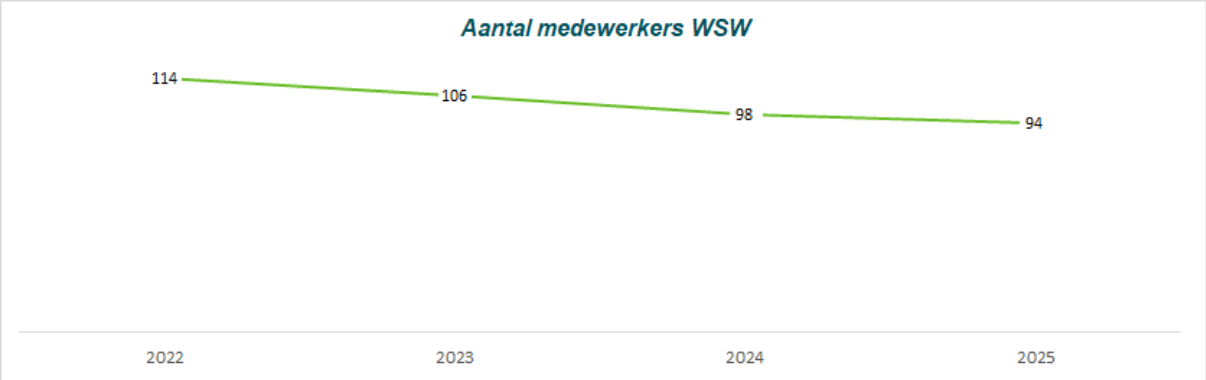
- We nemen onze verantwoordelijkheid voor wat betreft de taakstelling voor de opvang van Oekraïense ontheemden en asielzoekers en huisvesting statushouders. We houden zelf de regie over hoe we deze opvang organiseren op basis van de Spreidingswet en afspraken in de regio. Dit doen we aan de hand van onze bestuurlijke uitgangspunten: kleinschalige opvang verdeeld over de verschillende kernen, het bieden van een “huis en een thuis” en geen extra druk leggen op de reguliere woningvoorraad.

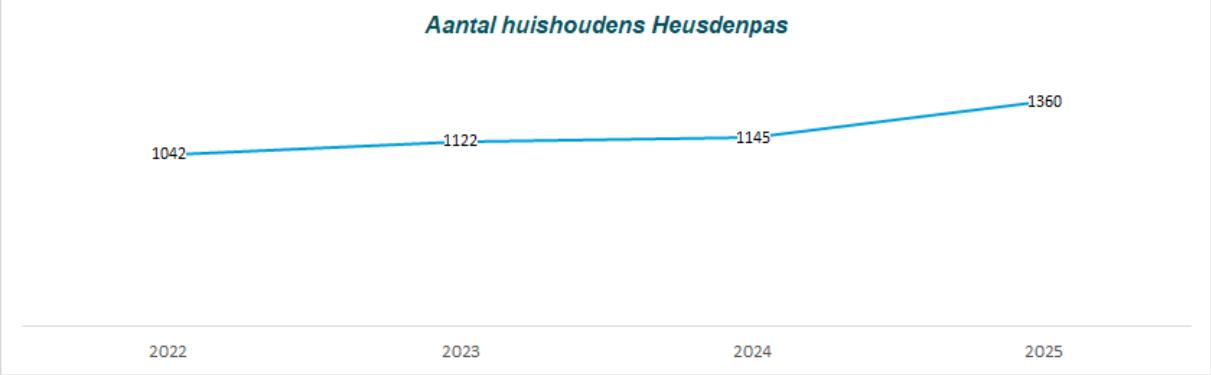
Indicatoren

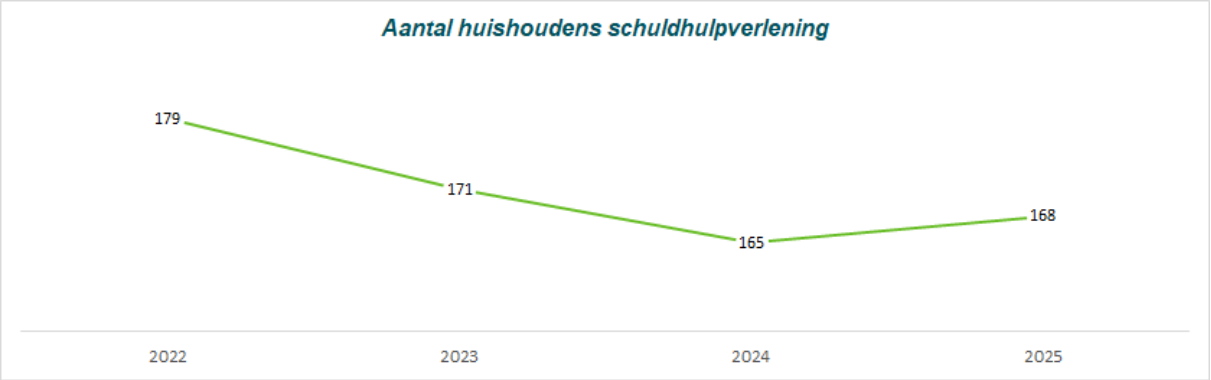
Eigen indicatoren

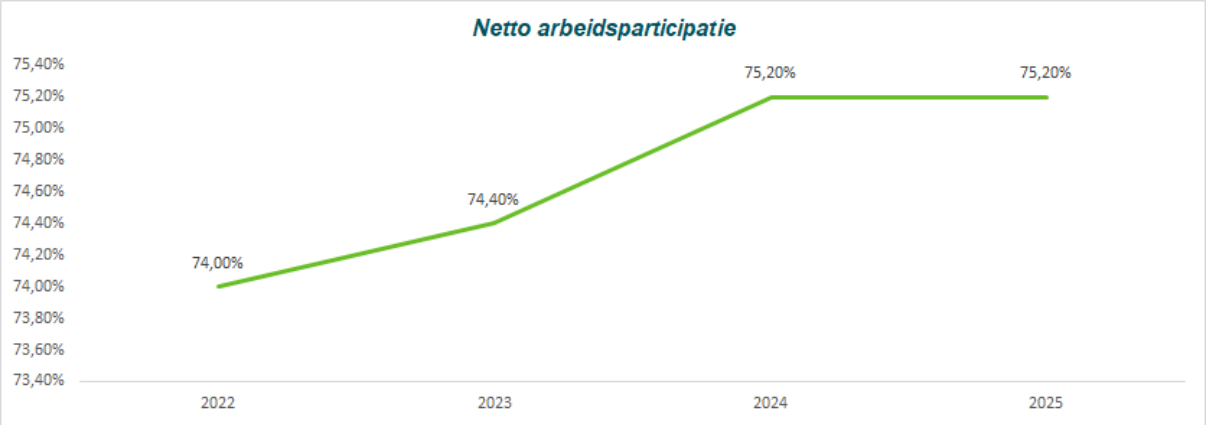

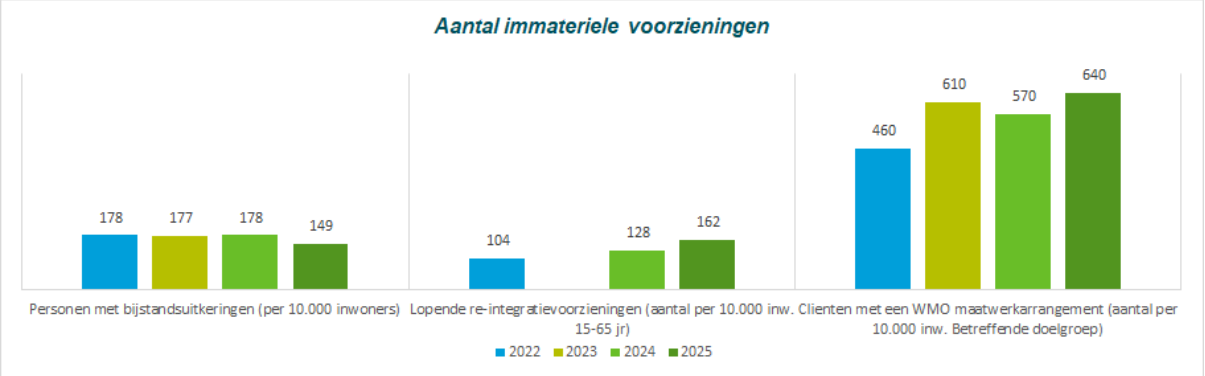
		2020		2021-2022		2023-2024		2025	
Gezondheid		% Heusden	% HvB	% Heusden	% HvB	% Heusden	% HvB	% Heusden	% HvB
Goede gezondheid	jeugd (0-11)			96%	97%			98%	98%
	jongeren (2e/4e klas VO)	87%	87%	84%	84%	84%	82%		
	jongvolwassenen (16-25)				65%	69%	65%		
	volwassenen (18+)	81%	83%	73%	73%	79%	77%		
	senioren (65+)	67%	68%	67%	62%	65%	65%		
Psychisch gezond	jeugd (0-11)			87%	85%			84%	86%
	jongeren (2e/4e klas VO)	83%	84%	75%	75%	78%	75%		
	jongvolwassenen (16-25)				76%	84%	82%		
	volwassenen (18+)	79%	79%	79%	75%	77%	77%		
	senioren (65+)	80%	81%	83%	82%	82%	82%		
Gezond gewicht	jeugd (0-11)	-	-	82%	81%			77%	81%
	jongeren (2e/4e klas VO)	89%	89%	-	-	-	-		
	jongvolwassenen (16-25)				66%	72%	70%		
	volwassenen (18+)	51%	51%	47%	49%	45%	48%		
	senioren (65+)	43%	39%	40%	40%	39%	41%		
drinkt niet	jongeren (2e/4e klas VO)	61%	66%	68%	66%	65%	67%		
	jongvolwassenen (16-25)				37%	40%	39%		
	volwassenen (18+)	54%	51%	49%	48%	49%	49%		
	senioren (65+)	33%	37%	31%	35%	40%	37%		
rookt niet	jongeren (2e/4e klas VO)	97%	98%	92%	93%	93%	91%		
	jongvolwassenen (16-25)					70%	67%		
	volwassenen (18+)	86%	83%	86%	82%	86%	82%		
	senioren (65+)	93%	90%	92%	91%	92%	91%		

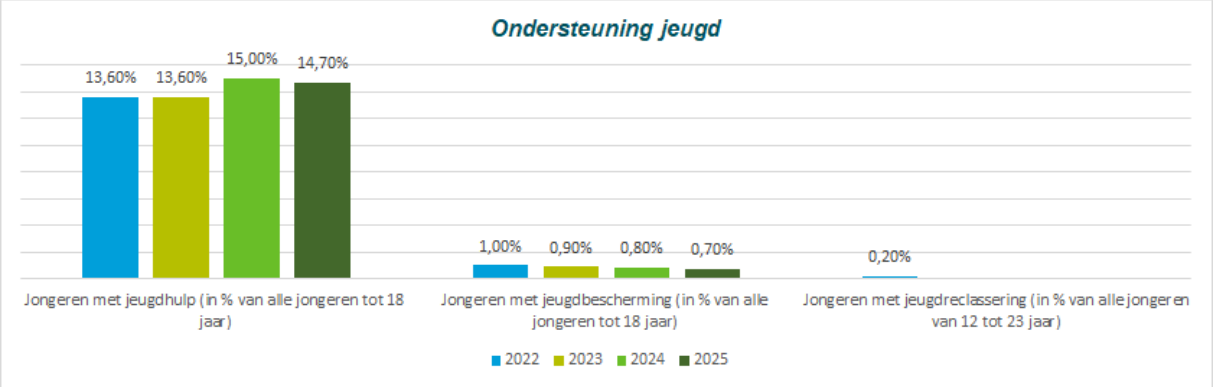
De cijfers zijn afkomstig uit de vierjaarlijkse gezondheidsmonitoren. Voor jeugd komt de laatste uit 2025. De laatste cijfers van volwassenen en ouderen dateren uit 2024.

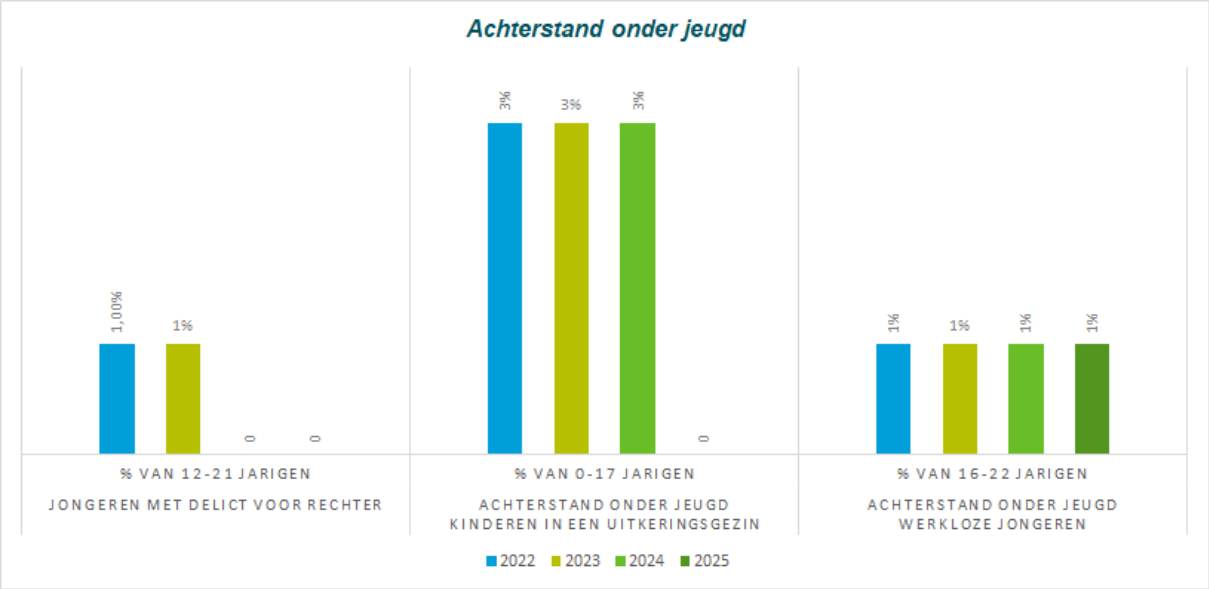
Voor jongeren (2e/4e klas) is de laatste versie uit 2023 (2 jaarlijkse monitor). Deze vragenlijst is sinds 2021 aangepast

Verplichte indicatoren

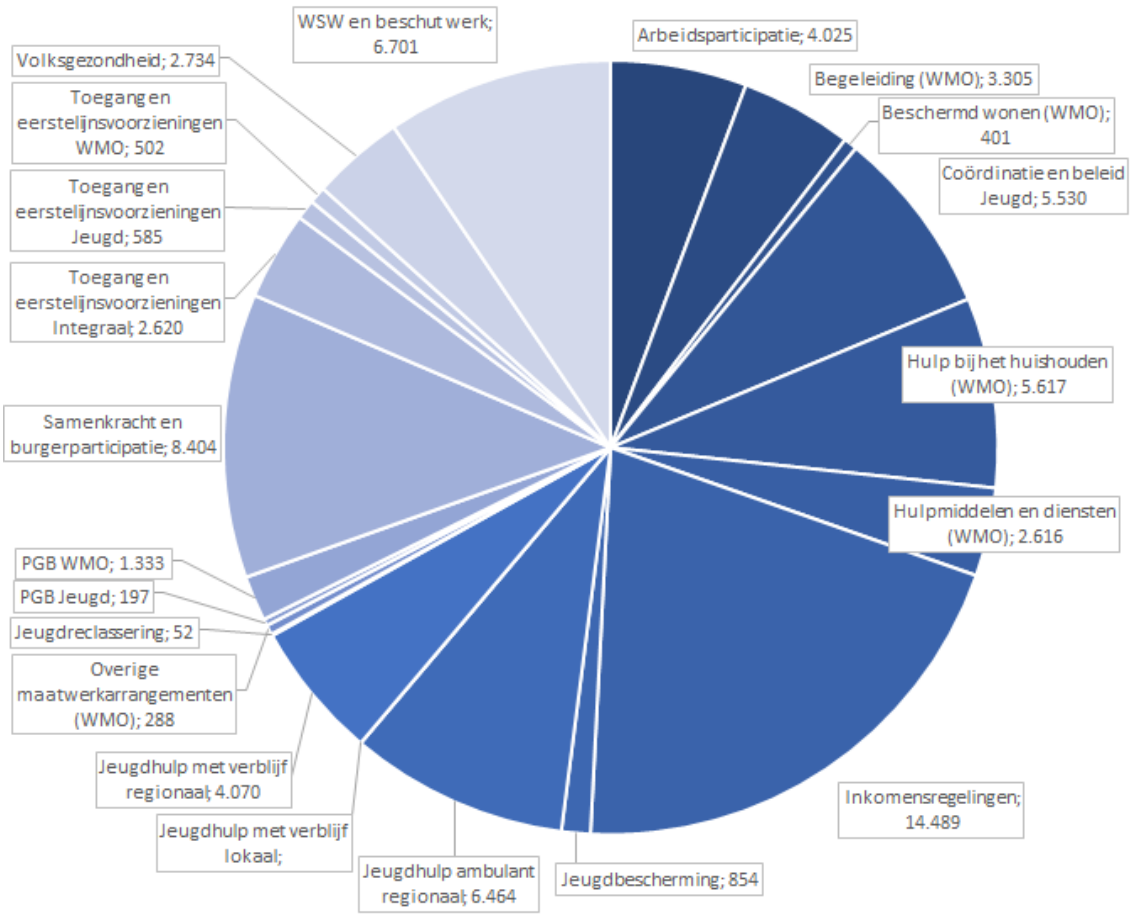

Op de website 'Waarstaatjegemeente.nl' zijn voor enkele indicatoren nog geen gegevens over 2024 en/of 2025 beschikbaar.

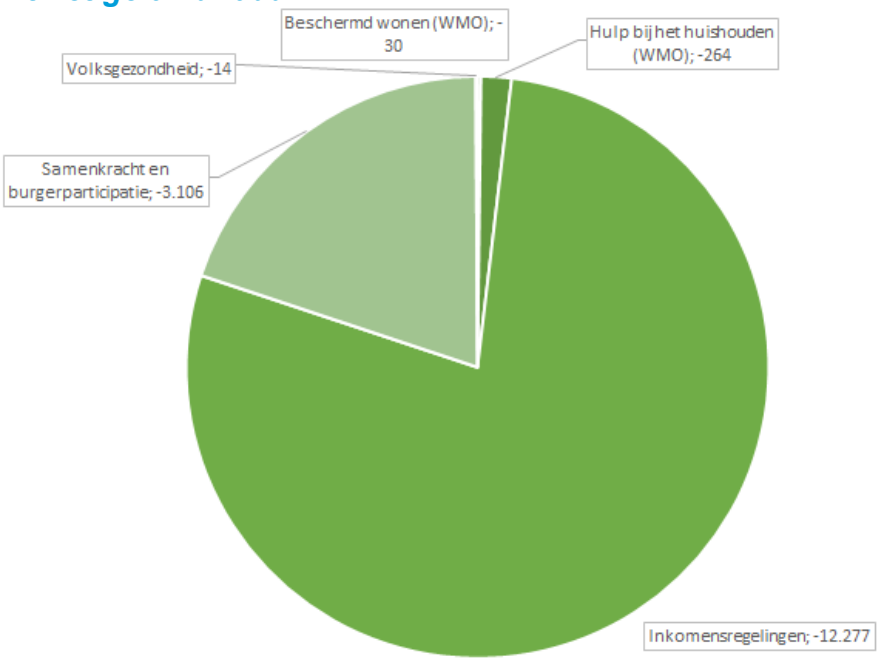
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	69.024	70.325	70.784	71.158	68.981	68.934
Baten	22.971	19.416	15.691	16.622	16.625	16.585
Saldo	-46.053	-50.909	-55.093	-54.536	-52.356	-52.349
Mutaties reserves						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**-46.053**	**-50.909**	**-55.093**	**-54.536**	**-52.356**	**-52.349**

Waar gaat het geld naar toe?

Waar komt het geld vandaan?

Duurzaamheid, Milieu en afval

"De aarde is te leen van de kinderen", daarom werken wij samen aan een duurzaam Heusden. Bedrijven, inwoners, verenigingen en woningbouworganisaties zetten zich in voor een duurzamere omgeving en de gemeente speelt hierin zowel direct als indirect een rol. De visie op duurzame ontwikkeling verbindt verschillende beleidsthema's. Het gemeentelijk beleid stimuleert bewustwording en gedragsverandering voor natuur en milieu. De gemeente heeft een faciliterende, maar vaak ook regisserende rol op thema's zoals energie, afval, geluid, bodem, luchtkwaliteit, water, riolering, hondenoverlast en natuur- en milieucommunicatie, en voert vergunningverlening, toezicht en handhaving uit.

Belangrijkste kaders

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Omgevingswet
- Circulair Materialenplan
- Europese Single Use Plastics-richtlijn (SUP)
- Regeling kunststofproducten voor eenmalig gebruik
- Bestuursakkoord water
- Klimaatwet (2019)
- Klimaatakkoord (2019)
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- Verordening natuurbescherming Noord-Brabant
- Wet Basis registratie ondergrond
- Waterschapsverordening
- Omgevingsvisie Noord-Brabant
- Omgevingsverordening Noord-Brabant
- Nationaal Isolatieprogramma (NIP)
- Nationaal Programma Landelijk Gebied (NBLG)
- Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG)
- Kamerbrief Water en bodem sturend en als uitwerking daarvan de Landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving
- Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant
- Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)
- Wet collectieve warmte (Wcw)
- Energiewet Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)
- KRW impuls Brabant
- Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA)

Heusdense beleidskaders

- Beleidsnota gemeentelijk geluidsbeleid Heusden (2011)
- Beleidsnota Externe Veiligheid Heusden (2011)
- Hondenbeleid (2014)
- Verordening uitvoering en handhaving omgevingsrecht gemeente Heusden 2023
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2018)
- Visie Zonne-energie (2019)
- Kadernotitie Windenergie (2020)
- Regionale Energie en Klimaat Strategie (REKS) Hart van Brabant (2021) - REKS-bod (2021)
- Transitievisie Warmte Heusden v1.0 (2021)
- Evaluatie Visie zonne-energie en Kadernotitie windenergie (2021)
- Waterplan Heusden 2023-2027 (2022)

- Verordening fysieke leefomgeving Heusden 2024 (2023)
- Afvalbeleidsplan 2022-2026 (2022)
- Nota bodembeheer (2022) en Bodemkwaliteitskaart 2018
- Plan van aanpak individuele verduurzaming van woningen (2022 – 2026)
- Visie duurzame ontwikkeling 2023 - 2040 (2023)
- Afvalstoffenverordening 2026 (2026)
- Klimaatadaptatiestrategie (2024)
- Energiestrategie Heusden 2025 – 2030 (2025)
- Plan van aanpak Schone lucht akkoord Heusden 2025
- Laadplan gemeente Heusden 2026
- Ambitie en aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed (2025)
- Strategie Integrale Circulariteit Heusden 2025-2035

Ontwikkelingen

Landelijke normen plaatsing windturbines

Na het Nevele-arrest (juni 2021) kunnen de landelijke milieuregels in het Activiteitenbesluit niet meer gebruikt worden voor windturbines en windparken. De Raad van State oordeelde dat er een uitgebreid milieuonderzoek (planMER) nodig was voor de uitbreiding van het windpark in Delfzijl Zuid. Eind 2023 hebben het ontwerpbesluit en het daarvoor gemaakte planMER ter inzage gelegen. Het ontwerpbesluit bevat naast milieunormen (o.a. geluid en slagschaduw) ook een afstandsnorm (tussen turbines en woningen). Sinds de terinzagelegging is er geen politieke overeenstemming over deze afstandsnorm bereikt. Per augustus 2026 is De Kamer geïnformeerd dat de afstandsnorm (twee keer de tiphoogte en ruimte voor maatwerk) uit het ontwerpbesluit gehandhaafd blijft. De regels zijn nog niet definitief. Eerst krijgen de Eerste en Tweede Kamer de gelegenheid om zich over het ontwerpbesluit uit te spreken.

Afval en circulariteit

De vervanger van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3), het Circulair Materialenplan (CMP) heeft een sterkere focus op circulaire economie en is een breder beleidskader dan alleen afval. Het CMP verschuift van een relatief smal afvalbeheerplan (LAP3) naar een integraal, toekomstgericht kader voor circulair materiaalgebruik, met meer aandacht voor de hele keten, preventie en innovatie.

KRW-impuls

Na een evaluatie in december 2024 blijkt dat de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) voor 2027 niet gehaald worden. De provincie Noord-Brabant heeft een Strategienota KRW-impuls Brabant opgesteld om de gevolgen te onderzoeken en extra maatregelen te nemen. In het behalen van de doelen wordt nu ook aan de gemeenten een belangrijke rol toegedicht. De impact wordt verder uitgewerkt in een gemeentelijk actieplan KRW. Hieruit voorvloeiende acties verwachten we vanaf 2027.

In de visie duurzame ontwikkeling onderscheiden we vijf pijlers.

- Energie
- Klimaatadaptatie
- Circulariteit *(inclusief afval)*
- Biodiversiteit
- Sociale en gezond leefomgeving *(inclusief milieu)*

De pijlers dienen als kapstok voor de doelen en prestaties op het gebied van duurzaamheid, milieu en afval.

Doelen en prestaties

Energie

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

De pijler Energie uit de visie is vertaald naar een energiestrategie voor de periode tot 2030. In de Energiestrategie Heusden 2025-2030 zijn de doelen, strategische koers en acties voor de korte en middellange termijn opgenomen voor vier sporen:

- Besparing ambitie is om van 24% in 2025 naar 35% energiebesparing in 2030 te gaan (ten opzichte van 2010)
- Warmte ambitie is om van 8% in 2025 naar 20% in 2030 te gaan als het gaat om woningen aardgasvrij(ready).
- Duurzame opwek ambitie is om van 18% in 2025 naar 60% in 2030 te gaan.
- Netbalans en opslag terugbrengen van netcongestie en optimaliseren van netbalans

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking

- Inwoners en ondernemers - we faciliteren en ondersteunen initiatieven. We werken aan een afwegingskader voor individuele en kleinschalige collectieven en richten een energiegemeenschap op voor grotere ontwikkelingen in samenwerking met onze inwoners en ondernemers.
- Belangrijkste samenwerkingspartners - in de energietransitie zijn Woonveste en Enexis onze belangrijkste samenwerkingspartners. Met Woonveste ontwikkelen we o.a. een aanpak op gespikkeld bezit en verscherpen we de prestatieafspraken die we tussentijds met elkaar monitoren. Met Enexis werken we een routekaart uit voor de buurtaanpak en zoeken we ruimte voor netneutrale ontwikkelingen
- Regionale partners – Als gemeente werken we samen met de andere gemeenten en partners in regio Hart van Brabant aan de gezamenlijke energie- en klimaatopgaven binnen de REKS. Deze samenwerking stelt ons in staat om:
    - efficiënter te werken dan wanneer we dit individueel zouden doen
    - gemeenteoverstijgende vraagstukken gezamenlijk aan te pakken
    - met één stem en strategie op te treden richting bovenregionale partijen zoals de provincie en netbeheerder Enexis.

    Dat doen we door regionaal in te zetten op:
    - Gezamenlijke aanpak van netcongestie
    - Opbouwen en delen van kennis met partners en aanvullend via een regionaal Center of Expertise met inzet van specialisten voor meerdere gemeenten
    - Ontwikkeling en gebruik van een uniform monitoringssysteem voor inzicht in voortgang en effecten
    - Samenwerking in financiering en uitvoering van klimaatmaatregelen via een regionaal klimaatfonds (o.a. bij gebiedsontwikkelingen)
    - Gezamenlijke strategievorming rond bovengemeentelijke energiebronnen en -dragers
    - Samenwerking met het Tilburgs warmtebedrijf voor de mogelijke ontwikkeling van lokale warmtenetten
    - Regionale samenwerking in de verduurzaming van woningen, onder andere via initiatieven zoals een Energiehuis

Besparing

- We blijven energiebesparingen realiseren binnen de gemeentelijke organisatie, waar mogelijk met duurzaam opwekken van energie. We verduurzamen gemeentelijke gebouwen volgens het Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan of verduurzamen in combinatie met andere opgaven. In 2027 richten wij ons op de verduurzamen van kleedaccommodaties van voetbalverenigingen en buurthuis De Stulp aan de hand van een rijkssubsidieregeling, waarbij de intentie is om naar een aardgasloze standaard te gaan. In dit jaar richten wij ons op de verduurzaming van het voormalige stadhuis in de vesting Heusden en verdere verduurzaming van de gemeentewerf.
- Het Heusdens Isolatie Plan 2023 is opgesteld en ondersteunt inwoners wijkgericht bij isolatiemaatregelen. De subsidieronde loopt in elk geval door tot en met 2028.
- We stimuleren inwoners gerichter om verduurzamingsstappen te zetten op het gebied van isolatie en warmte.
- We werken samen met Woonveste om woningen in gespikkeld bezit mee te laten gaan in grootschalige renovatie en verduurzaming.
- We onderzoeken hoe we VvE's kunnen ondersteunen bij het verduurzamen van de woningen.
- Bij de realisatie van de isolatieopgave moet rekening gehouden worden met het beschermen van gebouwbewonende soorten als vleermuizen, huismus en gierzwaluw. Om huiseigenaren te beschermen tegen hoge kosten voor onderzoeken en vertraging van de isolatieopgave te voorkomen heeft gemeente Heusden een Soortenmanagementplan (SMP) opgesteld. Verwacht wordt dat het bevoegd gezag eind 2026 akkoord geeft op het gebruik van het SMP Een goedgekeurd SMP voorziet in een generieke ontheffing voor het nemen van duurzaamheidsmaatregelen aan gebouwen binnen de bebouwde kom van gemeente Heusden.
- We helpen ondernemers met verduurzaming door onderzoek, coaching en energiescans.
- In april 2023 is de Green Deal ondertekend, een overeenkomst tussen bedrijven, non-profit organisaties en de overheid om duurzame initiatieven ruimte te geven. De Green Deal loopt vijf jaar en is op 1 mei 2023 gestart. Alle bedrijven die in de gemeente Heusden gevestigd zijn, kunnen hieraan deelnemen. In 2026 is hij voor het eerst geëvalueerd met deelnemers die zich vanaf het begin hebben aangemeld. Hiermee richten we de activiteiten van de komende 2 jaar in.

Warmte

- In 2026 en 2027 wordt het Warmteprogramma voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving (2028-2037) opgesteld. Vaststelling door het college is vóór eind 2027.
- De warmtetransitie, een grote en complexe opgave die tot 'achter de voordeur' komt, wordt samen met inwoners, ondernemers en partners opgepakt.
- Aardgasvrij Vliedberg: Begin 2027 wordt de ontwikkelfase voor een zeer-lage-temperatuur warmtenet voor ~500 woningen (helft huur/helft koop) afgerond. Er ligt dan een finaal/uitgewerkt voorstel met technisch ontwerp, voorstel voor oprichting warmtebedrijf, een finale business case en aanbod richting bewoners. Bij akkoord van het voorstel zal uitvraag worden uitgestuurd aan maakpartijen voor realisatie van het warmtenet.

Opwek

- Om de Heusdense doelstelling op duurzame opwek te realiseren, verkennen we verschillende vormen van grootschalige opwek, zoals wind- en zonne-energie tevens onderzoeken we ook opslag ten behoeve van grootschalige opwek. Momenteel zijn we bezig met het opstellen van een programma grootschalige opwek van duurzame energie met hierin een plan-MER procedure voor windenergie en een uitgebreid participatietraject. Daarbinnen werken we toe naar één of meerdere voorkeurslocaties en een toetsingskader voor grootschalige opwek van duurzame energie.
- Zoals in het coalitieprogramma is opgenomen gaan we ook de alternatieven onderzoeken van grootschalig duurzame energie van wind, zon en opslag. De resultaten zullen in het programma grootschalige opwek worden mee genomen.

- Heusden is aandeelhouder van het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS (POB) en ziet vanuit die rol kansen voor het POB om in de toekomst een (of enkele) locatie(s) voor grootschalige opwek van duurzame energie te realiseren die aansluiten bij de maatschappelijke doelen en principes van lokale (haalbare en betaalbare) energie in onze gemeente.
- De ontwikkeling van Zonnepark Bakkersdam gaat door, inclusief experimenteren met oplossingen voor netcongestie en zelflevering van stroom aan de omgeving.
- We onderzoeken samen met inwoners en ondernemers de oprichting van een energiegemeenschap met een energie handelsplatform als eerste project.

Netbalans en opslag
- Netcongestie ontstaat wanneer het elektriciteitsnet op bepaalde momenten of locaties onvoldoende capaciteit heeft om alle stroom te verwerken. Netcongestie is een blijvend probleem voor de komende jaren. In 2026/2027 ontwikkelen we een aanpak op netcongestie voor onze gemeente.
- Sinds 2021 is er voor grootverbruikaansluitingen in Heusden transportschaarste voor teruglevering op het elektriciteitsnet ontstaan. Enexis werkt aan het verzwaren en uitbreiden van het netwerk en gaat hiervoor de komende 10-15 jaar aan de slag met een buurtaanpak. Als gemeente zoeken we ruimte om planningen en opgaven in de ondergrondse en openbare ruimte waar mogelijk te koppelen met de aanpak van Enexis.

Mobiliteit en bedrijvigheid
- We werken samen met ondernemers verder aan het verduurzamen van bedrijventerreinen en het creëren van energiehubs met de Green Deal Ondernemers binnen Ondernemend Heusden.

Klimaatadaptie

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

- *Klimaatadaptatie*
  We willen de gevolgen van klimaatverandering, zoals wateroverlast, droogte en hittestress, te beperken. Hiermee dragen we bij aan nationale en provinciale doelen voor water, bodem en klimaat, vanuit diverse programma's.

- *Afvalwater*
  We zorgen voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater naar de zuivering. Wateroverlast op straat beperken en verhelpen we waar mogelijk, en riooloverstorten laten we zo optimaal mogelijk functioneren

- *Hemelwater*
  We houden hemelwater zoveel mogelijk vast op de plek waar het valt en koppelen dit af van het riool. Dit versterkt het watersysteem, voorkomt overlast en vermindert hittestress. Het waterplan richt zich op het afkoppelen van 58% van het verhard oppervlak in 56 jaar.

- *Grondwater*
  We willen een zo natuurlijk mogelijk grondwatersysteem, waarbij we overlast (te hoog of te laag grondwater) willen voorkomen. De aan de grond gegeven bestemming moet geborgd zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- *Klimaatadaptatie* - Op basis van de klimaatadaptatiestrategie en het waterplan 2023–2027 treffen we maatregelen om klimaatgevolgen op te vangen en passen we de openbare ruimte hierop aan. We stimuleren het afkoppelen en verwerken van hemelwater op eigen terrein, ook bij nieuwbouw en verbouw. In 2027 formuleren we actuele ambities in het Water- riolerings- en klimaatadaptatieprogramma (WRKP). Daarbij maken we gebruik van een nieuw Systeemoverzicht

Stedelijk Water (SSW), de klimaatstresstesten en de klimaatladder die in 2026 zijn opgesteld. We doen dit met oog voor een integrale aanpak van samenhangende opgaven. Daarvoor maken we gebruik van het nog op te stellen Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK).

- *Afvalwater* - We beheren en onderhouden het Heusdense afvalwaterstelsel en monitoren de werking met metingen en telemetrie. In 2027 stellen we een WRKP op waarbij we gebruik maken van het in 2026 opgestelde SSW. Daarmee geven we invulling aan de verplichtingen uit de KRW en de ERSA.
- *Hemelwater* - We koppelen hemelwater af van de riolering en verwerken dit zoveel mogelijk bovengronds in samenhang met groen en wegen. Dit beperkt de effecten van klimaatverandering, zoals wateroverlast en hittestress. De gemeente stimuleert perceeleigenaren via subsidies en stuurt waar nodig bij via de waterverordening.
- In 2026 is de voorbereiding van de waterberging bij Drunen (A59–Elshoutseweg) gestart en in 2027 vindt de uitvoering plaats. In Drunen richten we het Oranjeveld in voor waterberging en in Oudheusden leggen we een hemelwaterstelsel aan. Ook zetten we de aanpak van foutaansluitingen voort. Hiermee vergroten we de waterbergingscapaciteit en verminderen we water op straat.
- *Grondwater* - We streven naar een natuurlijk grondwatersysteem en beperken ingrepen bij nieuwe ontwikkelingen. In bestaande situaties koppelen we grondwater zoveel mogelijk af van het afvalwatersysteem om onnodige afvoer naar de zuivering te voorkomen. Via het grondwatermeetnet monitoren we verdroging en vernatting.
- Bij projecten besteden we vroegtijdig aandacht aan lozingen, zoals bronbemalingen en WKO-installaties, zodat het stelsel hierop is berekend. Daarnaast leveren we een kritische bijdrage aan het grondwaterbeheer binnen de projecten van provincie en waterschap om de goede werking van de gemeentelijke voorzieningen te borgen.
    - Heusden neemt deel aan HoWaBo. In HoWaBo 2 worden aanvullende maatregelen uitgewerkt om de waterbergingscapaciteit te vergroten. In 2026 is gewerkt aan het programma waarin de bouwstenen met planning en kosten zijn opgenomen. Dit vormt de basis voor de realisatiefase. We blijven betrokken bij de bouwstenen die invloed hebben op het gemeentelijk watersysteem (bijvoorbeeld meestromende berging in de Baardwijkse overlaat)
    - KRW actieplan: omdat Nederland de verplichtingen vanuit de KRW niet gaat halen in 2027 zijn extra maatregelen nodig. Vanuit het rijk en de provincie zijn KRW impulsprogramma's gemaakt. De gemeente krijgt hierin een grotere rol. In 2026 wordt dit in beeld gebracht via een KRW actieplan. De maatregelen en acties hieruit worden in 2027 opgepakt waar dit kan eventuele kosten hiervoor worden gemeld via de Berap. Acties en maatregelen voor 2028 en verder worden opgenomen in het in 2027 op te stellen WRKP.

Biodiversiteit

Groenbeheer valt onder het programma Economie en recreatie. Daarom zijn daar de doelstellingen en acties uitgewerkt voor biodiversiteit bij het onderwerp Groen.

Circulariteit en afval

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

De EU stelt dat in 2035 65% van ons afval gerecycled moet worden. Nederland hanteert praktisch dezelfde lijn als de EU, met als centrale doel 60% recycling van huishoudelijk afval in 2030 (en 65% richting 2035).

De gemeente Heusden werkt aan dat doel door:

- Het terugdringen van afvaldumpingen, bijplaatsingen en zwerfafval.
- Een betere service voor de inwoners zodat zij hun afval zo goed mogelijk scheiden.
- Zo laag mogelijke kosten voor afvalbeheer.
- Structureler, zichtbaarder en gemeentebreed werken aan circulaire onderwerpen, ook naast afval.

De nationale ambitie is dat Nederland in 2050 volledig circulair is, met als tussenstap het halveren van het gebruik van primaire grondstoffen in 2030, waaraan Heusden zich actief verbindt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Nieuw beleidsplan grondstoffen – Het huidige afvalbeleidsplan wordt vervangen door een grondstoffenbeleidsplan. Dit plan zal eind 2026 (of begin 2027) ter vaststelling worden aangeboden. Hierin worden de onderstaande onderwerpen opgenomen.
- Afvalscheiding en –preventie – We willen de service en het gemak voor inwoners verhogen zodat het huishoudelijk afval nog beter wordt gescheiden en het nog beter kan worden gerecycled.
- De chips van de minicontainers zijn verouderd en moeten worden vervangen. Dit is nodig om goed te kunnen monitoren en indien nodig te kunnen handhaven.
- Zwerfafval, dumpingen en bijplaatsingen – We blijven inzetten op de aanpak en het voorkomen van bijplaatsingen bij afvalcontainers en dumpingen. Hiervoor zetten we de maatregelen in uit de diverse (gedrags)onderzoeken die in 2025 en 2026 zijn uitgevoerd. Waar mogelijk waarschuwen we of treden we handhavend op.
- We bekijken of en in welke vorm het ophalen van grofvuil aan huis tegen gereduceerd tarief kan worden voortgezet. Ook evalueren we de proef met de mobiele milieustraat die in 2026 wordt uitgevoerd in de gemeenten Heusden, Waalwijk en Loon op Zand. Bij positief resultaat kan deze mogelijk permanent worden ingezet.
- De gemeente blijft monitoren en verbeteren in afvalbakkenbeheer en betrekt inwoners en ondernemers bij het opruimen van zwerfafval.
- Milieustraat – Bij de milieustraat zijn en worden de dienstverlening en efficiency nog verder verbeterd.
- We gaan aan de slag met het stappenplan uit het haalbaarheidsonderzoek naar een Circulair Ambachtscentrum.
- Communicatie en educatie – We blijven doorgaan met het geven van gastlessen op basisscholen over zwerfafval en afvalscheiding.
- Onderdeel van het grondstoffenbeleidsplan is het leggen van de focus op een specifiek onderwerp waarvoor een communicatiecampagne zal worden ontwikkeld en uitgevoerd.
- Strategie integrale circulariteit - Circulariteit wordt structureel meegenomen in ontwerp, aanbesteding en uitvoering, met focus op secundaire, hernieuwbare en biobased materialen, MKI-sturing en levensduurverlenging van assets. Hiervoor zetten we instrumenten in zoals materialenpaspoorten, een materialendatabase en duurzame inkoopkaders, en verankeren we circulariteitsdoelen in beleid en processen. Bij de uitvoering houden we rekening met benodigde investeringen in tools en mogelijke meerkosten binnen projecten.

Sociale en gezonde leefomgeving

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

- Het permanent verbeteren van de luchtkwaliteit in onze gemeente.
- Verbeteren van het vestigingsklimaat door een betere leefomgeving en hiermee een bijdrage leveren aan werkgelegenheid en binding van (nieuwe) werknemers aan de regio. Vanuit andere programma’s wordt hieraan bijgedragen.
- Bijdragen aan de nationale doelen tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Vanuit diverse programma’s wordt hieraan bijgedragen.
- In april 2023 is de Green Deal ondertekend, een overeenkomst tussen bedrijven, non-profit organisaties en de overheid om duurzame initiatieven ruimte te geven. De Green Deal loopt vijf jaar en is op 1 mei 2023 gestart. Alle bedrijven die in de gemeente Heusden gevestigd zijn, kunnen hieraan deelnemen. In 2026 is hij voor het eerst geëvalueerd met deelnemers die zich vanaf het begin hebben aangemeld. Hiermee richten we de activiteiten van de komende 2 jaar in.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Als onderdeel van de stichting Ondernemend Heusden Duurzaam, ondersteunen we het bedrijfsleven bij de uitvoering van de Green Deal.
- Het bedrijfsleven pakt het realiseren van de ambities en doelstellingen uit de Green Deal op en daarmee de verduurzaming van ondernemend Heusden. In 2027 gaan we verder met de acties uit het voorgaande jaar. De samenwerking met het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS op het gebied van energiehubs op bedrijventerreinen zal uitgebreid worden naar meerdere projecten, zowel voor individuele als collectieve oplossingen.
- Glastuinbouw: de landelijke pilot Gebiedsaanpak energietransitie/duurzame transitie glastuinbouw Heusden focust op de ruimtelijke aspecten rondom de toekomst van de glastuinbouw in Heusden, met kansen voor energietransitie.
- We gaan breed het gesprek aan met ondernemers en instellingen over hun (mogelijke) bijdrage aan een sociale en gezonde leef- en werkomgeving.
- We ontwikkelen aanvullend beleid ten aanzien van Sociale en Gezonde Leefomgeving en zoeken hierbij aansluiting bij bestaand beleid gericht op gezondheid, bewegen, duurzame mobiliteit en de eigen regie.
- We zijn aangesloten bij het Schone Lucht Akkoord. Het uitvoeringsprogramma hiervan is in 2025 geactualiseerd. In 2027 ligt de focus op het inzichtelijk krijgen en verbeteren van de luchtkwaliteit in onze gemeente, door te anticiperen op de uitkomsten van het luchtmeetnet en door extra aandacht te besteden aan communicatie en betrokkenheid van inwoners.
- In 2024 hebben we het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen ondertekend waarmee we het belang hiervan onderkennen. Met behulp van dit convenant dat is getekend door marktpartijen, medeoverheden en kennisinstellingen, streven we op termijn naar een emissievrije bouwplaats. De rijksoverheid stelt specifieke uitkeringen ter beschikking aan deelnemers van het convenant om de meerkosten van emissiearme werktuigen (deels) te dekken.
- We doorlopen een saneringprogramma wegverkeerslawaai in 2 fases. Voor de eerste fase komen enkele woningen in aanmerking voor gevelmaatregelen. Dit wordt gefinancierd door het rijk. Fase 2 van het saneringsprogramma gaat in op de maatregelen die aan wegen worden genomen ten behoeve van snelheidsverlaging. Dit zorgt voor een significante verlaging van de geluidbelasting bij een totaal van 327 woningen.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

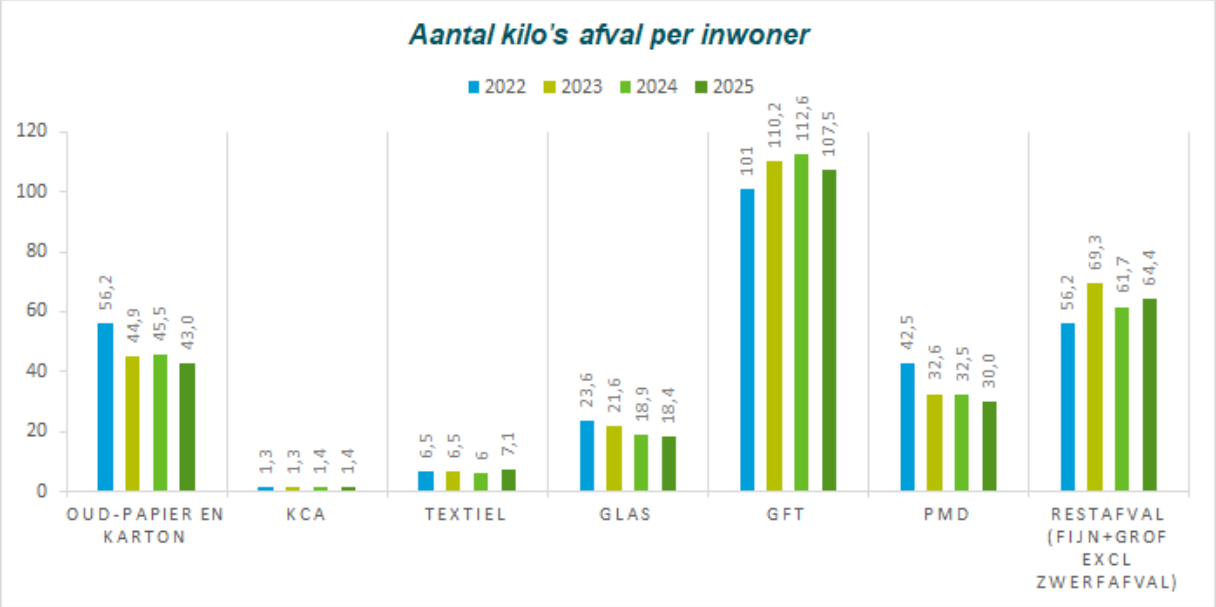
- We streven naar een schone, duurzame en veilige werk- en leefomgeving in Heusden en in de regio Midden- en West-Brabant.

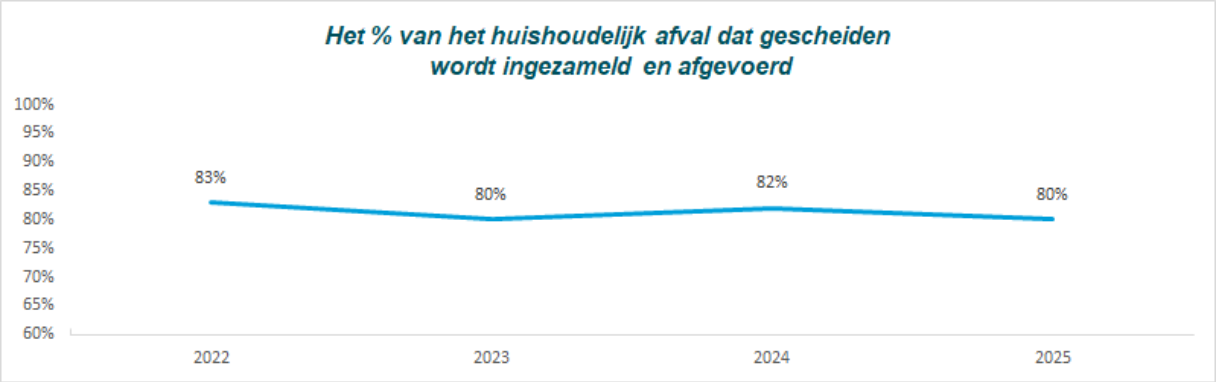
Wat gaan we daarvoor doen?

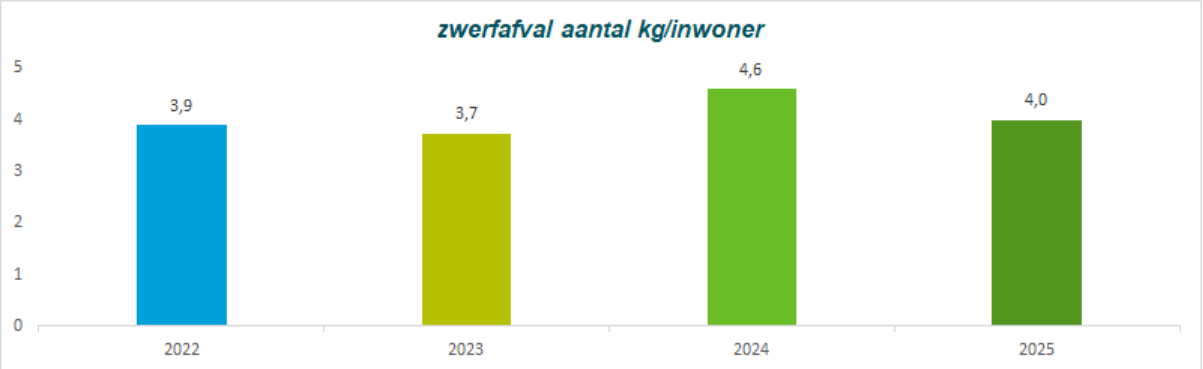
- De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) houdt, in opdracht van de gemeente, toezicht op naleving van de wet- en regelgeving door het uitvoeren van controles bij onder ander bedrijven (waaronder milieucontroles). Daarnaast behandelt de OMWB (milieu)klachten en meldingen van incidenten.

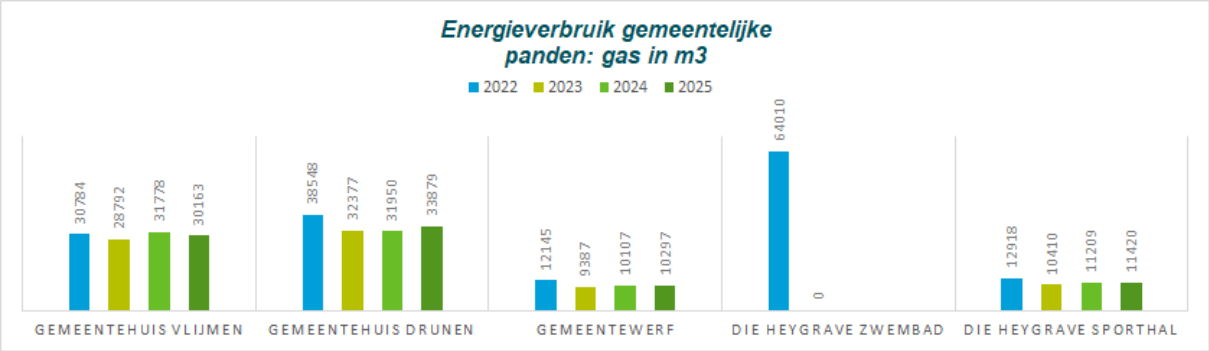
Indicatoren

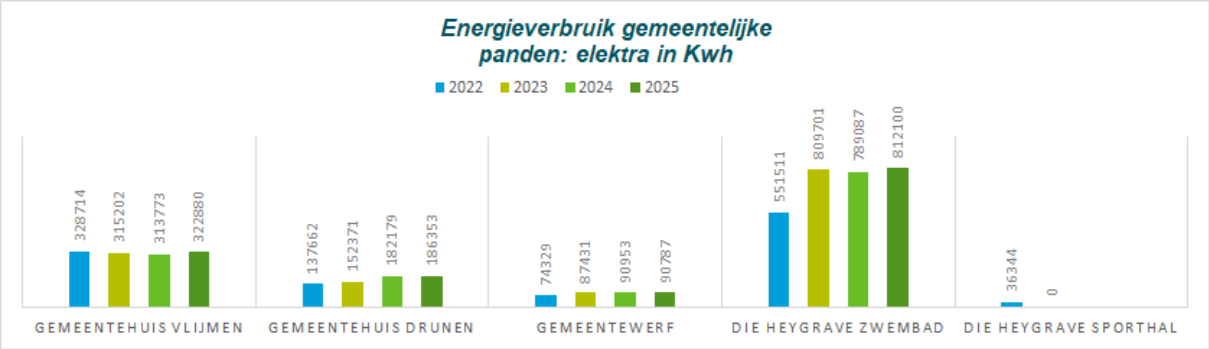
Eigen indicatoren

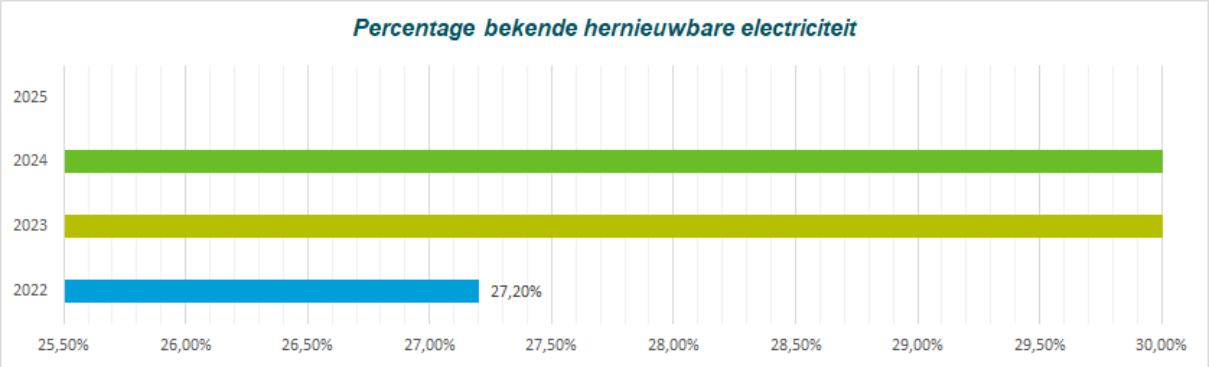

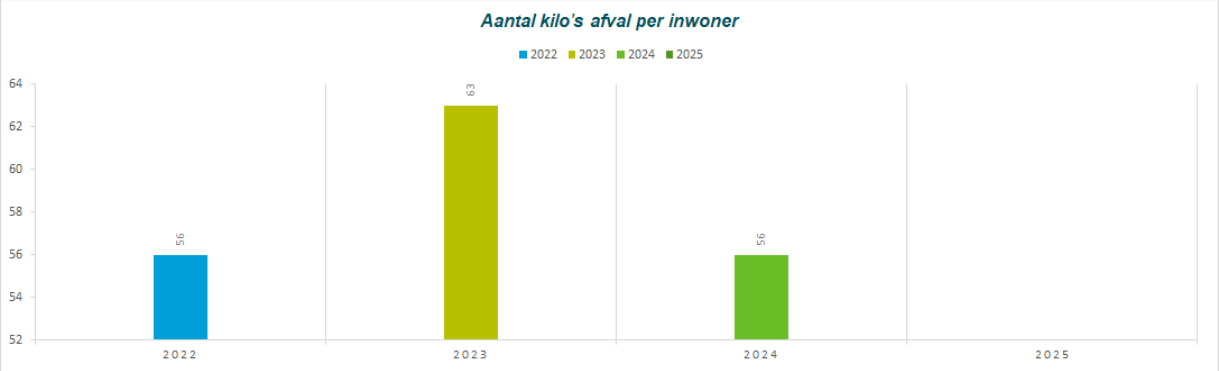

Verplichte indicatoren

Dit betreft gegevens via waarstaatjegemeente.nl. Gegevens 2025 zijn nog niet bekend.

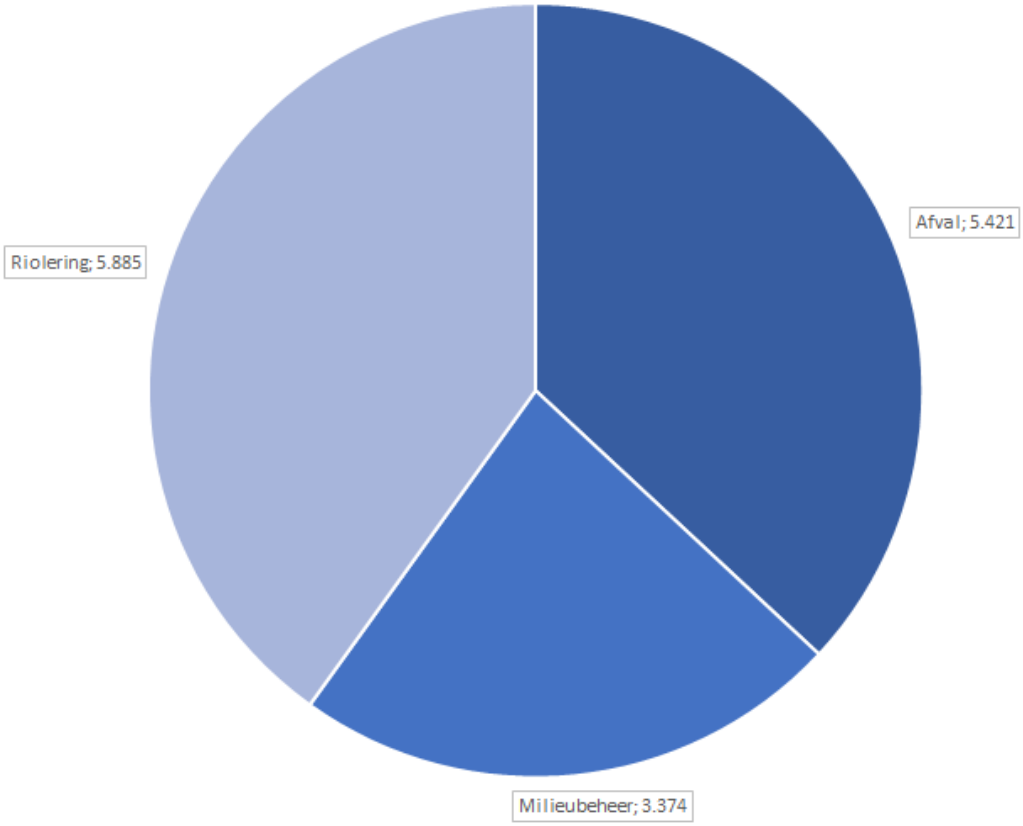

Dit betreft gegevens via waarstaatjegemeente.nl. Gegevens 2025 zijn nog niet bekend.

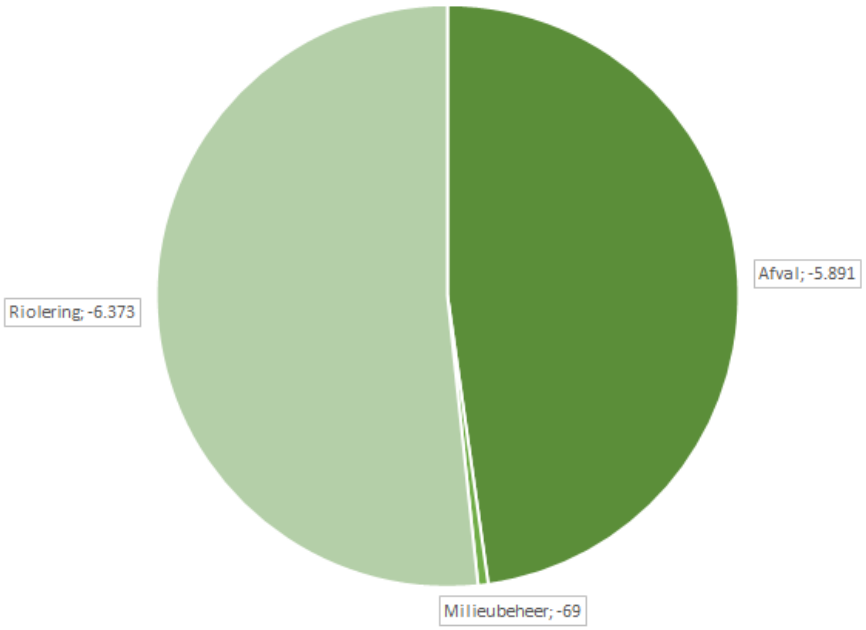
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	14.263	14.668	14.680	14.446	14.887	15.378
Baten	13.551	12.318	12.333	13.486	13.930	14.325
Saldo	-712	-2.350	-2.346	-960	-957	-1.053
Mutaties reserves						
Toevoegingen	136	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo	-136	0	0	0	0	0
Resultaat	**-848**	**-2.350**	**-2.346**	**-960**	**-957**	**-1.053**

Waar gaat het geld naar toe?

Waar komt het geld vandaan?

Bouwen en wonen

Vanuit onze merkbelofte Dromen. Doen. Heusden. doen we er alles aan om dromen waar te maken en initiatieven van onze inwoners en ondernemers te laten slagen. De gemeente zet zich in voor voldoende gevarieerd woningaanbod waar de markt behoefte aan heeft. Inwoners en woningzoekenden kunnen dan zoveel mogelijk zelf bepalen hoe ze willen wonen. Groei is nodig, maar we zorgen ervoor dat dit in balans blijft met het dorpse karakter, de bestaande voorzieningen en de kwaliteit van de leefomgeving. Daarbij hebben wij extra aandacht voor mensen met weinig geld en voor inwoners die alleen in aangepaste woningen of in de nabijheid van zorg of zorginstellingen zelfstandig kunnen wonen.

Belangrijkste kader

Nationale en provinciale wettelijke en beleidskaders

- Omgevingswet
- Woningwet
- Waterwet
- Huisvestingswet
- Besluit beheer sociale huursector
- Provinciale omgevingsverordening
- Monumentenwet
- Regionale afspraken woningbouw en werklocaties
- Nationale Woon- en Bouwagenda
- Wet Kwaliteitsborging
- Wet goed verhuurderschap
- Wet betaalbare huur
- Wet versterking regie volkshuisvesting

Heusdense beleidskaders

- Omgevingsvisie (2023)
- Ontwikkelingsvisie buitengebied (2010)
- Welstandsnota (2019)
- Omgevingsplan gemeente Heusden, inclusief tijdelijk deel omgevingsplan
- Erfgoednota (2012)
- Besluit Grondprijzen 2026 (2025)
- Verordening fysieke leefomgeving Heusden 2024 (2023)
- Beleid huisvesting arbeidsmigranten (2020)
- Regionale Woonzorgvisie Hart van Brabant (2024)
- Woonzorgvisie Heusden ‘tHuis in Heusden, samen wonen, samen zorgen (2025)
- Nota grondbeleid Heusden 2026 (2026)

Ontwikkelingen

Stikstof

Landelijk gezien is stikstof een probleem voor bepaalde natuurgebieden. Dat heeft een negatief effect op sommige (woningbouw)plannen. Zeker in Noord-Brabant is dit het geval. In onze provincie worden namelijk geen natuurvergunningen meer verleend waarbij stikstof een rol speelt. Er is een maatregelenpakket aangekondigd die mogelijk verruiming geeft voor het verlenen van vergunningen c.q. bouwinitiatieven die nu stilliggen. Een onzekere factor daarbij is vooralsnog wel in hoeverre deze maatregelen zullen worden geaccepteerd door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Netcongestie

Netcongestie ontstaat wanneer het elektriciteitsnet op bepaalde momenten of locaties onvoldoende capaciteit heeft om alle stroom te verwerken. Netcongestie is een blijvend probleem voor de komende

jaren als gevolg van de energietransitie. Waar in eerste instantie met name grootverbruik aansluitingen niet realiseerbaar waren zijn er inmiddels ook beperkingen als het gaat om kleinere aansluitingen. Dit heeft een mogelijk negatief effect op de snelheid waarmee (woningbouw)plannen gerealiseerd kunnen worden.
Hoewel nog onduidelijk is wat de mogelijkheden zijn zetten wij ons in om de effecten hiervan zo klein mogelijk te houden. Naast bijvoorbeeld het meewerken aan de uitbreiding van openbare technische voorzieningen door Enexis (zie het programma verkeer en vervoer) doen we dit waar nodig en mogelijk in samenwerking met ontwikkelaars en Enexis, maar ook andere (regio) gemeenten en de provincie.

Doelen en prestaties

Volkshuisvesting

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

- Om de problemen ten aanzien van het woningtekort aan te pakken zetten we in op het toevoegen van nieuwe woningen. Daarbij spelen we in op de behoeften van woningzoekenden en streven we naar een gevarieerd woningaanbod wat complementair is aan de bestaande woningvoorraad.
- In lijn met de afspraken die Heusden in de regionale woondeal gemaakt heeft wordt ingezet op het toevoegen van voldoende betaalbare koop- en huurwoningen. We zorgen voor een woningaanbod dat passend is voor alle levensfases. In nieuwbouw gaan we uit van 30% sociale huur, 37% betaalbare koop (waarvan 10% goedkoop). Ook is 30% van de nieuwbouw een seniorenwoning.
- De focus van de gemeentelijke inspanningen ligt in het ruimtelijk mogelijk maken van woningbouwplannen. In de periode 2026 t/m 2030 creëren we de omstandigheden voor de bouw van 1.500 woningen.
- Naast het realiseren van nieuwe woningen zal de gemeente waar mogelijk meewerken aan het beter benutten van de bestaande woningvoorraad door woningdelen, splitsing en in familieverband wonen op het perceel.
- Bevorderen van de positie van doelgroepen die door de algemene krapte op de woningmarkt, daar onrechtvaardige nadelen van ondervinden.
- Er is speciale aandacht voor woonwagenbewoners en hun positie op de woningmarkt. We zetten in op het realiseren van extra woonwagenstandplaatsen en breiden daarmee bestaande woonwagenlocaties uit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2027 stellen we een volkshuisvestingsprogramma vast. Dit programma is verplicht volgens de wet regie volkshuisvesting. Hierin maken we o.a. het woningbouwprogramma en de doelen uit de woonzorgvisie concreet en wordt de koppeling expliciet tussen wonen, zorg en welzijn.
- We ondersteunen woningbouwinitiatieven. Initiatieven die een belangrijke bijdrage leveren aan de volkshuisvestelijke ambities worden met voorrang behandeld.
- We zetten de realisatiestimulans en het fonds sociaal in om meer betaalbare woningen te bouwen met behoud van leefbaarheid en omgevingskwaliteit.
- Op dit moment zijn voldoende plannen in beeld voor de langere termijn (2.775 woningen tot en met 2035). Onze rol is het ruimtelijk mogelijk maken van nieuwe woningen, hiervoor leggen we zoveel mogelijk van het woningbouwprogramma vast in harde plancapaciteit. We verwachten in 2027 voor circa 900 woningen harde plancapaciteit te kunnen realiseren. Uiteraard is dit afhankelijk van hoe de procedure verloopt. De harde plancapaciteit blijft op dit moment nog achter bij de ambities daarom versnellen we woningbouwprojecten waar mogelijk, door bijvoorbeeld de 100-dagen aanpak en/of (onderdelen van) parallel plannen in te voeren.
- Na afronding van de ruimtelijke procedure zijn (voornamelijk) ontwikkelaars en de woningcorporatie aan zet voor het opleveren van nieuwe woningen. We verwachten dat er in 2027 300 nieuwe woningen opgeleverd kunnen worden.

- Er wordt een gebiedsprogramma opgesteld voor de deelgebieden Midden en Zuid in Vlijmen-West. Een gebiedsprogramma is nodig om alle opgaven integraal te beoordelen, de haalbaarheid te onderzoeken, stakeholders te betrekken en een breed gedragen plan te ontwikkelen.
- We helpen jongeren bij de start van hun wooncarrière door o.a. in te zetten op het toevoegen van goedkope en betaalbare nieuwbouwwoningen en het beschikbaar stellen van startersleningen. Met Woonveste maken we prestatieafspraken om de slaagkansen van jongeren te vergroten.
- Om de doorstroming in de woningmarkt te bevorderen zetten we in op de realisatie van nieuwe woningen in de categorieën waar de druk het grootst is (betaalbare/levensloopbestendige woningen voor 1 – 2 persoonshuishoudens en jongeren).
- Daar waar het toevoegen van mantelwoningen, splitsen van woonruimte of andere manieren van medegebruik mogelijkheden bieden om de beschikbare woningvoorraad efficiënter te gebruiken zal dit door de gemeente met een positieve insteek behandeld worden. Ook wordt gekeken naar transformatie van bijvoorbeeld bedrijfsgebouwen.
- We faciliteren CPO initiatieven en onderzoeken de mogelijkheden voor gemengd wonen.
- We implementeren een huisvestingsverordening voor urgent woningzoekenden en lokaal woningzoekenden. Op basis van de wet versterking regie volkshuisvesting zijn we verplicht om regionaal afspraken te maken over de verdeling van de urgent woningzoekenden. Deze afspraken maken we in twee regio's. Grofweg maken we afspraken over de zorggerelateerde aandachtsgroepen in regio Hart van Brabant en voor de overige urgentiegroepen maken we de afspraken in regio Noordoost-Brabant.
- We spannen ons in om het aantal standplaatsen voor woonwagens uit te breiden en toe te kennen aan de doelgroep. Om ook huurstandplaatsen aan te kunnen bieden wordt het registratie- en verdeelbeleid geactualiseerd.

Wonen en zorg

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

- Vergroten van de mogelijkheden om zo lang mogelijk in een reguliere woning te blijven wonen.
- Ondersteunen van initiatieven gericht op wonen in combinatie met zorg die inspelen op de lokale behoefte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen initiatieven op het gebied van wonen in combinatie met zorg.
- In het kader van de prestatieafspraken, gaan we in gesprek met zorgpartijen over de bijdrage die zij kunnen leveren aan de opgave op het gebied van wonen en zorg.
- Binnen het woningbouwprogramma spelen we in op de behoeften van specifieke groepen zoals sociale woningbouw, starters, een- en tweepersoonshuishoudens, senioren en mensen met een zorgbehoefte.
- We continueren de regionale samenwerking in Hart van Brabant aan de uitvoering van een meerjarenprogramma 'Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang, preventieve GGZ en Verslavingszorg'.
- De regionale woonzorgvisie is door de raad vastgesteld en op overkoepelende thema's wordt regionaal samengewerkt aan de uitvoering daarvan. Daarnaast is de regionale woonzorgvisie vertaald in een van de hoofdstukken van de lokale woonzorgvisie. In een jaarlijks vast te stellen uitvoeringagenda worden de concrete acties voor dat jaar opgenomen.
- Voor het behoud van draagkracht in een dorp of kern hebben we aandacht voor een zachte landing in de buurt van bijzondere doelgroepen. Het gaat daarbij onder meer om differentiatie in woningtypes en inkomensgroepen, bemiddeling bij woningtoewijzing en de inzet van sociale wijkteams.

Situationeel grondbeleid

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

- Een optimaal financieel en maatschappelijk rendement bij het uitvoeren van de beleidsambities.

- Benutten van kostenverhaalsmogelijkheden om meer geformuleerde beleidsambities mogelijk te kunnen maken.
- Risicobeheersing bij de uitvoering van het grondbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We kijken bij mogelijke ontwikkelingen of die helpen om de doelen van de gemeente te halen. De doelen zijn vastgelegd in het beleid. Bijvoorbeeld meer (betaalbare) woningen, voldoende waterberging, voldoende groen, et cetera. De gemeente werkt waar dat kan samen met ontwikkelende partijen en pakt de regie bij algemene belangen of onvoldoende voortgang.
- Ontwikkelingen kunnen dan ook door de gemeente zelf, of door een ontwikkelaar, worden opgepakt. Als de ontwikkelaar het niet oppakt, kan de gemeente zelf besluiten om een ontwikkeling (deels) op te pakken of zelf gronden aan te kopen daarvoor. Daarbij wegen we de opbrengsten en het risico af. Het risico is bijvoorbeeld dat de kosten en/of de opbrengsten van een ontwikkeling tegen kunnen vallen.
- Afhankelijk van de situatie en de noodzaak, maakt de gemeente de keuze of de gemeente een ontwikkeling aan de markt overlaat, of dat de gemeente zelf een ontwikkeling oppakt.
- Als een ontwikkelaar een ontwikkeling oppakt, vragen we een bijdrage voor de kosten die we als gemeente maken. Hoe we de bijdrage berekenen, is vastgelegd in het Programma kostenverhaal. Wanneer de gemeente de ontwikkeling zelf oppakt, dan maken de kosten onderdeel uit van de grondexploitatie van de gemeente.
- We bewaken de risico's van de eigen projecten (grondexploitaties). Als de ontwikkelingen door een ontwikkelaar worden opgepakt, ligt het risico bij de ontwikkelaars (derden). Dan maken we afspraken in (anterieure) overeenkomsten met ontwikkelaars om het risico voor de gemeente te beperken. En we maken afspraken over een bijdrage in de kosten. We maken daarbij gebruik van de wettelijke mogelijkheden.

Fysieke leefomgeving

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

- Nieuwbouw betekent meer dan huizen alleen. Wijken zijn groen, veilig goed bereikbaar en hebben ruimte voor ontmoeten, bewegen en parkeren.
- Het omgevingsplan laat in tekst en op de kaart zien wat de ruimtelijke mogelijkheden zijn. Bestemmingsplannen, beleid, verordeningen en voormalige Rijksregels zijn samengevoegd tot één regelset waardoor inzicht en meer overzicht is voor de ruimtelijke mogelijkheden op een specifieke locatie. De transitie naar een definitief omgevingsplan willen we binnen de periode die het Rijk gesteld heeft realiseren. Dat betekent voor 1 januari 2032.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Door het optimaal benutten van de kerninstrumenten van de Omgevingswet zetten we ons in om de fysieke leefomgeving (zoals wonen, milieu, natuur, water en infrastructuur) in balans te beheren, te beschermen en te ontwikkelen. Op gemeentelijk niveau zijn de kerninstrumenten: de omgevingsvisie (vastgesteld in 2023), programma's, het omgevingsplan en omgevingsvergunningen.
- Het programma is het beleidsinstrument onder de Omgevingswet om de doelen uit de visie ('wat') te vertalen naar concrete acties ('hoe'). En vormt daarmee belangrijke input voor het omgevingsplan. Stapsgewijs, bij actualisatie, zetten wij ons bestaande beleid om in programma's. Daarnaast werken we aan wettelijk verplichte programma's zoals het volkshuisvestingsprogramma en het warmteprogramma.
- Om de vergunningverlening voor transities in het landelijk gebied te voorzien van een actueel beleidskader wordt de Ontwikkelingsvisie buitengebied geactualiseerd. Dit zal gebeuren in de vorm van een omgevingsprogramma dat beleidsregels bevat waaraan initiatieven getoetst kunnen worden.

- Voor we optimaal gebruik kunnen maken van het omgevingsplan moeten eerst nog 143 bestemmingsplannen, +/- 70 beleidsstukken, verschillende gemeentelijke verordeningen en +/- 600 artikelen uit de voormalige Rijksregels op een juiste manier, zowel op schrijfwijze en op techniek, verwerkt worden tot één regelset. In de praktijk betekent dat er per regel gekeken moet worden of deze gehandhaafd, geschrapt of aangepast moet worden. Dit doen we aan de hand van het eerder opgestelde transitieplan.
- Bij de transitie van het omgevingsplan hebben wij nadrukkelijk oog voor de effecten op de dienstverlening en betrekken we dus zowel vergunningverleners, toezichthouders en handhaving om ervoor te zorgen dat onze dienstverlening op peil blijft en de gemeente een prettige en veilige leefomgeving blijft.
- Er zijn twee wijzigingsbesluiten van het omgevingsplan per jaar. In 2027 zullen de tweede en het derde wijzigingsbesluit voor vaststelling worden voorgelegd, het vierde (ontwerp) wijzigingsbesluit zal ter inzage worden gelegd.
- Als onderdeel van de transitie naar een definitief omgevingsplan werken wij sinds 2025 samen met de VNG, provincie, 23 andere brabantse gemeenten en de ketenpartners (omgevingsdienst, veiligheidsregio en GGD) in SPRONG (‘Samen bouwen met Partners in de Regio's aan Omgevingsplannen van Noord-Brabantse Gemeenten’). Eind 2026 zal SPRONG in de huidige vorm binnen Brabant stoppen. Wij zetten ons in voor een vervolg vanaf 2027 omdat deze samenwerking een bijdrage levert aan onze opgave: het tijdig realiseren van een definitief omgevingsplan.

Geerpark

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

Geerpark is gelegen aan de westzijde van Vlijmen, waar circa 800 woningen worden ontwikkeld in een groene, waterrijke, duurzame nieuwbouwwijk. Het plangebied is ongeveer 48 hectare. Samen met wooncorporatie Woonveste heeft de gemeente vanaf het begin de ambitie om van Geerpark één van de meest duurzame nieuwbouwwijken van Nederland te maken. Duurzaam in drie opzichten: economisch, ecologisch en sociaal. Woonveste heeft ongeveer 65% van de grond in bezit. De gemeente ongeveer 25% en 10% is in handen van overige eigenaren.
Geerpark is in 2010 verkozen tot excellent gebied wat betekent dat er een strengere EPC (energieprestatie coëfficiënt van een gebouw) gebruikt mag worden dan wettelijk toegestaan is. Daarnaast betekent het dat kennis en ervaring uitgewisseld kan worden met de 20 andere excellente gebieden en dat er een subsidie van € 100.000 is toegekend. Na beëindiging van de regeling voor excellente gebieden werd uitgegaan van Nul op de meter woningen (NOM) en woningen die NOM geschikt zijn, maar waar nog geen zonnepanelen op zijn aangebracht. Voor de vervolgfasen geldt echter dat alle projectmatige woningen in Geerpark NOM woningen zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het straatwerk van de huidige ontsluitingsweg ‘Geerpark’ tussen Mortelweg en Tuinbouwweg is inmiddels definitief ingericht. Eind 2026/begin 2027 wordt de laatste groenvoorziening aangebracht. Het aanpassen van het verkeersplateau wordt in verband met de geplande werkzaamheden aan de Tuinbouwweg medio 2027 uitgevoerd.
- De algehele verwachting is dat medio 2027 het gehele Geerpark woonrijp zal zijn opgeleverd. De laatste aanplant zal in het aansluitende plantseizoen worden aangebracht waarna de laatste onderhoudstermijn gaat lopen. Na deze onderhoudstermijn van 1 jaar gaat de beheerfase in. Ten behoeve van de overdracht aan beheer vinden tijdens deze nazorgfase nog enkele werkzaamheden plaats. De overdracht van eigendom van Woonveste naar de gemeente zal tevens nog plaatsvinden voor de laatste fase.
- De duurzame wijk Geerpark is daarmee af. We zorgen voor een zachte overgang van de projectstructuur naar beheer via de reguliere lijn. Hierbij speelt verwachtingsmanagement een belangrijke rol. We hebben nauw contact met Buurt Bestuurt Geerpark en trekken in de communicatie en organisatie van activiteiten al geruime jaren samen op.

- De verwachting is dat bij de totstandkoming van de jaarrekening 2026 de werkzaamheden voldoende zijn gevorderd om de grondexploitatie af te kunnen sluiten.

De Grassen

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

De gemeente Heusden ontwikkelt aan de oostzijde van Vlijmen de nieuwe woonwijk De Grassen in samenwerking met Whoon (voorheen Van Wanrooij Projectontwikkeling, bouwclaimovereenkomst). Het plangebied ligt weerzijden van de Vijfhoevenlaan en sluit aan op bestaande bebouwing. Het gebied is circa 40 hectare groot. In de 1e fase zijn ongeveer 160 woningen gerealiseerd en er is nog ruimte voor ongeveer 800 tot 850 woningen. Verder wordt invulling gegeven aan het besluit van de gemeenteraad van 12 mei 2020 om bij de planuitwerking vervangende nieuwbouw van basisschool De Bussel mee te nemen, alsook een kinderopvang, een sportzaal en een nieuw gezondheidscentrum.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2027 wordt gestart met bouwrijp maken van de gronden voor de realisatie van de 1e tranche van de 2e fase (ten noorden van de Vijfhoevenlaan).
- Start verkoop van de woningen in de 1e tranche van de 2e fase is voorzien in 2027 (of eind 2026) en de oplevering wordt verwacht medio 2028.
- Als vervolg op sloop van de loodsen ten zuiden van de Vijfhoevenlaan (2026) wordt dit deel van De Grassen in 2027 voor zover mogelijk verder voorbereid.
- De procedure voor het wijzigen van het omgevingsplan (3e fase) is in 2026 gestart en kan eind 2026 onherroepelijk zijn.
- Het woningbouwprogramma wordt gemonitord waarbij zicht wordt gehouden op gerealiseerde en geplande woningen.
- De voorbereidingen voor realisatie van de herinrichting van de Vijfhoevenlaan lopen door zodat de herinrichting gereed is eind 2027.
- Aan de hand van een plan van aanpak wordt de invulling van het maatschappelijk cluster verder geconcretiseerd waarbij uitgegaan wordt van start realisatie in 2028.

Steenenburg

Wat willen we (meerjarig) bereiken?

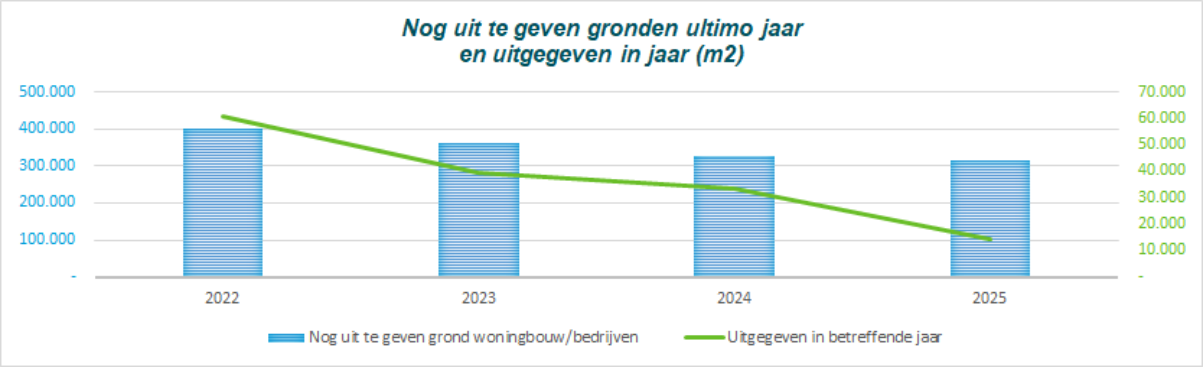
Met behoud van de landschappelijke, natuurlijke en historisch waarde van het gebied een hoogwaardige ruimtelijke ontwikkeling realiseren.

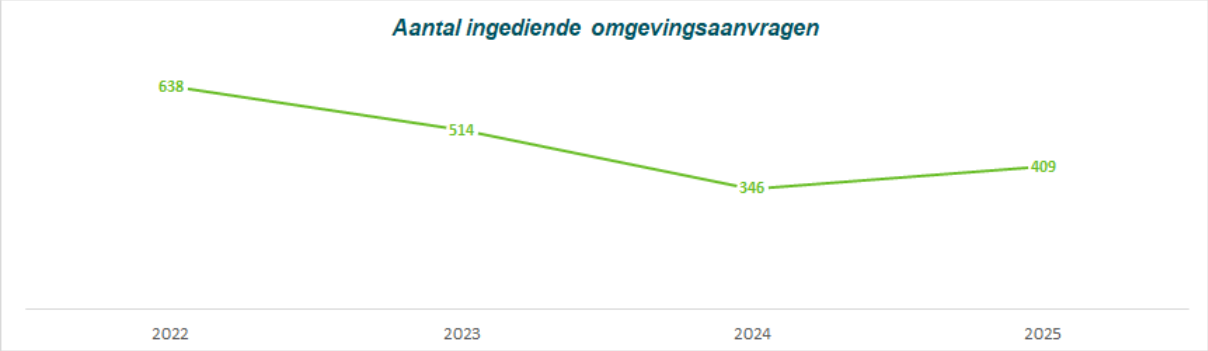
Wat gaan we daarvoor doen?

- Aan de noordzijde van Steenenburg wordt het innovatieve Life Science Park ontwikkeld. Dit wordt een plek waar medische kennis en onderzoek samen komen. De voorbereidingen krijgen steeds meer vorm. Dit Life Science Park zorgt voor nieuwe arbeidsplaatsen en een aanzuigende werking en versterkt daarmee de economische positie van de regio en de gemeente Heusden in het bijzonder. De realisatie van de totale campus zal naar verwachting een periode van vijf tot tien jaar in beslag nemen. In 2026 is de bedoeling dat de bouw van het eerste gebouw is gestart.
- Kasteel Steenenburg is in gebruik als restaurant en vergaderlocatie met daarnaast een hotel.
- Het gebied van de Hofwoningen zijn begin 2026 woonrijp gemaakt en opgeleverd. De woningen van de eerste twee appartementengebouwen in de kamer ten westen van de kasteeltuin worden eind 2026 opgeleverd. De bouw van het derde en vierde appartementengebouw zal starten zomer 2026.
- De laatste vrije kavels in het Zuiden van het landgoed zijn verkocht, gebouwd en bewoond. Het gebied wordt in fasen woonrijp gemaakt.

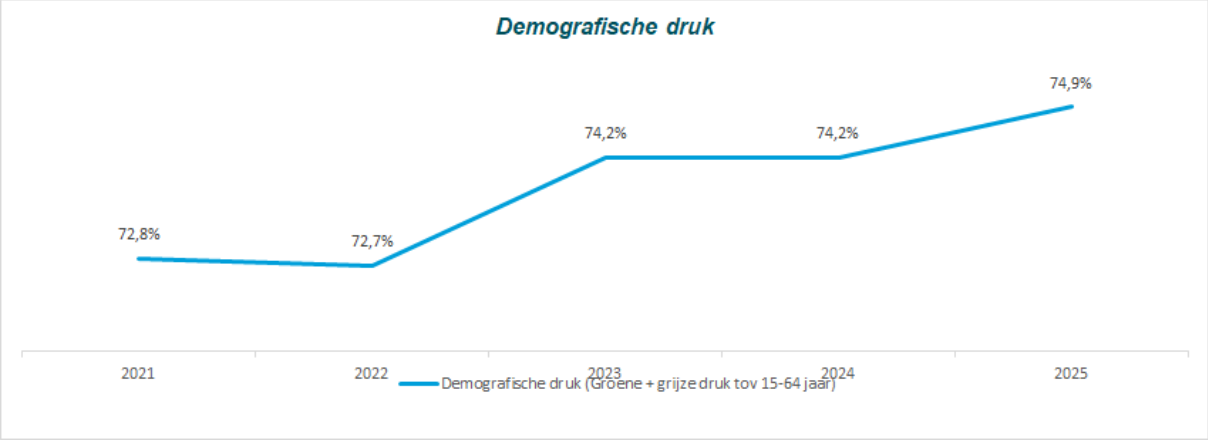
Indicatoren

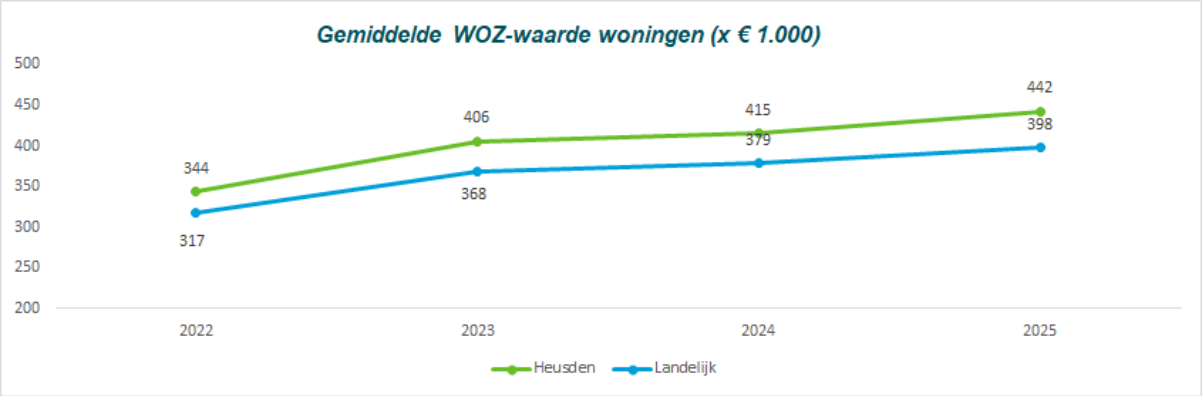
Eigen indicatoren

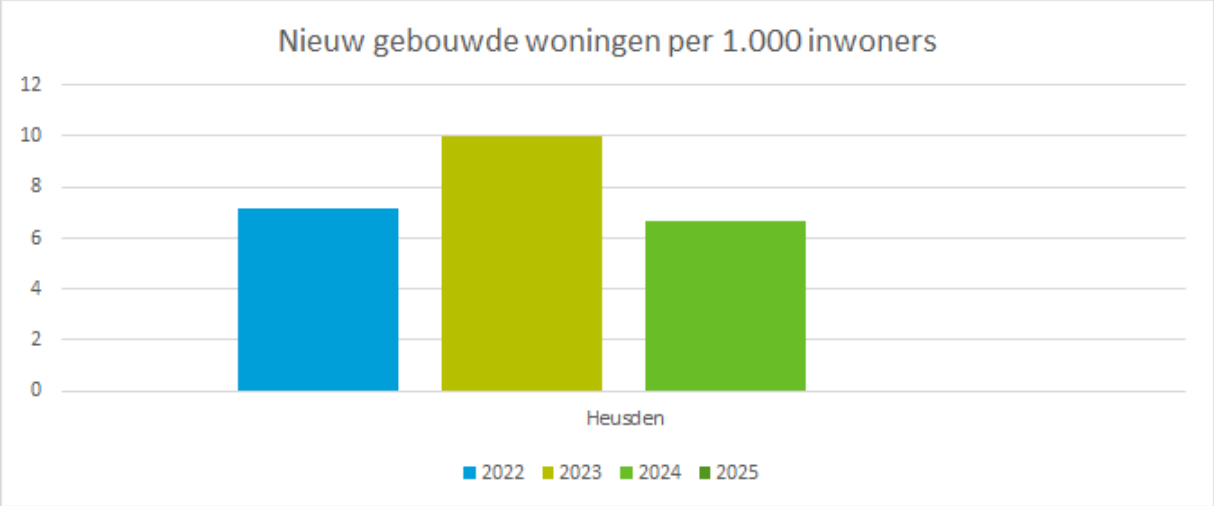

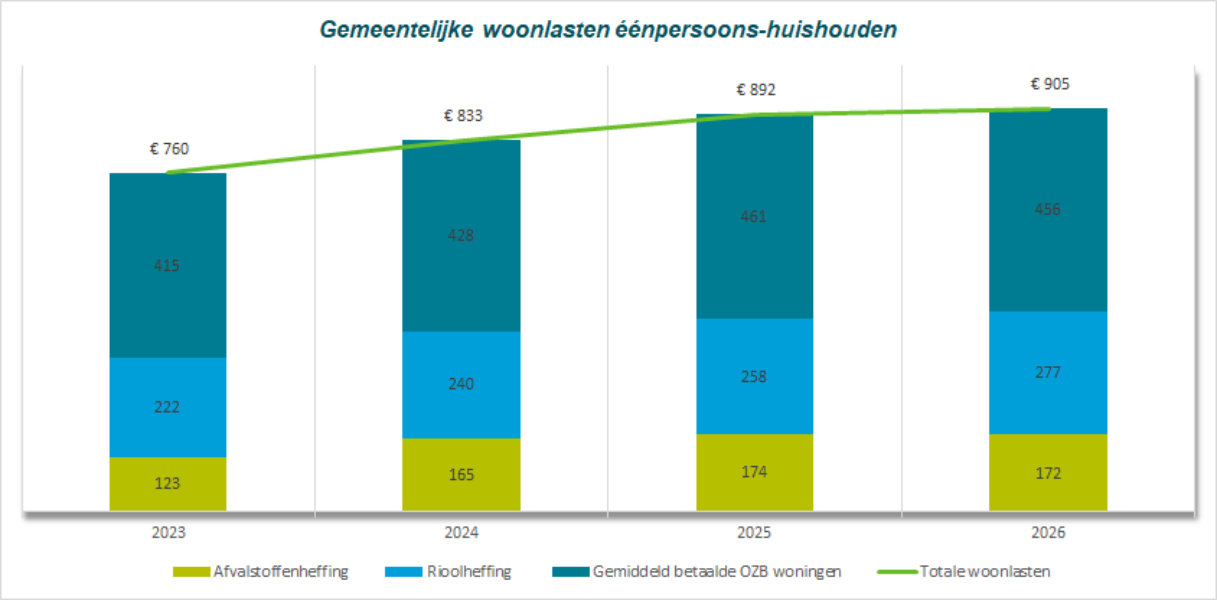
Verplichte indicatoren

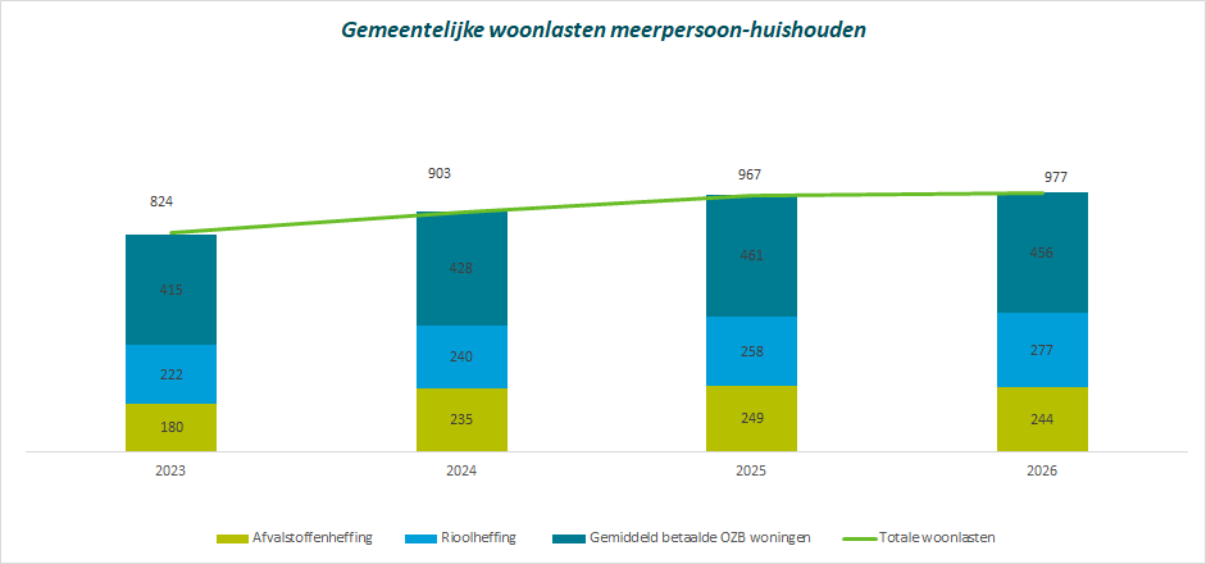

Gegevens via waarstaatjegemeente.nl voor 2025 nog niet bekend.

Cijfers op basis van COELO Atlas

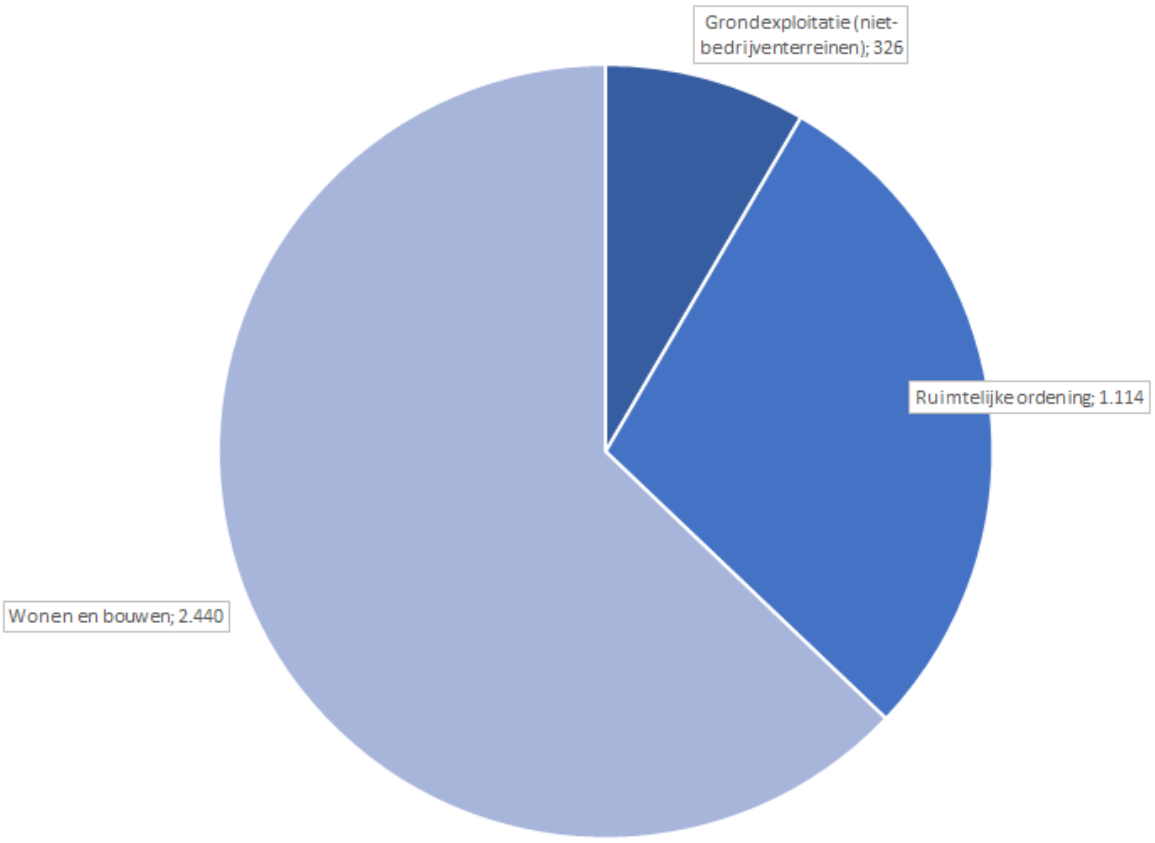

Cijfers op basis van COELO Atlas

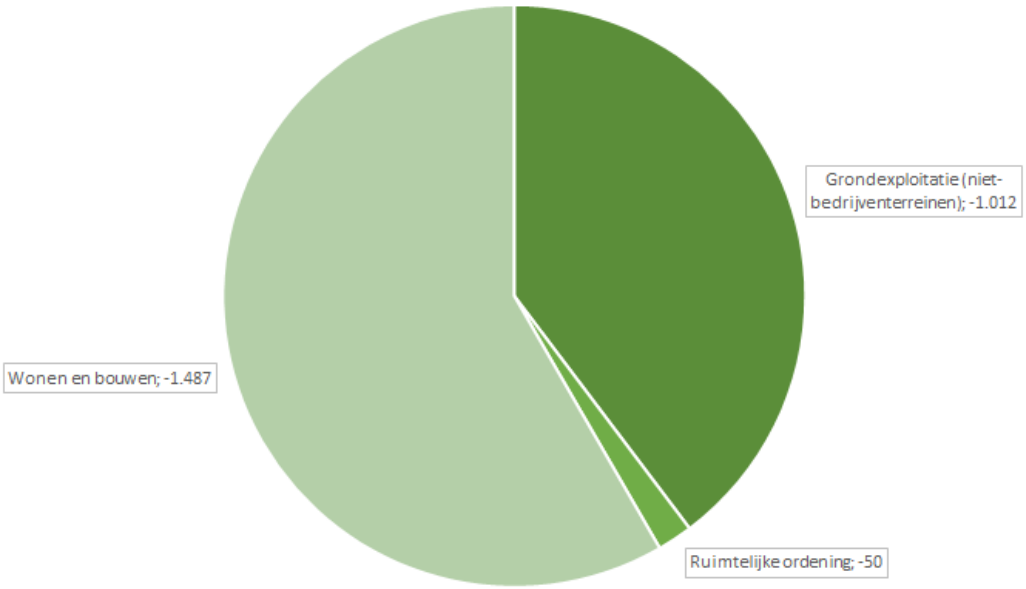
Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000	Rekening	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	4.071	4.357	3.880	3.553	3.553	3.551
Baten	2.124	1.321	2.549	1.711	2.148	2.362
Saldo	-1.947	-3.036	-1.331	-1.842	-1.405	-1.188
Mutaties reserves						
Toevoegingen	1.004	351	717	465	511	726
Onttrekkingen	0	0	0	290	0	0
Saldo	-1.004	-351	-717	-175	-511	-726
Resultaat	**-2.951**	**-3.387**	**-2.048**	**-2.016**	**-1.916**	**-1.914**

Waar gaat het geld naar toe?

Waar komt het geld vandaan?

Overig

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen betreffen de middelen die door de gemeente vrij besteed mogen worden en niet gebonden zijn aan een specifiek (beleids)doel.
De algemene dekkingsmiddelen kunnen als volgt gespecificeerd worden (x € 1.000):

	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027
Lokale heffingen			
- Onroerende zaakbelasting	592	11.518	10.926
- Belastingen overig	286	360	74
Algemene uitkering gemeentefonds		100.421	100.421
Treasury/financieringsfunctie	1.957	2.391	434
Overige algemene dekkingsmiddelen	350	1.330	980
Totaal	**3.185**	**116.020**	**112.835**

Lokale heffingen

Onder lokale heffingen zijn de verwachte opbrengsten en uitvoeringskosten opgenomen die verband houden met de onroerende zaakbelasting opbrengst (€ 11,4 mln), exclusief het deel niet-woningen GOL (€ 143.000). Onder de Belastingen overig vallen de reclamebelasting (€ 71.800) en hondenbelasting (€ 270.000). Deze middelen zijn wettelijke gezien niet gebonden zijn aan een specifieke besteding en vallen daarom onder de algemene dekkingsmiddelen.

Voor een toelichting op de gemeentelijke belastingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen waarin wordt ingegaan op de beleidsuitgangspunten, belastingvoorstellen en het kwijtscheldingsbeleid. In de paragraaf wordt naast bovengenoemde belastingen ook ingegaan op de heffingen die niet leiden tot algemene dekkingsmiddelen.

Algemene uitkering

Betreft de algemene uitkering gemeentefonds op basis van de uitgangspunten van de meicirculaire 2026. Een nadere toelichting op de meicirculaire 2026 is met de raadsinformatiebrief over de uitkomsten van de meicirculaire met de raad gedeeld. Bij de omvang van de algemene uitkering is rekening gehouden met een verwachte teruggaaf uit het BTW-compensatiefonds (BCF). Hiervoor gelden richtlijnen vanuit de provinciaal toezichthouder voor het maximaal te begrote bedrag. De op te nemen post mag maximaal het terug ontvangen bedrag over het laatste volledige jaar (2025) zijn. In 2025 hebben we in totaal € 482.000 terugontvangen. Binnen de algemene uitkering is vanaf in de meerjarenraming jaarlijks € 450.000 opgenomen aan verwachte, terug te ontvangen middelen uit het BCF.

Bij de meicirculaire heeft het Rijk ook mutaties doorgevoerd voor wijzigingen van de maatwerkvoorziening Huishoudelijke hulp. Deze wordt uit de WMO genomen en daarvoor in plaats komt er een vangnet. Omdat voor een goede inschatting van het financieel effect van deze maatregelen nog te weinig bekend is, is de het effect budgetneutraal verwerkt. De per saldo verlaging van de algemene uitkering wordt gecompenseerd doordat ook de lasten voor huishoudelijke hulp in de gemeentelijke begroting met een gelijk bedrag verlaagd zijn. Vanaf 2028 is een stelpost opgenomen voor de verwachte inkomsten wanneer een eigen bijdrage voor jeugdhulp wordt ingevoerd (hier staat tegenover dat het Rijk de algemene uitkering hiervoor heeft gekort). Het Rijk moet voor deze invoering

zorgdragen. De stelpost is conform de begrotingscirculaire van de provinciaal toezichthouder. Het Rijk heeft nog geen uitspraak gedaan voor het structureel maken van de extra middelen voor jeugdzorg die gemeenten in 2026 en 2027 hebben gekregen. De verwachting is dat medio 2027 de commissie Van Ark een uitspraak zal doen waarop het Rijk zal besluiten wat ze met het advies zal doen. In deze begroting is geen rekening gehouden met een stelpost daarvoor, hetgeen in lijn is met de richtlijnen van de provinciaal toezichthouder. Daarnaast zijn, conform de richtlijnen in de begrotingscirculaire van de provincie de klimaat- en energiemiddelen structureel in de begroting opgenomen.

Treasury

Onder treasury staat het verwachte dividend over de aandelen in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en het saldo van de financieringsfunctie. De financieringsfunctie betreft het saldo tussen de externe rentelasten en –baten en de rente die wordt toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden. Hiermee vormt dit het grootste deel van het renteresultaat. Een nadere toelichting op het renteresultaat is opgenomen in de paragraaf Financiering.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De overige algemene dekkingsmiddelen betreft het geraamde BCF resultaat (BTW Compensatie Fonds) van € 1,3 mln als baat. De post Onvoorzien van € 50.000 valt ook onder de overige baten en lasten. Onder de overige baten en lasten is ook een stelpost voor prijsindexeringen van € 300.000 opgenomen. Van de prijsindexering die is opgenomen in de meicirculaire is niet het gehele bedrag verdeeld naar de budgetten. Een deel daarvan is vrijgevallen, maar we houden nog een post over om prijsindexeringen gedurende het jaar op te vangen.

Overhead

Om meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead schrijft het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) voor om vanaf 2017 een apart overzicht op te nemen van de overhead. Onder overhead wordt verstaan: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Te denken valt aan kosten met betrekking tot personeel en organisatie, financiën, huisvesting en bestuursondersteuning. Deze kosten mogen niet meer worden toegerekend aan de directe taakvelden/programma's. De overhead wordt vanaf 2017 centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld Overhead. Hierna wordt inzicht gegeven in het totaal van de overhead opgenomen in de begroting 2027.

Specificatie van de overhead

De kosten van overhead kunnen als volgt gespecificeerd worden (x € 1.000):

	Rekening 2025	***Begroting inclusief wijzigingen 2026***	***Begroting 2027***
Huisvesting	1.076	1.079	1.047
Informatievoorziening en automatisering	2.493	2.065	2.312
Personeel	8.532	8.321	9.372
P&O/HRM	1.052	1.056	966
Facilitaire zaken	776	734	663
Juridische zaken	261	107	124
Overige	395	350	333
Subtotaal	*14.585*	*13.712*	*14.817*
Toerekening grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten	-/- 669	-/-881	-/- 991
Totaal	**13.916**	**12.831**	**13.826**

Huisvesting

Betreft de kosten voor ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen organisatie. Dit betreft dus voornamelijk het gemeentehuis in Vlijmen, het gemeentehuis in Drunen en een deel van de werf waar kantoorruimte in gevestigd is. Kosten bevatten onder andere energiekosten, onderhoud en schoonmaak. Daarnaast is een deel van de kosten van de buitendienst verantwoord onder huisvesting aangezien dit betrekking heeft op het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen in gebruik voor de eigen organisatie.

Informatievoorziening en automatisering

Betreft de kosten voor aanschaf, onderhoud en licenties van hard- en software, systeem- en netwerkbeheer, applicatiebeheer en ondersteuning van medewerkers voor zover niet toe te rekenen aan het primaire proces. Hiervoor zijn alle applicaties doorgenomen en waar mogelijk toegerekend aan het primaire proces. Het restant is verantwoord onder de overhead. Dit geldt ook wanneer een contract betrekking heeft op meerdere applicaties ten behoeve van het primaire proces.

Personeel
Betreft de loonkosten van personeel voor zover deze niet actief zijn in het primaire proces. De verdeling wordt gemaakt op basis van de urenramingen. Hierbij worden de uren besteed aan onder andere financiën, communicatie, juridische zaken, P&O, ICT en bestuursondersteuning onder de overhead verantwoord. Overeenkomstig de voorschriften van het BBV zijn hierbij ook de volledige loonkosten van directie en management opgenomen.

P&O/HRM
Dit betreft de kosten die gemaakt worden voor het personeelsbeheer. Hierbij valt te denken aan opleidingskosten, reis- en verblijfskosten, werving en selectie, loopbaan- en mobiliteitsadviezen, arbo beleid en het voeren van de salarisadministratie.

Facilitaire zaken
Betreft de kosten voor verzekeringen, abonnementen en telefoonkosten.

Juridische zaken
Betreft de externe kosten gerelateerd aan juridische zaken waaronder juridische advieskosten, kosten met betrekking tot BIBOB, bezwarencommissie en leges en griffie kosten.

Toerekening grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten
Er is een uitzondering gemaakt voor grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten. De overhead mag wel nog worden toegerekend aan deze activiteiten door dit als negatieve last in de overhead mee te nemen. Het saldo dat gepresenteerd wordt onder de overhead is daarom een netto bedrag.

De toerekening heeft plaatsgevonden op basis van het aantal uren dat geraamd is ten laste van de grondexploitaties en kredieten. Voor deze uren is een opslag voor de overhead berekend en verwerkt in de begroting. De opslag is berekend door de totale (bruto)overhead te delen door het aantal uren dat geraamd wordt ten laste van het primaire proces, inclusief kredieten.

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging
Voornaamste verschillen (negatief bedrag is een nadeel)

Informatievoorziening en automatisering	
In 2026 zijn er extra lasten opgenomen voor de afronding van de implementatie van het financiële systeem Erpx. Dit leidt tot een voordeel in 2027.	173.000
De kapitaallasten zijn gestegen met € 335.000 ten opzichte van 2026 . Dit wordt veroorzaakt door de vastgestelde kredieten voor de vervanging voor soft en hardware. (€ 109.000) en de wijziging in de rente (€ 219.000)	-328.000
De kosten van de licenties zijn gestegen door uitbreiding in applicaties en indexaties.	-109.000
Personeel	
Door het jaar heen worden er vanuit het centrale flexbudget diverse inhuurbudgetten beschikbaar gesteld. De inhuurbudgetten worden geraamd op het taakveld waarvoor inhuur wordt gepleegd. Hierdoor vindt er een verschuiving plaats tussen overhead waar het flexbudget in eerste instantie op wordt geraamd en diverse taakvelden. Verder zijn er loonindexeringen doorgerekend voor 2027 en heeft er formatie-uitbreiding plaatsgevonden bij ICT.	-993.000
P&O/HRM	
Bij de jaarrekening 2025 is € 65.000 overgeheveld voor het budget voor werving, selectie en introductie. Dit budget is noodzakelijk om de doorlopende wervingsopgave in 2026 te kunnen uitvoeren. Deze laste zijn niet opgenomen in de begroting 2027.	70.000
Facilitair	
De uitvoering van het wegwerken van de analoge archiefachterstanden, werkzaamheden heeft vertraging opgelopen. Hierdoor is een deel van de	65.000

geplande werkzaamheden doorgeschoven en bij jaarrekening 2025 besloten om € 65.000 over te hevelen naar 2026. Deze lasten zijn niet opgenomen voor 2027.

Toerekening grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten De doorbelasting van de overhead naar de grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten is in 2026 hoger. Dit zorgt voor een voordeel in de exploitatie.	110.000
Overige verschillen	17.000
Saldo nadelig verschil	**-995.000**

Dekking van de overhead

In de begroting is alleen overhead toegerekend aan de grondexploitaties en kredieten. De overhead zal verder vanuit de algemene dekkingsmiddelen gedekt moeten worden. Uitzondering hierop zijn de activiteiten waarvoor kostendekkende tarieven gerekend mogen worden zoals afval en riolering. Aangezien in de programma's alleen de kosten worden opgenomen van het primaire proces is het niet mogelijk om de tarieven die berekend mogen worden hieruit te halen. De overhead mag aan deze activiteiten extracomptabel worden toegerekend.
Aangezien de toerekening aan de tarieven extracomptabel gebeurd, is deze niet af te leiden uit de begroting. In de paragraaf lokale heffingen is daarom toegelicht welk aandeel van de overhead wordt toegerekend aan deze activiteiten. De hoofdregel voor toerekening is dat deze plaats vindt op basis van het aandeel van de betreffende lasten in de totale lasten.

Vennootschapsbelasting

Op 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht voor publieke organisaties ingevoerd. De Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb) is destijds in essentie zo aangepast dat overheden ook belast kunnen worden voor economische activiteiten die ook door private ondernemingen (kunnen) worden uitgevoerd. De aanpassingen hadden tot doel een gelijk fiscaal speelveld te maken tussen partijen (overheden en private ondernemingen).
Sinds deze wetswijziging vallen activiteiten waarvoor gemeenten als ondernemer optreden onder de Vpb. De gemeente Heusden heeft sindsdien in overleg met een fiscaal adviseur invulling gegeven aan de vennootschapsbelastingplicht. De fiscaal adviseur ondersteunt de gemeente bij de berekening van de Vpb en bij de jaarlijks belastingaangiftes.

Belaste activiteiten en berekening fiscale resultaten

Jaarlijks is een beoordeling nodig of er sprake is van nieuwe belaste activiteiten. Het aantal mogelijke ondernemersactiviteiten voor de Vpb is voor Heusden beperkt. De gemeente is vooralsnog alleen over de grondexploitaties (hierna: “het grondbedrijf”), straatreclame en over de opbrengsten uit de verkoop van reststromen van huishoudelijk afval Vpb verschuldigd. Voor de ondernemersactiviteit ‘straatparkeren’ is van rechtswege een vrijstelling van toepassing

De berekening van de verschuldigde Vpb gebeurt extracomptabel. Jaarlijks leidt dit tot één totaalbedrag voor de Vpb-heffing, op basis van het berekende fiscaal resultaat. Het fiscale resultaat wijkt af van het bedrijfseconomisch resultaat dat is opgenomen in de begroting en in de jaarrekening die zijn opgesteld op basis van de BBV voorschriften. Het totaalbedrag van de Vpb-heffing wordt als één bedrag opgenomen in de staat van baten en lasten.

VSO met de belastingdienst

In november 2020 heeft de gemeente Heusden een vaststellingsovereenkomst (VSO) voor de vennootschapsbelasting gesloten met de belastingdienst om duidelijkheid te krijgen omtrent de berekening van de verschuldigde vennootschapsbelasting. De VSO is afgesloten voor een termijn van 5 jaar en liep na 2025 af. In mei 2026 hebben we de belastingdienst voorgesteld om de afspraken uit de VSO voort te zetten voor de nog lopende grondexploitaties. De verwachting is dat in de loop van 2026 meer duidelijkheid zal ontstaan in hoeverre we eerder gemaakte afspraken voor lopende grondexploitaties voort kunnen blijven zetten bij de berekening van de vennootschapsbelasting.

Inschatting verschuldigde Vpb-heffing

De belastingdienst heeft definitieve aanslagen opgelegd voor de boekjaren tot en met 2023. Begin 2026 is de aangifte vennootschapsbelasting over het boekjaar 2024 ingediend.

Tot het boekjaar 2022 konden we nog positieve fiscale resultaten ‘wegstrepen’ tegen negatieve fiscale resultaten. Tot en met 2021 had de gemeente daardoor per saldo voor de Vpb nog geen kosten(post). In de jaren daarna was geen volledige fiscale verliesverrekening meer mogelijk, wat over de periode 2022 tot en met 2025 leidt tot een fiscale kostenpost van ongeveer € 0,7 miljoen.

Voor het boekjaar 2027 gaan we er vooralsnog vanuit dat er geen fiscale kostenpost zal ontstaan. Omdat de fiscale last per boekjaar afhankelijk blijft van diverse factoren, kunnen we echter nooit uitsluiten dat er in het boekjaar toch nog een fiscale last kan ontstaan. Want de uiteindelijke jaarlijkse fiscale last blijft afhankelijk van diverse factoren, zoals de daadwerkelijke fasering en de ontwikkeling van de verschillende grondexploitatieresultaten per boekjaar. En ook de ontwikkeling van de (fiscaal) toerekenbare rente kan nog wijzigen.

Onvoorzien

Op grond van artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording moet het bedrag onvoorzien apart opgenomen te worden in het programmaplan. Op basis van onze financiële verordening dient deze post onvoorzien € 50.000 te bedragen. Het bedrag is bedoeld om gedurende het jaar in te kunnen spelen op actuele of nu nog niet voorziene gebeurtenissen.

	Raming 2027
Onvoorziene uitgaven	50.000
Totaal	**50.000**

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en daardoor een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.
De paragraaf ‘Lokale heffingen’ is voorgeschreven in artikel 10 van het ‘Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten’ (BBV). De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen in het jaar 2027.
Ingevolge deze bepaling dient de paragraaf ten minste te bevatten:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Hierna zal achtereenvolgens worden ingegaan op het wettelijk kader, ontwikkelingen op het gebied van de lokale heffingen, het tarievenbeleid, de opbrengsten, de kostendekkendheid en de kwijtschelding.

Wettelijk kader

De gemeente Heusden kent een aantal heffingen die worden opgelegd op basis van een belastingverordening die door de gemeenteraad is vastgesteld. Hierbij is een onderscheid te maken tussen belastingen en retributies.

- Belastingen zijn heffingen waarvan de aanwending van de opbrengst vrij is. Tot deze groep behoren onroerendezaakbelasting, hondenbelasting en toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen.
- Retributies zijn heffingen waarbij een bepaalde vergoeding wordt betaald voor specifieke door de gemeente verleende diensten. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges, marktgeld, lijkbezorgingsrechten en parkeerbelasting. Bij retributies mogen de geraamde inkomsten niet hoger zijn dan de geraamde uitgaven. Oftewel winst maken is niet toegestaan. Voor bepaalde diensten (opmaken van aktes van de burgerlijke stand en het behandelen van naturalisatieverzoeken) gelden vastgelegde landelijke tarieven. In sommige andere gevallen, is er een wettelijk maximumtarief bepaald. Dit geldt onder andere voor de afgifte van paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen.

Ontwikkelingen

Voor de hoogte van tarieven en leges gelden de volgende algemene beleidsuitgangspunten:

1. Voortzetten van reeds eerder gemaakte keuzen;
2. Streven naar kostendekkendheid van tarieven en leges.

De tarieven worden in beginsel jaarlijks aangepast aan de ontwikkeling van de inflatie. Voor 2027 wordt uitgegaan van een prijsontwikkeling van 2,5% op basis van de meicirculaire gemeentefonds 2026. Hier kan een uitzondering op worden gemaakt indien er andere afspraken gelden en/of de noodzaak als gevolg van kostendekkendheid ontbreekt.

Tarievenbeleid

Onroerende zaakbelasting

De basis voor de heffing van de onroerende zaakbelasting (OZB) is de in het kader van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) vastgestelde waarde. Deze waarden worden met ingang van 1 januari 2027 opnieuw vastgesteld. Deze waarden zijn gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari 2026. Bij de berekening van de OZB-tarieven 2027 wordt uitgegaan van 2,5% inflatiecorrectie en een gemiddelde waardestijging van 5% voor woningen en 4% voor niet-woningen. De OZB wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. Op basis van bovenstaande uitgangspunten wordt de totale opbrengst van de onroerende zaakbelastingen voor 2027 geraamd op € 11,5 miljoen.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting wordt aangewend als dekkingsmiddel van de kosten van uitvoering van het hondenbeleid (wettelijk gezien vrij besteedbaar). Belangrijkste uitgangspunt van dit beleid is het bestrijden van overlast door honden. De kosten in verband met de hondenbelasting zijn voor 2027 begroot op € 290.000. Uitgaande van de huidige tarieven zijn de verwachte opbrengsten voor 2027 € 270.000. De geraamde kosten zijn daarmee iets hoger dan de geraamde opbrengsten. Bij de begrotingsbehandeling 2007 heeft uw raad bepaald dat zolang er sprake is van overdekking (meer opbrengsten dan kosten) de tarieven op het niveau van het jaar 2006 worden bevroren. Pas wanneer dit niet meer het geval is, worden de tarieven opnieuw bezien. Gezien het minimale verschil tussen de opbrengsten en de kosten wordt voorgesteld de tarieven voor 2027 niet aan te passen. De tarieven worden als volgt voorgesteld:

a) voor een eerste hond	€ 59,40 per jaar
b) voor een tweede hond	€ 87,12 per jaar
c) voor een derde en volgende hond, per hond	€ 104,76 per jaar
d) kenneltarief	€ 296,64 per jaar

Ter illustratie: wanneer iemand bijvoorbeeld 4 honden heeft, bedraagt de hondenbelasting a+b+c+c.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een specifieke heffing bedoeld om de kosten van afvalverwijdering en –verwerking te dekken. De afvalstoffenheffing wordt geheven voor het feitelijk gebruik van een perceel waarvoor krachtens de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast tarief en een variabel tarief (ledigingentarief). Als uitgangspunt voor de bepaling van de tarieven voor de afvalstoffenheffing en de tarieven milieustraat wordt een volledige dekking van de kosten van afvalinzameling en verwerking nagestreefd. Wanneer er door een verschuiving in het aangeboden afval alsnog een dekkingstekort of -overschot ontstaat, wordt dit onttrokken, respectievelijk toegevoegd aan de daartoe ingestelde egalisatievoorziening.

Verwachte kosten

In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 5.056.941 aan kosten te maken welke mogen worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

De kosten zijn onder te verdelen in de volgende drie categorieën, waarvan de eerstgenoemde veruit de grootste is:

- Taakveld afval: dit betreft voornamelijk het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder;
- Taakveld verkeer en vervoer: het schoonmaken en schoonhouden van de wegen draagt bij aan een afvalvrije openbare ruimte. Deze kosten mogen daarom deels worden meegenomen in de afvalstoffenheffing;
- Taakveld overhead dit is het aandeel in de kosten die worden gemaakt voor de sturing en ondersteuning in brede zin. Toerekening vindt plaats op basis van de totale directe kosten die betrekking hebben op de afvalstoffenheffing.
-

Herkomst middelen

De meeste inkomsten voor het jaar 2027 worden verkregen vanuit het vastrecht, de inworpen in de ondergrondse containers en het aanbieden van de GFT-container. Het aantal inworpen en containerledigingen is van invloed op de hoogte van de afvalstoffenheffing. Hiervoor is uitgegaan van de het gemiddeld aantal inworpen in de jaren 2024 tot medio 2026. Op basis hiervan is het gemiddeld aantal inworpen per huishouden per jaar in de ondergrondse container voor restafval voor 2027 bepaald op 18. Voor een GFT-container van 140 liter is bepaald dat deze 11 keer per jaar ter lediging wordt aangeboden en de GFT-container van 240 liter gemiddeld 13 keer per jaar.
De verwachte opbrengst op basis van de berekende tarieven 2027 bedraagt € 4.640.883.
Daarnaast levert de milieustraat een bijdrage aan de inkomsten. De berekende bijdrage vanuit de milieustraat voor het afval wat daar wordt verwerkt is € 166.000.
De totale bijdrage over 2027 bedraagt € 4.806.883. Per saldo wordt een bedrag van € 250.058 ten laste van de voorziening afval gebracht.
Omdat de voorziening afval komend jaar sneller dan eerder voorzien zal dalen vanwege hogere kosten, is opnieuw een berekening gemaakt op welke manier we de komende jaren de afvalvoorziening aanwenden. Doelstelling is dat de tarieven voor de afvalstoffenheffing vanaf 2030 kostendekkend zijn. Om een plotselinge stijging van de tarieven te voorkomen, is een jaarlijkse stijging van het vastrecht met 2% voorzien vanaf 2027 en vanaf 2028 een geleidelijke stijging van de variabele tarieven. Tegelijkertijd wordt de komende jaren jaarlijks de afvalvoorziening aangewend om de kosten op te vangen. In 2027 blijven de variabele tarieven gelijk aan 2026, het vastrecht stijgt met 2,0 %.

Voorgesteld wordt om in 2027 de tarieven voor de afvalstoffenheffing als volgt vast te stellen:

	2026	**2027**
Vastrecht 1 persoons huishouden	€ 145,56	€ 148,44
Vastrecht meerpersoons huishouden	€ 192,00	€ 195,84
Vastrecht bij gebruik verzamelcontainer 1 persoons huishouden	€ 166,92	€ 170,16
Vastrecht bij gebruik verzamelcontainer meerpersoons huishouden	€ 213,24	€ 217,44
Inworp ondergrondse container restafval	€ 1,96	€ 1,96
Lediging minicontainer GFT 140 liter	€ 0,93	€ 0,93
Lediging minicontainer GFT 240 liter	€ 1,55	€ 1,55

Rioolheffing

De heffing is bedoeld om de kosten te verhalen die de gemeente moet maken voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater. De huidige rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

Verwachte kosten
De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. In totaal verwachten we het komende jaar € 6.363.000 (inclusief de dotatie van € 1.529.654 aan de spaarvoorziening vervanging riolering) aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. De kosten zijn onder te verdelen in de volgende drie categorieën waarvan de eerstgenoemde veruit de grootste is:

- Taakveld riolering: dit betreft voornamelijk het daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater;
- Taakveld verkeer en vervoer: het schoonmaken en schoonhouden van de wegen draagt bij een goed werkend rioleringssysteem waardoor water kan worden afgevoerd;
- Taakveld overhead: dit is het aandeel in de kosten die worden gemaakt voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Toerekening vindt plaats op basis van de totale directe kosten die betrekking hebben op de riolering.

Herkomst middelen
De gemeente kan de kosten verhalen die gemaakt worden voor het nakomen van de zorgplichten die de wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken aan de gemeente oplegt. De maatregelen die de gemeente hiervoor neemt staan genoemd in het Waterplan 2023-2027 vastgesteld door de gemeenteraad op 27 september 2022 en geactualiseerd op 16 december 2025. De tarieven voor 2027 worden gebaseerd op de doorrekeningen van het geactualiseerde Waterplan 2023-2027 en de nieuwe heffingsmaatstaf, waarmee de gemeenteraad op 30 juni 2026 heeft ingestemd. Ten opzichte van 2026 zorgen de tarieven voor een hogere opbrengst van 7,8% waarvan 2,5% inflatiecorrectie.
De aanpassing met betrekking tot de heffingsmaatstaf komt voort uit de wens om de heffing meer aan te laten sluiten bij de kosten die de gemeente maakt voor enerzijds de hemelwater- en grondwater van een perceel en anderzijds bij het waterverbruik (afvalwatertaak). Dit was een actiepunt in het Waterplan 2023-2027. Daarnaast is op 1 juli 2020 een motie aangenomen om te onderzoeken hoe de rioolheffing beter kan aansluiten bij het werkelijk drinkwaterverbruik, zodat er een meer evenredige verdeling van de kosten ontstaat. Het uitgangspunt hierbij blijft dan wel, dat ook de nieuwe heffingsmaatstaf ervoor zorgt dat de jaarlijkse inkomsten gelijk blijven en daarmee kostendekkend is.
De gemeentelijke watertaken gaan over afvalwater, grondwater en hemelwater. Om de heffing beter aan te laten sluiten bij de taken wordt een differentiatie van het tarief voorgesteld. De differentiatie bestaat uit een variabel tarief op basis van het drinkwaterverbruik en een vast tarief (vastrecht) op basis van het gebruiksdoel van het object. De heffing vindt plaats bij de gebruiker.

Variabel
Het drinkwaterverbruik is de maatstaf voor de afvalwatertaak. Het water komt immers schoon een gebouw binnen en verlaat dat voor een groot deel als afvalwater. Per afgenomen kuub water wordt een vast tarief voorzien. Hier vloeit uit voort dat hoe minder kuub water er wordt afgenomen, hoe lager de kosten voor de gebruiker zullen zijn en andersom.
Vastrecht
Voor de bekostiging van de hemelwatertaak en de grondwatertaak wordt een vast tarief voorgesteld (vastrecht). De hoogte van het vastrecht is afhankelijk van de categorie waarin de gebruiker van een object valt. We voorzien vier categorieën:

- Gebruikers van woningen
- Gebruikers van niet-woningen met een perceel tot 2000 m2
- Gebruikers van niet-woningen met een perceel vanaf 2000 m2
- Gebruikers van agrarische objecten/percelen

De hoogte van het vastrecht per categorie hangt samen met het profijtbeginsel. Dit profijt is gelegen in het gebruik van het perceel of gebouw en de mate waarin men gebruik kan maken van een waterbestendige openbare ruimte.
Op dit moment kan circa 35% van de totale kosten voor de gemeentelijke watertaken worden toegeschreven aan het afvoeren van afvalwater. Circa 65% van de kosten zijn toe te schrijven aan de

hemelwater- en grondwatertaak. Deze verdeling komt terug in de opbrengsten zoals we die voorzien met betrekking tot het variabele tarief (35%) en het vastrecht (65%). Omdat we steeds verder overgaan naar gescheiden stelsels zal het aandeel hemelwater- en grondwatertaken steeds verder stijgen. Daarmee zal het onderdeel vastrecht ook een steeds belangrijkere rol gaan spelen in de toekomst.
Bij de afronding van de vastrechttarieven is er rekening mee gehouden dat een tarief ontstaat dat deelbaar is door 12, in verband met de mogelijkheid van afrekening per maand.
De tarieven 2027 worden daarmee als volgt:

	2026	**2027**
bij een afvoer van 5 tot en met 299 m³ afvalwater	€ 277,32	
bij een afvoer van 300 tot en met 599 m³ afvalwater	€ 517,56	
bij een afvoer van 600 tot en met 899 m³ afvalwater	€ 776,64	
bij een afvoer van 900 tot en met 1199 m³ afvalwater	€ 1.051,20	
bij een afvoer van 1200 tot en met 1499 m³ afvalwater	€ 1.315,20	
bij een afvoer van 1500 en meer m³ afvalwater	€ 1.315,20	
vermeerderd met een bedrag per kubieke meter boven 1500 m³ afvalwater	€ 0,59	
Vastrecht gebruikers woningen		€ 187,32
Vastrecht gebruikers niet-woningen perceel < 2000 m2		€ 187,32
Vastrecht gebruikers agrarische objecten		€ 234,24
Vastrecht gebruikers niet-woningen perceel vanaf 2000 m2		€ 281,04
Variabel tarief per m3 afgevoerd afvalwater		€ 0,9938

Op basis van deze uitgangspunten wordt de opbrengst van de rioolheffing geraamd op een bedrag van € 6.363.000.

Parkeerbelasting
Bij de ombuigingen is als ombuigingsmaatregel een verhoging van de parkeertarieven van 50% per 2027 opgenomen. Dit betekent dat het tarief in 2027 stijgt met € 0,50 per uur naar € 1,50. De parkeerbelasting is in onze gemeente bedoeld om de parkeerdruk in de vesting beter te kunnen reguleren. De parkeerplaatsen op de Vismarkt zijn vervallen, waardoor er nog 76 betaalde parkeerplaatsen zijn ingericht. In de verordening zijn bedragen opgenomen voor:

- de parkeerbelasting: voorgesteld wordt het huidige tarief conform de vastgestelde ombuigingsmaatregel met 50% te verhogen naar € 1,50.
- de kosten van een parkeervergunning: voorgesteld wordt de tarieven voor parkeervergunningen te verhogen met de inflatiecorrectie van 2,5%.
- de kosten waarmee een naheffingsaanslag wordt verhoogd: het maximale bedrag dat bij een naheffingsaanslag (parkeerboete) in rekening gebracht mag worden, mag niet hoger worden vastgesteld dan de werkelijke kosten van controle en inning zijn, met een wettelijk bepaald maximum van € 84,30. Gezien de kosten van controle, heffen en invorderen van de naheffingsaanslagen wordt voorgesteld het tarief van € 84,30 te hanteren.

Onderbouwing kosten naheffingsaanslag

Kostenonderbouwing tarief naheffingsaanslag 2027 in €	
A. Vaste informatieverwerkingskosten	3.177
B. Variabele informatieverwerkingskosten	2.500
C. Kosten van afschrijving	0
D. Kosten van interest	0
E. Personeelskosten	8.029
F. Overheadkosten	4.015
Totale kosten	17.721
Aantal invorderbare naheffingsaanslagen	120
Kosten per naheffingsaanslag	**147,67**

De opbrengsten worden voor het jaar 2027 als volgt geraamd:

- parkeerbelasting € 75.000
- parkeerboetes (naheffingsaanslagen) € 10.000
- parkeervergunningen € 18.500

De opbrengsten worden aangewend ter dekking van de kosten van onderhoud en controle van de apparatuur voor betaald parkeren en de kosten van de controle op het fout en onbetaald parkeren.

Lijkbezorgingsrechten
Lijkbezorgingsrechten worden voor verschillende activiteiten in rekening gebracht. Voor het verlenen van uitsluitende rechten, voor inschrijving in registers, voor begraven, het gebruik van de aula, het onderhoud van de begraafplaats enzovoort. Alle elementen die plaatsvinden in het kader van de lijkbezorging vinden onderdak in de lijkbezorgingsrechten. Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.
In totaal verwachten we het komende jaar € 302.000 aan kosten te maken. Deze kosten hebben voornamelijk betrekking op het onderhoud van de begraafplaatsen. Voor de begrafenisrechten zijn in de bij de verordening lijkbezorgingsrechten behorende tarieventabel een aantal producten en diensten opgenomen. Gemeenten zijn vrij om de hoogte van deze tarieven zelf te bepalen. Gemeenten mogen echter geen winst maken met de heffing van deze rechten. Dit betekent dat er een maximale kostendekking mag zijn van 100%.

Voor 2027 wordt voorgesteld de tarieven te laten stijgen met de inflatiecorrectie van 2,5%, de basistarieven worden afgerond op hele euro's. De kostendekkendheid van lijkbezorgingsrechten bedraagt 58,43%. Het resterende deel wordt gefinancierd uit algemene middelen.

Toeristenbelasting
Sinds 1 januari 2008 heft de gemeente Heusden Toeristen- en Watertoeristenbelasting. Deze heffingen worden in rekening gebracht bij personen die verblijf houden in de gemeente en die niet als ingezetene staan ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens.
Als ombuigingsmaatregel is besloten om de tarieven de komende begrotingsperiode stapsgewijs te verhogen naar een meer marktconform tarief wat uiteindelijk in vier jaar leidt tot een verhoging van € 1,00 per overnachting of verblijf. Als gevolg daarvan stijgen de tarieven, net zoals in 2026, met € 0,25. Omdat het tarief voor een vaste ligplaats is gebaseerd op een jaargemiddelde van 15 overnachtingen met gemiddeld 2 personen maal het tarief voor verblijf op een vaartuig, stijgt het tarief voor een vaste ligplaats met € 7,50.
Het voorstel is om de volgende tarieven voor 2027 vast te stellen:

Tarief per persoon	**Tarief 2026**	**Tarief 2027**
Per overnachting	€ 2,35	€ 2,60
Bij overnachting in een B&B, vakantieonderkomen, particuliere vakantieonderkomen en groepsaccommodatie	€ 1,85	€ 2,10
Bij overnachting in een mobiel kampeeronderkomen op een camping/mini-camping of rondvaartboot	€ 1,35	€ 1,60
Per etmaal verblijf op een vaartuig	€ 1,35	€ 1,60
Per vaste ligplaats per vaartuig	€ 40,50	€ 48,00

De geraamde opbrengst van toeristenbelasting (inclusief watertoeristenbelasting) bedraagt € 250.400.

Reclamebelasting
Sinds 2014 heft de gemeente Heusden reclamebelasting in de kern Drunen. Sinds 2024 wordt ook in de kern Vlijmen reclamebelasting geheven. De reclamebelasting wordt geheven in een door de gemeenteraad aangewezen gebied voor openbare aankondigingen zoals reclame-uitingen, die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg. De gemeente Heusden draagt zorg voor de heffing en inning van de reclamebelasting.
De opbrengst van de reclamebelasting wordt, na aftrek van de heffings- en inningskosten, aan respectievelijk de Stichting kernmanagement Drunen en Ondernemersvereniging Groot Vlijmen overgedragen. Met deze extra inkomsten kunnen deze organisaties door te professionaliseren de centra economisch aantrekkelijker maken, waar het fijn wonen, werken en verblijven is. Met activiteiten en projecten die zorgen voor meer traffic en reuring en indirect voor meer omzet voor de ondernemers en (voor nu en op langere termijn) minder leegstand.
De reclamebelasting wordt berekend op basis van een percentage van de WOZ-waarde. De totaal geraamde opbrengst voor 2027 bedraagt € 70.000 voor Vlijmen en Drunen samen.

Leges
Onder de naam 'leges' worden rechten geheven ter zake van het genot van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. De belastbare feiten zoals het sluiten van een huwelijk, het aanvragen van paspoorten en rijbewijzen, het behandelen van aanvragen voor een bouwvergunning en allerlei overige vergunningen en verzoeken tot vrijstelling en ontheffing en de daarbij behorende tarieven zijn opgenomen in de bij de legesverordening behorende tarieventabel.

Bij de heffing van leges wordt zoveel mogelijk volledige kostendekking nagestreefd. Omdat het bij leges over retributies gaat, mogen alleen de kosten worden verhaald en is het maken van winst niet toegestaan. Daarbij kunnen niet alle tarieven vrij worden vastgesteld. Met name de tarieven voor de zogenaamde reisdocumenten worden van rijkswege bepaald.

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 inwerking getreden. In de afgelopen periode is met name ook nog op basis van oude wet- en regelgeving vergunningen verleend. De gegevensset en daarmee de variabelen op grond van de Omgevingswet zijn dan ook nog steeds beperkt. Op basis van de beschikbare informatie is getracht om zo goed mogelijk het geheel financieel te vertalen. Hiervoor zijn de opbrengsten ingeschat op basis van de tarieven en de verwachte aantallen.

Voor de overige leges geldt dat jaarlijks het inflatiepercentage gecorrigeerd wordt. De opbrengsten zijn geraamd op basis van de indeling en tarieven van de geldende legesverordening vermeerderd met de inflatiecorrectie.

Totaal overzicht

	Geraamde kosten 2027	Geraamde opbrengsten 2027	Dekkings-percentage
Belastingen			
Onroerende zaakbelastingen		€ 11.518.000	
Hondenbelasting		€ 270.000	
Toeristenbelasting		€ 257.000	
Retributies			
Afvalstoffenheffing, inclusief milieustraat	€ 4.641.000	€ 4.641.000	100,00 %
Rioolheffing	€ 6.363.000	€ 6.363.000	100,00 %
Parkeerbelasting	€ 119.500	€ 103.500	86,62 %
Lijkbezorgingsrechten	€ 302.000	€ 176.500	58,43 %
Leges Omgevingswet	€ 1.874.000	€ 1.920.000	102,46 %
Leges overig	€ 2.104.000	€ 1.817.000	86,38 %

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, is de totale geraamde legesopbrengst 2027 € 3.737.000.
Het dekkingspercentage met betrekking tot leges wordt in het overzicht hierboven in twee delen gepresenteerd. Het eerste deel betreft de leges met betrekking tot de Omgevingswet en de overige leges betreffen leges voor o.a. reisdocumenten en APV's. Deze splitsing is gemaakt omdat de nieuwe Omgevingswet nog veel onbekende variabelen met zich meebrengt door het ontbreken van ervaringscijfers. Het totale kostendekkendheidspercentage voor de legesopbrengsten bedraagt 94%.

Kwijtschelding gemeentelijke heffingen

De kwijtschelding van gemeentelijke heffingen is vastgelegd in een door de gemeenteraad vastgestelde kwijtscheldingsregeling op basis van de Leidraad Invordering. Kwijtschelding van betaling kan alleen worden aangevraagd door natuurlijke personen voor de volgende heffingen:

1. Hondenbelasting kwijtschelding mogelijk tot maximaal 75% van de belasting voor een eerste hond.
2. Rioolheffing kwijtschelding mogelijk tot maximaal 75% van het verschuldigde belastingbedrag.
3. Bij de invordering van afvalstoffenheffing wordt kwijtschelding verleend:
    - tot maximaal 75 % van het verschuldigde vastrecht;
    - tot maximaal 75 % van het verschuldigde bedrag gebaseerd op het gemiddeld aantal inworpen in een ondergrondse container restafval (17 inworpen);
    - tot maximaal 75 % van het gemiddeld aantal ledigingen van een GFT-minicontainer (11 ledigingen).

Er wordt ook kwijtschelding verleend tot maximaal 75% voor het verstrekken van een nationaal paspoort of Nederlandse identiteitskaart.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Een risico is een onzekere gebeurtenis met invloed op het realiseren van de doelen. De risico's worden gekwantificeerd op basis van kans en verwacht gevolg. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het mogelijk gevolg op financiën, imago en beleidsdoelstelling. Deze paragraaf is gericht op de financiële risico's. Risico's waarvoor voorzieningen zijn gevormd (zoals verliesgevende bouwgrondexploitaties) of waarvoor verzekeringen kunnen worden afgesloten zijn niet opgenomen in deze paragraaf. Het gaat alleen om risico's die – als ze zich voordoen – opgevangen moeten worden met het weerstandsvermogen. Daarom laten we ook zien hoe het totaal van deze risico's zich verhoudt tot de beschikbare weerstandscapaciteit.
In onderstaande infographic is kort aangegeven over welke weerstandscapaciteit wij als gemeente beschikken. Dit is een optelsom van onze algemene reserve, onvoorzien, stille reserves en de onbenutte belastingcapaciteit. Daar tegenover staat het bedrag dat we, op basis van een risicosimulatie, aan weerstandscapaciteit nodig hebben. Conform de nota reserves en voorzieningen vermenigvuldigen we dit bedrag met het ratio van 1,4 om te komen tot de benodigde weerstandscapaciteit. Het minimumniveau van de AR wordt vervolgens bepaald door overige bestanddelen van de beschikbare weerstandscapaciteit daar vanaf te halen.
In onderstaande tabel staat het totale, beschikbare weerstandsvermogen tegenover de benodigde weerstandscapaciteit.

Overzicht risico's

De risico inventarisatie heeft 26 risico’s opgeleverd die als ze zich voordoen opgevangen moeten worden met het weerstandsvermogen. Bij de jaarrekening 2025 waren dit nog 24 risico’s. Als bijlage bij de begroting is een totaaloverzicht van alle risico’s opgenomen. De risico’s op de grondexploitatie zijn hierin als één risico opgenomen. Dit risico is opgebouwd uit meerdere risico’s met ieder een eigen kans en inschatting van de omvang. In deze paragraaf wordt het totaal berekende risico met een korte toelichting opgenomen. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de ‘Toelichting grondexploitaties 2025 gemeente Heusden’ (bijlage bij de jaarstukken 2025). Uiteraard is het totaal meegenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen.
Hieronder is een matrix opgenomen waarin te zien is in welke categorieën de geïnventariseerde risico’s vallen. Dit is exclusief de risico’s op de grondexploitatie. Deze zijn als algemene risico’s ook toegelicht in deze paragraaf.

Financieel (€)	**Netto**				
1.000.001 en meer					
500.001 - 1.000.000		3	1	1	
200.001 - 500.000	1	2	1		
50.001 - 200.000	1	2	3	1	
minder dan 50.001	2	4	2		1
Kans (%)	10	30	50	70	90

De belangrijkste specifieke risico’s worden toegelicht in deze paragraaf. Dit zijn de risico’s die op dit moment wat betreft omvang of kans op voorkomen hoog scoren.

Algemene risico's

Tot de algemene risico's behoren risico's als macro-economische ontwikkelingen en rente-, loon- en prijsontwikkelingen. Daarnaast zijn er onzekerheden over (toekomstig) rijksbeleid en ontwikkelingen in wet- en regelgeving die risico's met zich mee kunnen brengen. Door deze onzekerheden is het op dit moment nog niet goed mogelijk de financiële gevolgen van deze risico's te kwantificeren. Hier hebben alle gemeenten in ons land mee te maken.

Gemeentefonds (Algemene dekkingsmiddelen)

Voor de verdeling van het gemeentefonds wordt een verdeelsystematiek gebruikt. Vanaf 2023 is sprake van een nieuwe verdeelsystematiek waarbij het aantal maatstaven is teruggebracht van 89 naar 49. De nieuwe verdeelsystematiek heeft geen effect op de hoogte van het gemeentefonds, echter is het bedrag per eenheid toegenomen. Hierdoor kan de wijziging van een maatstaf een groter effect hebben op de hoogte van algemene uitkering. Het Rijk bepaalt de hoogte van de algemene uitkering van een gemeente op basis van de maatstaven en maakt daarbij gebruik van formeel vastgestelde gegevens die, met vertraging, door het Rijk worden verzameld. Tot die tijd maakt het Rijk ook gebruik van voorlopige gegevens. We maken zelf een inschatting van de hoogte van de algemene uitkering met behulp van een applicatie. Daar voeren we zelf de maatstaven in en maken een inschatting van de meerjarige ontwikkeling van die maatstaven. Voor het verloop van het inwoneraantal wordt bijvoorbeeld gebruikt gemaakt van de provinciale bevolkingsprognose. Indien dergelijke, meerjarige ontwikkelingen anders lopen dan ingeschat kan er een verschil ontstaan tussen de inschatting en de uiteindelijke hoogte van de algemene uitkering. Dit kan zowel positief als negatief zijn en is daarom niet gekwantificeerd.

Bodemvervuiling

De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor de beheersing van bodemverontreinigingen. Daarnaast wordt de gemeente met de invoering van de omgevingswet (per 1 januari 2024) verantwoordelijk bij nieuwe bodemverontreinigingen. Tot op heden was dit vaak de provincie. Er vindt een warme overdracht plaats vanuit de provincie waarbij het uitgangspunt geldt dat gronden gesaneerd zijn of dat gestart is met saneren. Lopende zaken blijven onder de provincie vallen, er mogen ook geen locaties worden overgedragen waarvan de sanering binnen 4 jaar moet starten. De OMWB heeft een screening uitgevoerd om eventuele (latente) risico's tijdig te onderkennen.
De eigenaar van de bodem is verantwoordelijk voor de sanering van mogelijke vervuiling zoals pfas, lood of andere belastende stoffen. Op het moment dat de gemeente zelf eigenaar is van vervuilde bodem is zij ook verantwoordelijk voor sanering. Deze situatie kan zich voordoen wanneer een locatie ontwikkeld wordt.

De specifieke, financiële, toprisico’s voor de gemeente Heusden zijn:

Grondexploitatie € 7.000.000, diverse kans%
(programma Economie en recreatie en Bouwen en wonen)

De gemaakte berekeningen resulteren in een bedrag van naar beneden afgerond € 7 miljoen als onderdeel van het weerstandsvermogen, wat nodig is om negatieve financiële effecten van optredende risico’s op te kunnen vangen. Met de kanttekening dat ontwikkelingen vanzelfsprekend lastig voorspelbaar blijven. De Toelichting grondexploitaties 2025 en de paragraaf weerstandsvermogen geven een nadere onderbouwing van de gesignaleerde risico’s. Niet alle risico’s treden tegelijk op. Op basis van de kans van optreden, is een benodigde buffer in het weerstandsvermogen voor grondexploitaties berekend op € 7 miljoen. Dit voor het geval de werkelijke verliezen hoger uitvallen dan het verlies waarvoor voorzieningen zijn gevormd. Daarmee zijn de risico’s vanwege de grondexploitaties afdoende afgedekt.
Het risico van stikstof is net als in voorgaande jaren meegenomen als een vertragingsrisico. Ook de beperkte capaciteit op het stroomnet kan ertoe leiden dat nieuwe ontwikkelingen pas later toegang krijgen tot het stroomnet en daarmee vertraging op kunnen lopen. In de reguliere risicoberekeningen is rekening gehouden met een mogelijke vertraging van de uitgifte van gronden met 2,5 jaar.

Naast de algemene risico's (prijs, planning en programma) zijn voor de projecten de specifieke risico's in beeld gebracht. Het risico voor de Grassen is in 2025 toegenomen wat verschillende oorzaken heeft. De project specifieke risico's voor de Grassen zijn nog steeds aanzienlijk.
Bij de totstandkoming van de grondexploitatie en risicoberekeningen van de Grassen zijn ook mogelijke effecten van de geitenboerderij in de buurt van de Grassen meegewogen. Daarbij wordt steeds aangesloten op de op dan bekende ontwikkelingen in dit dossier. In de loop van de tijd is en wordt op die ontwikkelingen geanticipeerd en worden bovendien de opbrengsten enigszins voorzichtig geraamd (met name ook vanwege de resterende looptijd van het project en het feit dat opbrengsten in de loop van de tijd nog kunnen fluctueren).

Beperkte capaciteit (formatie) door uitval of niet ingevulde vacatures € 650.000, 70% kans (diverse programma's)
Vooralsnog huldigen we het uitgangspunt dat alle wensen voor formatie-uitbreiding zo veel als mogelijk intern worden opgevangen. Dat heeft tot gevolg dat de kans op overschrijding van de personeelsbudgetten groter wordt. Daarnaast is er nog steeds sprake van krapte op de arbeidsmarkt en moeilijk in te vullen vacatures. Omdat de werkzaamheden doorgaan en om het effect op de organisatie en doelstellingen te beperken wordt in sommige gevallen gekozen voor tijdelijke inhuur om de vacatures in te vullen. Dit brengt echter hogere kosten met zich mee. Daarbij komt dat het budget voor werving in 2027, net als in 2026 ongeveer € 100k lager is wat maakt dat ondanks alle verbeteringen die middels ervaring gerealiseerd worden, het ingeschatte risico zowel op kans als op effect gelijk blijft.

Asielzoekers, statushouders en alleenstaande minderjarige vreemdelingen kunnen onvoldoende in de gemeente geplaatst worden € 100.000, 50% kans (sociaal domein)
Bij het niet realiseren van de wettelijke opgaven voor asielopvang, huisvesting van statushouders en opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen bestaat het risico (trede 6 van de escalatieladder) van indeplaatsstelling door de overheid. De kosten van de daarbij getroffen maatregelen kunnen op de gemeente worden verhaald.

Frictiekosten verschuiving van GGZ naar alternatieve aanbieder Gemeint € 600.000, 50% kans (sociaal domein)
In de plannen van De Gemeint 3 wordt opgenomen dat GROEN gaat zorgen voor een vrijtoegankelijke jeugdhulpvoorziening. Dit construct gaat leiden tot een verschuiving van het budget van de GGZ naar deze nieuwe aanbieder. Dit vraagt echter wel om een gewenningsperiode, waarbij de capaciteit niet volledig ingezet of benut zal worden, en dit mogelijk zal leiden tot dubbele kosten. Deze risico-inschatting geldt voor 2027 en door monitoring wordt die voor de periode daarna opnieuw ingeschat.

Voorste Venne (extra subsidie) € 100.000, 70% kans (sociaal domein)
In de afgelopen jaren is de subsidie voor de Voorste Venne op verzoek neerwaarts bijgesteld. Dat is in de begroting met hetzelfde bedrag bijgesteld. Onlangs heeft de Voorste Venne gevraagd om een correctie op het subsidiebedrag omdat blijkt dat ze hun exploitatie niet rond krijgen. De discussie omtrent verantwoordelijkheid, regie en wat noodzakelijk is speelt nog, maar het is niet ondenkbaar dat er uiteindelijk een bijpassing zal moeten plaatsvinden.

Baanbrekers taakstelling wordt niet gehaald € 130.000, 50% kans (sociaal domein)
Baanbrekers heeft, op basis van bestuurlijke afspraken, een taakstelling in hun begroting opgenomen waarbij de gemeentelijke bijdrage niet verder stijgt dan hetgeen nu in de begroting is opgenomen. Het risico hierin is dat Baanbrekers de taakstelling niet realiseert waardoor we als deelnemer alsnog meer moeten bijdragen. Baanbrekers heeft de taakstelling voor 2027 berekend op € 338.000 Baanbrekers breed, voor Heusden zou dit, op basis van de verdeelsleutel op inwonersaantal, neerkomen op € 129.000.

Weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de algemene reserve
- stille reserves

De stand van de algemene reserve per 1 januari 2027 bedraagt op basis van deze voorliggende begroting € 59,1mln.
Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bezittingen (activa) de boekwaarde daarvan overstijgt. Het gaat hierbij om vaste activa (panden/gronden) of deelnemingen. Voorwaarde voor het opvoeren van deze stille reserves in de weerstandscapaciteit is dat de activa direct verkoopbaar zijn of tot opbrengsten leiden, indien de gemeente dat zou willen.
De gemeente heeft een behoorlijke grondpositie. In totaal bezit de gemeente bij het opstellen van de begroting 2027 594ha pachtgronden verdeeld naar 443ha vaste pacht en 151ha losse pacht. Daarnaast is nog 44,6ha in eigendom die niet verpacht is. Deze gronden zijn niet meegenomen in de bepaling van de stille reserve.

Het bepalen van de omvang van de waarde van stille reserves geeft slechts een indicatie van de verwachte opbrengstwaarde. Hiermee wordt een inschatting gemaakt van een potentiële waarde bij verkoop. Voor gronden is de combinatie van het moment van verkoop, de hoeveelheid ha, de locatie en de prijsontwikkeling op dat moment bepalend voor de werkelijke verkoopwaarde. Om die reden wordt voor het bepalen van de stille reserve uitgegaan van een bandbreedte.
Rekening houdend met de verdeling losse en vaste pacht en uitgaande van een verwachte actuele verkoopprijs gebaseerd op recente transacties/taxaties gaan we uit van een prijs die ligt tussen € 90.000 en € 100.000/ha voor geliberaliseerde (losse) pacht en tussen de € 54.000 en € 60.000/ha voor reguliere (vaste) pacht. Op basis van het aantal ha bedraagt de marktwaarde van de gronden dan tussen de circa € 37,5 en € 41,7 mln. Rekening houdend met een boekwaarde op een deel van deze gronden van in totaal € 14,6 mln., bedraagt het verschil tussen de potentiële gemiddelde opbrengstwaarde (€ 39,6 mln.) en de boekwaarde en daarmee de indicatieve gemiddelde omvang van de stille reserve € 25 mln.

Om een bedrag op te nemen voor de weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van 50% van dit gemiddelde (= € 12,5 mln). Het is immers niet reëel te veronderstellen dat een dergelijke grondpositie in één keer op de markt gezet kan worden, wat voor de beoordeling van de weerstandscapaciteit van belang is.

De structurele weerstandscapaciteit wordt gevormd door:

- het totaal van de onbenutte belastingcapaciteit
- de post onvoorziene uitgaven die structureel in de begroting is geraamd.

Omdat voor dienstverleningen het uitgangspunt van kostendekkende heffingen geldt, zit de onbenutte belastingcapaciteit uitsluitend in de onroerende zaakbelasting. Een verhoging van de OZB opbrengsten met 10% betekent circa € 1,2 mln aan extra opbrengsten. Voor de weerstandscapaciteit gaan we uit van een omvang van € 580.000 (50%) omdat een dergelijke verhoging in praktijk beperkingen kent zoals politieke haalbaarheid en gewenste maximale stijging.

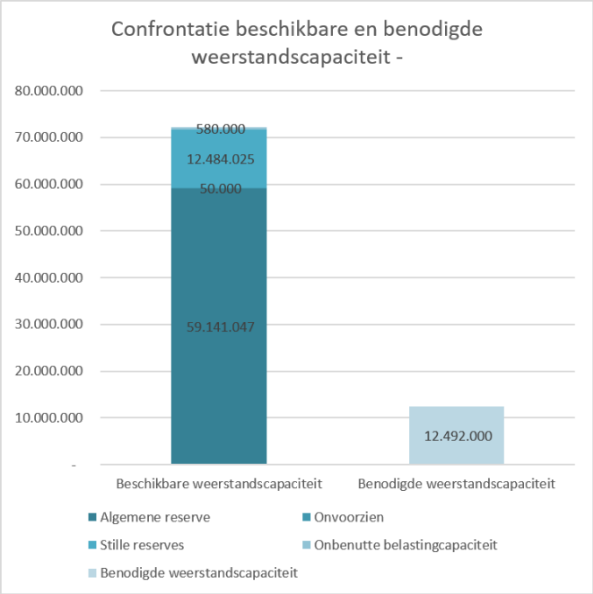
Tenslotte behoort tot de weerstandscapaciteit de post voor onvoorziene uitgaven. Deze is € 50.000. De totale beschikbare weerstandscapaciteit komt daarmee op € 72,3 mln. zoals weergegeven in de onderstaande tabel:

Bestanddeel	**Huidige omvang weerstandscapaciteit**	
Algemene reserve	59,1	mln
Onvoorzien	0,05	mln
Stille reserves	12,5	mln
Onbenutte belastingcapaciteit	0,58 +pm	mln
Totaal	**72,3 mln + pm**	

Confrontatie weerstandscapaciteit en risico's

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft het verband aan tussen de weerstandscapaciteit waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken en de risico's waarvoor geen dekkingsmaatregelen zijn getroffen. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht in hoeverre de gemeente in staat is financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit dwingt tot beleidsombuigingen en/of bezuinigingen.

In onderstaande tabel staat het totale, beschikbare weerstandsvermogen tegenover de benodigde weerstandscapaciteit.

Niet alle benoemde risico's zullen zich tegelijk voor gaan doen. Om een inschatting te maken van de benodigde weerstandscapaciteit wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo analyse. Dit is een simulatietechniek waarbij voor een risico 100.000 verschillende scenario's worden doorgerekend. De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dat is het bedrag waarmee we 90% van die scenario's kunnen dekken en 10% van de scenario's niet. Deze simulatie wordt uitgevoerd voor alle risico's met uitzondering van de risico's van de grondexploitaties. Voor grondexploitaties wordt een afzonderlijke simulatie uitgevoerd. Het totaal van deze twee simulaties is de benodigde weerstandscapaciteit en bedraagt ca. € 8,9 miljoen. De totaal beschikbare weerstandscapaciteit is berekend op € 72,3 mln.
De weerstandsratio bedraagt daarmee op het peilmoment van deze begroting derhalve:
Beschikbare weerstandscapaciteit/Benodigde weerstandscapaciteit = weerstandsratio
72,3 / 9,5 = 8,1.
Op basis van onderstaande normtabel ontwikkelt door Naris (voorheen het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NAR)), is de ratio uitstekend.

Ratio Weerstandsvermogen	**Betekenis**
> 2,0	Uitstekend
1,4 < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < 1,4	Voldoende
0,8 < 1,0	Matig
0,6 < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In de nota reserves en voorzieningen is als norm gesteld dat de weerstandsratio ten minste uit moet komen op 1,4 (ruim voldoende). Met een ratio van 8,1 voldoen we daar ruimschoots aan. De benodigde weerstandscapaciteit op dit peilmoment en rekening houdend met de overige bestanddelen van de beschikbare weerstandscapaciteit, is de minimum aan te houden buffer binnen de algemene reserve is nul. De overige bestanddelen van het risicovermogen (€ 13,1 mln) zijn toereikend om het benodigde risicovermogen (€12,5 mln = € 8,9 mln * 1,4 weerstandsratio) af te dekken, zonder dat

daarbij een beroep moet worden gedaan op de algemene reserve. Voor het doen incidentele uitgaven uit de algemene reserve kijken we naast de ratio op het peilmoment uiteraard ook naar het verwacht toekomstig verloop van de reserve.

Kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Doel daarvan is inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. In de onderstaande tabel zijn de kengetallen op basis van deze begroting 2027 toegevoegd waarbij de kengetallen zijn gebaseerd op de stand per 1-1 van het betreffende begrotingsjaar.

Kengetal	JR	Begroting	JR				Begroting
	2024	2026	2025	2027	2028	2029	2030
Netto schuldquote	38,6%	61,3%	37,8%	48,7%	76,3%	109,0%	137,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	35,1%	61,3%	33,9%	48,7%	76,3%	109,0%	137,1%
Solvabiliteitsratio	37,3%	40,2%	42,3%	44,9%	38,5%	30,9%	26,3%
Structurele exploitatieruimte	2,7%	4,2%	5,2%	3,93%	0,80%	-0,27%	0,06%
Grondexploitatie	16,9%	29,2%	21,0%	24,5%	24,8%	21,2%	15,0%
Belastingcapaciteit	90,9%	86,6%	91,9%	86,6%	86,6%	86,6%	86,6%

Netto schuldquote:
De nettoschuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Netto wil zeggen dat van de schulden eventueel uitgezette gelden worden afgetrokken. Voor de Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden eventueel uitgeleende gelden in mindering gebracht. De schuldenlast wordt vervolgens uitgedrukt in een percentage van de begrotingsomvang exclusief mutaties reserves. De schuldquote verslechterd na verwachting tot 2030 door een groei van de leningenportefeuille. Op basis van de BDO benchmark ‘financiële positie gemeenten’ valt Heusden voor 2027 in de minst risicovolle categorie (onder de 90%). Dat betekent dat we als gemeente goed in staat zijn om de kosten van de leningen in voldoende mate op te vangen binnen onze begroting in relatie tot het totaal aan inkomsten. Verder in de toekomst is de balanspositie moeilijker in te schatten en bevat daardoor vele onzekerheden en aannames. Door een stijging van de leningen richting 2030 verslechtert de schuldquote. Zie voor meer informatie over de leningen de paragraaf Financiering. In de benchmark valt een schuldquote > 130% onder de categorie Meest risicovol.

Solvabiliteit:
Met de solvabiliteit wordt aangegeven hoe groot het aandeel is van het eigen vermogen in het totaal van de passiva. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente en des te kleiner het solvabiliteitsrisico is. Op basis van de gehanteerde normen uit de

BDO benchmark wordt deze uitkomst voor de solvabiliteit beoordeeld als neutraal (tussen de 25%-50%).

Structurele exploitatieruimte:
Door het zuiveren van de incidentele lasten en baten en de mutaties uit/naar reserves, ontstaat het beeld in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. De structurele lasten en baten worden in dit kengetal uitgedrukt als percentage van de totale baten (voor mutaties reserves) van het betreffende jaar. Dit wordt gecorrigeerd voor de structurele onttrekkingen uit reserves. Dat betreft de onttrekking uit de reserve Kapitaallasten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Voor 2027 is de structurele exploitatieruimte positief en geldt als minst risicovol in de BDO benchmark. Alleen 2029 is in deze berekening negatief.

Grondexploitatie:
Indien leningen zijn afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) woningbouw/bedrijventerrein projecten, ontstaat er een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer de projecten tot uitvoering komen. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (bouwgronden in exploitatie) is ten opzichte van de totale baten (voor mutatie reserves). De ratio laat, na een stijging ten opzichte van de jaarrekening 2025, meerjarig een verdere daling zien. Onze grondpositie is nog steeds fors; in de optiek van de BDO benchmark wordt een score tussen de 20% en 35% als neutraal beoordeeld. Met de verdere uitgifte afname van de grondposities daalt dit percentage in de toekomst, maar kan door ontwikkeling van nieuwe exploitaties ook weer toenemen.

Belastingcapaciteit:
Eén van de belangrijkste instrumenten die de gemeente op dit moment heeft om een matige financiële positie te verbeteren, is het aanspreken van de niet benutte belastingcapaciteit. De OZB is naast de algemene uitkering de belangrijkste inkomstenbron. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale gemeentelijke woonlasten voor een gezin met een woning van een gemiddelde WOZ waarde (€ 948,11) te delen door het landelijke gemiddelde van het voorgaande begrotingsjaar (€ 1.095). De lokale lastendruk ligt nog steeds onder het landelijk gemiddelde. De belastingcapaciteit zegt iets over de wendbaarheid van de begroting en de mogelijkheid die er is om aanvullende opbrengsten te genereren. Een percentage onder de 95% wordt in de BDO benchmark aangeduid als minst risicovol. Dit is in de afgelopen jaren en ook in deze (meerjaren) begroting het geval.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft een groot aantal kapitaalgoederen in eigendom, zoals wegen, riolering, groen- en sportvoorzieningen en gebouwen. In deze paragraaf gaan we in op de beleidskaders voor het onderhoud van de kapitaalgoederen en de financiële vertaling ervan.

Beleidsuitgangspunten

De door de raad vastgestelde beleidsplannen vormen het kader voor het onderhoud van kapitaalgoederen. De samenhang tussen het beleid, het beheer, de uitvoering en de budgetten is vastgelegd in de beleids- c.q. beheerplannen.
In 2021 is het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR-plan) door de raad vastgesteld. Hierin is het gewenste kwaliteitsniveau van de verschillende facetten van de openbare ruimte vastgelegd. De aanbevelingen die uit de evaluatie in 2024 naar voor kwamen, worden in de opgaven meegenomen. In 2026 is gestart met het opstellen van een Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK). Dit zal naar verwachting in 2027 het IBOR-plan vervangen. In het IMBK beschrijven we de wijze waarop we het beheer van de openbare ruimte integraal en toekomstgericht organiseren. Hierbij leggen we de verbinding tussen fysieke, sociale en financiële opgaven. Thema's zoals duurzaamheid, participatie, leefbaarheid en doelmatig gebruik van middelen krijgen hierin een plek. Het IMBK fungeert dan als richtinggevend kader voor beleidsvorming, uitvoering en keuzes in beheer en onderhoud.
Op 29 oktober 2024 is het integraal huisvestingsbeleid in de vorm van de nota 'Van steen naar sleutel' door de raad vastgesteld.

Het geeft invulling aan de vijf hoofdpijlers en sluit op de volgende manier aan op de al bestaande richtinggevende beleidskaders van onze gemeente:

- Rol vastgoed binnen de gemeente Heusden: het groeien van minimale tot accommoderende gemeente waar het maatschappelijke voorzieningen betreft;
- Verschil in vastgoedaanbod: aandacht voor diversiteit en spreiding aan voorzieningen binnen de gemeentegrenzen waarbij er specifieke aandacht is voor een evenwichtige verdeling tussen sport, cultuur en welzijn;
- Accommodatiebeleid: richtinggevend hoe huisvesting kan inspelen en bijdragen aan de maatschappelijke doelen binnen onze gemeente;
- Voorzieningenniveau: richting geven aan het gewenste voorzieningenniveau binnen de gemeente, haar kernen en wijken;
- Multifunctionele accommodaties: zo effectief en betaalbaar mogelijk iedere m2 inzetten voor onze gemeente terwijl het vastgoed wel ondersteunt aan de maatschappelijke doelstelling.

Het integraal huisvestingsbeleid geeft daarnaast antwoord op de vraag hoe de gemeentelijke organisatie in stappen naar het gewenste einddoel kan groeien. Daarnaast geeft het kaders voor hoe de organisatie ingeregeld kan worden om het beleid zo efficiënt mogelijk uit te voeren.
De actuele beleidsplannen zijn:

Plan	***Raadsbesluit***	***Looptijd***
Beleidsplan wegen	september 2022	2022 - 2026
Beleidsplan openbare verlichting	september 2026	2026- 2035
Waterplan (opvolger VGRP)	september 2022	2023* - 2027
Groenbeleidsplan Heusden	14 februari 2023	2023 - 2027
Integraal Huisvestingsbeleid	29 oktober 2024	2024 – 2026
Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen	november 2023	2024 - 2028
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	februari 2025	2017* - 2026

* op 16 december 2025 is het geactualiseerde kostendekkingsplan behorende bij het Waterplan vastgesteld.
** Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs heeft een looptijd van 10 jaren (2017-2026) en is in 2025 geactualiseerd.

Algemeen

Op basis van het door de raad vastgestelde IBOR-plan zijn de minimale kwaliteitseisen bepaald. Voor de uitvoering van het onderhoud zijn de beleidsuitgangspunten en de beheerstrategie vertaald in onderhoudsmaatregelen in de beheerplannen. Daarin staan per jaar de uit te voeren onderhoudsmaatregelen en de daaraan verbonden kosten. Om de onderhoudsmaatregelen uit de planning op een efficiënte manier uit te kunnen zetten zijn er verschillende onderhoudsbestekken. De onderhoudsbestekken zijn de basis voor aanbestedingen.
Voor alle kapitaalgoederen (m.u.v. civieltechnische kunstwerken, groenstructuurplan en buitensport voorzieningen) zijn voorzieningen gevormd. De reserve voor riolering is in het verleden gevoed vanuit de bijdragen van de inwoners. Deze gelden moeten verplicht besteed worden aan riolering. Om te kunnen voldoen aan de BBV-voorschriften is bij de uitwerking van het Waterplan nu sprake van een 2-tal voorzieningen en een bestemmingsreserve. Het betreft een spaarvoorziening voor vervangingsinvesteringen, een egalisatievoorziening voor de kosten van reiniging, inspectie en onderhoud riolering en een bestemmingsreserve voor het exploitatieresultaat op taakveld riolering.

De gemeente staat de komende jaren voor een uitdagende vervangings-, en beheeropgave in de openbare ruimte. Daarbij zijn er kansen om dit integraal en toekomstbestendig uit te voren. De huidige onderhouds- en beheermiddelen zijn gericht op de instandhouding conform de vastgestelde onderhoudsniveaus in het IBOR-plan. In de praktijk blijken deze middelen bij grote integrale projecten onvoldoende toereikend. De meerkosten zullen per project in kaart worden gebracht.

Achterstallig onderhoud

De notitie materiële vaste activa van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) (januari 2020) maakt onderscheid tussen twee soorten achterstallig onderhoud:

1. Achterstallig onderhoud waarmee onveilige situaties worden gecreëerd/ontstaan en waarbij sprake is van kapitaalvernietiging is onaanvaardbaar en dient zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen een redelijke termijn hersteld te worden. Op basis van artikel 44 lid 1a BBV is de gemeente verplicht hiervoor een voorziening te vormen. Het achterstallig onderhoud wordt vervolgens ten laste van deze voorziening gebracht.
2. Er kan ook sprake zijn van achterstallig onderhoud zonder dat dit leidt tot kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties. Daar is sprake van wanneer de onderhoudstoestand van een kapitaalgoed lager is dan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Wanneer dit veroorzaakt wordt door onvoldoende beschikbaar gesteld budget door de raad is het noodzakelijk dat de raad een besluit neemt om óf meer budget beschikbaar te stellen óf het gewenste kwaliteitsniveau naar beneden bij te stellen zonder dat dit leidt tot kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties.

Hierna wordt per kapitaalgoed ingegaan op eventueel achterstallig onderhoud in de eerste of tweede betekenis van het woord.

Wegen

De gemeente is eigenaar en beheerder van circa 3,03 miljoen vierkante meter verharding. Het wegenbeleid is erop gericht dat inwoners, ondernemers en bezoekers veilig en doelmatig gebruik kunnen maken van de gemeentelijke wegen.
Het gewenste onderhoudsniveau is vastgelegd in het IBOR plan, dat in 2021 door de raad is vastgesteld. In september 2022 heeft de raad daarnaast het beleids- en beheerplan wegen vastgesteld, inclusief een uitvoeringsplan en meerjarig kostendekkingsplan. Dit plan geeft inzicht in de benodigde en beschikbare middelen voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke wegen. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen een planperiode van één tot vijf jaar, gebaseerd op weginspecties, en een daaropvolgende periode van zes tot tien jaar, gebaseerd op kostenkengetallen en algemene uitgangspunten. De uitvoeringsplanning is inmiddels geactualiseerd op basis van de weginspecties die in 2025 zijn uitgevoerd. Op 25 augustus 2026 is de raad met een RIB geïnformeerd over de concrete planning voor 2026 – 2027 met een doorkijk naar 2028.
De uitvoeringsplanning wordt iedere twee jaar geactualiseerd. Hierdoor ontstaat een voortschrijdende planning die zoveel mogelijk aansluit op onderhouds- en herinrichtingsopgaven van andere disciplines en op relevante ontwikkelingen, zoals de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) en de aanpak van netcongestie door Enexis en vervangingsopgaven van Brabant Water.

Onderhoudstoestand wegen:
Eén keer in de twee jaar worden de wegen binnen de gemeente geïnspecteerd volgens de CROW-richtlijnen. Met de resultaten van deze visuele inspectie wordt de onderhoudstoestand beoordeeld. Bij het opmaken van de jaarrekeningen wordt beoordeeld of er een mutatie moet plaatsvinden op de stand van de voorziening. Verschillende wegen zijn eind 2025 doorgeschoven in tijd, omdat deze integraal opgepakt gaan worden.
Voor de overige wegen geldt dat deze geactualiseerd zijn in de uitvoeringsplanning voor 2027, zoals vermeld in de RIB van 25 augustus 2026.
Met de vaststelling van het beleidsplan wegen is ook besloten tot een structureel hogere dotatie aan de voorziening groot onderhoud wegen. Er is nu sprake van een jaarlijkse dotatie van € 2.058.000. De verwachte onttrekking aan de voorziening groot onderhoud wegen kan op basis van de onderhoudsplanning oplopen tot een bedrag van € 2.650.000. Dit zal niet leiden tot een negatieve voorziening, doordat er aan het begin van het jaar al een bedrag in de voorziening zit.

Openbare verlichting

In september 2026 is het geactualiseerde Beleids- en Beheerplan Openbare Verlichting 2026-2030 vastgesteld. Het beleid bouwt voort op de eerder vastgestelde uitgangspunten van “Slim verlichten: alléén verlichten waar, wanneer en zoveel als nodig”, met aanvullende aandacht voor duurzaamheid, energiebesparingen toekomstbestendig beheer van de openbare ruimte. Het beleidsplan kent een doorkijk naar 2035.

De gemeente Heusden beheert ruim 11.700 lichtmasten en armaturen. De openbare verlichting draagt bij aan sociale veiligheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. De gemeente hanteert daarbij een gebiedsgerichte aanpak waarbij de hoeveelheid en het type verlichting worden afgestemd op de functie van de openbare ruimte. Tevens wordt ingezet op het beperken van lichtvervuiling, het beschermen van flora en fauna en het toepassen van innovatieve en duurzame verlichtingstechnieken.

Een belangrijke opgave binnen deze beleidsperiode is de verdere verduurzaming van het areaal. Eind 2025 bestaat nog 46% van de armaturen uit conventionele verlichting. Uiterlijk eind 2029 worden alle conventionele armaturen vervangen door energiezuinige LED-armaturen met dimfunctionaliteit. Hiermee wordt invulling gegeven aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord en wordt een energiebesparing van circa 56% ten opzichte van het referentiejaar 2013 gerealiseerd.
Voor beheer en onderhoud wordt gewerkt volgens een planmatige en risicogestuurde aanpak. Lichtmasten worden vervangen bij het bereiken van de technische levensduur van 50 jaar en armaturen bij een technische levensduur van 25 jaar. Door structureel beheer, onderhoud, inspecties en vervangingen uit te voeren wordt de kwaliteit en veiligheid van de openbare verlichtingsinstallatie gewaarborgd.

Voor de uitvoering van het beleidsplan is in de periode 2026-2030 een omvangrijke vervangingsopgave vastgesteld. Voor 2027 is een investeringsbudget van circa € 830.000 geraamd voor de vervanging van lichtmasten en armaturen. De totale vervangingsinvesteringen bedragen in de periode 2026-2030 circa € 3,2 miljoen.

De jaarlijkse exploitatielasten bestaan uit beheer- en onderhoudskosten en energie- en netbeheerkosten. Voor 2027 bedragen de beheer- en onderhoudskosten circa € 169.000. De energie- en netbeheerkosten bedragen circa € 354.000, waarmee de totale exploitatiekosten uitkomen op circa € 523.000 exclusief indexering. De voor de begroting gehanteerde geïndexeerde exploitatielasten bedragen circa € 545.000. Door de verdere vervanging van conventionele verlichting door LED-armaturen nemen met name de energiekosten af gedurende de beleidsperiode. De totale exploitatiekosten dalen van circa € 534.000 in 2026 naar € 449.000 in 2030.
Met de beschikbare investerings- en exploitatiemiddelen kan uitvoering worden gegeven aan de vervangingsopgave, wordt de veiligheid en kwaliteit van de openbare verlichting geborgd en wordt invulling gegeven aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Heusden.

Civiele kunstwerken

De gemeente Heusden heeft +/- 170 civieltechnische kunstwerken in beheer. Onder deze objecten worden verstaan bouwwerken die gemaakt zijn van metselwerk, beton, hout, staal of kunststof. Hieronder vallen bijvoorbeeld; bruggen, viaducten, tunnels, steigers, kademuren en damwanden of aanmeer voorzieningen zoals, meerpalen en remmingwerken.

De afgelopen jaren zijn een aantal geplande onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd met de hiervoor in de begroting beschikbare middelen. Het voor 2023 geplande groot onderhoud aan de Burgemeester Schweitzertunnel is doorgeschoven naar Q1/ Q2 2027. Momenteel vindt een nader onderzoek naar eigenaarschap plaats aan de Burgemeester Schweitzertunnel. Op basis van dit onderzoek worden de onderhoudsmaatregelen bepaald en uitgevoerd.

In 2023 zijn de civieltechnische kunstwerken weer geïnspecteerd. Op basis van deze inspectieresultaten worden de beschikbare middelen ingezet voor de meest urgente onderhoudsmaatregelen.

In het najaar van 2026 worden nieuwe inspecties uitgevoerd aan de civieltechnische kunstwerken. De resultaten hiervan vormen de basis voor een nieuw beheer- en onderhoudsplan, inclusief de bijbehorende budgetraming voor de periode 2027 tot en met 2029.

Op basis van de huidige inzichten verwachten wij dat de onderhoudsbehoefte van de civieltechnische kunstwerken de komende jaren zal toenemen. Dit hangt samen met de leeftijd van een deel van het areaal en sluit aan bij het landelijke beeld dat veel civieltechnische kunstwerken uit de jaren zestig en zeventig een fase bereiken waarin intensiever onderhoud en op termijn vervangingsmaatregelen noodzakelijk worden. De resultaten van de inspecties in 2026 zullen hierover meer duidelijkheid verschaffen.

In het beleidsplan integraal beheer openbare ruimte is het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte bepaald en daarmee ook voor de civieltechnische kunstwerken.

Riolering en water

Het waterbeleid (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan en het Waterplan) is verwerkt in een integraal waterplan. In dit waterplan is alles wat met water te maken heeft opgenomen. Op het punt van klimaatadaptatie en een duurzame omgang met water vormt het waterplan een van de pijlers onder de duurzaamheidsagenda. Dit Waterplan omvat de water-, en klimaatadaptatiestrategie voor de jaren 2023-2027. Op 27 september 2022 is het waterplan door de raad vastgesteld.

In december 2025 is een geactualiseerd kostendekkingsplan aan de raad voorgelegd. Hierin wordt aangegeven wat er nog nodig is voor de realisatie van het waterplan 2023-2027. In de cijfers voor begroting 2027 zijn alleen de bekende indexeringen verwerkt.
De gemeente heeft verschillende zorgplichten als het gaat over water:

- het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie;
- het inzamelen en verwerken van het overtollige afvloeiende hemelwater;
- de grondwaterzorgplicht. De gemeente moet de regie nemen als er nadelige gevolgen optreden door de grondwaterstand (voor een aan de grond gegeven bestemming);
- doordat oppervlaktewater steeds vaker ingezet wordt voor de hemelwatertaak ontstaat impliciet ook een oppervlaktewatertaak.

Met de vaststelling van het waterplan is tevens besloten om vanaf 2019 voor vervangingsinvesteringen de systematiek van het ideaalcomplex (spaarvariant) te gaan hanteren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een spaarvoorziening voor afdekking van toekomstige vervangingsinvesteringen. Fluctuaties in het verloop van de werkelijke kosten voor groot onderhoud kunnen worden geëgaliseerd met de voorziening groot onderhoud Riolering.

Bij de uitvoering van vervangingsinvesteringen is een achterstand ontstaan ten opzichte van de programmering zoals opgenomen in het kostendekkingsplan. Dat heeft tot dusver niet geleid tot een vermindering van de kwaliteit van het rioleringsstelsel. In de klimaat- en afkoppelambitie zal de komende jaren een versnelling aangebracht worden. De aanleg van een hemelwaterstelsel in Oudheusden en grote waterbergingen bij Vlijmen en Elshout en het project Oranjeveld Drunen zijn daar voorbeelden van. In de mechanische riolering worden gemaalcomputers vervangen en wordt de communicatie omgebouwd van 2G naar 4G/5G.

De voor het waterplan benodigde middelen worden via inkomsten uit de rioolheffing gerealiseerd. Door het besluit om te gaan sparen voor toekomstige vervangingsinvesteringen stijgt de rioolheffing meer dan alleen voor inflatiecorrectie nodig is.

In 2026 en 2027 wordt een nieuw Systeemoverzicht Stedelijk Water opgesteld. Dit vormt de basis voor het Programma Water, riolering en klimaatadaptatie. Dit programma zal de vervanger zijn van het huidige waterplan.

Op het gebied van baggeren is omwille van capaciteit nog geen uitvoering gegeven aan het baggerplan dat in 2012 is opgesteld. De jaarlijkse storting in de voorziening was overigens niet dusdanig dat daaruit gelijk grote baggerwerkzaamheden bekostigd konden worden. Daarmee is een achterstand in de baggerprogrammering ontstaan en is de hoeveelheid bagger toegenomen door de jaarlijkse aanwas. Om dat in beeld te krijgen is in 2025 en 2026 een inventarisatie gedaan naar de hoeveelheid en kwaliteit van het baggerslib in de wateren. Op basis daarvan wordt in 2026 een baggerplan opgesteld met een strategie en een middelenparagraaf voor het baggeren in de jaren 2027 en verder. Dit baggerplan wordt eind 2026 aan de raad voorgelegd.

Groen- en sportvoorziening

In het Groenbeleidsplan 2023-2027 ligt vast welke groenelementen vanuit stedenbouwkundig, landschappelijk, cultuurhistorisch en/of ecologisch oogpunt dragend en beeldbepalend zijn voor de gemeente Heusden. Het draagt zorg voor behoud en waar mogelijk versterking van het groene karakter van de gemeente. Dit groenbeleidsplan gaat uit van een integrale benadering van het groen op zowel beleids- als beheerniveau. Dit heeft invloed op zowel het inrichtingsniveau (beleid) als het beheerniveau (omvormingen). De ambities uit de duurzaamheidsagenda op het onderwerp ‘biodiversiteit’ zijn hier een voorbeeld van en vragen bijvoorbeeld om extensiever onderhoud van een deel van de gazons binnen de gemeente. Daarnaast krijg naar aanleiding van het project Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat de compensatie van groen nadrukkelijk de aandacht.
De gemeente is eigenaar en beheerder van in totaal circa 2,7 miljoen vierkante meter groen. In dit groen staan ongeveer 30.000 bomen. Daarnaast is er 183 kilometer aan sloten te onderhouden. De inrichting van het openbare groen wordt over het algemeen bepaald bij de aanleg van een wijk of buurt, bij een nieuwe investering of bij een reconstructie. Het groenbeleidsplan bepaalt in ruimtelijke zin het groene kader van de gemeente en de manier waarop dit in stand wordt gehouden en beschermd. Op 10 februari 2026 is een groennorm voorgelegd aan de raad om te zorgen dat in elke nieuwe wijk ook voldoende groen komt. Voor het duurzaam onderhouden van de bomen in de gemeente worden deze eens in de vijf jaar gecontroleerd en gesnoeid. Daarbij gaat het ten eerste om de veiligheid, maar ook om het voorkomen van overlast voor verkeer en ten behoeve van duurzame groei. Hiervoor zijn extra middelen beschikbaar gesteld.

In het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte is het onderhoudsniveau van het gemeentelijk groen bepaald. Dit is in 2021 door de raad vastgesteld. Voor de uitvoering van het onderhoud is in de exploitatie budget en capaciteit beschikbaar dat voor het grootste deel uit de interne personeelskosten van de buitendienst bestaat.

De kwaliteit van de sportvelden wordt over het algemeen als goed bestempeld. Dit blijkt ook uit het in 2020 geactualiseerde beheerplan voor de sportvelden en de terreininrichting. Het groot onderhoud van de sportvelden is uitbesteed. Dagelijks onderhoudswerkzaamheden worden in eigen beheer uitgevoerd. De huidige budgetten zijn voldoende voor het regulier en groot onderhoud. Voor kosten van renovaties worden indien noodzakelijk middels afzonderlijke voorstellen extra middelen gevraagd.

Gemeentelijke gebouwen

Het beheer en onderhoud omvat circa 47 gemeentelijke gebouwen. De gebruikers/huurders moeten er op kunnen vertrouwen dat zij op een goede manier gebruik kunnen maken van deze gebouwen. Dit moet de gemeente realiseren tegen maatschappelijk acceptabele kosten en in lijn met de budgetten in de begroting. Vanzelfsprekend moet hierbij worden voldaan aan de wettelijke eisen.
Op 29 oktober 2024 is het integraal huisvestingsbeleid in de vorm van de nota ‘Van steen naar sleutel’ door de raad vastgesteld. Het technische kwaliteitsniveau (onderhoudsniveau) van de gemeentelijke gebouwen staat beschreven in het beheerplan. In het nieuwe integraal huisvestingsbeleid wordt ook verwezen naar het kader "Ambitie en aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed" dat op 25 juni 2025 in de raad is vastgesteld (RV Ambitie en aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed) en de Strategie Integrale Circulariteit Heusden 2025-2035. In dit kader wordt beschreven hoe we omgaan met verduurzaming en circulariteit.

Om de technische staat van onze gebouwen in beeld te krijgen is er in 2022 een inspectie uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn verwerkt in het nieuwe MJOP 2024-2028 waarbij geconcludeerd is dat er enkele objecten zijn waarbij incidentele onderdelen technisch in een matige conditie verkeren en beginnende veroudering vertonen. De onderdelen met conditieniveau 4 zijn in de planning voor onderhoud of vervanging opgenomen in het MJOP 2024-2028.

De raad heeft op 14 november 2023 een geactualiseerd beheerplan en meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2024-2028 vastgesteld. Hiermee wordt het beheer en onderhoud van de ‘gemeentelijke gebouwen” geregeld. Hierbij is de beweging ingezet om qua onderhoudsniveau van ‘veilig en heel’ naar de (onderhouds)norm NEN 2767 (niveau 3 = redelijke conditie) te komen. Door deze norm te gaan hanteren wordt er eenduidig en objectief naar de conditie van de panden gekeken en zo op een gedegen manier het onderhoudsniveau bepaald. ‘Daarnaast wordt met dit geactualiseerde plan ook een impuls gegeven aan de verduurzaming van onze gebouwen. De verduurzaming wordt aangepakt in de lijn met de Ambitie en aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed, vastgesteld door de raad 25 juni 2025. De uitgangspunten voor het beheer en het onderhoud van de gebouwen zijn dat gebouwen goed blijven functioneren volgens het huidige gebruik. Bij dit onderhoudsniveau zijn esthetica en comfort van minder belang. Waar mogelijk wordt bij onderhoud zoveel mogelijk gekozen voor duurzame/energiezuinige c.q. besparende oplossingen. Naast het beheer en onderhoud aan de ‘vaste’ gemeentelijke gebouwen zijn er nog een aantal gebouwen waar alleen klachten onderhoud wordt uitgevoerd omdat deze tijdelijk in beheer zijn bij de gemeente.

Op basis van dit actuele beheerplan is ook het verloop van de voorziening Onderhoud gemeentelijke gebouwen opnieuw beoordeeld. De omvang van de voorziening, rekening houdend met de jaarlijkse toevoegingen, moet toereikend zijn om het toekomstig geplande groot onderhoud op elk moment in de tijd ten laste van de voorziening te kunnen brengen. Dit is momenteel het geval. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Onderwijsgebouwen

De gemeente is op grond van de wet verantwoordelijk voor het realiseren van onderwijshuisvesting. Dit omvat onder meer nieuwbouw, uitbreiding capaciteit en tijdelijke huisvesting. Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de instandhouding van de schoolgebouwen waaronder het onderhoud en de onderwijskundige aanpassingen in het gebouw. Als nadere invulling van de wettelijke zorgplicht is de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heusden 2022 vastgesteld. Daarnaast is er een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2017-2026 vastgesteld en wordt elke twee jaar geactualiseerd. Het Integraal Huisvestingsplan onderwijs vormt het kader voor meerjarige investeringsafspraken tussen gemeenten en schoolbesturen. In februari 2025 is het geactualiseerde IHP onderwijs vastgesteld. Overigens zijn in deze begroting opgenomen bedragen voor het IHP onderwijs, conform de voorjaarsnota, bijgesteld aan de (geïndexeerde) VNG normbedragen onderwijshuisvesting 2026. In samenwerking met de schoolbesturen start in 2026 het traject voor de totstandkoming van een nieuw integraal onderwijs huisvestingsplan inclusief financieel kader en wordt daarom niet meegenomen in dit hoofdstuk.

Lokalen voor bewegingsonderwijs

Voor de lokalen voor bewegingsonderwijs geldt dat het schoolbestuur een aanvraag doet voor het buitenonderhoud en dat de gemeente deze aanvraag toetst. Er is geen aanvraag voor buitenonderhoud gymzalen ingediend. Daarmee kan ook verondersteld worden dat er geen achterstallig onderhoud is en de onderhoudstoestand voldoet aan het gewenste kwaliteitsniveau. In de begroting is een structureel bedrag beschikbaar voor het onderhoud. De meer of minder kosten worden gemuteerd met een reserve.

Middelen

In onderstaande tabel is aangegeven welke middelen in 2026 en 2027 beschikbaar zijn voor het in goede staat houden van de in deze paragraaf beschreven onderdelen van de openbare ruimte.

Beheerplan	Begroting 2026 kosten klein en groot onderhoud na wijziging	Begroting 2027 kosten klein en groot onderhoud	Stand reserve/ voorziening 31 december 2026
Wegen	€ 2.881.375	€ 2.887.025	€ 6.325.000
Openbare verlichting 2026 t/m 2035	€ 94.500	€ 93.500	€ 727.000
Civiele kunstwerken	€ 66.700	€ 84.750	n.v.t.
Waterplan 2023 t/m 2027	€ 1.720.327	€ 1.737.500	€ 1.022.000
Water Baggerplan	€ 100.000	€ 100.000	€ 906.000
Groenstructuurplan (projectmatig onderhoud)	€ 439.250	€ 452.640	n.v.t.
Buitensportvoorzieningen	€ 306.360	€ 312.350	n.v.t.
Gebouwen	€ 2.115.041	€ 1.655.056	€ 1.717.000
Lokalen bewegingsonderwijs	0	0	€ 1.324.000
Totaal	**€ 7.723.552**	**€ 7.322.821**	

Financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) stelt regels aan de financieringsfunctie van gemeenten en biedt een kader voor de beheersing van de risico's die uit deze functie voortvloeien. Deze regelgeving is door de gemeente Heusden vastgelegd in de Financiële verordening gemeente Heusden en het Treasurystatuut 2025.
De voornaamste doelstellingen van de treasuryfunctie zijn het beperken van financiële risico's en het verbeteren van het renteresultaat. In de financieringsparagraaf is aangegeven op welke wijze de gemeente Heusden hier invulling aan geeft.

Financiële ontwikkeling en beleid

Vanaf juni 2024 is de ECB gestart met een reeks renteverlagingen, waardoor de herfinancieringsrente op 11 juni 2025 uitkwam op 2,15%. In juni 2026 heeft de ECB de rente vervolgens met 0,25 procentpunt verhoogd naar 2,40%. Deze renteverhoging was een reactie op toenemende inflatierisico's en de wens om de inflatie duurzaam rond de doelstelling van 2% te houden.
De ECB blijft haar rentebeleid baseren op actuele economische en monetaire ontwikkelingen binnen het eurogebied. Daarbij worden onder meer de inflatieontwikkeling, economische groei en internationale ontwikkelingen nauwlettend gevolgd. Op basis van deze gegevens beoordeelt de ECB periodiek of verdere aanpassingen van de beleidsrentes noodzakelijk zijn.
Door de BNG, onze huisbankier wordt sinds 11 juni 2025 een tarief van 4,75% rente gerekend voor "rood" staan en wordt 1,25% rente vergoed over een positief saldo.
De Amerikaanse centrale bank (Federal Reserve, Fed) heeft na een periode van stabiele rente de Fed vanaf 2024 en 2025 geleidelijk verlaagd. Sinds december 2025 bedraagt de federal funds rate 3,50% - 3,75%. Tijdens de meest recente vergadering van 17 juni 2026 heeft de Fed besloten deze rente ongewijzigd te laten. Daarbij gaf de centrale bank aan dat de inflatie nog altijd boven de langetermijndoelstelling van 2% ligt, terwijl de Amerikaanse economie en arbeidsmarkt zich relatief sterk blijven ontwikkelen.
Zowel in de Verenigde Staten als in Europa is de inflatie sinds de piekniveaus van 2022 aanzienlijk afgenomen. Hoewel de inflatieontwikkeling gunstiger is geworden, blijft onzekerheid bestaan over het verdere verloop. Internationale spanningen, geopolitieke conflicten, ontwikkelingen op de energiemarkten en handelsverstoringen kunnen invloed hebben op de prijsontwikkeling en daarmee op het monetaire beleid van centrale banken. De ontwikkeling van de kapitaalmarktrente blijft daarom moeilijk voorspelbaar. Deze is in belangrijke mate afhankelijk van de inflatieontwikkeling, de economische groei en de toekomstige beleidskeuzes van zowel de Federal Reserve als de Europese Centrale Bank. Centrale banken blijven de economische ontwikkelingen nauwgezet volgen en zullen hun rentebeleid waar nodig aanpassen om prijsstabiliteit te waarborgen.

Schatkistbankieren

Gemeenten zijn sinds 2014 verplicht om tegoeden uitsluitend bij het Rijk of andere decentrale overheden weg te zetten. Het primaire doel van de maatregel is het terugdringen van de staatsschuld. Het drempelbedrag is 2% van het begrotingstotaal. Liquiditeitsoverschotten boven het drempelbedrag worden overgeboekt naar de schatkist. In 2025 zijn de liquiditeitsoverschotten, die ontstonden omdat vertraagde grote investeringen zoals GOL, waarvan in de liquiditeitsprognose was voorzien dat deze zouden worden uitgevoerd, weggezet in de schatkist. De hierbij ontvangen rente is verantwoord binnen het taakveld treasury. De gemeente Heusden heeft in 2026 ook te maken met liquiditeitsoverschotten door vertraagde facturering van grote projecten, de hierbij ontvangen rente wordt verantwoord binnen het taakveld treasury. Het door de schatkist over uitstaande liquiditeiten vergoede rentepercentage wordt beïnvloed door de rente van de ECB. Als reactie op de renteverlagingen van de ECB in 2025 is het rentepercentage verlaagd van 2,91% op 1 januari 2025 naar 1,92% ultimo juli 2025. In juni 2026 is naar aanleiding van de verhoging van het rentepercentage van de ECB het rentepercentage van de schatkist verhoogt naar 2,19%.

Wet Hof
Op grond van Europese afspraken mag het begrotingstekort van de Nederlandse overheid niet groter dan 3% zijn. Het Rijk wil er met de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) voor zorgen dat gemeenten een bijdrage leveren aan het terugdringen van het overheidstekort. Hiervoor wordt een limiet gesteld aan de bijdrage die gemeenten in het begrotingstekort mogen hebben. Overschrijding van deze limiet kan daarbij tot sancties leiden.

Volgens de Voorjaarsnota 2026 van de rijksoverheid blijft het begrotingstekort in 2027 naar verwachting 2,9% van het bbp, net onder de Europese grens van 3%. Voor de daaropvolgende jaren wordt een geleidelijke verbetering van het begrotingssaldo verwacht, waarbij het kabinet stuurt op een tekort van ongeveer 2,1% van het bbp in 2030. De overheidsschuld blijft daarbij naar verwachting onder de 50% van het bbp, waarmee Nederland binnen de Europese begrotingsregels blijft.

Rentevisie
Om onderbouwde financieringsbeslissingen te kunnen nemen, is het belangrijk om een inschatting te maken van de toekomstige renteontwikkeling. Deze zogeheten rentevisie wordt jaarlijks opgesteld en is gebaseerd op de verwachtingen van diverse financiële instellingen.
In de begroting wordt een rente voor kortlopende leningen (≤ 1 jaar) en een rente voor langlopende leningen (> 1 jaar) gehanteerd. De ontwikkeling van de korte rente is vooral afhankelijk van de inflatie. De hoogte van de lange rente wordt vooral bepaald door de economische groei.
Steeds minder banken geven de verwachtingen voor de rente af. We hebben gekozen om vooralsnog het gemiddelde van de huidig geoffreerde rentes van de BNG en ook actuele geldaanbieders te nemen als basis voor de rente van 2027. Het laatste ECB besluit laat zien dat de te verwachte inflatie in de eurozone de komende jaren terugkeert naar de doelstelling van 2%, terwijl de economische groei gematigd blijft. Onder deze omstandigheden ontstaat ruimte voor een geleidelijke verlaging van de beleidsrente. Ondanks de aanwezige geopolitieke onzekerheden lijkt een verdere rentedaling volgens de ECB op middellange termijn aannemelijker dan aanvullende renteverhogingen. Hierdoor kan ook de rente op langlopende financieringen naar verwachting geleidelijk afnemen. Voor de begroting is er voor de jaren 2028 en verder dan ook gerekend met een rente van 2,00% voor korte leningen en voor lange leningen met een rente van 3,00%. Voor 2027 gerekend met een rente van respectievelijk van 2,5% en 3,5%. Uitgaande van deze rentepercentages zijn de renterisico's beoordeeld en opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

	Huidig	Rente begroting 2027	Rente begroting 2028 ev
Korte rente	2,47%	2,50%	2,00%
Lange rente (15 jr lineair)	3,49%	3,50%	3,00%

Financieringsbeleid

Voor de jaren 2027 t/m 2030 wordt rekening gehouden met een (her)financieringsbehoefte van respectievelijk € 42,5 miljoen (2027); € 52 miljoen (2028); € 61,5 miljoen (2029) en € 26 miljoen (2030). Dit bedrag heeft grotendeels betrekking op de herfinanciering van bestaande leningen en een aantal grotere projecten.
De huidige rentestanden en de renteverwachting zorgen ervoor dat in de jaren 2027 t/m 2030 maximaal wordt ingezet op het aantrekken van kortlopende geldleningen binnen de kasgeld limiet, in de berekeningen is uitgegaan van € 10.000.000 structureel korte geldleningen. De reden om dit te doen is dat het rentepercentage van het “korte” geld voordeliger is dan het rentepercentage van het “lange” geld. Daarnaast zullen langlopende geldleningen worden opgenomen wanneer dat noodzakelijk is.
Begin 2026 bedraagt de portefeuille van langlopende geldleningen een bedrag van € 61,5 miljoen naar verwachting bedraagt de portefeuille aan het einde van 2030 € 181 miljoen. In onderstaande tabel is het verloop van de lening portefeuille alsmede de rentelast en de gemiddelde rentedruk weergegeven.

	stand 1-1	opname	aflossing	stand 31-12	rentelasten	gemiddelde rentedruk
2026	61.460.000		12.646.667	48.813.333	1.241.188	2,25%
2027	48.813.333	42.500.000	5.480.000	85.833.333	1.721.452	2,56%
2028	85.833.333	52.000.000	15.913.333	121.920.000	3.117.951	3,00%
2029	121.920.000	61.500.000	14.580.000	168.840.000	4.444.395	3,06%
2030	168.840.000	26.000.000	13.680.000	181.160.000	5.283.896	3,02%

De toename in 2027, 2028, 2029 en 2030 wordt, naast de herfinancieren van aflossingen, met name veroorzaakt door de liquiditeitsvraag voor onderstaande geplande grote projecten:

- GOL algemene kosten, snelfietsroute en mitigerende maatregelen waarvan nog € 35 miljoen gepland in; 2027; 2028; 2029 en 2030
- Centrale huisvesting € 28 miljoen gepland in 2027, 2028 en 2029;
- Investeringen IHP in totaal € 60 miljoen gepland in 2027 t/m 2030;
- Investeringen Waterplan € 29 miljoen gepland in 2027 t/m 2030.

De rentedruk die voor langlopende geldleningen (gemiddeld gerekend over een jaar) is berekend is voor het jaar 2026 2,25 %. Door de mutaties die de vaste leningenportefeuille in de jaren 2027 t/m 2030 zal ondergaan zal de gemiddelde rente stijgen zoals in de hiervoor staande tabel is opgenomen.

Aan de boekwaarde van de investeringen die zijn opgenomen in de staat van activa, de deelnemingen en de waarde van de voorraad bouwgrond wordt rente toegerekend via een rekenrente. In de begroting 2026 was conform de regels van het BBV de rekenrente berekend op 0,95%. Met name omdat investeringen, met name facturatie van het GOL, beperkt plaats vindt in 2026 kan de rekenrente voor 2026 worden bijgesteld naar 0,6%. Hiertoe wordt in de 2^{e} berap 2026 een toelichting opgenomen.
Voor de begroting 2027 is de renteomslag berekend op basis van de herziene notitie rente van het BBV. Het nu berekende omslagpercentage komt uit op 1,1%. Het verschil tussen de toegerekende rente aan investeringen en de werkelijk betaalde rente is het renteresultaat. Het renteresultaat wordt voor 2027 geraamd op circa - € 172.562 (11,5 %). Er wordt meer doorbelast naar kostendragers dan dat het saldo van betaalde en ontvangen rente is. Hiermee blijft het binnen de 25% afwijking die de notitie rente voorschrijft. Het renteresultaat is opgenomen op het taakveld treasury. Het schema van de rentetoerekening ziet er als volgt uit:

Schema rentetoerekening begroting 2027

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				1.956.869
b.	De externe rentebaten (idem)			-/-	204.767
	Saldo rentelasten en rentebaten				1.752.102
c.	De rente die aan de grondexploitatie **moet** worden doorberekend	-/-	419.339		
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: riolering)	-/-	0		
				-/-	419.339
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				1.332.763
d1.	Rente over eigen vermogen				0
d2.	Rente over voorzieningen				165.102
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente				1.497.865
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (rente-omslag en stelposten)			-/-	1.670.426
f.	Verwacht negatief renteresultaat op het taakveld treasury			-/-	172.562

Risico's

Kasgeldlimiet

De kortlopende schuld mag op grond van de Wet fido niet hoger zijn dan 8,5% van het totaalbedrag van de uitgaven van de begroting. Deze zogeheten kasgeldlimiet is bedoeld om het renterisico op de kortlopende verplichtingen van gemeenten te beperken. Voor de gemeente Heusden bedraagt de limiet voor 2027 circa € 12,8 miljoen. Omdat de rentestructuur aanleiding geeft om maximaal korte geldleningen aan te trekken zal er aandacht moeten zijn voor deze maximale grens.

Renterisiconorm

Het renterisico op de langlopende schuld is in de Wet fido gemaximeerd met de renterisiconorm en mag niet hoger zijn dan 20% van het totaalbedrag van de uitgaven van de begroting. Het doel van de norm is een evenwichtige spreiding van de leningenportefeuille en de daaraan verbonden renterisico`s. Deze spreiding is gewenst, om te voorkomen dat in één jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille moet worden geherfinancierd of aan renteherziening onderhevig is. Als de rente op dat moment namelijk hoog staat, kan een aanzienlijk rentenadeel ontstaan. Voor de gemeente Heusden bedraagt de renterisiconorm voor 2027 circa € 30 miljoen.
Onderstaande tabel geeft een prognose van het renterisico op de vaste schuld voor de periode 2027-2030. Hieruit blijkt dat de renterisiconorm structureel niet wordt overschreden.

RENTERISICO VASTE SCHULD (Bedragen x EUR 1.000)

Variabelen	2027	2028	2029	2030
1. Renterisico	5.480	15.913	14.580	13.680
2. Renterisiconorm	30.037	30.290	33.200	34.175
3. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (2 - 1)	24.557	14.377	18.620	20.495

Bedrijfsvoering

Heuse Service

Het merk Dromen. Doen. Heusden. positioneert de gemeente Heusden als de gemeente voor doeners met een droom. Doeners met een droom zijn mensen die het voortouw willen nemen en werk willen maken van hun eigen dromen en van Heusden. HeuseService is binnen dit merk het dienstverleningsconcept met als kernwaarden: de klant centraal, dialoog & samenwerking en aanspreken & verantwoordelijkheid nemen.

Het merk kent vier kernelementen: de merkbelofte Dromen. Doen. Heusden., dienstverleningsconcept HeuseService, de MogelijkMakers als de mensen die het uitvoeren en de Heusdense School waar zij zich bekwamen in hun vakmanschap van MogelijkMaker. Dit begint al tijdens de werving en selectie van nieuwe medewerkers via de MatchPoint-dagen. Eenmaal in dienst, krijgen medewerkers in de Heusdense School een relevant aanbod aan opleidingen, trainingen, workshops en andere activiteiten. We steken veel energie in onze eigen medewerkers, omdat wij geloven dat houding en gedrag van al onze MogelijkMakers het verschil maken. In 2027 zetten we deze lijn onverminderd door. Bijvoorbeeld met de trainingen gespreksvaardigheden en publieksgericht schrijven.

Dromen. Doen. Heusden. krijgt ook extern aandacht. Niet als marketing van de gemeente. We halen graag voorbeelden op van Doeners met een Droom en we blijven andere mooie voorbeelden van initiatieven van inwoners en ondernemers ook in 2027 in het zonnetje zetten. Bijvoorbeeld door maandelijks een Heusdense Doener te huldigen.

Onze kernwaarde dialoog en samenwerking brengen we extern net zo in praktijk als intern. Bekende voorbeelden hiervan zijn onder andere Buurt Bestuurt, de jeugdburgemeesters en jeugdambassadeurs, jaarlijkse enkele ontmoetingen van het college met middelbare scholieren, accountmanagers op diverse werkgebieden, de initiatieventafel, de inloopspreekuren van het college, openbare themabijeenkomsten. We blijven werken met het in 2023 opgestelde en eind 2026 geëvalueerde participatiedocument ‘Naar gerichter participeren’. We gaan ook door met wijkgericht communiceren met de wijkwebpagina's op onze website. Op die wijkwebpagina's vinden mensen nieuws, projecten en werkzaamheden in hun wijk. We gaan ook door met de wijkbezoeken van raad en college. Wijkgericht communiceren past bij onze kernwaarde de klant centraal, omdat voor inwoners hun directe woon- en leefomgeving belangrijk is.

HRM

De leidende principes van het personeelsbeleid blijven ook in 2027 richtinggevend voor de manier waarop we werken en samenwerken. Deze principes zijn verbonden aan onze merkbelofte Dromen. Doen. Heusden. en aan onze kernwaarden. We blijven werken vanuit vertrouwen, eigen verantwoordelijkheid, gezond verstand en warme bureaucratie. Daarmee geven we MogelijkMakers ruimte om hun vakmanschap in te zetten, verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken aan goede dienstverlening aan onze klant.
Tegelijkertijd vraagt de maatschappelijke en organisatorische context steeds meer van onze medewerkers en leidinggevenden. De arbeidsmarkt blijft krap, de opgaven worden complexer en ontwikkelingen zoals digitalisering, kunstmatige intelligentie en veranderende wet- en regelgeving vragen om wendbaarheid. HRM ondersteunt de organisatie hierbij door te blijven investeren in goed werkgeverschap, duurzame inzetbaarheid, ontwikkeling, passende ondersteuning van leidinggevenden en een gezonde balans tussen ruimte, vertrouwen en duidelijke kaders.

Heusdense school

De Heusdense School blijft de plek waar MogelijkMakers hun vakmanschap ontwikkelen, onderhouden en versterken. In 2027 leggen we daarbij meer nadruk op het vakmanschap van MogelijkMaken in de dagelijkse praktijk. Dat vakmanschap gaat niet alleen over kennis en

vaardigheden, maar ook over houding, samenwerking en het vermogen om zorgvuldig af te wegen. MogelijkMakers werken steeds vaker in situaties waarin niet alles vooraf helder is, belangen kunnen botsen en verwachtingen hoog zijn. Dat vraagt om medewerkers en leidinggevenden die kunnen puzzelen, risico's benoemen, belangen integraal afwegen en keuzes goed kunnen uitleggen.
In 2027 gebruiken we de Heusdense School om dit vakmanschap verder te verdiepen. We borduren daarbij voort op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren.
Naast deze verdieping blijft er aandacht voor praktische vaardigheden die MogelijkMakers nodig hebben in hun werk. Denk aan gespreksvaardigheden, publieksgericht schrijven, omgaan met agressie, vitaliteit (Fitte MogelijkMaker) en het verantwoord benutten van digitale middelen en AI. Zo draagt de Heusdense School bij aan een lerende organisatie waarin medewerkers hun vakmanschap blijven ontwikkelen en waarin kennis, ervaring en professionele afwegingen actief worden gedeeld.

Arbeidsmarkt en goed werkgeverschap
De arbeidsmarkt blijft ook in 2027 een belangrijk aandachtspunt. Het aantrekken, behouden en ontwikkelen van talent is essentieel om de dienstverlening en uitvoering op peil te houden. We blijven daarom inzetten op een herkenbaar werkgeversprofiel, zorgvuldige en effectieve werving en selectie, goede onboarding en het bieden van ontwikkelmogelijkheden binnen de organisatie.
Onze inzet blijft gericht op boeien, binden en groeien. We kijken actief naar talenten, ontwikkelkansen en mogelijkheden voor doorstroom. Ook blijven we investeren in stages zodat we toekomstig talent vroegtijdig kunnen interesseren voor werken bij een gemeente. Daarbij houden we oog voor de specifieke schaarste in bepaalde vakgebieden en zoeken we waar de best passende oplossingen voor de continuïteit van de dienstverlening.
Goed werkgeverschap betekent ook dat medewerkers gezond, veilig en met plezier kunnen werken. Medewerkers en leidinggevenden voeren het goede gesprek over inzetbaarheid, ontwikkeling, werkdruk en balans. Zo werken we aan een organisatie waarin mensen hun werk goed kunnen doen en duurzaam inzetbaar blijven.

Organisatieontwikkeling en verbinding Verbinding blijft een belangrijk thema binnen onze organisatie. De opgaven waar we voor staan vragen om samenwerking, integraal werken en het benutten van elkaars kennis en ervaring. In 2027 blijven we daarom investeren in ontmoetingen tussen medewerkers en clusters. Deze ontmoetingen helpen om elkaar beter te vinden, dilemma's bespreekbaar te maken en samen te leren van de praktijk.

Inkoop en aanbestedingen
In 2027 bouwen we verder op de uitgangspunten van het in 2026 vastgestelde inkoopbeleid. Het inkoopproces wordt ingezet als instrument om maatschappelijke waarde te realiseren, waarbij duurzaamheid, social return en kansen voor lokale ondernemers een belangrijke rol blijven spelen binnen de geldende wet- en regelgeving. Daarnaast blijft aandacht bestaan voor een doelmatige en rechtmatige besteding van publieke middelen.

In 2027 zetten we verder in op de centralisatie van strategische inkopen en de bundeling van vergelijkbare opdrachten. Hiermee versterken we onze positie als opdrachtgever, vergroten we de voorspelbaarheid van uitgaven en creëren we mogelijkheden voor efficiëntere contractafspraken en kostenbeheersing. Om de kwaliteit en uniformiteit van het inkoopproces verder te vergroten, wordt blijvend geïnvesteerd in de kennisontwikkeling van medewerkers op het gebied van inkoop en aanbesteden.

Door vroegtijdige betrokkenheid van inkoop bij organisatiebrede inkooptrajecten wordt ook de kwaliteit van aanbestedingen verder verbeterd. Daarnaast wordt gewerkt met een meer eenduidig dossieropbouw binnen het zaaksysteem, zodat aanbestedingsdossiers volledig, uniform en toegankelijk worden vastgelegd. Mede door de verdere opbouw van het contractenregister, de registratie van meerjarenverplichtingen en de beschikbare spendanalyse ontstaat meer inzicht in lopende verplichtingen, contracttermijnen en toekomstige inkoopbehoeften.

Een belangrijk aandachtspunt in 2027 is de verdere professionalisering van contractmanagement en contractbeheer. Door actief te sturen op contractprestaties, contractwaarde, looptijden en verlengmomenten wordt de grip op de uitvoering vergroot en kunnen risico's tijdig worden gesignaleerd. Hiermee dragen we bij aan een betere beheersing van financiële en juridische risico's en ondersteunen we de continuïteit van de dienstverlening.

Risicobeheersing en rechtmatigheid blijven integraal onderdeel van het inkoop- en aanbestedingsproces. Door middel van spendanalyses, dossiercontroles, kennisontwikkeling van medewerkers en vroegtijdige signalering van aanbestedingsplichtige opdrachten versterken we de naleving van wet- en regelgeving. Hierdoor vergroten we de bestuurlijke en financiële beheersing van het inkoopproces en werken we aan het verder verbeteren van de grip op rechtmatigheid en compliance.

Risicomanagement

Risicomanagement is een integraal onderdeel van onze planning- en controlcyclus en ondersteunt het realiseren van de bestuurlijke en maatschappelijke doelstellingen van de gemeente Heusden. Door risico's op tijd te signaleren, te beoordelen en waar nodig passende maatregelen te nemen, vergroten we de wendbaarheid en weerbaarheid van onze organisatie.
In 2027 ligt de nadruk op het verder versterken van het risicobewustzijn binnen de organisatie en het borgen van risicomanagement in de reguliere werkprocessen en besluitvorming. Daarbij blijven we uitgaan van onze leidende principes slim vertrouwen, maximum gezond verstand en minimum bureaucratie.
De toenemende digitalisering, de verdere toepassing van AI en het groeiende cyberdreigingsbeeld vragen blijvende aandacht voor informatiebeveiliging, privacy en digitale weerbaarheid. Deze risico's worden integraal meegenomen in onze risicoanalyses en beheersmaatregelen, zodat de continuïteit van onze dienstverlening en een betrouwbare informatievoorziening gewaarborgd blijven.

Informatievoorziening

De informatievoorziening blijft een belangrijk fundament onder onze gemeentelijke dienstverlening, bedrijfsvoering en samenwerking. Betrouwbare informatie, goed werkende systemen en veilige digitale ondersteuning zijn daarbij onmisbaar. Daarom blijven we in 2027 investeren in een toekomstbestendige informatievoorziening waarmee medewerkers effectief, efficiënt en zorgvuldig kunnen werken.
De vraag naar ondersteuning op het gebied van informatisering, automatisering, digitale projecten en functioneel beheer blijft groeien. In 2027 versterken we daarom de uitvoeringskracht van de I&A-organisatie en verbeteren we de verbinding tussen digitale ontwikkelingen en de opgaven van de organisatie. Om deze ontwikkeling te kunnen blijven faciliteren, zetten we in op een sterke organisatie die in staat is de digitale ambities van de gemeente op een toekomstbestendige wijze te ondersteunen.
Ook kunstmatige intelligentie krijgt in 2027 verdere aandacht. We bouwen het gebruik van AI zorgvuldig op, zodat medewerkers ermee leren werken en AI verantwoord wordt toegepast binnen onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Privacy, informatiebeveiliging, transparantie, uitlegbaarheid en naleving van wet- en regelgeving blijven daarbij belangrijke randvoorwaarden.
Digitale veiligheid blijft essentieel. Door te investeren in bewustwording, passende beveiligingsmaatregelen en structurele borging van informatiebeveiliging en privacy (zie volgende paragraaf) versterken we onze digitale weerbaarheid. Zo dragen we bij aan een betrouwbare, veilige en toekomstbestendige informatievoorziening voor inwoners, ondernemers, bestuur en medewerkers.

Informatiebeveiliging en privacy

Privacy en informatiebeveiliging zijn heel belangrijk voor een gemeentelijke organisatie. Het is essentieel om de privacy van onze inwoners te beschermen, zodat zij controle hebben over hun persoonlijke gegevens. Informatiebeveiliging helpt ons om te voorkomen dat de dienstverlening verstoord wordt en dat er ongeoorloofde toegang, gebruik, openbaarmaking of wijziging van informatie plaatsvindt. Dit zorgt ervoor dat onze informatie vertrouwelijk en betrouwbaar blijft.
Binnen de organisatie besteden we continu aandacht aan privacy en informatiebeveiliging. Dat doen we onder meer door bewustwording, trainingen, audits, het uitvoeren van risicoanalyses en Data Protection Impact Assessments (DPIA's), de beoordeling van nieuwe ontwikkelingen zoals AI en de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving, zoals de Cyberbeveiligingswet (Cbw).
De CISO en Privacy Officer adviseren over privacy en informatiebeveiliging. De Functionaris voor Gegevensbescherming (FG) houdt toezicht op de naleving van de AVG en de Wpg.

Rechtmatigheidsverantwoording

De jaarlijkse rechtmatigheidsverantwoording is bedoeld om verantwoording af te leggen over de financiële rechtmatigheid in het afgelopen jaar. Deze verantwoording is onderdeel van de jaarlijkse planning- en controlcyclus. In landelijke richtlijnen en wetgeving wordt een format voorgeschreven, waarop de gemeentelijke verordening is aangepast in 2025. De laatste wetswijzigingen worden steeds meegenomen bij actualisatie. De accountant geeft nog steeds een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening, waarmee de rechtmatigheidsverantwoording ook beoordeeld wordt.

Deze rechtmatigheidsverantwoording kent aanbevelingen ter verbetering van de getoetste processen. De opvolging van deze aanbevelingen wordt periodiek gemonitord.

Onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid

De ‘Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Heusden 2023’, vastgesteld op basis van artikel 213a van de Gemeentewet, gaat over de onderzoeken die het college zelf uit laat voeren naar het door hen gevoerde bestuur. Het onderzoeksplan van deze onderzoeken is voor het eerst opgenomen in de begroting 2025 in de paragraaf bedrijfsvoering.
Bij de keuze van de onderwerpen wordt met het volgende rekening gehouden:

- het onderzoek moet een bruikbare bijdrage leveren, bijvoorbeeld aan te actualiseren beleid of processen die toch al aan verandering onderhevig zijn (‘helpt het of hoort het’);
- het onderzoeksplan moet zowel een onderzoek met een focus op doelmatigheid als een onderzoek met een focus op doeltreffendheid bevatten;
- de onderzoeken moeten voldoende verspreid zijn over de beleidsterreinen en de onderdelen van de organisatie.

In de planning voor het jaar 2026 zijn eerder enkele wijzigingen doorgevoerd. Het onderzoek naar de omgevingsvergunningen is nog een jaar doorgeschoven, zodat er meer data beschikbaar zijn na invoering van de nieuwe Omgevingswet. In plaats daarvan is in 2026 een onderzoek gepland naar de werking van het GVVP, evenals een onderzoek met als onderwerp samen-organiserend BOA-team. Het eerder geplande onderzoek naar de omgevingsvergunningen gaat in 2027 uitgevoerd worden.
Het onderzoeksplan wordt afgestemd met de auditcommissie en de Rekenkamer.

Verbonden partijen

Inleiding

Gemeenten doen voor bepaalde beleidsterreinen een beroep op andere partijen bij de uitvoering van haar taken veelal in samenwerking met andere gemeenten. Een deel hiervan komt terecht bij verbonden partijen. De diversiteit in verbonden partijen neemt toe, evenals het financiële en beleidsmatige gewicht ervan. Om die reden is de regelgeving omtrent verbonden partijen in het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. In lijn met dit besluit is in de programma's opgenomen op welke wijze verbonden partijen bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van het gemeentelijk beleid.
In deze paragraaf wordt de algemene visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen toegelicht en zijn alle verbonden partijen opgesomd. De verbonden partijen worden uitgesplitst naar het type organisatie, op welke wijze de gemeente een (financieel en/of bestuurlijk) belang heeft en wat de omvang van het belang is aan het begin en de verwachte omvang van het belang aan het eind van het begrotingsjaar. Binnen de programma's is het doel van de verbonden partij opgenomen.
Daarnaast worden de belangrijkste financiële gegevens van de verbonden partij benoemd (eigen vermogen, vreemd vermogen en verwachte resultaat) en de eventuele risico's voor de financiële positie van de gemeente. Indien van toepassing zijn deze tevens opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
In het BBV is opgenomen dat de verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen van de verbonden partijen aan het begin en einde van het begrotingsjaar moet worden opgenomen. Bij enkele verbonden partijen is dit niet mogelijk omdat géén geprognosticeerde balans is opgenomen in de opgestelde begrotingen. Wel is bij de gemeenschappelijke regelingen overal het eigen vermogen vermeld, en dus opgenomen in deze paragraaf.
Voor de uitsplitsing naar verschillende typen verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:

- gemeenschappelijke regelingen (GR);
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen en
- overige verbonden partijen.

Voor de gemeente Heusden is enkel sprake van gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen. Wij kennen geen andere typen verbonden partijen waarbij de gemeente een financieel en/of bestuurlijk belang heeft.
In de notitie verbonden partijen van het BBV van juni 2025 staat opgenomen dat het een aanbevolen is de voorgeschreven tabel aan te houden.

Algemene visie en beleidsvoornemens

Maatschappelijke opgaven beperken zich niet tot gemeentegrenzen. Om deze opgaven aan te kunnen is het vaak noodzakelijk om samen te werken. Door samen te werken en de krachten te bundelen is het mogelijk om een grotere rol van betekenis te kunnen spelen, publieke partijen gerichter te beïnvloeden en onderlinge afstemming te verwezenlijken. Afhankelijk van de opgave waarvoor we als gemeente staan zal een samenwerkingsvorm gekozen worden.
Naast de vorm zijn ook de partners waarmee samengewerkt wordt afhankelijk van de opgave en niet vooraf bepaald. Als gemeente sluiten wij geen partijen bij voorbaat uit evenals dat een samenwerking nooit vanzelfsprekend is. Op ieder moment wordt beoordeeld op welke manier de beste maatschappelijke resultaten kunnen worden behaald.

Overzicht verbonden partijen

Verbonden partij	Programma	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage 2027 (*1.000)	Eigen vermogen 1-1-2027 (*1.000)	Eigen vermogen 31-12-2027 (*1.000)	Vreemd vermogen 1-1-2027 (*1.000)	Vreemd vermogen 31-12-2027 (*1.000)	Risico's *	Verwacht resultaat **
Veiligheidsregio Brabant-Noord	Openbare orde en veiligheid	GR	1 van de 12 leden Financieel: 0,07%	€ 3.710	€ 22.225	€ 22.027	€ 96.696	€ 139.427	Laag	Kostendekkend
Streekarchief Langstraat Heusden	Bestuur en beheer	GR	1 van de 3 leden Financieel: 30%	€ 474	€ 213	€ 202	€ 128	€ 229	Laag	Kostendekkend
Uitvoerings-organisatie Baanbrekers	Sociaal domein	GR	1 van de 3 leden Financieel: 38%	€ 6.735	€ 1.200	€ 1.200	€ 36.521	€ 34.730	Matig	Kostendekkend
GGD Hart voor Brabant	Sociaal domein	GR	1 van de 19 leden Financieel: 0,03%	€ 2.239	€ 6.677	€ 5.282	€ 12.171	€ 11.624	Laag	Kostendekkend
Regeling Ambulance Voorziening Brabant Midden-West-Noord	Sociaal domein	GR	1 van de 37 leden, geen financieel belang	€ -	€ 17.474	€ 17.474	€ 25.684	€ 31.560	Laag	Kostendekkend
Omgevingsdienst Midden en West-Brabant	Duurzaamheid, milieu en afval	GR	1 van de 26 leden Financieel: 0,03%	€ 890	€ 3.985	€ 14.130	€ 3.886	€ 13.578	Laag	Kostendekkend
Regio Hart van Brabant	Bestuur en beheer	GR	1 van de 11 leden Financieel: 0,06%	€ 13.834	€ 103	€ 17.647	€ 103	€ 13.061	Matig	Kostendekkend
Stadsgewest 's Hertogenbosch	Bestuur en beheer	GR	1 van de 10 leden Financieel: 0,05%	€ 22	€ -1.587	€ -1.587	€ 2.500	€ 2.500	Laag	Kostendekkend
Brabant Water N.V.	Duurzaamheid, milieu en afval	Deelneming	1,5% aandelen, geen financieel verplichting	€ -	private partij, geen begroting beschikbaar.				Laag	
Bank Nederlandse Gemeenten	Bestuur en beheer	Deelneming	0,08% aandelen, geen financieel verplichting	€ -	private partij, geen begroting beschikbaar.				Laag	
Publiek Ontwikkelbedrijf REKS B.V.	Duurzaamheid, milieu en afval	Deelneming	7,4% aandelen, geen financieel verplichting	€ -	private partij, geen begroting beschikbaar.				Laag	

** De risico's worden gekwalificeerd als laag, matig of hoog, gebaseerd op de kans dat het risico zich voordoet gebaseerd op het risico-overzicht van de paragraaf weerstandsvermogen.*

*** Het gerealiseerde resultaat wordt gekwalificeerd als kostendekkend, (licht) positief of (licht) negatief.*

Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid is een belangrijk instrument in het kader van het ruimtelijk beleid bij locatieontwikkeling. Het gemeentelijk grondbeleid heeft los van het verplicht kostenverhaal raakvlakken met verschillende andere beleidsterreinen van de gemeente. De Nota grondbeleid Heusden 2026 is begin 2026 vastgesteld. Het grondbeleid is geen doel op zich maar is ondersteunend aan de realisatie van het ruimtelijk beleid van de gemeente. In de paragraaf grondbeleid bij de jaarrekening en de begroting wordt ingegaan op het te voeren beleid.
Het financieel belang van het grondbeleid blijft groot. Het grondbeleid brengt voor wat betreft de gemeentelijke grondexploitaties relatief grotere financiële risico's met zich mee. Bij de jaarrekening 2025 zijn alle grondexploitaties herzien en in de bijbehorende 'Toelichting Grondexploitaties 2025' is gerapporteerd over de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten. Dit document geeft een toelichting op totaalniveau van de grondexploitaties en een toelichting voor de individuele projecten.
De ontwikkelingen in de periode na vaststelling van de jaarrekening 2025 geven (behoudens een bijstelling als gevolg van een rentewijziging) nog geen aanleiding voor een tussentijdse herziening van de grondexploitaties. De volgende actualisatie is begin 2027 bij het opstellen van de jaarrekening 2026.

Nota grondbeleid Heusden 2026

In de Nota grondbeleid Heusden 2026 is het situationeel grondbeleid uit de voorgaande Nota. voortgezet. Bij situationeel grondbeleid wordt, afhankelijk van de situatie, een bepaalde vorm van grondbeleid ingezet. De gemeente kan onder meer kiezen voor een actieve rol, een faciliterende rol of een actief faciliterende rol. De Nota grondbeleid geeft daarmee een actueel, integraal en flexibel beleidskader om gemeentelijke ambities en opgaven te helpen realiseren, met ruimte om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Aan de hand van een routekaart bij het grondbeleid kunnen keuzes worden onderbouwd bij de uitvoering van het grondbeleid in een dynamische omgeving. Rekening houdend met ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld de woningmarkt, de woningbehoefte, duurzaamheid, stikstof, de economie en anticiperend op ambities uit de omgevingsvisie en het coalitieakkoord. De gemeente anticipeert daarbij op relevante ontwikkelingen. De uitdaging blijft om verschillende (beleids)ambities te combineren en mogelijk te maken, binnen gestelde kaders met een goede balans tussen financieel rendement, maatschappelijk rendement en risicoprofiel. Met genoeg realiteitszin wetende dat niet alle beleidswensen tegelijk mogelijk kunnen worden gemaakt. Er zijn soms concessies nodig om de haalbaarheidskansen van ontwikkelingen te vergroten.

De Nota Grondbeleid geeft inzicht in de relevante wet- en regelgeving bij de uitvoering van het grondbeleid. De nota bevat de gehanteerde uitgangspunten en de kaders voor het grondbeleid en geeft ook aanknopingspunten voor onder meer verwerving en beheer van gronden, uitgifte van gronden, grondprijsbepaling, verkoop van gronden, kostenverhaal, het projectmatig werken en de manier van samenwerken bij gebiedsontwikkelingen. Het verkoopbeleid ten aanzien van de cultuurgronden vormt ook een onderdeel van de nota. Pachtvrije cultuurgronden worden tijdelijk verpacht en kunnen zo nodig ingezet worden om andere doelen te realiseren. Bijvoorbeeld door deze gronden in te zetten als ruilgrond om elders mogelijkheden te creëren.

Eigen grondposities

De grondpositie van de gemeente was in de afgelopen jaren voldoende om te kunnen sturen op het realiseren van beleidsdoelen. In de afgelopen jaren zijn er veel opbrengsten en woningen in Geerpark en Steenenburg gerealiseerd. Alle woningen in Geerpark zijn inmiddels verkocht en gerealiseerd. En in de loop van 2026 zijn ook de laatste appartementen in Steenenburg verkocht. De kans bestaat dat

zowel Geerpark als Steenenburg bij de totstandkoming van de jaarrekening 2026 (begin 2027) voor een groot deel financieel afgewikkeld (afgesloten) kunnen worden.
De grootste gemeentelijke grondpositie waar nu nog woningbouw mogelijk is, betreft de volgende fase van De Grassen. In de Grassen zijn nog ongeveer 800 woningen gepland. De verkopen gebeuren de komende jaren per deelfase. Er is en wordt hard gewerkt om de eerste verkopen eind 2026 / begin 2027 mogelijk te kunnen maken. In dit project zijn ook 1/3 deel sociale huur en betaalbare en goedkope koopwoningen voorzien. De voorbereidingen zijn gedaan om het gebied gefaseerd bouwrijp te kunnen maken. Een belangrijke randvoorwaarde daarbij blijft dat er voorafgaand aan de daadwerkelijke verkoop voldoende (stroom)netwerkcapaciteit beschikbaar moet komen. Hiervoor blijven gemeente en ontwikkelaar afhankelijk van Enexis.
In de loop van de tijd zijn en worden de verschillende uitdagingen op het gebied van stikstof, netcongestie, wateropgave en (landelijke) beleidsontwikkelingen allemaal zo goed als mogelijk meegenomen in de planvorming. We blijven ook de komende jaren anticiperen op ontwikkelingen wat noodzakelijk is om te kunnen blijven voorzien in de grote behoefte aan nieuwe woningen.

Ontwikkeling Woningbouwimpulsprojecten (hierna Wbi-projecten) in Drunen
In de kern van Drunen is de behoefte aan meer betaalbare woningen (waaronder sociale huur) al jaren groot. De realisatie van meer betaalbare woningen in Drunen is voor een groot deel afhankelijk van de herontwikkeling van vooral gemeentelijke posities. Het rijk heeft in april 2024 een bijdrage van ongeveer € 1,4 miljoen toegekend vanuit de regeling Woningbouwimpuls 6e tranche voor het project Versnelling woningbouw Drunen (225 woningen). Met deze bijdrage kan de gemeente sneller meer betaalbare woningen in Drunen van de grond krijgen.

Voortgang en start bouw
Om te voldoen aan de subsidievoorwaarden moet tijdig (uiterlijk in april 2027) worden gestart met de bouw van de eerste woningen. De voorbereiding voor de bouw van de eerste 40 appartementen lag met de vaststelling van de Bopa voor de herontwikkeling van de bibliotheek aan de Rooseveltstraat begin 2026 op schema. Door bezwaar en beroep bestaat een kans dat de start van de eerste woningen kan vertragen.

Over de voortgang van de Wbi-projecten wordt periodiek afgestemd met de landelijke instanties. Begin juli 2026 is daarbij afgestemd dat bij een mogelijke vertraging van de start éénmalig een wijzigingsverzoek kan worden ingediend waarin een gewijzigde startdatum kan worden meegenomen. Begin 2027 zal meer duidelijk zijn en volgt nader overleg over een in te dienen wijzigingsverzoek en de termijn waarbinnen dit verzoek moet worden ingediend.
Periodiek overleg en éénmalig wijzigingsverzoek
In het periodiek overleg is ook teruggekoppeld dat het uiteindelijk niet is gelukt om het politiebureau in Drunen vrij te spelen voor woningbouw. Bij de aanvraag van de Woningbouwimpuls werd nog uitgegaan van aankoop en realisatie van 40 appartementen op de locatie van het politiebureau. Na de zomer van 2026 is vervolgens een beeld gevormd van de bijsturingsmogelijkheden bij andere deelprojecten of op nabijgelegen gronden in Drunen. Door bij te sturen kunnen de beoogde en benodigde aantallen alsnog mogelijk worden gemaakt. In het éénmalige wijzigingsverzoek kan ook worden aangegeven op welke wijze de gemeente de benodigde aantallen alsnog mogelijk wil gaan maken.

Grondexploitatie
Met de vaststelling van grondexploitatie van de Rooseveltstraat (voormalige bibliotheek, vastgesteld bij de behandeling van de Bopa in de gemeenteraad) is het eerste deelproject ook financieel gezien van start gegaan. Gezien de link met het totale Wbi-dossier, is deze grondexploitatie voor de begroting 2027 nog kostenneutraal verwerkt. In de komende jaren worden vervolgens ook nog appartementen gerealiseerd bij het gemeentehuis, het Anton Pieckplein, de Grotestraat 250 en in de buurt van de Voorste Venne. Het resultaat van de verschillende deelprojecten zal ook in relatie tot het grotere geheel van alle Wbi-deelprojecten worden beoordeeld en verantwoord, voor het eerst bij de

totstandkoming van de jaarrekening 2026.

Woningbouwopgave en inzet op benodigde plancapaciteit
Door de blijvend grote woningbehoefte staat ook de gemeente Heusden de komende jaren voor een aanzienlijke woningbouwopgave. Meer harde plancapaciteit (locaties waar woningbouw mogelijk is op grond van een onherroepelijke bestemmingswijziging) is nodig om ook in de toekomst de beoogde aantallen woningen te kunnen bouwen. Met de realisatie van woningbouw in onder meer Geerpark en Steenenburg is de harde plancapaciteit de afgelopen jaren afgenomen. Het onherroepelijk worden van de 2e fase van de woningbouw in De Grassen en De Oosters zorgde vervolgens in 2025 en 2026 weer voor een toename van de harde plancapaciteit. Op het moment dat de 3e fase van De Grassen onherroepelijk wordt, kan daar nog een aanzienlijk aantal woningen bijkomen.

Vooral grotere ontwikkelingen dragen het meest bij aan de beoogde plancapaciteit. Een aandachtspunt daarbij blijft dat de focus bij de landelijke en provinciale verstedelijkingsstrategie vooral lijkt te liggen op inbreiding en concentratie in de grotere steden (bijvoorbeeld door herontwikkeling van spoorzones). Ook subsidiegelden worden vaker ingezet in de grotere steden. Daarmee wordt het lastiger om in de overige gemeenten uitbreidingslocaties mogelijk te kunnen maken. Dat is tegenstrijdig met de woningbouwopgave die ook in onze gemeente speelt. In dat kader verwachten we een grotere slagingskans (zowel provinciale medewerking als subsidiemogelijkheden) als we enkele grotere locaties met een duidelijke visie en in samenhang kunnen realiseren.
In het kader van de benodigde plancapaciteit is dan ook de inzet om ontwikkelingen op grotere locaties zoals bij Vlijmen-West en Munnikenkamp in Elshout (Wolfshoek) mogelijk te maken. De gemeente stuurt bij de ontwikkeling van deze locaties op samenhang, programma, gewenste kwaliteit, volgorde, fasering et cetera. Gebiedsverkenningen helpen om aan de voorkant richting te kunnen geven aan beoogde gebiedsontwikkelingen. Door randvoorwaarden en haken en ogen van een gebiedsontwikkeling tijdig inzichtelijk te maken ontstaat beter inzicht in de haalbaarheid van ontwikkelingen (ook in relatie tot gestelde beleidseisen en wensen). Door aan de voorkant richting te geven neemt de kans af dat benodigde grondposities door ontwikkelende partijen te duur worden aangekocht. Dit kan in het vervolg positief bijdragen aan de haalbaarheid, de slagingskansen en het ontwikkeltempo bij ontwikkelingen in onze gemeente.

Ontwikkelingen op gronden van derden
Het aantal initiatieven voor woningbouw op gronden van derden is de afgelopen jaren toegenomen. Het eind 2025 vastgestelde Programma kostenverhaal gemeente Heusden 2026 helpt om ontwikkelingen in onze gemeente mogelijk te kunnen maken. Met dit programma borgen we dat alle projecten voor zover mogelijk meebetalen aan de gemeentebrede investeringen die nieuwbouwprojecten met zich meebrengen. Het vereveningsfonds Bouw sociale huurwoningen helpt om in de geplande nieuwbouwprojecten overall te komen tot de bouw van de beoogde 30% sociale huur. Het vereveningsfonds wordt in de basis gevuld door de meeropbrengsten bij projecten met minder dan 30% sociale huur. De gemeenteraad heeft eind 2025 besloten om aanvullend € 1 miljoen voor dit vereveningsfonds beschikbaar te stellen. In 2026 is voor ontwikkelingen in Drunen en Haarsteeg besloten om een bijdrage vanuit het fonds te doen voor projecten met meer dan 30% sociale huur. De raad wordt geïnformeerd bij besteding van middelen uit het vereveningsfonds. Besteding kan enkel binnen de afgesproken kaders die zijn opgenomen in het Programma kostenverhaal.

In de afgelopen jaren zijn meerdere anterieure overeenkomsten gesloten op grond waarvan de komende jaren meer woningbouwontwikkeling op grond van derden mogelijk kan worden gemaakt. Om te voorkomen dat ontwikkelende partijen ontwikkelgronden in onze gemeente te duur aankopen, waarmee het op termijn lastiger zal worden om projecten financieel van de grond te krijgen, is het nodig dat we als gemeente op voorhand een goed beeld schetsen van de beoogde ontwikkelingen / het woningbouwprogramma verdeeld over de gemeente (met indicatieve fasering) en de benodigde maatregelen / kosten om uiteindelijk woningbouw mogelijk te kunnen maken. Door op een hoger

niveau het programma, de fasering, belemmeringen en de (te verhalen) kosten in beeld te brengen, kunnen ontwikkelende partijen daar rekening mee houden. Zo kan worden voorkomen dat er door wie dan ook te veel voor gronden wordt betaald.

Beoogd programma
De realisatie van voldoende sociale woningbouw, woningen voor starters en ouderen (zoveel mogelijk in alle ontwikkelingen) blijft een aandachtspunt. De Woonzorgvisie die in 2025 werd vastgesteld geeft inzicht in het beoogde programma inclusief sociale huur en goedkope koop. Met name de realisatie van de beoogde goedkope koop vormt een uitdaging gezien de ontwikkeling van de woningprijzen en het effect op de haalbaarheid van projecten.
Met regionale Woondeals (begin 2023) werd eerder al sturing gegeven aan de landelijke opgave om meer sociale huur en betaalbare woningen te realiseren. Op grond van de Woondeal moet 2/3 deel van de nieuwe woningen betaalbaar zijn inclusief minimaal 30% aan sociale huurwoningen.

Algemene ontwikkelingen

Halverwege 2026 toont de Nederlandse economie de nodige veerkracht in reactie op de onrust in de wereld. Ondanks de oorlog in Iran, de oorlog in Oekraïne, importheffingen, gestegen energieprijzen en brandstofkosten blijven de groeiverwachtingen positief. De export is op peil gebleven en overheidsuitgaven en consumenten met voldoende buffers dragen positief bij aan de economische groei. De risico's en de onzekerheid blijven echter ook de komende tijd bestaan. De groei van de economie kan worden geremd door onder meer netcongestie, stikstofbeperkingen, tekort aan arbeidskrachten en de internationale onzekerheden.

Als we kijken naar het effect van economische ontwikkelingen op de grondexploitaties, dan zien we dat de hogere brandstof en energieprijzen (kunnen) leiden tot hogere kostenstijgingen dan verwacht. Ondertussen zien we dat ook de opbrengstenstijgingen in het afgelopen jaar (beschikbare gegevens zomer 2026) hoger uitvallen dan verwacht. Met name door de blijvende krapte op de woningmarkt. Wanneer de hypotheekrentes sterk zouden gaan stijgen, dan kan dit een verlagend effect hebben op de hoogte van de grondprijzen.

Stikstof
Tot de zomer van 2026 was het wachten op een duidelijk handelingsperspectief. Een bijkomend nadeel blijft dat de provincie Brabant gezien de staat van de natuur in Brabant een relatief grotere opgave heeft in vergelijking met de opgave van andere provincies. Net voor de zomer van 2026 kwamen kabinetsplannen naar buiten met betrekking tot het stikstofdossier. In de zomer van 2026 blijft het vervolgens wachten op verdere concretisering en het vervolg.
Zowel de landelijke overheid als de provincie doen hun uiterste best om oplossingen te vinden die zowel bijdragen aan het benodigde natuurherstel als aan de mogelijkheden om de woningbouwproductie op peil te houden / krijgen. Als gemeente kunnen we ondertussen niet anders dan ons best doen om met de benodigde onderbouwing van het stikstofdossier toch woningbouw in onze gemeente mogelijk te (kunnen blijven) maken.

Stroomnet
De beschikbaarheid van transportcapaciteit op het elektriciteitsnet blijft een belangrijke randvoorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen. Zowel in de gemeente Heusden als in de rest van Noord-Brabant is sprake van aanhoudende netcongestie. De vraag naar elektriciteit neemt door woningbouw, verduurzaming, elektrificatie van mobiliteit en economische ontwikkelingen sneller toe dan de uitbreiding van het elektriciteitsnet kan bijhouden. Hierdoor is het elektriciteitsnet op veel plaatsen onvoldoende in staat om direct te voorzien in nieuwe of zwaardere aansluitingen.

Netcongestie heeft inmiddels een structureel karakter gekregen. Hoewel netbeheerders Enexis en TenneT fors investeren in uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet, blijft de beschikbare capaciteit in grote delen van Noord-Brabant de komende jaren beperkt. De provincie heeft daarom

samen met gemeenten, netbeheerders en andere partners de Brabantse Aanpak Netcongestie vastgesteld, gericht op het vergroten van de beschikbare capaciteit, het slimmer benutten van het bestaande net en het beter afstemmen van ruimtelijke en energie gerelateerde ontwikkelingen. Sinds 1 juli 2026 geldt een landelijk prioriteringskader voor de verdeling van schaarse transportcapaciteit. Projecten kunnen jaarlijks (vroegtijdig) worden aangemeld, zodat daarop geanticipeerd kan worden bij de realisatie van benodigde netcapaciteit.

Voor de gemeente Heusden betekent dit dat energie-infrastructuur een steeds belangrijkere factor wordt bij de voorbereiding en uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen. Met name bij woningbouwlocaties moet in een vroeg stadium rekening worden gehouden met de beschikbaarheid van netcapaciteit en de benodigde doorlooptijden voor aansluitingen. Netcapaciteit is daarmee, naast aspecten als bodem, milieu, water en bereikbaarheid, een belangrijke randvoorwaarde geworden voor de haalbaarheid, fasering en planning van gebiedsontwikkelingen.

Hoewel op onderdelen vooruitgang wordt geboekt door netuitbreidingen en slimme benutting van het bestaande netwerk, blijft onzekerheid bestaan over het moment waarop extra capaciteit daadwerkelijk beschikbaar komt. Voor Noord-Brabant wordt verwacht dat de druk op het elektriciteitsnet nog langere tijd aanhoudt en dat structurele verruiming van de capaciteit in sommige gebieden pas in het volgende decennium wordt bereikt.

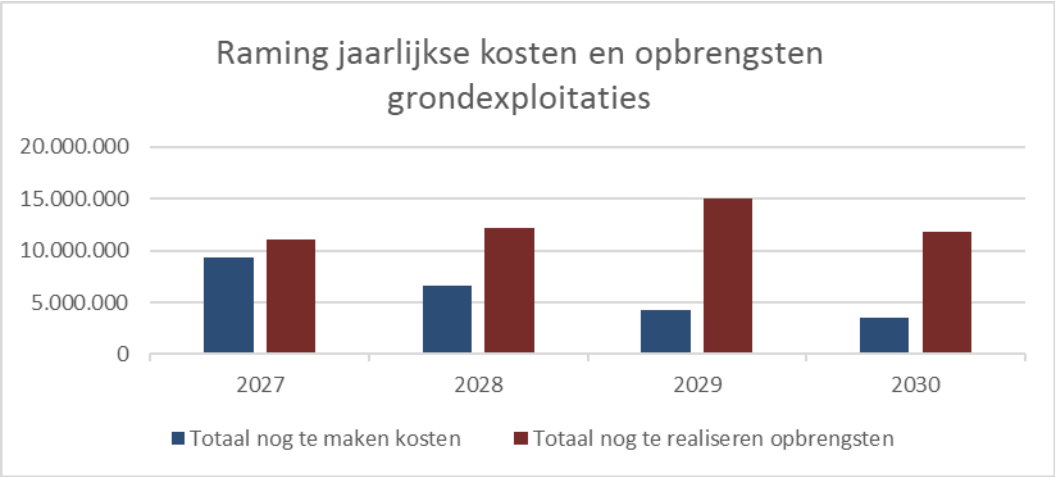
De gemeente volgt deze ontwikkelingen nauwgezet en betrekt de gevolgen van netcongestie bij haar grondbeleid, grondexploitaties en gebiedsontwikkelingen. Daarbij wordt ingezet op vroegtijdige afstemming met netbeheerders, realistische fasering van projecten en het stimuleren van oplossingen die bijdragen aan een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet, zoals energieopslag, vraagsturing en collectieve energievoorzieningen waar dat mogelijk en doelmatig is.

Ontwikkeling van de boekwaarde en verwacht resultaat

Het financieel belang dat met het grondbeleid samenhangt is in de loop der jaren steeds verder afgenomen. Het project Geerpark is eind 2026 nagenoeg afgerond en volgens de verwachtingen zal eind 2026 nagenoeg alle bouwgrond in Steenenburg geleverd zijn. Het project De Grassen blijft eind 2026 het project met de grootste boekwaarde. Het grootste deel van het risicobedrag voor grondexploitaties hangt ook samen met De Grassen. In de loop van 2026 zijn/worden de verkopen van de 2e fase gestart en de verwachting is dat er in 2027 (bij voldoende stroomcapaciteit) weer bouwkavels kunnen worden geleverd en dat de bouw weer van start kan gaan.

Bij de jaarrekening 2025 zijn alle grondexploitaties herzien en is in de ‘Toelichting Grondexploitaties 2025’ uitgebreid gerapporteerd over de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten. Zowel op totaalniveau van de grondexploitaties, als op ieder afzonderlijk project is een toelichting gegeven. De ontwikkelingen in de afgelopen periode geven geen aanleiding voor een tussentijdse herziening van de grondexploitaties. Ook zijn er geen grote wijzigingen in de planvorming geweest. De herziene grondexploitaties bij de jaarrekening 2025 zijn dan ook als zodanig verwerkt in de meerjarenraming 2027 en verder. In onderstaande tabel worden de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitaties gepresenteerd.

Voor zover nu bekend zijn de grondexploitaties enkel aangepast voor de wijziging van de rekenrentes. In het jaar 2026 van 0,95% naar 0,6% en de jaren daarna als gevolg van het oplopende rentepercentage op de leningenportefeuille van 0,95% naar 1,1%. Het effect van de rentewijzigingen wordt verantwoord in de 2e bestuursrapportage van 2026. De rentewijzigingen hebben met name nog effect op de grondexploitatie van De Grassen.

Ontwikkeling van de boekwaarde

De bruto boekwaarde van de grondexploitaties is in de afgelopen jaren sterk terug gebracht. Na een piek van meer dan € 120 miljoen rond 2012 was de boekwaarde van de grondexploitaties eind 2025 nog ongeveer € 40,5 miljoen. In de prognoses bij de jaarrekening 2025 (maart 2026) is een verdere daling in de jaren daarna voorzien. Gerealiseerde verkopen in 2026 in het project Steenenburg hebben daarna verder bijgedragen aan de daling van de boekwaarde. De resterende boekwaarde van de grondexploitaties betreft voor het grootste deel nog het project De Grassen. Bij de realisatie van de vervolgfasen van De Grassen kan ook de boekwaarde van dit project verder afnemen.

Resultaatsverwachting

In maart 2026 werd voor de jaarrekening 2025 het verwachte resultaat van de grondexploitaties per saldo nog berekend (op eindwaarde) op € 1,1 miljoen negatief. Dit resultaat bestond uit € 5,7 miljoen aan positieve resultaten en voor € 6,8 miljoen aan negatieve resultaten. Voor de verliesgevende complexen werd de verliesvoorziening bijgesteld.
Bij de 2e bestuursrapportage 2026 wordt de aan de grondexploitaties toegerekende rekenrente voor het boekjaar 2026 verlaagd van 0,95% naar 0,6%. En de rente voor de jaren daarna verhoogt naar 1,1% (was 0,95% bij de jaarrekening 2025). De aanpassingen van de rekenrente gebeuren op basis van een voorgeschreven berekening. Door de wijziging van de rekenrente neemt het verwachte resultaat van de grondexploitaties af met € 0,1 miljoen. De opbouw van de resultaten (per peildatum 1-1-2026) wordt dan als volgt :

Project (verliesgevende complexen)	31-12-2025 (per 1-1-2026	31-12-2025 (per 1-1-2026
Project (verliesgevende complexen)	**jaarrekening 2025**	**Begroting 2026**
	eindwaarde rente	**eindwaarde rente**
* 1.000	**0,95% alle jaren**	**0,6% in 2026 e.v. 1,1%**
- Geerpark	-702	-700
- Verdoorn Heesbeen	-234	-233
- Steenenburg	-3.314	-3.296
- De Gorsen	-306	-306
- Schoolstraat-Zuid Drunen	-2.170	-2.170
- Nassaudwarsstraat, nabij 3	-91	-91
Totaal voorziening verliescompensatie	**-6.817**	**-6.796**

Project (positieve complexen)	31-12-2025 per 1-1-2026	31-12-2025 per 1-1-2026
Project (positieve complexen)	**jaarrekening 2025**	**Begroting 2026**
	eindwaarde rente	**eindwaarde rente**
* 1.000	**0,95% alle jaren**	**0,6% in 2026 e.v. 1,1%**
- De Grassen	3.954	3.735
- Von Suppéstraat	85	87
- Het Hoog I Nieuwkuijk	544	544
- Het Hoog II Nieuwkuijk	233	274
- Metal Valley	903	898
- Pater van der Elstenstraat	-	2
- Rooseveltstraat (Wbi bibliotheek)		41
Totaal postieve complexen	**5.719**	**5.581**

Totaal grondexploitaties	**-1.098**	**-1.215**

Winstnemingen

Verplichte winstnemingen zijn in de begroting geraamd op basis de in het BBV voorgeschreven rekenmethode (de POC-methode). Winstneming gebeurt in deze methode naar rato van de gerealiseerde opbrengsten en kosten. Voor de berekening van de winstneming zijn de specifieke projectrisico's in mindering gebracht op de uiteindelijk te verwachten winst. De daadwerkelijke winstneming blijft de komende jaren afhankelijk van de ontwikkeling van het resultaat en ook de voortgang van verkopen en realisatie van uitgaven.
De winstnemingen komen ten gunste van de algemene reserve. Als later blijkt dat reeds genomen winsten (deels) moeten worden terug gedraaid (bij tegenvallende resultaten), dan komt het effect weer ten laste van de algemene reserve. De berekening van de winstneming en de verdeling van winstnemingen over de komende jaren gebeurt jaarlijks bij de totstandkoming van de jaarrekening. Deze berekening vormt vervolgens input voor de raming van het meerjarig verloop in de begroting en de jaarrekening.

Risicomanagement in relatie tot het weerstandsvermogen

Voor de begroting 2027 is in de zomer van 2026 nagegaan of een wijziging van het eerder berekende risicobedrag voor grondexploitaties noodzakelijk is. Het bleek niet nodig om het risicobedrag dat in maart 2026 ten behoeve van de jaarrekening 2025 is berekend te wijzigen. De opbouw van het risicobedrag zoals berekend bij de totstandkoming van de jaarrekening 2025 blijkt uit onderstaande tabel. Met de kanttekening dat ontwikkelingen vanzelfsprekend lastig voorspelbaar blijven.

Algemene risico's		**maximaal**	**effect**
- lagere grondprijs 5% tot 10% in startjaar		8.141	1.221
- extra kostenstijging1,5% per jaar tot 2,5% per jaar in 2026 t/m 2028		1.980	316
- vertraging 1 tot 2 jaar uitgifte (en 2,5 jaar in 2025 t/m 2029		-1.082	-173
- risico dat de jaarlijkse opbrengststijging lager uitvalt		4.701	608
- twee rentescenario's		3.531	640
	A	***17.271***	***2.611***
Projectspecifieke risico's			
- grotere projecten			5.242
- overige projecten			218
	B		***5.460***
- correctie winstgevende projecten	***C***		-1.008
	Totaal A + B + C	**(bedragen * 1.000)**	**7.063**

De gemaakte berekeningen resulteren in een bedrag van naar beneden afgerond € 7 miljoen als onderdeel van het weerstandsvermogen, wat nodig is om negatieve financiële effecten van optredende risico's op te kunnen vangen. De Toelichting grondexploitaties 2025 en de paragaaf weerstandsvermogen geven een nadere onderbouwing van de gesignaleerde risico's. Niet alle risico's treden tegelijk op. Op basis van de kans van optreden, is een benodigde buffer in het weerstandsvermogen voor grondexploitaties berekend op € 7 miljoen. Dit voor het geval de werkelijke verliezen hoger uitvallen dan het verlies waarvoor voorzieningen zijn gevormd. Daarmee zijn de risico's vanwege de grondexploitaties afdoende afgedekt.
Het risico van stikstof is net als in voorgaande jaren meegenomen als een vertragingsrisico. Ook de beperkte capaciteit op het stroomnet kan ertoe leiden dat nieuwe ontwikkelingen pas later toegang krijgen tot het stroomnet en daarmee vertraging op kunnen lopen. In de reguliere risicoberekeningen is rekening gehouden met een mogelijke vertraging van de uitgifte van gronden met 2,5 jaar.
Naast de algemene risico's (prijs, planning en programma) zijn voor de projecten de specifieke risico's in beeld gebracht. Het risico voor de Grassen is in 2025 toegenomen wat verschillende oorzaken heeft. De project specifieke risico's voor De Grassen zijn nog steeds aanzienlijk.
Bij de totstandkoming van de grondexploitatie en risicoberekeningen van De Grassen zijn ook mogelijke effecten van de geitenboerderij in de buurt van De Grassen meegewogen. Daarbij wordt steeds aangesloten op de op dan bekende ontwikkelingen in dit dossier. In de loop van de tijd is en wordt op die ontwikkelingen geanticipeerd en worden bovendien de opbrengsten enigszins voorzichtig geraamd (met name ook vanwege de resterende looptijd van het project en het feit dat opbrengsten in de loop van de tijd nog kunnen fluctueren).
De waterschappen hebben in de zomer van 2026 een Ontwerp Waterschapsverordening ter inzage gelegd. Op grond van deze verordening moet er bij toekomstige ontwikkelingen rekening worden gehouden met een veel grotere wateropgave. Dit gaat ten koste van de haalbaarheid van toekomstige ontwikkelingen. Met de mogelijke consequenties is in de risicoberekeningen nog geen rekening gehouden (ook vanwege overgangsregelingen waardoor het effect op lopende ontwikkelingen wellicht beperkt kan blijven).

Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel de transparantie van de overheid te vergroten en de informatievoorziening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties verder te verbeteren. Daarbij staat een open overheid centraal, waarbij informatie zoveel mogelijk actief openbaar wordt gemaakt en verzoeken om informatie zorgvuldig en tijdig worden afgehandeld.
In 2027 zetten we verdere stappen in de doorontwikkeling van de Woo binnen de gemeente Heusden. We bereiden ons voor op de volgende fasen van de verplichte actieve openbaarmaking van informatiecategorieën, volgens de landelijke implementatieplanning. Daarnaast blijven we onze processen verder optimaliseren, zodat informatie duurzaam toegankelijk is, termijnen worden bewaakt en openbaarmaking zoveel mogelijk onderdeel wordt van de reguliere werkprocessen.
Daarnaast blijft bewustwording binnen de organisatie een belangrijk aandachtspunt. We blijven investeren in kennis over de Woo, informatiebeheer en de afweging tussen openbaarheid en de bescherming van onder meer persoonsgegevens en andere wettelijke uitzonderingsgronden.
Ook in de behandeling van Woo-verzoeken staat onze dienstverlening centraal. Door vroegtijdig contact te leggen met verzoekers, verwachtingen af te stemmen en samen te verkennen welke informatie nodig is, streven we naar een zorgvuldige, transparante en klantgerichte afhandeling. Hiermee geven we invulling aan zowel de wettelijke verplichtingen als onze kernwaarden van een open en toegankelijke overheid.

Financiële begroting

Uitgangspunten begroting 2027 en meerjarenraming

Algemeen

De uitgangspositie voor de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 is reeds opgenomen in de beleidsarme voorjaarsnota 2026 die op 7 juli door de raad is behandeld. Separaat aan de voorjaarsnota bent u geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire gemeentefonds. Deze circulaire is ook de basis voor de toe te passen indexaties (waar van toepassing).

Rente financieringsmiddelen

In deze begroting is voor 2027 rekening gehouden met 3,5% rente voor het aantrekken van vaste geldleningen, indien de financieringsbehoefte groter is dan de kasgeldnorm. Tot het bedrag van de kasgeldnorm wordt gewerkt met dag- of kasgeld. Wij gaan er van uit dat de rente voor kort geld 2,5% zal bedragen. Voor de jaren 2028 en verder is rekening gehouden met 3% voor het aantrekken van vast geldleningen en 2% voor kort geld. De interne rekenrente is 1,10%.

Kapitaallasten investeringen

Conform wettelijk voorschrift worden de kapitaallasten (rente en afschrijving van een meerjarige investering) tot het volle bedrag in de begroting opgenomen. Het uitgangspunt is dat investeringen op lange termijn gedekt moeten zijn binnen de structurele begrotingsruimte.

Salarisontwikkeling

De nieuwe cao-gemeenten loopt tot 31 maart 2027. Op basis van de salarislasten in de begroting 2026 zijn de salarislasten voor 2027 en verder berekend. Voor de salarisstijging in 2027 is uitgegaan van een gemiddelde stijging van 4,2%, op basis van de loonvoet sector overheid. Voor jaarlijkse periodieke stijgingen is een gebruikelijke verhoging van 0,5% opgenomen.

Loon en prijsontwikkeling

Op basis van de meicirculaire gemeentefonds is een prijsindexatie opgenomen van 2,5% (pbbp). De budgetsubsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de subsidiecomponent voor personeelskosten en de overige subsidiecomponenten. Voor de overige subsidiecomponenten geldt het algemene indexcijfer dat toegepast wordt in de gemeentebegroting. In de component ‘personeel’ wordt rekening gehouden met de verwachte loonontwikkeling. Voor deze indexering wordt aangesloten bij de gemiddelde CBS-index voor CAO-lonen in de gesubsidieerde sector. Bij het ramen van de subsidies op grond van de subsidienota is voor de budgetsubsidies uitgegaan van 25% bureau- en uitvoeringskosten en 75% salariskosten. Voor het sociaal domein is, afhankelijk van de type kosten, gekeken naar de algemene index of een specifieke index zoals de NEA- of OVA/PPC-index. Het voorlopige gemiddeld prijsindexcijfer binnen de Jeugdwet en de WMO bedraagt voor 2027 3,74% (OVA 3,96% (gewicht 90%) en PPC 1,77% (gewicht 10%)). De NEA index geldt voor het zorg- en taxivervoer deze bedroeg voor 2026 4,1%. De NEA index 2027 is bij het opstellen van de begroting 2027 nog niet bekend maar de verwachting is dat door de combinatie met de stijging van de loonkosten en de hoge brandstofprijzen deze substantieel zal gaan stijgen, voor de begroting 2027 hanteren we een prijsindexcijfer hiervoor van 4,5%.

Tarievenbeleid

Bij de dienstverleningen, zoals afvalstoffenheffing, het rioolrecht, de leges, rechten en marktgelden streeft de gemeente naar een kostendekkend niveau. Aan deze kosten wordt ook overhead toegerekend. In de notitie Overhead (december 2023) is de stellige uitspraak gedaan dat de methodiek voor het toerekenen van overhead, zoals opgenomen in het overzicht overhead, aan lokale heffingen en rechten mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead aan overige taakvelden van de begroting. De financiële verordening is hierop aangepast. Overhead wordt op basis van een opslag voor overhead en directe uren toegerekend naar de betreffende producten.

Voor de Onroerende zaakbelasting zal het tarief (uitgedrukt in een percentage van de waarde van het onroerend goed) zodanig worden aangepast dat een opbrengststijging wordt gerealiseerd met alleen de indexatie van 2,5%. Ten aanzien van de leges worden over het algemeen de tarieven eveneens met de inflatiecorrectie van 2,5% verhoogd. De tarieven waarvoor kostendekkendheid geldt worden op basis van de kostprijsberekening opgesteld. De tarieven voor hondenbelasting blijven ten opzichte van 2026 ongewijzigd. De tarieven voor toeristenbelasting worden voor het tweede jaar verhoogd met € 0,25 conform de ombuigingsmaatregelen (fasegewijze tariefstijging tot € 1). Het tarief voor de rioolheffing is gebaseerd op het vastgestelde waterplan inclusief inflatiecorrectie. Voor de afvalstoffenheffing blijven de tarieven voor het vastrecht nagenoeg gelijk. In de paragraaf Lokale heffingen staat een verdere toelichting.

Meerjarig overzicht baten en lasten 2027 - 2030

Bedragen x € 1.000	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Saldo 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Saldo 2029	Lasten 2030	Baten 2030	Saldo 2030
Bestuur en beheer	8.283	2.504	-5.779	8.309	2.504	-5.805	8.072	2.179	-5.892	8.105	2.179	-5.926
Openbare orde en veiligheid	5.586	13	-5.572	5.643	13	-5.630	5.638	13	-5.624	5.638	13	-5.624
Verkeer en vervoer	7.064	721	-6.344	7.344	731	-6.613	7.658	731	-6.927	9.429	731	-8.698
Economie en recreatie	8.133	1.073	-7.061	8.032	1.145	-6.887	7.861	1.567	-6.295	7.885	805	-7.080
Onderwijs	4.024	1.021	-3.003	4.225	1.021	-3.204	4.472	1.021	-3.451	4.808	963	-3.845
Sport en cultuur	10.373	2.762	-7.611	10.346	2.680	-7.666	10.248	2.784	-7.464	10.175	2.692	-7.484
Sociaal domein	70.784	15.691	-55.093	71.158	16.622	-54.536	68.981	16.625	-52.356	68.934	16.585	-52.349
Duurzaamheid, milieu en afval	14.680	12.333	-2.346	14.446	13.486	-960	14.887	13.930	-957	15.378	14.325	-1.053
Bouwen en wonen	3.880	2.549	-1.331	3.553	1.711	-1.842	3.553	2.148	-1.405	3.550	2.362	-1.188
Algemene dekkingsmiddelen	3.185	116.020	112.835	4.679	111.585	106.906	6.004	110.044	104.041	6.940	111.696	104.757
Overhead	14.968	1.142	-13.826	14.523	1.142	-13.381	14.611	1.142	-13.469	15.593	1.142	-14.450
Heffing VPB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten	150.960	155.830	4.870	152.258	152.641	384	151.985	152.184	199	156.435	153.493	-2.942
Mutaties reserves	3.758	1.170	-2.588	3.279	1.251	-2.028	51.010	48.519	-2.491	1.818	1.681	-137
Begrotingsresultaat	**154.718**	**157.001**	**2.282**	**155.536**	**153.892**	**-1.645**	**202.994**	**200.703**	**-2.291**	**158.253**	**155.174**	**-3.079**

Meerjarig overzicht eenmalige baten en lasten

Structureel begrotingssaldo

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. In de begroting moet een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven. Hiertoe dient onderstaande tabel.

Structureel begrotingssaldo (* € 1.000)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Saldo baten en lasten	4.870	384	199	-2.942
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-2.588	-2.028	-2.491	-137
Begrotingssaldo na bestemming	**2.282**	**-1.645**	**-2.291**	**-3.079**
Waarvan incidenteel	3.608	2.615	1.611	1.495
Structureel begrotingssaldo	**5.891**	**970**	**-680**	**-1.584**

Overzicht incidentel baten en lasten

Omschrijving (bedragen in * €1.000)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten:				
Programma Economie en recreatie				
Winstnemingen bouwgrondexploitatie bedrijven	257	368	761	0
Programma Bouwen en wonen				
Winstnemingen bouwgrondexploitatie wonen	75	0	0	
Onttrekkingen uit reserves				
Algemene reserve: GOL			38.077	
Algemene reserve: Centrale huisvesting			6.939	
Algemene reserve: Verduurzaming gem. gebouwen	784	705		
Onttrekking tbv achterstand boombeheer	150			
Onttrekking reserve bovenwijkse voorzieningen tbv GOL			1.000	
Reserve bijdrage bedrijven GOL			2.032	
Onttrekking reserve bovenwijkse voorzieningen tbv Groenbeleidsplan	10			
Onttrekking reserve Bouw sociale huurwoningen		290		
Onttrekking reserve Integraal huisvestingsplan onderwijsgebouwen (IHP)			199	-95
Totaal:	**1.277**	**1.363**	**49.008**	**-95**
Lasten:				
Programma Economie en recreatie				
Wegwerken achterstanden beheer bomen (tlv AR)	150			
Bewegen en ontmoeten incidentele kosten 2028-2029	100	194		
Bewegen en ontmoeten incidentele kosten 2026-2027	147			
Programma Sociaal domein				
Uitbreiding jongerenwerk (subsidie)	355	369		
Inburgering	150			
Bijzondere bijstand	200			
Toevoegingen aan reserves				
Algemene reserve: dotatie winstnemingen bouwgrond bedrijven / wonen	332	368	761	
Dotatie aan reserve kapitaallasten	784	705	48.048	0
Dotatie reserve onderhoud schoolgebouwen	130	130	130	130
Dotatie reserve Integraal huisvestingsplan onderwijsgebouwen (IHP)	1.583	1.504	926	301
Dotatie reserve uitvoering baggerplan	100	100	100	100
Dotatie reserve bijdrage bedrijven GOL	143	143	143	143
Dotatie reserve Bouw sociale huurwoningen	60			
Dotatie reserve bovenwijkse voorzieningen	650	465	511	726
Totaal:	**4.885**	**3.978**	**50.620**	**1.400**

Saldo incidentele lasten en baten	**3.608**	**2.615**	**1.611**	**1.495**

Toelichting op het overzicht éénmalige baten en lasten
In de notitie ‘overzicht structurele en incidentele baten en lasten’ van de commissie BBV van 30 augustus 2018 is, vanwege het belang om te kunnen beoordelen of een begroting structureel in evenwicht is, een nadere duiding gegeven aan de begrippen structureel en incidenteel. Doel van de notitie is om het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten te verduidelijken, zodat de begrippen ‘incidenteel’ en ‘structureel’ meer eenduidig toegepast worden. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Voor het inzicht in de financiële positie op korte en langere termijn is het voor de raad van belang om een goed beeld te hebben van het structureel begrotingssaldo.

Structurele baten en lasten zijn baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Het BBV geeft geen scherpe definitie wat incidenteel of structureel is. Dit wordt mede ingegeven door het ‘principle based’ zijn van het BBV. Gemeenten verschillen in aard, takenpakket, (politieke) keuzes en omvang van elkaar. Er zijn echter wel een aantal voorbeelden die in vrijwel alle gemeenten toepasbaar zijn. In de toelichting op de wijziging van het BBV in 2013 staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. De bestemmingsreserve dekking kapitaallasten is hierop een uitzondering (hier staan immers voor langere tijd structurele kapitaallasten tegenover). Alle overige dotaties en onttrekkingen aan reserves worden allemaal beschouwd als een incidentele last/baat. De toelichting op de betreffende reserve kunt u onder de uiteenzetting van de financiële positie vinden, bij het Eigen vermogen.

Specifiek kijkend naar de tabel voor 2027-2030 kunnen de belangrijkste posten, naast de reserve mutaties, als volgt worden toegelicht:

Winstnemingen bouwgrondexploitaties bedrijven/wonen
Winstnemingen uit grondexploitaties zijn altijd incidenteel. De komende jaren zijn in beide categorieën winstnemingen voorzien vanuit diverse complexen.

Wegwerken achterstanden beheer bomen
Voor het wegwerken van achterstanden in de bomensnoei wordt vanaf 2025 tot en met 2027 jaarlijks een bedrag van € 150.000 beschikbaar gesteld. Dit wordt gedekt uit de Algemene reserve.

Bewegen en ontmoeten
Voor het vergroenen van locaties die in het kader van het uitvoeringskrediet Bewegen en ontmoeten 2026-2027 en 2028 is een incidenteel budget opgenomen. Deze kosten kunnen niet geactiveerd worden en zijn incidenteel.

Uitbreiding jongerenwerk
Het aantal jongerenwerkers is nogmaals tijdelijk uitgebreid. Dit is voor 2027 en 2028 incidenteel verwerkt in de begroting. Hiervoor wordt de subsidie voor jongerenwerkers verhoogd. Er wordt nog bekeken of het beoogde effect bereikt wordt en of de uitbreiding verder moet worden doorgezet.

Inburgering
Voor de kosten voor inburgering is voor 2027 een bedrag van € 150.000 opgenomen. Het nieuwe uitvoeringsbeleid is herijkt, maar het is nog onduidelijk wat de effecten daarvan zijn. Daarom worden deze middelen nu incidenteel opgenomen.

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Omschrijving (bedragen in €)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Toevoegingen:				
Totaal:	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen:				
reserve kapitaallasten	226.000	256.000	272.000	1.681.000
Totaal:	**226.000**	**256.000**	**272.000**	**1.681.000**

Verschillenanalyse per programma

In deze toelichting worden de belangrijkste verschillen tussen de begroting 2027 en de begroting 2026 na wijziging per programma toegelicht alsmede de verschillen ten opzichte van de jaarrekening 2025.

Positieve bedragen = voordeel in de exploitatie (lagere kosten/hogere opbrengst)
Negatieve bedragen = nadeel in de exploitatie (hogere kosten/lagere opbrengst)

Programma Bestuur en beheer

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	12.196	8.258	8.283	
Baten	2.622	2.125	2.504	
Saldo	**-9.574**	**6.133**	**5.779**	**354**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	0	0	0	
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	
Per saldo mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-9.574**	**6.133**	**5.779**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Voornaamste verschillen:

Bestuur	
Door hogere interne uurtarieven (als gevolg van indexatie, CAO) stijgt de doorbelasting van uren naar het taakveld Bestuur.	-85.000
De salarissen van college van burgemeesters & wethouders zijn gestegen door een CAO-verhoging.	-33.000
Naar aanleiding van de begroting 2027 van Hart van Brabant is de begroting bijgesteld.	-28.000
In 2026 is er eenmalig een extra bijdrage gedaan aan het Stadsgewest voor het aanvullen van het doelvermogen naar aanleiding van de voorlopige naheffingsaanslag.	200.000
Burgerzaken	
Hogere urendoorbelasting aan burgerzaken door hogere interne uurtarieven	-50.000
In 2027-2028 wordt er een documentenpiek verwacht, hierdoor ontstaat een voordeel in de begroting.	100.000
Er worden hogere kosten voor verkiezingen van provinciale staten en het waterschap in 2027 verwacht.	-40.000
Er is een uitbreiding van de software voor burgerzaken. De jaarlijkse kosten stijgen hierdoor.	-30.000
Beheer gemeentelijke eigendommen	
Er worden hogere pachtopbrengsten verwacht o.a. door de indexatie.	84.000
Lagere doorbelasting van uren doordat de formatie-uitbreiding voor een medewerker verzekering van 0,67 fte in 2027 is begroot op overhead i.p.v. beheer gemeentelijke eigendommen. Dit is gedaan omdat het een nieuwe functie betreft die voor meerdere disciplines werkzaam is. De precieze verdeling is nog onduidelijk.	57.000
In 2026 is eenmalig een budget overgeheveld vanuit 2025 voor de aanpassing van de binnenruimte van de caleidoscoop.	130.000
In 2026 is een eenmalig budget overgeheveld vanuit 2025 om te voldoen aan de zorgplicht op het gebied van elektrische veiligheid van de gemeentelijke gebouwen	75.000

Overige verschillen	-26.000
Saldo verschil	**354.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Saldo begroting 2027	-5.779
Saldo jaarrekening 2025	-9.574
Voordelig verschil	**-3.795**

Voornaamste verschillen:

Bestuur	
De formatie van de griffie is uitgebreid in 2026 waardoor er meer interne uren worden doorbelast dan bij de jaarrekening 2025.	-200.000
Vanaf 1 januari 2028 moeten de pensioenen van de politieke ambtsdragers verplicht worden ondergebracht in het nieuwe pensioenstelsel. Aanleiding hiervoor is de aangenomen Wet toekomst pensioenen (Wtp). Dit betekent voor de Gemeente Heusden een eenmalige storting in 2025 in de voorziening pensioenen van € 4.526.000. Voor 2027 is enkel de rentetoevoeging aan de voorziening begroot.	4.526.000
Burgerzaken	
De doorbelasting van de interne uren is hoger in 2027 dan in 2025, dit komt mede door de documentenboek in 2027.	-230.000
Hogere kosten voor verkiezingen in 2027 door verkiezingen provinciale staten en waterschap.	-40.000
Beheer gemeentelijke eigendommen	
In 2027 zal een indexatie van de pachten zorgen voor hogere opbrengsten dan in 2025 is gerealiseerd.	78.000
De kapitaallasten zullen in 2027 hoger zijn dan in 2025 dit komt doordat de rekenrente in 2025 0,6% bedroeg waar deze in 2027 1,10% is.	-139.000
In 2025 zijn een aantal opbrengsten ontstaan door verkoop van gemeentelijke eigendommen. In 2027 is hier niks voor begroot.	-130.000
Begraven	
In 2027 zijn de opbrengsten van grafrechten lager dan in 2025. In 2025 was er een inhaalslag gemaakt voor het verlopen van grafrechten van zowel 2025 als 2026.	-60.000
Overige verschillen	-10.000
Saldo verschil	**-3.795.000**

Programma Openbare orde en veiligheid

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	5.579	5.286	5.586	
Baten	27	13	13	
Saldo	**-5.552**	**-5.272**	**-5.572**	**-300**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	0	0	0	
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	
Per saldo mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-5.552**	**-5.272**	**-5.572**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Voornaamste verschillen:

Crisisbeheersing en brandweer De bijdrage van onze gemeente aan de Veiligheidsregio Brabant-Noord voor 2027 is hoger dan in 2026. Dit komt door extra personeelskosten en daarnaast een reguliere prijs– en loonstijging.	-90.000
Openbare orde en veiligheid Er worden meer lasten toegerekend aan het taakveld openbare orde en veiligheid, als gevolg van een verschuiving van uren tussen de verschillende taakvelden en de uitbreiding op meer BOA capaciteit.	-180.000
Overige verschillen	-30.000
Saldo verschil	**-300.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Saldo begroting 2027	-5.572
Saldo jaarrekening 2025	-5.552
Nadelig verschil	**-20**

Voornaamste verschillen:

Crisisbeheersing en brandweer Op 21 december 2021 heeft de raad besloten over de locatiekeuze vervangende nieuwbouw brandweerkazerne Drunen. De keuze is gemaakt voor ‘Bedrijfskavel Dillenburg’ Hierbij is aangegeven dat rekening moet worden gehouden met een kostenpost omdat de grond om niet moet worden overgedragen. De kosten van de afwaardering van de grond in 2025 bedragen € 430.116. De bouwkosten van de nieuwe brandweerkazerne zijn voor rekening van de Veiligheidsregio Brabant-Noord. De gemeente heeft hiervoor bouwrijpe grond voor geleverd. De gemeente heeft het eerste recht van terugkoop voor eveneens € 0.	430.000
De bijdrage aan de Veiligheidsregio Brabant Noord is, conform besluitvorming, in 2027 hoger dan in 2025. De totale bijdrage stijgt naar	-240.000

€ 3.686.599 ten opzichte van € 3.446.334 in 2025.

Openbare orde en veiligheid

Er zijn meer lasten toegerekend aan het taakveld openbare orde en veiligheid Dit wordt met name veroorzaakt door de doorberekende loonindexeringen, een verschuiving van uren tussen de verschillende taakvelden en het inzetten op meer BOA capaciteit en formatie-uitbreidingen in 2026 en 2027.	-370.000
In 2025 is € 184.000 uitgekeerd inzake de bommenregeling. Dit betreft een bijdrage voor de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten.	184.000
Overige verschillen	-24.000
Saldo verschil	**-20.000**

Programma Verkeer en vervoer

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	7.015	8.422	7.064	
Baten	650	634	721	
Saldo	**-6.365**	**-7.788**	**-6.344**	**1.444**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	136	140	143	
Onttrekkingen uit reserves	0	1.350	934	
Per saldo mutaties reserves	-136	-1.210	791	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-6.501**	**-6.578**	**-5.553**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Voornaamste verschillen:

Parkeerbelasting

De parkeertarieven zijn verhoogd in 2027.	25.000

Verkeer en vervoer

Door een toename van de werkzaamheden in de buitenruimte verwachten we een toename in de degeneratievergoedingen	42.000
De werkzaamheden met betrekking tot het onderhoud aan de Schweitzertunnel zijn opgenomen in 2026. Omdat het een eenmalig budget betreft leidt dit in 2027 tot een voordeel.	655.000
Vanaf 2027 zijn er een stelpost opgenomen voor de kapitaallasten van de priemsteeg en het integrale project Christinastraat.	-128.000
Voor de herinrichting van de Vismarkt is een incidenteel budget opgenomen in 2026.	448.000
De verwachting is dat de energiekosten van de openbare verlichting afnemen. Het budget 2027 is lager geraamd.	78.000
Bij de eerste bestuursrapportage 2025 zijn extra kosten opgenomen voor 2026 voor onkruidbestrijding op verharding als gevolg van een nieuwe aanbesteding en aanvullende werkzaamheden. Dit leidt in 2027 ten opzichte van 2026 tot een voordeel.	490.000
De kapitaallasten in 2027 zijn hoger als gevolg van afschrijvingen van onder andere bermverstevigingen en de herinrichting van de vismarkt. Daarnaast is er een hogere rekenrente.	-124.000
In 2027 worden er meer interne uren toegerekend dan in het jaar 2026, doordat de formatie is uitgebreid met een halve fte voor verkeer en vervoer.	-46.000
Vanaf 2027 wordt de stap gezet van curatieve naar preventieve gladheidsbestrijding. Hierdoor stijgen de kosten ten opzichte van 2026 met € 29.000.	-29.000

Overige verschillen	33.000
Saldo verschil	**1.444.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Saldo begroting 2027	-6.343
Saldo jaarrekening 2025	-6.365
Voordelig verschil	**22**

Voornaamste verschillen:

Verkeer en vervoer	
Door een toename van de werkzaamheden in de buitenruimte verwachten we een toename in de degeneratievergoedingen ten opzichte van 2025.	147.000
Bij de eerste bestuursrapportage 2025 zijn extra kosten opgenomen voor 2025 voor onkruidbestrijding op verharding als gevolg van een nieuwe aanbesteding en aanvullende werkzaamheden. Dit leidt in 2027 ten opzichte van 2025 tot een voordeel.	429.000
Er is ombuigingsmaatregel met betrekking tot het bijstellen van het onderhoudsniveau van de wegen in het buitengebied. Dit leidt in 2027 tot een voordeel ten opzichte van 2025.	105.000
In de begroting 2027 zijn als stelpost hogere bedragen aan kapitaallasten opgenomen voor vervanging van openbare verlichting en verkeer.	-204.000
De kosten voor uitvoering van het GVVP zijn op basis van het in 2022 vastgestelde meerjaren uitvoeringsprogramma behorende bij het GVVP opgenomen in de meerjarenbegroting. Dit bedrag is in 2027 hoger dan besteed is in 2025.	-158.000
De kapitaallasten in 2027 zijn hoger als gevolg van afschrijvingen van onder andere bermverstevigingen en de herinrichting van de vismarkt. Daarnaast is er een hogere rekenrente.	-301.000
In 2027 worden er meer interne uren toegerekend dan in het jaar 2025, doordat de formatie is uitgebreid met een halve fte voor verkeer en vervoer.	-46.000
Vanaf 2027 wordt de stap gezet van curatieve naar preventieve gladheidsbestrijding. Hierdoor stijgen de kosten ten opzichte van 2025 met € 29.000.	-29.000
Overige kleinere verschillen	79.000
	0
Saldo verschil	**22.000**

Programma Economie en recreatie

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	7.468	8.337	8.133	
Baten	1.078	1.282	1.073	
Saldo	**-6.390**	**-7.055**	**-7.061**	**-6**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	358	807	424	
Onttrekkingen uit reserves	404	105	10	
Per saldo mutaties reserves	**46**	**-702**	**-414**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-6.344**	**-7.757**	**-7.475**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Bouwgrondexploitatie bedrijventerreinen

Alle kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de diverse complexen waar bouwactiviteiten plaatsvinden inzake bedrijventerreinen worden gesaldeerd en via de post onderhanden werken overgeheveld naar de balanspost Voorraden bouwgrond. Niet alle mutaties worden, conform de richtlijnen die hiervoor in het BBV zijn gegeven, geregistreerd als uitgave of inkomsten binnen dit product, maar in dit geval binnen het product reserves. Het betreft met name mutaties inzake winstnemingen gestort naar de algemene reserve en stortingen in de reserve bovenwijkse voorzieningen. Dit leidt tot een totaal verschil van € - 17.000 tussen de begroting 2027 en de begroting 2026. -17.000

Economische promotie

Er heeft verschuiving plaatsgevonden tussen Programma Economie en Recreatie en Programma Sport en Cultuur van € 110.000, dit betreft de huurinkomsten van depot van het Streekarchief. Op programma 6 veroorzaakt dit een voordeel. -110.000

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

In 2027 worden er meer interne uren toegerekend dan in het jaar 2026. -356.000

In 2026 zijn er incidentele kosten geraamd voor de herinrichting van park De Schroef. 537.000

In 2025 is eenmalig budget beschikbaar gesteld voor het vergroenen van het centrum in Drunen. Deze lasten zijn bij de jaarrekening 2025 overgeheveld naar 2026. 238.000

In 2026 is er een subsidie ontvangen voor het opstellen van het Soorten Management Plan. -100.000

In 2027 zijn er incidentele middelen beschikbaar voor bewegen en ontmoeten. -159.000

Overige verschillen -27.000

Saldo verschil **-6.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Saldo begroting 2027	-7.061
Saldo jaarrekening 2025	-6.390
Nadelig verschil	**-671**

Voornaamste verschillen:

Bouwgrondexploitatie bedrijventerreinen Alle kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de diverse complexen waar bouwactiviteiten plaatsvinden inzake bedrijventerreinen worden gesaldeerd en via de post onderhanden werken overgeheveld naar de balanspost Voorraden bouwgrond. Niet alle mutaties worden, conform de richtlijnen die hiervoor in het BBV zijn gegeven, geregistreerd als uitgave of inkomsten binnen dit product, maar in dit geval binnen het product reserves. Het betreft met name mutaties inzake winstnemingen en stortingen in het fonds bovenwijks. Dit leidt tot een totaal verschil van € 65.000 tussen de begroting 2027 en de jaarrekening 2025.	65.000
Economische promotie In 2027 is een hoger bedrag voor toeristenbelasting in de begroting opgenomen dan de realisatie over 2025 door stijging van het tarief.	90.000
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	
In 2025 een bijdrage ontvangen van € 90.000 van de provincie voor Gebieds Gerichte Aanpak.	-90.000
Op begrotingsbasis worden meer interne uren aan dit taakveld toegerekend dan dat daadwerkelijk gerealiseerd zijn in 2025. Dit wordt veroorzaakt door hogere interne uurtarieven (als gevolg van indexatie, CAO) en formatieuitbreiding.	-533.000
De kapitaallasten zijn in 2027 hoger geraamd dan dat is gerealiseerd in 2025 als gevolg van onder andere de realisatie van de buitengymzaal en de herinrichting van park de Schroef. Daarnaast is een hogere rekenrente.	-120.000
In 2027 wordt verwacht dat de kosten voor vergroenen van de beweeg- en ontmoetlocaties hoger zijn dan in 2025.	-235.000
Voor de baggerwerkzaamheden in de Elshoutse Wielen zijn in 2025 kosten gemaakt in 2027 niet.	199.000
Overige verschillen	-47.000
Saldo verschil	**-671.000**

Programma Onderwijs

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	3.977	4.755	4.024	
Baten	1.071	1.658	1.021	
Saldo	**-2.906**	**-3.097**	**-3.003**	**94**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	1.292	1.343	1.689	
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	
Per saldo mutaties reserves	**-1.292**	**-1.343**	**-1.689**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-4.198**	**-4.441**	**-4.692**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Voornaamste verschillen:

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	
Er zijn minder uren begroot op het taakveld onderwijsbeleid, dit wordt veroorzaakt door een tijdelijke urenuitbreiding in 2026 en een verschuiving naar diverse taakvelden.	80.000
Onderwijshuisvesting	
Volgens het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2017 – 2026 van gemeente Heusden komt BS De Duinsprong in aanmerking voor vervangende nieuwbouw in 2026. Alvorens deze opgave wordt opgestart heeft de raad ons gevraagd een locatie-onderzoek uit te voeren. Eind 2025 is hierover een akkoord bereikt en de opdracht wordt in de eerste helft van 2026 uitgevoerd. Voor 2026 is hiervoor € 30.000 overgeheveld.	30.000
In 2026 is er bij de eerste bestuursrapportage € 35.000 incidenteel extra budget toegekend voor het onderhoud van onderwijshuisvesting.	35.000
Hogere kapitaallasten welke voortvloeien uit het Integraal huisvestingsplan (IHP).	-25.000
Overige verschillen	-26.000
Saldo verschil	**94.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Saldo begroting 2027	-3.003	
Saldo jaarrekening 2025	-2.906	Voornaamste verschillen:
Nadelig verschil	**-97**	

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	
De kosten van leerlingenvervoer zijn in de eerste bestuursrapportage 2026 structureel met € 100.000 bijgesteld. Er zijn hogere uitgaven welke met name het gevolg zijn van het hogere tarief leerlingenvervoer als resultaat van aanbesteding en ingang van contract in schooljaar 2025-2026.	-100.000
Overige verschillen	3.000
Saldo verschil	**-97.000**

Programma Sport en cultuur

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	10.035	10.588	10.373	
Baten	2.589	2.518	2.762	
Saldo	**-7.446**	**-8.070**	**-7.611**	**459**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	0	0	0	
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	
Per saldo mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-7.446**	**-8.070**	**-7.611**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Voornaamste verschillen:

Sport

In 2026 is incidenteel € 30.000 beschikbaar gesteld voor een onderzoek voor de buitensport, binnensport en binnenzwembad. Deze kosten zijn niet begroot voor 2027.	30.000
Er zijn diverse budgetmutaties gedaan voor het zwembad Die Heygrave. Dit heeft een positief effect van € 202.000. Deze bijstelling komt mede doordat het zwemaanbod wordt uitgebreid, welke gaat zorgen voor hogere opbrengsten dan begroot. Dit geldt ook voor het aanbod van het gebruik van het doelgroepenbad. Daarnaast ramen we in 2027 hogere inkomsten uit zwemlessen.	202.000
Er is onvoldoende binnensportcapaciteit in onze gemeente. Dit is aanleiding geweest om te onderzoeken of de bouw van een sportzaal in plaats van een gymzaal bij de vervangende nieuwbouw van basisschool de Bussel in De Grassen mogelijk is. In september 2021 hebben wij u in een raadsvoorstel diverse varianten voorgelegd en voorgesteld te kiezen voor de bouw van een sportzaal van 24x28x7 meter bij de nieuwe basisschool de Bussel in de wijk De Grassen. De structurele meerkosten hiervoor bedragen € 93.100. Deze meerkosten zijn met ingang van 2027 opgenomen in de meerjarenraming.	-93.000
In 2027 vindt een lagere storting in de onderhoudsvoorziening van sportaccommodaties plaats. De geplande onderhoudsbedragen schommelen per jaar waardoor er verschillen ontstaan in het vergelijk over de jaren.	80.000

Cultuur

Er heeft verschuiving plaatsgevonden tussen het programma Economie en Recreatie en het programma Sport en Cultuur van € 110.000, dit betreft de huurinkomsten van depot van het Streekarchief. Op programma 4 veroorzaakt dit een nadeel.	110.000
Gemeenten krijgen een wettelijke zorgplicht voor de openbare bibliotheek. Tot de invoering van deze zorgplicht heeft de gemeente Heusden zowel in 2025 als 2026 een decentralisatie-uitkering van €136.000 ontvangen om zich voor te bereiden op deze nieuwe verantwoordelijkheid	136.000
Overige verschillen	-6.000

Saldo verschil	**459.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Saldo begroting 2027	-7.611
Saldo jaarrekening 2025	-7.446
Nadelig verschil	**-165**

Voornaamste verschillen:

Sport	
In de begroting 2027 is een stelpost opgenomen van € 93.000 voor de meerkosten voor de bouw van een sportzaal in plaats van een gymzaal bij de vervangende nieuwbouw van basisschool De Bussel in De Grassen.	-93.000
In 2027 zijn hogere kapitaallasten begroot dan werkelijk in 2025 is gerealiseerd. Dit komt met name door de Sportzaal De Kubus en Sportpark De Hoge Heide.	-217.000
Er worden minder uren toegerekend aan Sport	44.000
Voor 2027 zijn verschillende budgetmutaties gedaan. Dat komt door uitbreding van het zwemaanbod, waardoor er meer toegangsgelden worden ontvangen. Dat geldt ook voor het gebruik en aanbod van het doelgroepenbad. Tevens zijn de inkomsten uit de verkoop van artikelen reëel begroot. Dit geeft een voordeel van € 35.000 ten opzichte van de jaarrekening 2025.	35.000
Overige verschillen op Sport	9.000
Cultuur	
Door indexering zijn diverse, norm-, waarderings- en budgetsubsidies in 2027 hoger dan in 2025.	-73.000
In 2025 is een decentralisatie-uitkering van € 136.000 ontvangen om voor te bereiden op de wettelijke zorgplicht voor de openbare bibliotheek. Daartegenover staat de indexering van subsidies (€ 48.000).	88.000
Door de ingebruikname van het nieuwe archiefdepot van het Streekarchief in Heesbeen is er ten opzichte van de jaarrekening 2025 een hogere verwachte huuropbrengst van € 214.000. Hierin zit tevens de verschuiving van € 110.000. Door de ingebruikname worden vanaf 2027 de schoonmaakkosten en algemene kosten van het depot geraamd (€ 11.000) De jaarlijkse bijdrage die aan het Streekarchief wordt betaald is ten opzichte van 2025 gestegen met € 80.000. De kapitaallasten zijn door de bouw eveneens gestegen met € 85.000. Per saldo een voordeel van € 38.000 ten opzichte van 2025.	38.000
Overige verschillen Cultuur	4.000
Saldo verschil	**-165.000**

Programma Sociaal domein

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	69.024	70.325	70.784	
Baten	22.971	19.416	15.691	
Saldo	**-46.053**	**-50.909**	**-55.093**	**-4.184**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	0	0	0	
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	
Per saldo mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-46.053**	**-50.909**	**-55.093**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijzigingen:

Voornaamste verschillen:

Vanwege tekorten in beschikbare formatie van de aanbieders voor de HBH ZIN (Hulp bij Huishouden – Zorg In Natura) is er in 2026 een onderbesteding ontstaan. Hierom is er in 2026 incidenteel rekening gehouden met een lager uitnuttingspercentage van de beschikte zorg van gemiddeld 70%. De beschikte zorg voor de Zorg in Natura is in 2026 lager echter is deze verschuiving bijna geheel als een toename terug te zien bij de hulp bij huishouden welke middels afgifte van PGB's (PersoonGebondenBudget) gedaan wordt. Voor de begroting 2027 is ervan uitgegaan dat de uitnutting van de beschikte zorg conform voorgaande jaren ligt op 94%. Daarnaast is een stijging ontstaan door indexering van de HBH ZIN in 2027.	-1.550.000
Per saldo zijn de kosten voor regionale jeugdhulp in de begroting 2027 hoger dan in 2026. Dit is het gevolg van groei van de jeugdhulp en de indexering.	-277.000
Voor opvang van Oekraïners is bij de eerste bestuursrapportage 2026 een bedrag van € 1.300.000 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie. In de begroting 2027 is de opvang voor Oekraïners budgetneutraal opgenomen.	-1.300.000
De bijdrage aan Baanbrekers is op basis van hun begroting 2027 hoger opgenomen dan in de meerjarenbegroting 2026.	-700.000
De verwachting is dat kosten voor begeleiding (Zorg in Natura, via SIEM) ten opzichte van de begroting 2027 licht toenemen. Rekening houdend met de jaarlijkse indexering van tarieven worden de kosten voor 2027 hoger geraamd. Onder begeleiding valt ook het maatwerk Wmo en de out-of-the-box oplossingen (inzet vanuit Wmo voor oplossingen die wel bijdragen aan de oplossing, maar feitelijk geen ondersteuning zijn).	-357.000
De kosten voor de inzet van Sterkhuis voor het jeugd en gezinsteam zijn op basis van afzonderlijke besluitvorming in 2023 vastgesteld. Het bedrag voor 2027 is verhoogd met een indexering.	-115.000
Kosten voor de GGD zijn op basis van de voor 2027 vastgestelde begroting hoger. Dit is met name het gevolg van indexering van de inwonerbijdrage.	-108.000

Overige verschillen	223.000
Saldo verschil	-4.184.000

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Specificatie verschil:

Saldo begroting 2027	-55.093
Saldo jaarrekening 2025	-46.053
Nadelig verschil	-9.040

Voornaamste verschillen:

Van de middelen die ontvangen zijn voor de opvang voor Oekraïners is in de jaarrekening 2025 een bedrag van per saldo € 4.200.000 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie. In de begroting 2027 is de opvang voor Oekraïners budgetneutraal opgenomen.	-4.310.000
De gemeentelijke bijdrage aan Baanbrekers is in 2027 hoger dan de bijdrage in de jaarrekening 2025. In de begroting 2027 is de gemeentelijke bijdrage zoals begroot door Baanbrekers opgenomen, jaarlijks vindt hierop een afrekening plaats afhankelijk van het resultaat van Baanbrekers. In de jaarrekening 2025 is de afrekening van het definitieve jaarrekening resultaat 2024 van Baanbrekers verwerkt. Hieruit bleek een positieve afrekening over 2024 van € 631.000 welke is verwerkt in de jaarrekening 2025. Deze verlaging van de lasten is incidenteel van aard, bij de begroting 2027 is rekening gehouden met de bijdrage van Baanbrekers volgens de begroting 2027 welke door deze partij is opgesteld. Het totale verschil is € 1,6 mln.	-1.630.000
Door indexatie van de subsidies zijn de lasten hiervoor hoger in 2027.	-454.000
De kosten voor regionale jeugdhulp zijn € 643.000 in de begroting 2027 lager dan in de jaarrekening 2025. Dit heeft te maken met de subsidie aan Groen waardoor we verwachten dat de regionale jeugdhulpkosten zullen dalen. Daarnaast is in 2025 een afrekening vanuit de regionale jeugdhulp inzake 2024.	643.000
De lokale lasten voor maatwerk jeugdhulp zijn in de begroting 2027 hoger geraamd ten opzicht van de realisatie 2025	-340.000
Door een te verwachte verschuiving van de regionale jeugdkosten naar Groen zijn de uitgaven voor de jeugdhulp in de vorm van een subsidie gestegen.	-1.303.000
In de begroting 2027 zijn lagere uitgaven voor de bijzondere bijstand begroot ten opzicht van de realisatie 2025.	186.000
In de begroting 2027 zijn lagere uitgaven voor de Heusdenpas begroot ten opzicht van de realisatie 2025.	124.000
In het jaar 2025 is het budget voor woningaanpassingen bij de 2de berap verhoogd in verband met een aantal grote woningaanpassingen Bij de jaarrekening 2025 bleek niet het gehele budget nodig. In 2027 is het budget op gebaseerd op het reguliere budget hetgeen € 220.000 lager dan in 2025 gerealiseerd is.	220.000
In vergelijking met de jaarrekening 2025 zijn de kosten voor SterkHuis (het Heusdens Jeugd en Gezinsteam) hoger. De kosten zijn op basis van de nieuwe afspraken verwerkt in de begroting 2027.	-440.000

De kosten voor de WMO voorzieningen zijn in 2027 hoger begroot dan de realisatie in 2025 doordat de vraag hiernaar toeneemt.	-398.000
Het in de meerjarenbegroting opgenomen budget voor de kosten van hulp bij het huishouden (HBH) is voor 2027 verhoogd met een indexering ten opzichte van de jaarrekening 2025.	-640.000
Kosten voor de GGD zijn op basis van de voor 2027 vastgestelde begroting hoger dan de werkelijke kosten in 2025. Dit is met name het gevolg van indexering van de inwonerbijdrage.	-251.000
Er zijn meer uren begroot in 2027 op het taakveld ten opzicht van de realisatie 2025.	-247.000
Overige verschillen	-200.000
Saldo verschil	**-9.040.000**

Programma Duurzaamheid, Milieu en afval

Financiën (* 1.000)	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Lasten	14.263	14.668	14.680	
Baten	13.551	12.318	12.333	
Saldo	**-712**	**-2.350**	**-2.347**	**3**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	136	0	0	
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	
Per saldo mutaties reserves	**-136**	**0**	**0**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-848**	**-2.350**	**-2.347**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Voornaamste verschillen:

Riolering	
Onderzoekskosten en actualisatie van het Waterplan zijn in 2027 € 169.000 lager begroot dan in 2026.	169.000
De opbrengst rioolheffing is hoger door de tariefstijging op basis van het vastgestelde Waterplan en de inflatiecorrectie.	460.000
Jaarlijks wordt het verschil tussen de kosten en opbrengsten met betrekking tot de kosten dekkendheid van de opbrengst rioolheffing gedoteerd of ten laste gebracht van de voorziening riolering. Ten opzichte van 2026 is een hogere storting voorzien.	-479.000
Afval	
In 2027 stijgen de inzamelkosten van restafval (€ 45.000), PMD (€ 55.000) en glas (€ 20.000). De belasting op afval stijgt in 2027 met € 20.000. Daartegenover staat dat de inzamelkosten van het GFT in 2027 iets lager worden ingeschat (€ 14.000 voordeel).	-105.000
Er worden meer uren toegerekend aan het taakveld afval. Dit wordt veroorzaakt door de doorberekende loonindexeringen.	-49.000
Op basis van samenstellingsmetingen in 2026 van het ingezamelde PMD wordt het definitieve tarief en de definitieve vergoeding bekend. Als we in een hogere staffel terecht komen, op basis van de metingen, kan de vergoeding iets hoger worden dan de huidige vergoeding. Op dit moment is ingeschat dat we in de één na hoogste staffel vallen. Daardoor is het budget met € 155.000 bijgesteld ten opzichte van 2026, toen een lagere staffel was ingeschat.	155.000
De opbrengst voor de afvalstoffenheffing zal naar verwachting € 139.000 hoger zijn dan in 2026. Dit komt mede door een stijging van het gemiddeld aantal inworpen en areaaluitbreiding.	139.000

Jaarlijks wordt het verschil tussen de kosten en opbrengsten met betrekking tot de kostendekkendheid van de opbrengst afvalstoffenheffing gedoteerd of ten laste gebracht van de voorziening afval. Ten opzichte van 2026 is er een lagere onttrekking voorzien van € 162.000.	-162.000

Milieubeheer

Er is via resultaatbestemming jaarrekening 2025 een bedrag van € 23.000 beschikbaar gesteld voor aanvullende ondersteuning lokale energiehulp in 2026. Dit is niet opgenomen in de begroting 2027.	23.000
De bijdrage aan de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant is in 2027 € 96.000 hoger dan in 2026. Dit grote verschil wordt vooral veroorzaakt doordat over 2025 een restitutie van de deelnemersbijdrage van € 75.000 is ontvangen, welke ook verwerkt is in de begroting 2026.	-96.000
Overige verschillen	-51.000
Saldo verschil	**4.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Specificatie verschil:

Saldo begroting 2027	-2.347.000
Saldo jaarrekening 2025	-712.000
Nadelig verschil	**-1.635.000**

Voornaamste verschillen:

Riolering

De kosten voor exploitatie, onderhoud en vervangingsinvesteringen met betrekking tot riolering worden opgenomen volgens het vastgestelde Waterplan. Dit fluctueert jaarlijks. De kosten voor het onderhoud en overige exploitatiekosten met betrekking tot riolering waren in 2025 lager dan begroot in 2027.	-304.000
Er worden meer uren toegerekend aan het taakveld riolering. Dit wordt veroorzaakt door de doorberekende loonindexeringen	-130.000
De opbrengst rioolheffing is in 2027 hoger begroot door de tariefstijging op basis van het vastgestelde Waterplan en de inflatiecorrectie.	739.000
Jaarlijks wordt het verschil tussen de kosten en opbrengsten met betrekking tot de kostendekkendheid van de opbrengst rioolheffing gedoteerd of ten laste gebracht van de voorziening riolering. Ten opzichte van 2025 is een hogere storting voorzien.	-314.000
Overige verschillen taakveld Riolering	-87.000

Afval

Als gevolg van de hogere kosten voor het product afval zullen de kosten voor de calculatorische btw in 2027 hoger zijn dan in 2025.	-35.000

Jaarlijks wordt het verschil tussen de kosten en opbrengsten van de afvalstoffenheffing verrekend met de voorziening afval, door middel van een storting of onttrekking. In 2025 vond er een onttrekking plaats van € 442.000. Voor 2027 er een onttrekking aan de voorziening begroot van € 250.000. Dit geeft een verschil van € 192.000 ten opzichte van de jaarrekening 2024.	-192.000
In 2025 is er een bijdrage uit het Afvalfonds van € 864.000 ontvangen. Deze hoge bijdrage komt doordat we in 2025 de UPV-zwerfafvalvergoeding over 2023 en 2024 ontvangen. In 2027 is ingeschat dat we een bijdrage ontvangen van € 629.000. Dit is € 235.000 lager dan in 2025.	-235.000
De opbrengst voor afvalstoffenheffing is in 2027 € 153.000 hoger ten opzichte van 2025. Dit komt door een stijging van het gemiddeld aantal inworpen en areaaluitbreiding.	153.000
Ten opzichte van 2025 zijn de inzamelkosten van GFT, PMD, restafval, oud papier en luiers lager. Dit komt onder andere doordat in 2025 nog facturen van de inzamelaar over 2024 zijn ontvangen, er meer kosten zijn geweest van vervuilde verzamelcontainers en er een naheffing is ontvangen van de afvalverwerker. Daartegenover staat dat de verwerkingskosten voor het GFT en restafval in 2027 hoger zijn ingeschat dan de werkelijke kosten in 2025.	451.000
In 2027 zijn de lasten van urentoerekening aan het taakveld afval hoger in vergelijking met de werkelijke uren van 2025. Dit komt onder andere door loonindexering en verschuiving van taken binnen het taakveld.	-117.000
De verwerking van het afval op de milieustraat zijn in 2027 ruim € 84.000 hoger dan in 2025. Dit komt voornamelijk door hogere kosten van de verwerking van matrassen, grof vuil en klein chemisch afval.	-84.000
Overige verschillen op taakveld Afval	-31.000
<u>Milieubeheer</u> Er worden in 2027 meer uren toegerekend aan het taakveld Milieubeheer. Dit komt door loonindexeringen en een uitbreiding van de formatie met onder andere een projectleider Energietransitie en beleidsmedewerker Circulariteit. Tevens worden meer uren vanuit cluster Veiligheid en Handhaving geschreven door uitbreiding van Boa's.	-327.000
De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) vraagt onze gemeente om een bijdrage voor het jaar 2027. Deze bijdrage is hoger dan het bedrag dat in 2025 werd gerealiseerd. Over het jaar 2025 is er ook een restitutie van de deelnemersbijdrage ontvangen, welke in 2026 is verwerkt in de begroting.	-242.000
Er zijn diverse kleine verschillen tussen inkomsten en uitgaven in 2025 en de begroting 2027 met betrekking tot de specifieke uitkeringen van NIP (Nationaal Isolatie Programma), Energiearmoede, Schone lucht akkoord en Geluidssanering.	67.000

In 2027 ontvangen we via de algemene uitkering een decentralisatieuitkering voor klimaatmiddelen. Deze worden als lasten begroot op dit taakveld. De interne personeelskosten die kunnen worden doorbelast aan de klimaatmiddelen, zijn van het begrote bedrag voor de kosten van klimaatmiddelen afgetrokken. In 2025 ontvingen we de CDOKE (klimaat en energiemiddelen) als specifieke uitkering. De CDOKE middelen werden budgettair neutraal begroot, waardoor er nu een nadeel ontstaat op dit taakveld.	-975.000
Overige verschillen op taakveld milieubeheer	29.000
Saldo verschil	**-1.635.000**

Programma Bouwen en wonen

	Rekening 2025	Begroting incl. wijzigingen 2026	Begroting 2027	Verschil
Financiën (* 1.000)				
Lasten	4.071	4.357	3.880	
Baten	2.124	1.321	2.549	
Saldo	**-1.947**	**-3.036**	**-1.331**	**1.705**
Mutaties reserves				
Stortingen in reserves	1.004	351	717	
Onttrekkingen uit reserves	-	-	-	
Per saldo mutaties reserves	**-1.004**	**-351**	**-717**	
Saldo inclusief mutaties reserves	**-2.951**	**-3.387**	**-2.048**	

Toelichting begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026 na wijziging:

Voornaamste verschillen:

Ruimtelijke ordening -244.000

Er heeft in 2027 een verschuiving van het budget exploitatiebijdrage van het taakveld Ruimtelijke ordening naar het taakveld Wonen en bouwen plaatsgevonden. Dit is een budgettair neutrale wijziging in 2027, maar geeft in de verschillenanalyse tussen de taakvelden wel een saldo van € 244.000.

In de jaarrekening 2025 is € 584.000 naar 2026 overgeheveld ten behoeve van de implementatie omgevingswet. Dit budget is alleen in 2026 beschikbaar. 584.000

Er worden ten opzichte van 2026 minder uren aan het taakveld Ruimtelijke ordening toegerekend. 46.000

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Alle kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de diverse complexen waar bouwactiviteiten plaatsvinden inzake niet bedrijventerreinen worden gesaldeerd en via de post onderhanden werken overgeheveld naar de balanspost Voorraden bouwgrond. Niet alle mutaties worden, conform de richtlijnen die hiervoor in het BBV zijn gegeven, geregistreerd als uitgave of inkomsten binnen dit product maar in dit geval binnen het product reserves. Het betreft met name mutaties inzake winstnemingen gestort naar de algemene reserve en stortingen in de reserve bovenwijkse voorzieningen. Dit leidt tot een totaal verschil van € 629.000 tussen de begroting 2026 en de begroting 2027. 629.000

Wonen en Bouwen

In 2025 is € 294.000 toegekend in het kader van de Realisatiestimulans, een rijksregeling waarbij gemeenten een bijdrage ontvangen van per gestarte woning. Daartegenover stonden € 30.000 aan kosten in 2025. Conform het BBV is het restant van dit budget overgeheveld naar 2026. In 2027 zijn deze middelen niet begroot. 264.000

244.000

Er heeft in 2027 een verschuiving van het budget exploitatiebijdrage van het taakveld Ruimtelijke ordening naar het taakveld Wonen en bouwen plaatsgevonden. Dit is een budgettair neutrale wijziging in 2027, maar geeft in de verschillenanalyse tussen de taakvelden wel een saldo van € 244.000.	
In de jaarrekening 2025 is € 93.000 naar 2026 overgeheveld ten behoeve van de herinrichting woonwagenlocaties. Dit budget is alleen in 2026 beschikbaar.	93.000
In de decembercirculaire 2025 zijn middelen ontvangen voor de Wet versterking regie volkshuisvesting. Deze middelen zijn via resultaatbestemming van de jaarrekening 2025 beschikbaar gesteld in 2026 om de implementatie uit te voeren.	102.000
Overige verschillen programma bouwen en wonen	-13.000
Saldo verschil	**1.705.000**

Toelichting op hoofdlijnen begroting 2027 ten opzichte van jaarrekening 2025:

Saldo begroting 2027	-1.331
Saldo jaarrekening 2025	-1.947
Voordelig verschil	**616**

Voornaamste verschillen:

Ruimtelijke ordening De kosten voor interne uren binnen het taakveld ruimtelijke ordening zijn in 2027 lager in vergelijking met 2025.	113.000
Vanaf 2024 is de omgevingswet ingegaan. Voor de implementatie zijn in 2025 extra kosten geraamd. Voor een deel zijn deze implementatiekosten ook gemaakt. Daarnaast is ook een deel van de implementatiekosten niet besteed in 2025, welke vervolgens zijn overgeheveld naar 2026. Ten opzichte van de begroting 2027 zijn in 2025 vanwege de implementatie meer kosten gemaakt.	145.000
In 2025 zijn er meer exploitatiebijdragen voor bouwexploitatie, bestemmingsplannen en leges gerealiseerd. In 2027 zijn de exploitatiebijdragen op het taakveld wonen en bouwen geraamd.	-130.000
Overige verschillen taakveld Ruimtelijke ordening	-6.000

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) Alle kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de diverse complexen waar bouwactiviteiten plaatsvinden inzake woonlocaties worden gesaldeerd en via de post onderhanden werken overgeheveld naar de balanspost Voorraden bouwgrond. Echter niet alle mutaties worden geregistreerd conform de richtlijnen die hiervoor in het BBV zijn gegeven. Het betreft met name mutaties inzake winstnemingen en stortingen in het fonds bovenwijks. Dit leidt tot een totaal verschil van € 122.000 tussen de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.	122.000
Wonen en Bouwen De opbrengsten van de leges omgevingsvergunningen zijn in 2027 een stuk hoger begroot dan ontvangsten in 2025. De legesopbrensten voor 2025 waren een stuk lager uitgevallen dan verwacht. Dat kwam doordat de omgevingsvergunningen voor enkele grote projecten zoals de campus op Steenenburg later zijn ingediend dan verwacht, hierdoor komen de daarmee gepaard gaande legesopbrengsten ten gunste van 2026.	378.000 395.000
In de begroting 2027 is de exploitatiebijdrage Wonen en bouwen geraamd op € 395.000. Voorgaande jaren werden de exploitatiebijdragen op het taakveld Ruimtelijke Ordening geraamd. Dit wordt in de begroting 2027 gecorrigeerd naar dit taakveld, waardoor er een voordeel ontstaat.	-294.000
In 2025 zijn middelen toegekend in het kader van de Realisatiestimulans, een rijksregeling waarbij gemeenten een bijdrage ontvangen per gestarte woning. Conform het BBV is dit budget overgeheveld naar 2026. In 2027 zijn deze middelen niet begroot. Het inhuurbudget voor 2027 is lager dan de realisatie in 2025. Daartegenover worden er meer uren naar het taakveld Wonen en bouwen in 2027 toegerekend. Per saldo geeft dit een nadelig verschil van € 97.000 ten opzichte van de jaarrekening 2025.	-97.000
Overige verschillen taakveld Wonen en Bouwen	-10.000
Saldo verschil	**616.000**

Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Inleiding

Conform de BBV moet in de begroting een geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar worden opgenomen alsmede voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar.

Geprognosticeerde meerjarenbalans 2026 - 2030

	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	476	469	461	454	446
Materiële vaste activa	139.393	181.929	229.074	280.799	307.750
Financiële vaste activa	7.051	6.789	6.506	6.205	5.893
Totaal Vaste Activa	***146.920***	***189.187***	***236.041***	***287.458***	***314.089***
Vlottende activa					
Voorraden	32.010	34.538	32.234	22.990	15.619
Uitzettingen	12.219	12.219	12.219	12.219	12.219
Liquide middelen	280	280	280	280	280
Overlopende activa	500	500	500	500	500
Totaal Vlottende Activa	***45.009***	***47.537***	***45.233***	***35.989***	***28.618***
Balanstotaal activa	**191.929**	**236.724**	**281.274**	**323.447**	**342.707**
Vaste passiva					
Eigen vermogen	86.278	91.148	86.865	84.982	83.685
Voorzieningen	16.760	16.196	15.589	15.081	14.494
Vaste schuld	48.899	85.919	122.006	168.926	181.246
Totaal Vaste Passiva	**151.937**	**193.263**	**224.460**	**268.989**	**279.425**
Vlottende passiva					
Vlottende schuld	12.175	12.175	12.175	12.175	12.175
Overlopende passiva	27.817	31.286	44.639	42.283	51.107
Totaal Vlottende Passiva	**39.992**	**43.461**	**56.814**	**54.458**	**63.282**
Balanstotaal passiva	**191.929**	**236.724**	**281.274**	**323.447**	**342.707**

Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

Het verwachte verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd:

Materiele vaste activa (x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Economisch nut					
Boekwaarde 1 januari	106.681	108.867	129.944	158.628	191.257
Investeringen	9.600	25.088	32.929	36.940	34.214
Desinvesteringen	-3.631	-	-	-	-
Afschrijvingen - afwaarderingen	-3.783	-4.010	-4.245	-4.310	-5.755
Boekwaarde 31 december	108.867	129.945	158.628	191.258	219.716
Maatschappelijk nut					
Boekwaarde 1 januari	15.510	30.526	51.985	70.446	89.542
Investeringen	16.998	21.970	19.135	19.955	960
Desinvesteringen	-1.699	-	-	-	-
Afschrijvingen - afwaarderingen	-282	-512	-673	-860	-2.468
Boekwaarde 31 december	30.526	51.984	70.447	89.541	88.034
Boekwaarde per 31 december	**139.393**	**181.929**	**229.075**	**280.799**	**307.750**

In het verloop is onderscheid gemaakt tussen de investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Beide soorten investeringen worden geactiveerd en afgeschreven gedurende de verwachte gebruiksduur. De investeringen zijn verwerkt op basis van lopende ontwikkelingen in de activa, nieuw beleid en de geplande vervangingsinvesteringen.

Financiële vaste activa

Het verwachte verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd:

Financiele vaste activa (x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Boekwaarde 1 januari	6.746	7.051	6.789	6.506	6.205
Verstrekkingen	555	-	-	-	-
Desinvestering	-	-	-	-	-
Aflossingen	-250	-262	-283	-301	-312
Boekwaarde per 31 december	**7.051**	**6.789**	**6.506**	**6.205**	**5.893**

De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit verstrekte leningen aan woningcorporaties. Daarnaast zijn enkele deelnemingen en verstrekte leningen opgenomen.

Voorraden

De voorraden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Voorraden (x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030

Bouwgrondexploitatie	38.122	37.847	32.229	22.985	15.614
Verliesvoorziening	-6.117	-3.314	-	-	-
Subtotaal	**32.005**	**34.533**	**32.229**	**22.985**	**15.614**
Gereed product en handelsgoederen	5	5	5	5	5
Boekwaarde per 31 december	**32.010**	**34.538**	**32.234**	**22.990**	**15.619**

De niet in exploitatie genomen gronden zijn opgenomen onder de materiële vaste activa conform de geldende verslaggevingsregels.

Bij de bouwgrondexploitatie is zichtbaar dat de positie in de komende jaren wordt afgebouwd. Het verloop is het gevolg van verwachte lasten en baten voor de verschillende complexen. De verliesvoorziening grondexploitatie is in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie.

Voor een nadere toelichting op de bouwgrondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Overige vlottende activa
De overige vlottende activa bestaat uit uitzettingen korter dan 1 jaar, liquide middelen en overlopende activa. Hiervan is een inschatting gemaakt rekening houdend met het verloop van de overige balansposten. Hieraan ligt geen zelfstandige raming ten grondslag. De voorziening dubieuze debiteuren is in mindering gebracht op de openstaande vorderingen (uitzettingen).

Overige vlottende activa (x € 1.000)

	2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Uitzettingen	12.219	12.219	12.219	12.219	12.219
Liquide middelen	280	280	280	280	280
Overlopende activa	500	500	500	500	500
Boekwaarde per 31 december	**12.999**	**12.999**	**12.999**	**12.999**	**12.999**

Eigen vermogen
Het eigen vermogen kan als volgt gespecificeerd worden:

Eigen vermogen (x € 1.000)

	2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Algemene reserve	59.141	63.205	60.484	12.303	11.657
Bestemmingsreserves	22.471	25.661	28.026	74.970	75.107
Resultaat	4.666	2.282	-1.645	-2.291	-3.079
Boekwaarde per 31 december	**86.278**	**91.148**	**86.865**	**84.982**	**83.685**

Het verloop van de algemene reserve en de bestemmingsreserves wordt hierna weergegeven. Het resultaat dat is opgenomen komt overeen met het verwachte saldo volgens de meerjarenraming.

Reserves

Reserves (x € 1.000)	Beginstand 1-1-2027	Mutaties in 2027	Beginstand 1-1-2028	Mutaties in 2028	Beginstand 1-1-2029	Mutaties in 2029	Beginstand 1-1-2030
Algemene reserve	**59.141**	**-602**	**63.205**	**-337**	**60.484**	**-44.255**	**12.303**
Reserve onderhoud bewegingslokalen schoolgebouwen	1.324	130	1.454	130	1.584	130	1.714
Reserve vervanging lichtmasten	727	-	727	-	727	-	727
Reserve uitvoering baggerplan	1.001	100	1.101	100	1.201	100	1.301
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	3.794	640	4.434	465	4.898	-489	4.410
Reserve Bouw sociale huurwoningen	1.164	60	1.223	-290	933	-	933
Reserve bijdrage bedrijven GOL	1.601	143	1.745	143	1.888	-1.888	-
Reserve sociaal Domein	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)	7.583	1.559	9.141	1.367	10.509	1.316	11.824
Reserve exploitatie riolering	500	-	500	-	500	-	500
Reserve inrichting nieuw gemeentehuis	25		25		25		25
Bestemmingsreserve kapitaallasten	4.752	559	5.310	449	5.760	47.776	53.535
Bestemmingsreserves	**22.471**	**3.190**	**25.661**	**2.365**	**28.026**	**46.944**	**74.970**

Algemene reserve
Het doel van de algemene reserve is drieledig:

- de algemene reserve dient als onderdeel van de benodigde weerstandscapaciteit om risico's af te kunnen dekken die niet zijn afgedekt in de begroting, door verzekeringen of (bestemmingsreserves) zoals die opgenomen zijn in de risicoparagraaf;
- de algemene reserve dient als buffer voor het opvangen van nadelige rekeningresultaten indien blijkt dat begrote kosten en opbrengsten in de jaarrekening leiden tot een nadelig saldo;
- de algemene reserve kan worden ingezet voor het doen van (incidentele) uitgaven voor zover er ruimte is boven het vastgestelde minimumniveau.

De belangrijkste mutaties voor 2026-2030 betreffen:

- Effecten resultaatbestemming jaarrekening 2025 (in 2026);
- Budgetoverhevelingen 2025 ➔ 2026 (in 2026);
- Instelling bestemmingsreserve inrichting nieuw gemeentehuis (2026)
- Tussentijdse winstnemingen uit grondexploitaties (2026-2029);
- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen (2026-2030)
- Storting in de bestemmingsreserve kapitaallasten in verband met de realisatie van de GOL (2029)
- Eenmalige dekking formatie I&A 2 fte (2026)
- Cyclisch boombeheer (2025 t/m 2027)
- Nieuw gemeentehuis (2029)

Daarnaast is nog een bedrag gereserveerd voor eventueel kosten voor uitvoering van het IHP. Op basis van het besluit over de woningbouw impuls is een claim op de algemene reserve nodig. De onttrekking hiervan is nog niet geraamd.

Bewegingslokalen (onderwijs), voorheen reserve Onderhoud Schoolgebouwen
Deze reserve was oorspronkelijk onderdeel van de reserve onderhoud schoolgebouwen. Vanaf 2015 zijn schoolbesturen wettelijk zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van schoolgebouwen. De gemeente is alleen nog verantwoordelijk voor het onderhoud van lokalen voor gymnastiekonderwijs en eventuele calamiteiten aan schoolgebouwen. Voor calamiteiten aan schoolgebouwen is in de reguliere exploitatie jaarlijks een bedrag geraamd. De reserve dient alleen nog voor het onderhoud aan bewegingslokalen.

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van gebouwen of lokalen voor gymnastiekonderwijs. Kosten die hieruit voortvloeien kunnen schommelen. De reserve dient om deze schommelingen op te kunnen vangen.

Vervanging lichtmasten
De reserve is bestemd voor de vervanging van lichtmasten op basis van de beheerplannen. Jaarlijks wordt het verschil tussen geraamde kosten en werkelijke uitvoering gemuteerd met deze (egalisatie)reserve. In de begroting is op basis van eerdere besluitvorming nog een stelpost beschikbaar voor vervanging.
Voorziening en vervanging op basis van een beheerplan leidt tot de verplichte vorming van een voorziening. Dit vereist echter wel een actueel beheerplan. Voor de vervanging lichtmasten is geen actueel beheerplan. Uit de evaluatie van het huidig beleidsplan is gebleken dat dit nog voldoet en ongewijzigd toegepast kan worden. De aandacht wordt nu eerst gericht op de vervangingsopgave. In september 2026 is een nieuw beleidsplan vastgesteld waarin ook aandacht is voor het beheer van openbare verlichting. Na het vaststellen van het beheerplan wordt de reserve omgezet naar een voorziening die aansluit op het beheerplan.

Uitvoering baggerplan
De reserve is ingesteld om de kosten van het baggeren van de watergangen op basis van het baggerplan Heusden 2012-2022 te dekken. Jaarlijks wordt € 100.000 ten laste van de exploitatie gestort in deze reserve. De werkelijke kosten van het baggeren worden ten laste van deze reserve gebracht. Omdat de jaarlijkse onderhoudsbedragen sterk wisselend zijn, is het noodzakelijk om te beschikken over een reserve. We werken zelf actief aan een nieuw baggerplan voor de komende jaren. Deze wordt naar verwachting eind 2026 aan de raad voorgelegd.

Bovenwijkse voorzieningen
De reserve is ingesteld om de kosten van bovenwijkse voorzieningen af te dekken, die ontstaan naar aanleiding van de ontwikkeling van diverse bouwlocaties. Dotatie aan deze reserve vindt plaats per m² uitgeefbare grond ten laste van een grondexploitatie voor zover hiertoe besloten is. Onder deze reserve vallen ook de (eerder) ontvangen bijdragen in het kader van de reserve rood voor groen. En de bijdragen die worden ontvangen in het kader van de regeling kwaliteitsverbetering landschap. De ontvangen bijdragen moeten worden ingezet in lijn met het doel waarvoor de bijdragen zijn opgehaald. Voor de financiering van vooraf vastgestelde bovenwijkse voorzieningen zullen bedragen onttrokken worden op het moment van uitvoering.

Reserve bijdrage bedrijven GOL
Sinds 2014 wordt van bedrijven OZB ontvangen ter financiering van de gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL). Deze door de bedrijven extra betaalde OZB is gelabeld voor de dekking van kapitaallasten van het GOL en wordt daarom gestort in deze reserve. In 2029 wordt voor de laatste keer de bijdrage gestort in deze reserve, dit omdat vanaf 2030 de kapitaallasten vanuit de investering vanuit het GOL verwacht worden. Ultimo 2029 wordt het saldo van deze reserve ingebracht in de reserve kapitaallasten om gedurende 40 jaar jaarlijks vrij te vallen voor de dekking van een deel van de kapitaallasten van de investeringen voor het GOL. De jaarlijks van bedrijven te ontvangen OZB zal vanaf 2030 dan voortaan binnen de exploitatie blijven staan ook ter dekking van de kapitaallasten van de investering voor het GOL. De opheffing van de reserve zal door middel van een raadsbesluit gebeuren.

Reserve IHP
Op 11 juli 2017 heeft de raad ingestemd met het Integraal Huisvestingsplan onderwijs. In dit plan zijn de toekomstig verwachte investeringsuitgaven voor het upgraden, renoveren of nieuwbouw van de basisscholen binnen de gemeente opgenomen. Het gaat daarbij om forse investeringen waarbij de investeringsvolumes jaarlijks nogal verschillen. Om te voorkomen dat de exploitatie in jaren nauwelijks belast wordt en in andere perioden er piekbelastingen drukken op de exploitatie, is het voor een gelijkmatige druk op de begroting wenselijk om de lasten van het IHP te spreiden over de looptijd van het plan. Het plan zal periodiek worden geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Voor het bepalen van de gemiddelde investeringslast wordt bij actualisatie van het IHP uitgegaan van een periode van 20 jaar. Voor de berekening van kapitaallasten wordt de dan geldende interne rekenrente aangehouden.

Het doel van de reserve is om schommelingen in de exploitatie voor de lasten van investeringen in het basisonderwijs te voorkomen en deze gelijkmatig over de looptijd te verdelen. De reserve wordt gevoed in jaren dat de werkelijke kapitaallasten van de geplande/werkelijk uitgevoerde investeringen lager zijn dan de gemiddelde jaarlast van het plan. Er worden bedragen uit de reserve onttrokken in de jaren dat de werkelijke kapitaallasten van de geplande/werkelijke uitgevoerde investeringen hoger zijn dan de gemiddelde jaarlast van het plan.

Reserve exploitatie Riolering
De commissie BBV heeft in een notitie Riolering richtlijnen geformuleerd op het terrein van de gemeentelijke rioleringstaak (financiële functie). Bij de richtlijnen wordt aangegeven wat de spelregels zijn voor het vormen van voorzieningen en reserves.

Voor riolering geldt dat een eventueel overschot op de exploitatie (exclusief kosten groot onderhoud rioolstelsel waarvoor een onderhoudsvoorziening beschikbaar is) in een jaar gestort mag worden in een egalisatiereserve. Middelen die via de rioolheffing geïnd zijn moeten voor het rioleringsdoel worden aangewend. In Heusden was sprake van een kostendekkend tarief dat in rekening wordt gebracht voor de reguliere exploitatie van rioleringstaken. In het meerjarige vastgestelde Waterplan is voor exploitatiekosten (jaarlijks terugkerende lasten van beheer, energie, schoonhouden, administratie, verzekering, enz) een (redelijk) een stabiele lijn opgenomen. Bij realisatie kunnen er afwijkingen ontstaan ten opzichte van de stabiele begroting. Deze afwijkingen in enig jaar in zowel positieve als negatieve zin kunnen geëgaliseerd worden met deze reserve.

Jaarlijks wordt het verloop van de budgetten die onderdeel uitmaken van de exploitatie van de gemeentelijke rioleringstaak gemonitord. Mocht er per saldo aan het eind van een jaar een overschot zijn dan wordt het overschot gestort in de reserve. Mocht er per saldo aan het eind van een jaar een tekort zijn dan wordt dit onttrokken uit de reserve. Indien de reserve een saldo kent van € 0 wordt een (verdere) overschrijding ten laste van het jaarrekeningresultaat gebracht.

Reserve inrichting nieuw gemeentehuis
Voor het nieuwe gemeentehuis is in de ramingen rekening gehouden met 25% hergebruik van bestaand meubilair. Ondanks de staat van het meubilair en de vraag hoeveel ermee kan, wordt op dit moment terughoudend omgegaan met vervanging of uitbreiding Het doel van de reserve is om voor het nieuwe gemeentehuis voldoende middelen te hebben om meubilair aan te schaffen en het huidige meubilair te vervangen, dat zowel functioneel als qua uitstraling goed aansluit bij het ontwerp.
De reserve wordt gevoed indien er uit bestaande structurele budgetten voor de aanschaf van meubilair middelen worden overgehouden.
Bij de aanschaf van nieuw meubilair voor het nieuwe gemeentehuis wordt een beroep gedaan op deze reserve. Er vinden geen onttrekkingen plaats voor de aanschaf van meubilair ten behoeve van de huidige werkplekken voor het gemeentehuis in Vlijmen en Drunen.

Reserve kapitaallasten
Deze reserve is bestemd voor de dekking van de afschrijvingslasten van investeringen met economisch nut, maar met een maatschappelijk belang.
Er zijn meerdere stortingen voorzien

- 2026 t/m 2028: verduurzaming gemeentelijke gebouwen;
- 2029: dekking deel investering GOL met een voeding uit de algemene reserve, de reserve Rood voor Groen en de reserve bijdrage bedrijven GOL;
- 2029: dekking voor het nieuwe gemeentehuis.

De geraamde onttrekkingen in 2026 tot en met 2029 betreffen de reguliere afschrijvingslasten.

Voorzieningen
Voorzieningen (x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Voorziening erfenis Weimar instandhouding museum	41	41	41	41	41
Voorziening herstel kerkgebouw voormalige gem. Heusden	65	65	65	65	65
Voorziening onderhoud van wegen	6.325	5.728	5.131	4.534	3.936
Voorziening achterstallig onderhoud wegen	538	538	538	538	538
Voorziening onderh. openbare gebouwen	1.717	1.943	2.073	2.203	2.333
Voorziening wachtgelden (personeel)	-	-	-	-	-
Voorziening afwikkeling plannen bouwgrondexploitatie	-	-	-	-	-
Voorziening wachtgelden voormalige wethouders	96	96	96	96	96
Voorziening verlofsparen	290	290	290	290	290
Voorziening plusuren	223	223	223	223	223
Voorziening pensioenen wethouders	5.229	5.394	5.565	5.740	5.916
Voorziening riolering (vervangingsinvesteringen)	1.022	1.022	1.022	1.022	1.022
Voorziening riolering (onderhoud)	0	0	0	0	0
Voorziening afvalstoffenheffing	1.133	775	465	248	32
Voorziening reparatie-uitkering WW	80	80	80	80	-
Boekwaarde per 31 december	**16.760**	**16.196**	**15.589**	**15.081**	**14.494**

Voorziening Erfenis Weimar instandhouding museum
De gemeente Heusden heeft met het aanvaarden van de erfenis de voorwaarden geaccepteerd die aan de besteding zijn gesteld. Volgens het BBV behoren de van derden verkregen middelen, die specifiek besteed moeten worden, tot de voorzieningen. Voor 2026 tot en met 2030 zijn geen lasten geraamd.

Voorziening Herstel kerkgebouw voormalige Gemeente Heusden
Deze voorziening is ontstaan door een schenking en bestemd voor verstrekking van bijdragen voor herstel kerkgebouwen in de voormalige gemeente Heusden. De kerken kunnen ieder voor een bedrag van € 15.188 een aanvraag indienen. Een aantal kerken heeft (een deel van) dit bedrag de afgelopen jaren ingezet voor onderhoud/restauraties. Voor het restantbedrag kunnen aanvragen worden ingediend op het moment dat komende jaren onderhoudswerkzaamheden moeten worden uitgevoerd.

Voorziening onderhoud van wegen
De voorziening onderhoud van wegen heeft als basis het beleidsplan wegen 2022-2026 zoals dat in de raadsvergadering van 27 september 2022 is besproken. Door een structurele gelijkmatige voeding van deze voorziening is er sprake is van een gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren (art. 44 lid 1 c BBV). De uitgaven die ten laste van deze voorziening worden gebracht betreffen planmatig groot onderhoud. Op basis van een meerjarig gemiddelde is de onttrekking voor de uitgaven geraamd.

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen
De voorziening voor het onderhoud gemeentelijke gebouwen is een verplichting indien er een actueel meerjarig onderhoudsplan (MJOP) is. Het geldende MJOP 2024-2028 is op november 2023 vastgesteld en daarmee is aan deze verplichting voldaan en is de voorziening ingesteld. Vorming van een voorziening is geen keuze maar een verplichting binnen het BBV. Voeding van deze voorziening is een structurele last in de exploitatie onttrekkingen fluctueren naar gelang onderhoud noodzakelijk is zoals dit is vastgelegd binnen het MJOP.

Voorziening wachtgelden voormalige wethouders
De voorziening is bestemd voor dekking van geldelijke verplichtingen aan voormalig wethouders. De voorziening is in 2023 op peil gebracht voor de bestaande verplichtingen.

Voorziening verlofsparen
In artikel 6.3 van de CAO voor gemeenteambtenaren is geregeld dat er een mogelijkheid is voor verlofsparen. De opgebouwde tegoeden worden binnen deze voorziening geregistreerd.

Voorziening plusuren
Deze voorziening is in 2024 gevormd voor het “stuwmeer” dat ontstaan is aan plusuren. De waarde van deze plusuren is becijferd op € 304.000 per 31 december 2024 en zal vooralsnog gelijk blijven.

Voorziening Pensioenen wethouders
Als gevolg van gewijzigde regelgeving is een voorziening gevormd voor de verplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling voor wethouders (APPA). Op 13 december 2016 heeft het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een circulaire gepubliceerd op basis waarvan de waarde van de pensioentoezeggingen wordt berekend voor wethouders die aangetreden zijn na 1-1-2015. Deze pensioenvoorziening zal de komende jaren muteren afhankelijk van de bezetting en circulaires van het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties die de uitgangspunten bepalen. In 2028 worden de pensioenen ondergebracht in het nieuwe pensioenstelsel. Om ervoor te zorgen dat de huidige opgebouwde pensioenen kunnen worden overgebracht naar het nieuwe pensioenstelsel, is er gekozen voor zogenaamde affinanciering van de bestaande pensioenen. Dit houdt in dat het op papier al gereserveerde bedrag voor de pensioenuitkering als het ware naar voren wordt gehaald en eenmalig via een collectieve waardeoverdracht wordt overgedragen aan pensioenfonds ABP, dit is 2025 gebeurd.

Voorziening Riolering (vervangingsinvesteringen)
Om te kunnen voldoen aan de BBV-voorschriften voor de uitvoering van het Waterplan is gekozen voor een 2-tal voorzieningen en een bestemmingsreserve (zie toelichting bij de reserve exploitatie riolering). Het betreft een spaarvoorziening voor vervangingsinvesteringen, een egalisatievoorziening voor de kosten van groot onderhoud riolering en een bestemmingsreserve voor het exploitatieresultaat op taakveld riolering.
Voor vervangingsinvesteringen wordt gebruik gemaakt van een spaarvoorziening voor afdekking van toekomstige vervangingsinvesteringen. Fluctuaties in het verloop van de werkelijke kosten voor groot onderhoud kunnen worden geëgaliseerd met de nieuwgevormde voorziening groot onderhoud Riolering.

Voorziening Riolering (groot onderhoud)
In deze voorziening wordt het berekende saldo van de groot onderhoudscomponent binnen de geraamde rioolheffing en de werkelijke uitvoeringskosten gestort of onttrokken. Deze voorziening dient als egalisatie voor de verschillende jaren (vervangingsinvestering).

Voorziening Afvalstoffenheffing
De voorziening Afvalstoffenheffing is gevormd om eventuele overschotten of tekorten bij de afvalverwerking te kunnen egaliseren. Op begrotingsbasis is er sprake van sluitende cijfers met betrekking tot afval. Bij het opstellen van de jaarrekening komen mutaties in beeld.

Voorziening Reparatie uitkering WW
Deze voorziening is ingesteld in 2018 en heeft tot doel het repareren van de versoberingen van de WW. De ingehouden werknemerspremie wordt hiertoe gestort in deze voorziening. Wanneer tot uitkering moet worden overgegaan worden deze uitkeringen ten laste van deze voorziening gebracht.

Vaste schuld
De vaste schulden betreffen zowel de aangetrokken financieringen bij banken en andere financiële instellingen als de leningen bij andere openbare lichamen. Daarnaast zijn ontvangen waarborgsommen opgenomen.

De financieringen zijn opgenomen op basis van de meerjarige liquiditeitsprognose. De totale omvang muteert voornamelijk als gevolg van hogere / lagere uitgaven voor investeringen en bouwgrondexploitaties en anderzijds hogere / lagere verwachte inkomsten uit bouwgrondexploitaties. Een nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf financiering.

Vlottende passiva
De vlottende passiva betreffen zowel de kortlopende schulden als de overlopende passiva. Hiervan is een inschatting gemaakt rekening houdend met het verloop van de overige balansposten. Hieraan ligt geen zelfstandige raming ten grondslag.

Ontwikkeling EMU-saldo

(bedragen * € 1.000) **Omschrijving**	**T-1** **2026** Gew. Begroting 2026	**T** **2027** Volgens begroting 2027	**T+1** **2028** Volgens meerjarenraming in begroting 2028	**T+2** **2029** Volgens meerjarenraming in begroting 2029	**T+3** **2030** Volgens meerjarenraming in begroting 2030
Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.497	-4.870	-384	-199	2.942
Mutatie (im)materiële vaste activa	17.646	42.267	46.854	51.417	26.631
Mutatie voorzieningen	-1.035	-564	-607	-508	-587
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.559	2.528	-2.304	-9.244	-7.371
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa					
Berekend EMU-saldo	**-19.619**	**-50.229**	**-45.541**	**-42.880**	**-16.905**

Nieuw beleid en in gang gezet beleid per programma

Nieuw beleid & in gang gezet beleid

#	Onderwerp	Toelichting	I/E*	Investering	Verwacht jaar van realisatie	Afschrijf-termijn (gemiddeld)	Autorisatie gemeenteraad met …	Exploitatielasten (afgerond op € 1000) 2026	2027	2028	2029	2030
Bestuur en beheer								**-**	**-**	**51.700**	**51.300**	**50.900**
1	Strategische aankopen	Strategisch aankoop vastgoed	I	1.435.000	2027	40	Vaststellen begroting	-	-	51.700	51.300	50.900
Openbare orde en veiligheid								**-**	**81.000**	**162.000**	**162.000**	**162.000**
2	Handhaving	capaciteit BOA's	E		2027		Vaststellen begroting		81.000	162.000	162.000	162.000
Verkeer en vervoer								**25.000**	**209.300**	**208.200**	**224.900**	**341.600**
3	Wegen	Herstel watergangen en duikers	E		Structureel		Vaststellen begroting	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
4	Wegen	Rehabilitatie wegen	I	140.000	2026	50	Vaststellen begroting	-	4.300	4.300	4.300	4.200
5	Wegen	Integrale projecten Christinastraat	I	2.522.000	2026	40	Apart voorstel	-	90.800	90.100	89.400	88.700
6	Wegen	Voorbereidingskrediet Spoorlaan	I	300.000	2026	40	Apart voorstel	-	10.800	10.700	10.600	10.600
7	Wegen	Voorbereidingskrediet (restant) Kennedybrug	I	125.000	2026	20	Vaststellen begroting	-	7.600	7.600	7.500	7.400
8	Wegen	Uitvoeringskrediet Kennedybrug	I	4.230.000	2029	60	Apart voorstel					118.000
9	Wegen	Ombouwen Priemsteeg tot fietsstraat	I	686.000	2026	20	Apart voorstel	-	41.800	41.500	41.100	40.700
10	Wegen	Verkeersveilige aansluiting heesbeenseweg	I	500.000	2027	40	Apart voorstel				18.000	18.000
11	Wegen	Gladheidsbestrijding	E		2027		Vaststellen begroting		29.000	29.000	29.000	29.000
Economie en recreatie								**-**	**100.000**	**212.000**	**55.000**	**54.000**
12	Openbaar groen	Bewegen en ontmoeten 2028 - 2029	E	295.000	2027/2028		Apart voorstel		100.000	194.000	1.000	
12	Openbaar groen	Bewegen en ontmoeten 2028 - 2029	I	300.000	2028	DIV	Apart voorstel		-	18.000	18.000	18.000
12	Openbaar groen	Bewegen en ontmoeten 2028 - 2029	I	580.000	2029	DIV	Apart voorstel		-		36.000	36.000
13	Openbaar groen	Herstelwerkzaamheden vestingswallen	I	1.700.000	2027	70	Apart voorstel			43.000	43.000	43.000
Sport en cultuur								**-**	**93.900**	**142.300**	**145.900**	**145.500**
14	Sportaccommodaties inves	Hoofdveld VV Nieuwkuijk en trainingstroken RKDVC	I	125.000	2027	20	Vaststellen begroting	-	-	7.600	7.600	7.500
15	Sportzaal de Grassen	Meerkosten t.o.v. gymzaal IHP	I	2.450.000	2027	div	Apart voorstel	-	93.900	93.900	93.900	93.900
16	Sportaccommodaties inves	De groene bogen gymzaal plus	I	800.000	2027	25	Apart voorstel	-	-	40.800	40.400	40.100
17	Sportaccommodaties inves	Renovatie centrale hal Die Heygrave	I	50.000	2027	15	Vaststellen begroting		-	-	4.000	4.000
18	Cultuur	Gouverneurshuis	I/E	PM			Apart voorstel		PM	PM	PM	PM
Sociaal domein								**-**	**-**	**565.600**	**354.000**	**350.400**
19	MFA	Uitvoeringskrediet MFA Elshout	I	3.200.000	2027	30/40	Apart voorstel	-	-	115.200	114.300	113.400
19	MFA	Aanvulling uitvoeringskrediet MFA Elshout	I	3.100.000	2028	30/40	Apart voorstel				159.000	157.000
20	MFA	Uitvoeringskrediet Oudheusden buitenruimte	I	1.335.000	2027	20	Apart voorstel	-	-	81.400	80.700	80.000
21	Armoedebeleid	Bijzondere bijstand	E		2027		Vaststellen begroting		200.000			
22	Inburgering	Inburgering statushouders	E		2027		Vaststellen begroting		150.000			
23	Jongerenwerk	Jongerenwerkers	E		2027		Vaststellen begroting		143.000	369.000		
Duurzaamheid								**-**	**-**	**17.100**	**16.900**	**52.600**
24	Verduurzaming Prio 11	Werf	I	313.000	2027	23	Apart voorstel	-	-	17.100	16.900	16.800
24	Verduurzaming Prio 11	Brug (bouwkundig)	I	165.000	2029	40	Apart voorstel	-	-	-	-	5.900
24	Verduurzaming Prio 11	Brug (installaties)	I	385.000	2029	15	Apart voorstel	-	-	-	-	29.900
24	Verduurzaming Prio 11	Dillenburcht	I	220.000	2032	23	Apart voorstel	-	-	-	-	-
24	Verduurzaming Prio 11	Voorste Venne	I	1.200.000	2033	23	Apart voorstel	-	-	-	-	-

I Betreft een investering met een meerjarig effect op de exploitatielasten
E Betreft alleen impact op exploitatiebudgetten. Er is geen sprake van een investering.

Toelichting:
In dit onderdeel zijn de voorstellen voor nieuw beleid en de (nieuwe) investeringskredieten opgenomen. De exploitatiemiddelen stelt u met het vaststellen van de begroting beschikbaar. Bij de investeringskredieten is in de toelichting opgenomen of u hiervoor het krediet beschikbaar stelt met het vaststellen van de begroting of dat u hier een apart voorstel voor ontvangt.

Programma Bestuur en beheer

1. Strategische aankopen
In het aangenomen amendement (28 maart 2023) bij de behandeling van de verordeningen 212, 213 en 213a wordt het college verzocht om een investering op te nemen in de begroting om het college de financiële ruimte te geven in voorkomende gevallen snel in te kunnen spelen op de vastgoedmarkt. In de begroting 2027 is hiervoor een krediet opgenomen van € 1.435.000 (het bedrag is geïndexeerd t.o.v. 2026). Het gaat om aankopen op de vastgoedmarkt. De te hanteren afschrijvingstermijn kan variëren. Voor gronden wordt bijvoorbeeld geen afschrijving gehanteerd. Voor bedrijfsgebouwen of woonruimten maximaal 40 jaar. Voor verwerking in de begroting wordt uitgegaan van 40 jaar. Bij het daadwerkelijk inzetten van de investeringsruimte zal definitief worden bepaald wat de afschrijvingstermijn is en welke rekenrente op dat moment gehanteerd moet worden. Met de vaststelling van de begroting 2027 stelt de raad deze middelen beschikbaar.

Programma Openbare orde en veiligheid

2. Capaciteit handhaving BOA’s
De gemeenteraad heeft tijdens de vergadering van 6 november 2025 unaniem ingestemd met de motie ‘Handhaving op orde’, die het college oproept om te onderzoeken wat de actuele en toekomstige behoefte is aan handhavingscapaciteit en juridische ondersteuning om de doelen uit het integraal veiligheidsplan te behalen en het veiligheidsgevoel onder inwoners te vergroten. In de motie verzoekt de gemeenteraad om een formatie-uitbreiding van minimaal 1 boa per jaar in de komende vier jaar als uitgangspunt te nemen. De kosten van 1 fte zijn circa € 81.000. De BOA-specifieke kosten voor overhead, zoals bijvoorbeeld een dienstauto, uniformen en uitrusting), zijn rond de € 7.000. In de voorliggende begroting is een stijging van 1 fte BOA per 2027 en een verdere stijging van 1 fte per 2028 opgenomen waarbij in 2028 de capaciteit wordt geëvalueerd. Van groot belang in dit verband zijn ook de (politieke) keuzes die worden gemaakt: waar zetten we op in en wat verwachten we van onze boa's? Op basis daarvan zal bekeken worden of de BOA-capaciteit nog verder moet worden uitgebreid.

Programma Verkeer en vervoer

5. Herstelwatergangen en duikers
Voor herstel watergangen en duikers is vanaf 2024 een stelpost beschikbaar van € 25.000. Het gaat hierbij vooral om werkbudget voor incidentenonderhoud als er zaken kapot gaan. Als dit zich voordoet worden er ad hoc herstelmaatregelen uitgevoerd waarbij de kosten niet betaald kunnen worden uit een regulier budget. Met de vaststelling van de begroting 2027 stelt de raad de middelen beschikbaar en kan het college uitvoering geven aan dit punt.

4. Rehabilitatie wegen
Voor nieuwe investeringen in wegen (rehabilitatie en reconstructies) zijn geen structurele middelen beschikbaar in de meerjarenbegroting. Uit het wegenbeleidsplan 2022-2026 dat in september 2022 is vastgesteld is voor deze kosten nog een restant investeringsbedrag van € 140.000 beschikbaar. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten zijn als stelpost opgenomen in de meerjarenbegroting vanaf 2027. Met de vaststelling van de begroting 2027 stelt de raad de middelen beschikbaar en kan het college uitvoering geven aan dit punt.

5. **Project Christinastraat e.o. Oudheusden**
Het integraal project Christinastraat en omgeving (Oudheusden) is al even in voorbereiding. Het project beslaat circa een kwart van de bebouwde omgeving met openbare ruimte van Oudheusden en vormt daarmee een belangrijke stap in het meer klimaat adaptief maken van de totale kern door het hemelwater af te koppelen van de riolering en daarmee de kans op wateroverlast schade in Oudheusden te verminderen. Naast de afkoppeling worden ook andere werkzaamheden meegenomen om te komen tot toekomstbestendige, leefbare, gezonde en klimaat adaptieve openbare ruimte. Denk daarbij aan het vervangen van bestaande materialen door nieuwe materialen, het toevoegen van groen en herinrichting voor een optimaler gebruik van de openbare ruimte. De herinrichting behelst onder andere het aanbrengen van meer parkeerplaatsen en ingrepen om de verkeersveiligheid te vergroten.

De dekking van dit integrale project kan niet volledig plaatsvinden vanuit de verschillende onderhouds- en renovatiebudgetten. (Voorziening groot onderhoud wegen en spaarvoorziening vervangings- en verbeteringsinvesteringen Waterplan). De beheerbudgetten zijn sinds vaststelling van de beheerplannen niet geïndexeerd (dit wordt weer meegenomen bij de herijking van beheerplannen) terwijl er wel sprake was van marktontwikkelingen. Doordat nu sprake is van het volledig opnieuw bestraten van de wegen worden nu wegvakken meegenomen waarvoor in de reguliere onderhoudsplannen geen middelen opgenomen zijn. Daarnaast is ook sprake van het vervangen van materialen en de optimalisatie van de openbare ruimte (nieuwe inrichting etc.).

Gelet op de traject dat tot nu toe heeft plaatsgevonden, de (participatie) gesprekken met de inwoners en de afkoppelopgave is het wenselijk om dit project in de omvang zoals die nu wordt voorbereid, uit te voeren. Voor de uitvoering wordt aanvullend een investeringsbedrag van € 2.522.000 gevraagd. De kapitaallasten hiervan zijn in de meerjarenbegroting opgenomen. Votering van het benodigde krediet vindt op een later moment plaats met een afzonderlijk voorstel.

6. **Voorbereidingskosten Spoorlaan**
In de huidige situatie kan de Spoorlaan het verkeersaanbod nauwelijks verwerken. Uit verkeerskundig onderzoek van een extern bureau volgt dat aanpassing van de Spoorlaan nodig is om het verkeersaanbod van nieuwe woonprojecten en andere ruimtelijke ontwikkelingen af te kunnen wikkelen. Als niet wordt aangetoond dat het verkeersaanbod van nieuwe ontwikkelingen haalbaar is, dan kunnen er bijvoorbeeld geen woningen worden gebouwd. Dat is niet wenselijk gelet op de actuele woningbouwopgaaf en de ambities vanuit ons college en uw raad. Het aanpassen van de Spoorlaan is in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) benoemd, maar verder (financieel) niet voorzien. Er heeft een verkenning op hoofdlijn plaatsgevonden van de benodigde aanpassingen en de daarmee samenhangende kosten. Deze verkenning geeft een beeld van de bovengrondse en ondergrondse opgaaf, maar zal nog verder uitgewerkt moeten worden. Ook om de financiële opgaaf beter uit te werken. Er wordt een voorbereidingskrediet gevraagd van € 300.000 om te komen tot een definitief ontwerp (bovengronds en ondergronds) en om de kosten voor uitvoering beter te kunnen ramen. Voor het uitvoeringskrediet zijn er nog geen middelen in de meerjarenbegroting opgenomen. Votering van het voorbereidingskrediet vindt plaats met een afzonderlijk voorstel.

7 . Voorbereidingskrediet Kennedybrug
De Kennedyburg over de A59 bij Vlijmen is een viaduct waarbij het dek in beheer is van gemeente Heusden, maar het viaduct zelf onder beheer en onderhoud valt van Rijkswaterstaat. Het viaduct voldoet constructief, echter wordt de verkeersveiligheid als onveilig ervaren. Er is dan ook toegezegd om uit te zoeken welke mogelijkheden er zijn om deze situatie qua verkeersveiligheid te verbeteren. Dit is ook opgenomen in het coalitieprogramma. In 2024 zijn voorbereidende werkzaamheden gestart waarvoor het college een voorbereidingskrediet van € 75.000 beschikbaar gesteld heeft. Het restant van het beschikbare voorbereidingskrediet bedraagt € 125.000 en is nog in de begroting 2027 opgenomen. Uit de voorbereiding zal blijken wat er nodig is voor de uitvoering. Met de vaststelling van

de begroting 2027 stelt de raad de middelen beschikbaar voor een eventueel aanvullend benodigd voorbereidingskrediet en kan het college uitvoering geven aan dit punt.

8. Uitvoeringskrediet Kennedybrug
De verkeerssituatie op de Kennedybrug wordt momenteel als onveilig ervaren, specifiek voor het fietsverkeer en de voetgangers. Na de afronding van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) gaan er meer verkeersbewegingen plaatsvinden over de Kennedybrug. Dit zal de verkeersveiligheid niet ten goede komen. Op 8 april 2025 is de gemeenteraad geïnformeerd met een raadsinformatiebrief over de stand van zaken met betrekking tot het verbeteren van de verkeersveiligheid op en rond de Kennedybrug. Daarbij is aangegeven dat het college op 7 mei 2024 het volgende had besloten: “Een verkenning op te starten naar de mogelijkheden om de situatie op en in de nabijheid van de Kennedybrug qua verkeersveiligheid te verbeteren”. Die verkenning was op dat moment uitgevoerd. Vooralsnog is de uitvoering ervan voorzien in 2029-2030. In het verwachte financiële effect is uitgegaan van de doelmatige variant (investering € 4.230.000), uitvoering in 2029, met een afschrijvingstermijn van 60 jaar. In de investeringskosten is rekening gehouden met een gemiddelde prijsstijging van 3% voor 5 jaar (2024 - 2029). Votering van het benodigde uitvoeringskrediet vindt op een later moment plaats met een afzonderlijk voorstel.

9. Ombouwen Priemsteeg tot fietsstraat
Wij stellen als project voor om op de Priemsteeg de fietser te prioriteren en hiertoe Priemsteeg als fietsstraat in te richten. De Priemsteeg is een zeer belangrijke verbinding voor fietsers, als kortsluitende verbinding tussen Haarsteeg en Vlijmen, als ontsluiting van nieuwbouwwijk Geerpark en als verbinding naar een voetbalvereniging.
Dit project kent een verwacht investeringsvolume van € 980.000, te realiseren in 2026. Hierbij wordt de Priemsteeg over 1230 m1 voorzien van rood asfalt, verkeersveiligheidsmaatregelen en voorrangsregelingen, behorend bij een fietsstraat, vanaf Haarsteeg, via de kruising Tuinbouwweg naar Vlijmen, aansluiting met Groen van Prinstererlaan.
Het project is tevens aangemeld voor en opgenomen als fietsproject in het Regionaal Mobiliteitsprogramma van de provincie Noord-Brabant in het deelprogramma Kleine Kernen SRBT. Vanuit dit programma heeft de subsidiebeoordeling voor de opgenomen projecten inmiddels plaatsgevonden waarbij dit project positief beoordeeld is. Opname in de gemeentelijke begroting is een voorwaarde voor een eventuele toekenning van subsidiegelden.
Inmiddels is duidelijk dat hier een financiële bijdrage van de Provincie Noord-Brabant tegenover wordt gezet. Hiervoor is op basis van ervaringen uit het verleden een aanname op gedaan. Hier zal nog een beschouwing van het Fietsteam van de Provincie Noord-Brabant op volgen, in de zin dat inhoudelijk wordt voldaan aan het criterium van fietsstraat. In de scenariokeuze is nog wel een keuze te maken in het aantal snelheidsremmende maatregelen. Voor de uitvoering wordt een aanvullend benodigd investeringsbedrag geraamd van € 686.000. De kapitaallasten hiervan zijn in de meerjarenbegroting opgenomen. Votering van het benodigde uitvoeringskrediet vindt op een later moment plaats met een afzonderlijk voorstel.

10. Verkeersveilige aansluiting Heesbeenseweg
Vanuit ons Mobiliteitsplan werken we aan een verkeersveilige aansluiting van de Heesbeenseweg op de provinciale weg N267(Raadsinformatiebrief 2024 en Raadsinformatiebrief 2026). Met de provincie is afgesproken hierin samen op te trekken. De verwachting is dat de werkzaamheden aan beide kruispunten in 2027 worden afgerond. Op voorhand is door de provincie aangegeven rekening te houden met een gemeentelijke bijdrage van €500.000. Uitgegaan wordt van een afschrijvingstermijn van 40 jaar.

11. Gladheidsbestrijding
In het college van 9 maart heeft het toenmalige college het gladheidsbestrijdingsplan, onder voorwaarde van het akkoord van de raad hierop bij de voorjaarsnota, vastgesteld. De extra benodigde middelen hiervoor zullen in de voorjaarsnota worden opgenomen. Hiermee wordt de stap van

curatieve naar preventieve gladheidbestrijding mogelijk. Herziening van de prioriteiten biedt daarnaast de kans om een samenhangend en toekomstbestendig strooinetwerk te vormen dat beter aansluit bij de gebruiksintensiteit en de wensen van inwoners. De kosten hiervoor bedragen circa € 29.000 structureel.

Programma Economie en recreatie

12. Bewegen en ontmoeten 2028 - 2029

De noodzaak van het project Bewegen & Ontmoeten komt voornamelijk voort vanwege de vervangingsopgave die er is van het verouderde speelareaal in onze gemeente. In navolging van het vastgestelde beleid voor Bewegen en ontmoeten stellen we voor om voor de vervolgfase het uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen. In de eerste fase zijn een beweeg- en ontmoetlocatie in Hedikhuizen, vijf kunstgrastrapveldjes en een pumptrack aangelegd. Daarnaast staan voor 2025 voorbereidingen en/of uitvoer van de wijken Vliedberg, Venne Oost, Vijfhoeven, Oudheusden en Haarsteeg op de planning. Een vervangingsopgave, integrale samenwerking en wijkgerichte aanpak pleiten voor continuering van het project volgens planning. Voorstel is om voor 2028 en 2029 het benodigde budget beschikbaar te stellen. In totaal is ongeveer € 880.000 benodigd aan investeringskrediet en €295.000 aan incidentele middelen vanaf 2027. Votering van het krediet en de incidentele middelen vindt plaats op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel.

13. Herstelwerkzaamheden vestingswallen

De vestingwallen zijn voor een deel bezweken en de voorbereiding van de herstelwerkzaamheden daarvan is opgepakt. Daar is eerder een voorbereidingskrediet voor beschikbaar gesteld, Met een bouwteamconstructie waarin gemeente, adviseur en aannemer de werkzaamheden hebben vormgegeven en naar de realisatiefase gebracht. De investeringskosten hiervoor zijn geraamd op €1.700.000. In het onderzoek naar de stabiliteit zijn meerdere delen als kwetsbaar aangeduid. Om duidelijk te krijgen of op die delen aanvullende maatregelen nodig zijn is nader onderzoek in de vorm van proefsleuven nodig. Er zijn aanwijzingen dat bij het herstel van deze wallen in het verleden grondwapening is aangebracht. Mocht dat het geval zijn dan is dat gunstig ten aanzien van de stabiliteit. Het uitvoeren van proefsleuven en het dichten daarvan zal in het kader van het nu voorziene uitvoeringstraject worden meegenomen. Votering van het krediet vindt plaats op basis van een afzonderlijk voorstel.

Programma Sport en cultuur

14. Sportaccommodaties investeringen

In het kader van de BBV-wijziging 2017 moeten alle nieuwe, levensduur-verlengde en kwaliteit-verbeterende investeringen (boven de € 15.000) worden geactiveerd. Dit betekent dat uitgaven die voorheen ten laste van de stelpost ‘onderhoud sportaccommodaties’ werden gedaan, nu moeten worden geactiveerd. Door het grotendeels omzetten van deze stelpost uit de exploitatie naar een investeringsbedrag, kunnen deze investeringen ook in de toekomst worden bekostigd. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om investeringen in hekwerken, ledverlichting, velden of accommodatie-aanpassingen. Deze investeringen kennen verschillende afschrijvingstermijnen; uitgegaan wordt van een gemiddelde afschrijving van 20 jaar. De komende jaren is het nodig om een aantal noodzakelijke renovaties uit te voeren om de buitensportaccommodaties op peil te houden. Dit betreft het hoofdveld bij VV Nieuwkuijk en trainingsstroken bij RKDVC. Votering van het krediet vindt plaats met de vaststelling van de begroting 2027.

15. Meerkosten sportzaal De Grassen

Er is onvoldoende binnensportcapaciteit in onze gemeente. Dit is aanleiding geweest om te onderzoeken of de bouw van een sportzaal in plaats van een gymzaal bij de vervangende nieuwbouw van basisschool de Bussel in De Grassen mogelijk is. In september 2021 hebben wij u in een raadsvoorstel diverse varianten voorgelegd en voorgesteld te kiezen voor de bouw van een sportzaal

van 24x28x7 meter bij de nieuwe basisschool de Bussel in de wijk De Grassen. De structurele meerkosten hiervoor bedragen € 93.900. Deze meerkosten zijn opgenomen in de voorjaarsnota 2021 en zijn met ingang van de jaarschijf 2027 opgenomen in de meerjarenraming in de voorliggende begroting. Een voorstel voor het beschikbaar stellen van het benodigde investeringskrediet wordt te zijner tijd aan u voorgelegd.

16. De Groene Bogen Gymzaal Plus
Voor de realisatie van een binnensportvoorziening bij kindcentrum De Groene Bogen zijn diverse opties onderzocht. Op basis van het onderzoek en de lokale context is geadviseerd te kiezen voor een gymzaal plus. In vergelijking met een gymzaal volgens de VNG-norm biedt de gymzaal plus meer mogelijkheden voor zowel bewegingsonderwijs als sportverenigingen.
Deze variant biedt de beste balans tussen functionaliteit, kosten en ruimtelijke inpassing in park De Schroef. Daarnaast komt in het capaciteitsonderzoek binnensport van Synarchis naar voren dat met de toekomstige realisatie van een sportzaal in nieuwbouwwijk De Grassen gemeentebreed wordt voldaan aan de behoefte voor binnensportcapaciteit. De meerkosten voor een gymzaal plus worden ingeschat op circa € 800.000. Votering van het krediet vindt plaats op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel.

17. Renovatie centrale hal sportcentrum
Die Heygrave De receptie van Die Heygrave dient volledig verbouwd en gerenoveerd te worden vanwege ARBO advies, hiervoor is op 7 april een voorstel in het college geweest. De inrichting van de centrale hal voldoet daarmee echter nog niet aan de huidige wensen en uitstraling en zal met de verbouwing van de receptie nog minder passend zijn. Het losse meubilair in de hal is verouderd en vaste onderdelen staan zo opgesteld dat het de loop belemmert. De wens is daarom om een beperkte renovatie te doen van de centrale hal zodat deze weer vele jaren vooruit kan en past bij de huidige uitstraling van het totale pand dat in fases is verduurzaamd en gerenoveerd. De verwachte kosten hiervoor bedragen ongeveer € 50.000. Daarmee voorzien we de centrale hal van vaste zitelementen, creëren we een vaste opstelling voor groepen die napraten na de les en werkplekken voor ouders en leerkrachten. De verwachte kapitaallasten zijn gebaseerd op een afschrijving van circa 15 jaar. Met het vaststellen van de begroting stelt u het krediet beschikbaar.

18. Gouverneurshuis
Voor het Gouverneurshuis is een pm-post opgenomen. Samen met het Gouverneurshuis is gekeken hoe de toekomstige museale functie van het Gouverneurshuis ingevuld kan worden. In de raadsinformatiebrief hierover geven we aan bij de begroting 2027 met een voorstel te komen. Op dit moment zijn we echter nog bezig om een compleet beeld te krijgen. We willen de juiste informatie hebben om een besluit te kunnen nemen. In de begroting hebben we daarom vooralsnog een PM-post opgenomen.

Programma Sociaal Domein

19. Uitvoeringskrediet MFA Elshout incl aanvulling
In de begroting 2026 is als uitgangspunt gehanteerd dat we kiezen voor variant 1 (zonder d’n Elshof) van de MFA Elshout uitgaande van een investering van € 3,2 miljoen. In december 2025 is besloten om variant 2 (met d’n Elshof) verder uit te werken. Dit brengt extra kosten met zich mee ten opzichte van hetgeen dat is opgenomen in de begroting 2026. Dit ontstaat onder andere doordat er een groter perceel nodig is dan eerder was beoogd. Verder is nu gerekend met prijspeil 2026, waardoor indexatie verschillen ontstaan ten opzichte van de begroting 2026. Daarnaast is er nu een beter beeld van de wensen/eisen waardoor er een reëlere raming ontstaat. Er is een nieuwe stichtingskosten raming gemaakt, waarin de extra vierkante meters zijn opgenomen als gevolg van de keuze om d’n Elshof mee te nemen in de MFA en het prijspeil is geactualiseerd. De meerkosten ten opzichte van hetgeen

dat is opgenomen in de begroting zijn € 3,1 mln. In totaal is daarbij rekening gehouden met gemiddeld een afschrijvingstermijn van ca 30 jaar. Votering van het krediet vindt plaats op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel.

20. Uitvoeringskrediet Oudheusden buitenruimte
De afgelopen jaren is er flink geïnvesteerd om de Kasteellaan weer de centrale ontmoetingsplek in Oudheusden te laten worden. De nieuwbouw van de scholen en de verduurzaming van sportzaal de Kubus hebben bijgedragen aan deze omslag. Nu MFA ‘Het Knooppunt’ ontworpen is en verder uitgezet kan worden kunnen we gaan werken aan de herontwikkeling van de buitenruimte in het gebied gelegen tussen de Steenweg, Kasteellaan en Herptseweg. De wens en de verwachtingen over het realiseren van MFA ‘Het Knooppunt’ en het ‘dorpsplein’ leven al sinds zeer lange tijd in Oudheusden. Met het krediet wordt het definitief ontwerp (DO) afgerond en kan het werk aanbesteed worden. Votering van het krediet vindt plaats op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel.

21. Bijzondere bijstand
Vanaf 2024 zien we een stijging op de uitgaven aan bijzondere bijstand. De bijzondere bijstand is een uitkering die voor de gemeente Heusden uitgevoerd wordt door Baanbrekers bedoeld om onvoorziene en noodzakelijke kosten, die niet op een andere manier vergoed worden, te vergoeden voor inwoners die dit zelf niet kunnen betalen. Het is een vangnetregeling waarvan iedere inwoner die aan de voorwaarden voldoet gebruik kan maken. Ontwikkelingen die we in de samenleving zien, zoals toename in opvang van statushouders, krapte op de woningmarkt en toenemende financiële problematiek, hebben ook hun weerslag op de aanvragen en uitgaven op bijzonder bijstand. Zo stijgt de bijzondere bijstand die wordt toegekend voor kosten bewindvoering, voor inrichtingskosten woning, voor compensatie van te hoge huurkosten en voor individuele inkomenstoeslag. Gezamenlijk met de gemeenten Waalwijk, Loon op Zand en Baanbrekers zijn we aan het onderzoeken of en hoe we deze stijgende kosten tegen kunnen gaan. We hebben ruimte om andere beleidskeuzes te maken voor de toekomst om een vakere ophoging in de toekomst hopelijk te voorkomen. Omdat het hier echter om een vangnetregeling gaat en we ons voor sommige onderdelen (bijvoorbeeld vergoeding van kosten voor bewindvoering) aan landelijke regels hebben te houden, zijn de mogelijkheden daarvoor beperkt. In 2025 hebben we geconstateerd dat we een bedrag van € 200.000 tekort komen en die wordt in 2026 incidenteel opgevangen. Deze huidige ophoging voor 2027 is incidenteel in afwachting van het onderzoek. Het risico is echter dat de overschrijding (deels) structureel zal zijn. Met het vaststellen van de begroting stelt u deze middelen beschikbaar.

22. Inburgering
Door het wegvallen van tijdelijke rijksmiddelen vanaf 2025 ontstaat een structureel tekort voor de uitvoering van de Wet inburgering, terwijl de instroom van statushouders hoog blijft. 2026 is een overgangsjaar met kwaliteitsverbeteringen en een effectievere inzet van middelen. Er is nog geen volledig zicht op alle kostencomponenten voor 2027 en de daaropvolgende jaren. De uiteindelijke kosten hangen onder meer samen met de nadere uitwerking van nieuwe werkwijzen en de hiermee samenhangende contractovereenkomsten. Op basis van de huidige inzichten wordt verwacht dat een aanvullende eenmalige middeleninzet van €150.000 noodzakelijk én voldoende is om de uitvoering in 2027 vorm te geven conform het in september 2025 vastgestelde uitvoeringskader. Gedurende 2026 zal duidelijk worden wat het meerjarige effect binnen het huidige uitvoeringskader 2026 - 2029 zal zijn. Met het vaststellen van de begroting stelt u deze middelen beschikbaar.

23. Jongerenwerker
In de huidige tijd neemt de druk op jongeren zichtbaar toe en kampen meer jongeren met mentale problemen. Steeds vaker en eerder dreigen jongeren en kinderen uit te vallen binnen het onderwijs of zitten zij volledig thuis. Daarnaast is er sprake van een groep risicojongeren op het snijvlak van zorg en veiligheid, die onvoldoende tot een positieve ontwikkeling komt en tegelijkertijd voor overlast in de wijk kan zorgen. Jongerenwerk kan een bepalende rol spelen om het leven van deze jongeren een

positieve wending te geven. Niet zelden zijn zij de enige professional in de samenwerking die nog een ingang heeft bij een jeugdige. Deelname aan het jongerenwerk leidt ertoe dat jongeren in kwetsbare situaties meer participeren en meer eigen verantwoordelijkheid laten zien en meer gebruik maken van hun eigen mogelijkheden. Heusden kent een diverse kernenstructuur. Juist deze spreiding vraagt om een wijkgerichte en herkenbare aanwezigheid van het jongerenwerk.

In Oudheusden wordt gewerkt aan een veiligheidsplan vanwege aanhoudende spanningen en complexe sociale problematiek. Deze kern kent kenmerken van stadsproblematiek binnen een kleinere gemeenschap, wat vraagt om vaste gezichten en relationele continuïteit in de wijk. De jongerenwerker wordt hierin als een onmisbare partner gezien. Met de huidige formatie jongerenwerk is het niet mogelijk om (preventief) echt van betekenis te kunnen zijn. Daarom breiden we de formatie jongerenwerk vanaf 2027 uit met 1 FTE en verlengen we de incidentele uitbreiding tot en met 2028. De kosten hiervoor bedragen in 2027 €143.000 en in 2028 €369.000. In 2028 evalueren we deze uitbreiding en bepalen we het vervolg. Met het vaststellen van de begroting stelt u de middelen voor 2027 beschikbaar.

Programma Duurzaamheid, milieu en afval

24. Investeringen duurzaamheid/ energiebesparing

De afgelopen jaren is gewerkt aan de ambitie om te komen tot een verduurzaming van gemeentelijke gebouwen met als streven om in 2030 aan de doelstellingen voor de verlaagde CO2 uitstoot te kunnen voldoen. Om de doelstellingen te realiseren, is een plan van aanpak opgesteld en een prioriteitenlijst bepaald van de te verduurzamen gemeentelijke gebouwen. Inmiddels is duidelijk dat de planning, om het hele gemeentelijke vastgoed in 2030 te verduurzamen, niet haalbaar is. Vier grotere, energie verbruikende panden zijn al verduurzaamd (zwembad en sporthal Die Heygrave, sportzaal De Vennen en sportzaal De Kubus). Om de doelstelling in 2030 te halen zouden nog zeven panden tot aan 2030 volgen. In het kader van het leidende principe ‘Verstandig vooruit’ achten we dit niet wenselijk omdat uit nadere uitwerking blijkt dat we huidige installaties al voortijdig zouden moeten vervangen. We koppelen de planning van verduurzaming aan de planning van groot onderhoud. De verduurzaming van objecten, en daarmee de benodigde investering, spreiden we over een periode tot uiterlijk 2050 in plaats van 2030. Voor het bezoekerscentrum in Heusden is al een krediet verstrekt op 14 november 2023 en de voorbereidingen voor de verduurzaming zijn gestart. Naar verwachting wordt de uitvoering afgerond in 2027. Het gemeentehuis in Vlijmen staat niet meer op de prioriteitenlijst om te verduurzamen door het besluit op 24 juni 2025 om een nieuw gemeentehuis te realiseren aan de Wolput. De gemeentewerf en sportzaal de Brug staan wel op de planning om nog voor 2030 te verduurzamen Votering van de kredieten voor nieuwe verduurzamingsmaatregelen vindt plaats op basis van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Vervangingsinvesteringen per programma

Vervangingsinvesteringen Exploitatielasten (afgerond op € 1000)

#	Programma	Onderwerp	Toelichting	I/E	Investering	Verwacht jaar van realisatie	Afschrijftermijn (gemiddeld)	Autorisatie met …	2026	2027	2028	2029	2030
	Diverse programma's								**-**	**6.500**	**31.600**	**73.600**	**171.800**
2	Div programma's	Buitendienst	Tractiemiddelen	I	58.500	2026	10	Vaststellen begroting	-	6.500	6.400	6.400	6.300
3	Div programma's	Buitendienst	Tractiemiddelen	I	227.000	2027	10	Vaststellen begroting	-	-	25.200	24.900	24.700
4	Div programma's	Buitendienst	Tractiemiddelen	I	381.000	2028	10	Vaststellen begroting	-	-	-	42.300	41.900
	Div programma's	Buitendienst	Tractiemiddelen	I	891.000	2029	10	Vaststellen begroting	-	-	-	-	98.900
	Div programma's	Buitendienst	Tractiemiddelen	I	872.000	2030	10	Vaststellen begroting	-	-	-	-	-
	Verkeer en vervoer								**-**	**22.400**	**61.200**	**100.700**	**110.400**
5	Verkeer en vervoer	Lichtmasten		I	155.000	2026	50	Vaststellen begroting	-	4.800	4.800	4.700	4.700
		Lichtmasten		I	166.000	2027	50	Vaststellen begroting	-	-	5.100	5.100	5.100
		Lichtmasten		I	179.000	2028	50	Vaststellen begroting	-	-	-	5.500	5.500
6	Verkeer en vervoer	Armaturen		I	345.000	2026	25	Vaststellen begroting	-	17.600	17.400	17.300	17.100
		Armaturen		I	664.000	2027	25	Vaststellen begroting	-	-	33.900	33.600	33.300
		Armaturen		I	651.000	2028	25	Vaststellen begroting	-	-	-	33.200	32.900
7	Verkeer en vervoer	Vervangingsinvesteringen wintermachine		I	12.000	2028	10	Vaststellen begroting	-	-	-	1.300	1.300
	Verkeer en vervoer	Vervangingsinvesteringen wintermachine		I	95.000	2029	10	Vaststellen begroting	-	-	-	-	10.500
	Programma Onderwijs								**-**	**45.700**	**288.000**	**596.000**	**995.300**
	Investeringen conform IHP*			I	4.155.000	2027	40	Apart voorstel	-				
	* nieuwbouw\renovatie\upgrade (conform IHP 2019- 2026 inclusief actuali			I	13.391.000	2028	40	Apart voorstel	-				
				I	17.680.000	2029	40	Apart voorstel	-				
				I	24.777.000	2030	40	Apart voorstel					
	vrijvallende afschrijvingen onderwijshuisvesting												
	inzet vrijval kapitaallasten dekking IHP												
	Programma Duurzaamheid, Milieu en Afval								**-**	**151.100**	**339.500**	**463.200**	**574.600**
	Vervangings- en verbeteringsinvesteringen conform Waterplan Plan				6.087.000	2026		Apart collegevoorstel		151.100	151.100	151.100	151.100
	miv 2019 wordt gebruik gemaakt van spaarvoorziening riolering				7.514.200	2027		Apart collegevoorstel			188.400	188.400	188.400
	In het betreffende jaar wordt bepaald wat tlv spaarvoorziening komt.				5.696.400	2028		Apart collegevoorstel				123.700	123.700
	het restant wordt geactiveerd en heeft rentelasten tot gevolg in de exploitatie				5.290.700	2029		Apart collegevoorstel					111.400
					10.384.400	2030		Apart collegevoorstel					
	Overhead												
	vervanginsvesteringen automatisering specificatie aanwezig:												
	Investeringsplanning 2027			I	185.000	2027	3-5	Vaststellen begroting	-	-	48.000	47.500	47.000
	Investeringsplanning 2028			I	230.000	2028	3-5	Vaststellen begroting	-	-	-	59.800	59.200
	Investeringsplanning 2029			I	185.000	2029	3-5	Vaststellen begroting	-	-	-	-	48.000
	Investeringsplanning 2030			I	262.000	2030	3-5	Vaststellen begroting	-	-	-	-	-

I Betreft een investering met een meerjarig effect op de exploitatielasten

E Betreft alleen impact op exploitatiebudgetten. Er is geen sprake van een investering.

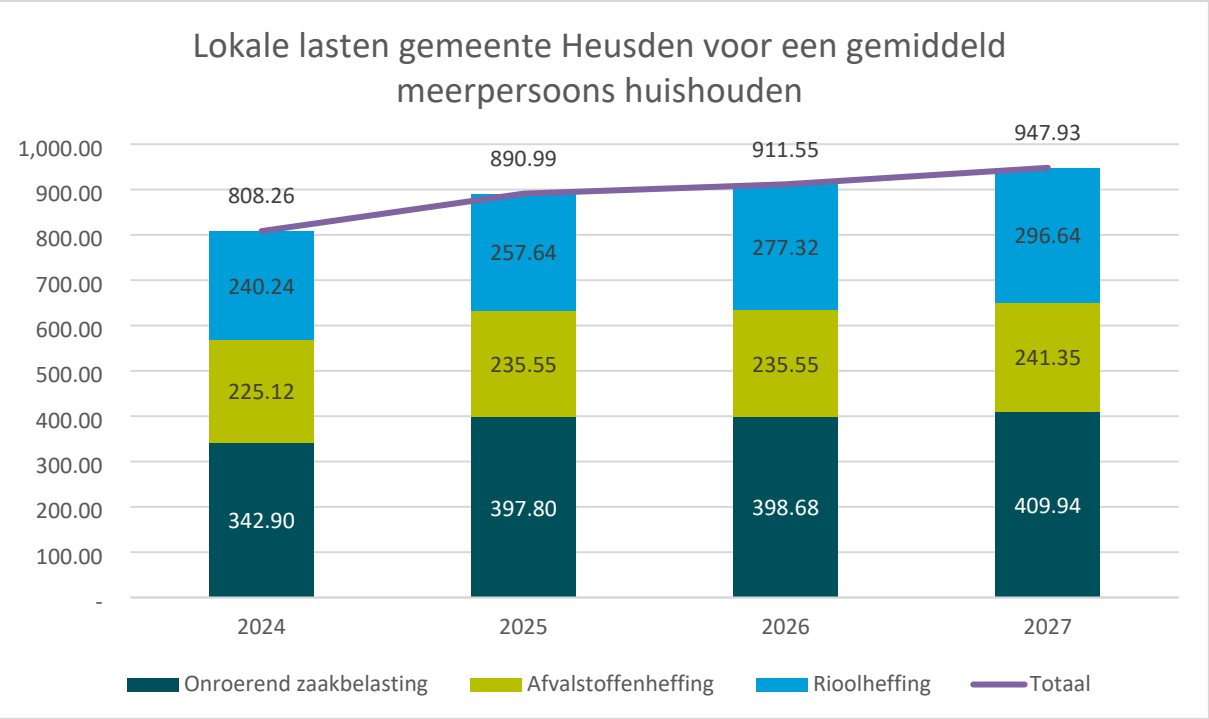
Inkomsten en uitgaven *(x € 1.000)*

Inkomsten en uitgaven *(x € 1.000)*

Programma	Begroot 2027			Begroot 2028			Begroot 2029			Begroot 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en beheer	8.283	2.504	-5.779	8.309	2.504	-5.805	8.072	2.179	-5.892	8.105	2.179	-5.926
Openbare orde en veiligheid	5.586	13	-5.572	5.643	13	-5.630	5.638	13	-5.624	5.638	13	-5.624
Verkeer en vervoer	7.208	1.655	-5.553	7.487	1.436	-6.051	7.801	47.778	39.977	9.572	731	-8.842
Economie en recreatie	8.558	1.083	-7.475	8.500	1.145	-7.355	8.723	1.567	-7.156	7.985	805	-7.180
Onderwijs	5.713	1.021	-4.692	5.722	1.021	-4.702	5.917	1.220	-4.698	5.657	963	-4.694
Sport en cultuur	10.373	2.762	-7.611	10.346	2.680	-7.666	10.248	2.784	-7.464	10.175	2.692	-7.484
Sociaal domein	70.784	15.691	-55.093	71.158	16.622	-54.536	68.981	16.625	-52.356	68.934	16.585	-52.349
Duurzaamheid, milieu en afval	14.680	12.333	-2.346	14.446	13.486	-960	14.887	13.930	-957	15.378	14.325	-1.053
Bouwen en wonen	4.597	2.549	-2.048	4.018	2.001	-2.017	4.064	2.148	-1.916	4.276	2.362	-1.914
Algemene dekkingsmiddelen	3.619	116.246	112.627	5.034	111.841	106.807	53.701	111.316	57.615	6.590	113.377	106.787
Overhead	14.968	1.142	-13.826	14.523	1.142	-13.381	14.611	1.142	-13.469	15.593	1.142	-14.450
Heffing VPB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien en overige stelposten	350		-350	350		-350	350		-350	350		-350
Saldo van baten en lasten	154.718	157.001	2.282	155.536	153.892	-1.645	202.994	200.703	-2.291	158.253	155.174	-3.079

Lokale woonlasten

Lokale lasten gemeente Heusden voor een gemiddeld meerpersoons huishouden

De tarieven voor inwoners worden jaarlijks bij de begroting vastgesteld. Voor 2027 stijgen de totale woonlasten met name door de verhoging van de rioolheffing op basis van het Waterplan. De OZB-lasten stijgen beperkt door indexatie. De variabele tarieven van inzameling van huishoudelijk afval blijven gelijk en het vastrecht stijgt met 2%.

In het onderstaande staatje is voor de weergaven uitgegaan van een gemiddelde. Voor de OZB is uitgegaan van een woning met een WOZ-waarde in 2027 van € 510.510 (de gemiddelde waardestijging bedraagt naar verwachting 5% ten opzichte van 2026). Voor de afvalstoffenheffing is, naast het vastrecht, uitgegaan van gemiddeld 18 inworpen in de ondergrondse container en 11 aanbieding van de GFT-container (140 liter). Daarnaast is voor de rioolheffing, naast het vastrecht, uitgegaan van een gemiddeld waterverbruik van 110 m3 als grondslag voor het variabele deel van de rioolheffing.
Een uitgebreide toelichting op ons tarievenbeleid en de tarieven voor 2027 is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen in de begroting.

Sinds enkele jaren hadden we op verzoek van de gemeenteraad een online tool beschikbaar voor inwoners waarin de lokale lasten inzichtelijk werden gemaakt. Gezien de hoge kosten in relatie tot het zeer beperkte gebruik, is besloten vanaf 2027 de tool niet meer beschikbaar te stellen.

Bijlage

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

			Begroting 2027		
Programma	**Taakveld**		**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Bestuur en beheer	0.1	Bestuur	3.884	-	-3.884
	0.2	Burgerzaken	2.735	1.074	-1.661
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.432	1.254	-178
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	232	177	-56
Openbare orde en veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.863	-	-3.863
	1.2	Openbare orde en veiligheid	1.723	13	-1.709
Verkeer en vervoer	0.63	Parkeerbelasting	-	85	
	2.1	Verkeer en vervoer	6.981	617	-6.364
	2.2	Parkeren	83	19	-65
	2.3	Recreatieve havens	30	50	20
Economie en recreatie	3.1	Economische ontwikkeling	234	-	-234
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	324	324
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	306	30	-277
	3.4	Economische promotie	563	567	4
	5.5	Cultureel erfgoed	139	9	-130
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.861	92	-6.769
Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting	1.589	15	-1.574
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.435	1.006	-1.429
Sport en cultuur	5.1	Sportbeleid en activering	518	230	-288
	5.2	Sportaccommodaties	5.830	1.916	-3.913
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	2.102	254	-1.848
	5.4	Musea	634	255	-379
	5.6	Media	1.290	107	-1.183
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	8.404	3.106	-5.297
	6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	502	-	-502
	6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	585	-	-585
	6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	2.620	-	-2.620
	6.3	Inkomensregelingen	14.489	12.277	-2.212
	6.4	Begeleide participatie	6.701	-	-6.701
	6.5	Arbeidsparticipatie	4.025	-	-4.025
	6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.616	-	-2.616
	6.711	Hulp bij het huishouden (WMO)	5.617	264	-5.353
	6.712	Begeleiding (WMO)	3.305	-	-3.305
	6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	288	-	-288
	6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	6.464	-	-6.464
	6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal		-	
	6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.935	-	-2.935
	6.763	Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.135	-	-1.135
	6.791	PGB WMO	1.333	-	-1.333
	6.792	PGB Jeugd	197	-	-197
	6.811	Beschermd wonen (WMO)	401	30	-371
	6.821	Jeugdbescherming	854	-	-854
	6.822	Jeugdreclassering	52	-	-52
	6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	5.530	-	-5.530
Duurzaamheid, milieu en afval	7.1	Volksgezondheid	2.734	14	-
	7.2	Riolering	5.885	6.373	
	7.3	Afval	5.421	5.891	
	7.4	Milieubeheer	3.374	69	-
Bouwen en wonen	8.1	Ruimtelijke ordening	1.114	50	-
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	326	1.012	
	8.3	Wonen en bouwen	2.440	1.487	-953
Algemene dekkingsmiddelen	0.5	Treasury	1.957	2.391	434
	0.61	OZB woningen	503	8.187	7.684
	0.62	OZB niet-woningen	89	3.331	3.243
	0.64	Belastingen overig	286	360	74
	0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen	-	100.421	100.421
	0.8	Overige baten en lasten	350	1.330	980
Overhead	0.4	Overhead	14.968	1.142	-13.826
Mutaties reserves	0.10	Mutaties reserves	-1.170	-3.758	-2.588
Resultaat	**0.11**	**Resultaat van de rek. van baten en lasten**	**154.718**	**157.001**	**2.282**